

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการ

“การสำรวจสถานะเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในบริบทประเทศไทย และ
ทางเลือกมาตรการทางเศรษฐศาสตร์ สังคม และกฎหมาย”
เป้าหมายที่ 5 บรรลุความเท่าเทียมระหว่างเพศ และเสริมสร้างความเข้มแข็ง
ให้แก่สตรีและเด็กหญิง (Gender Equality)

โดย ดร.กรกิต ชุ่มกรานต์ และคณะผู้วิจัย

20 มิถุนายน 2560

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการ “การสำรวจสถานะเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในบริบทประเทศไทย และ
ทางเลือกมาตรการทางเศรษฐศาสตร์ สังคม และกฎหมาย”
เป้าหมายที่ 5 บรรลุความเท่าเทียมระหว่างเพศ และเสริมสร้างความเข้มแข็ง
ให้แก่สตรีและเด็กหญิง (Gender Equality)

คณะผู้วิจัย

1. ดร. กรกิต ชุ่มกรานต์	คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
2. อาจารย์ยุวรี โชคสวนทรัพย์	คณะกรรมการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
3. อาจารย์ปัทมมน เลปนานนท์	คณะกรรมการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

ชุด “โครงการประสานงานการวิจัยเพื่อสนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)”

Research Coordination for SDGs

สนับสนุนโดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยสถานะสถานะของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในบริบทประเทศไทยที่เกี่ยวกับเป้าหมายที่ 5 การบรรลุความเท่าเทียมระหว่างเพศและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แกสตรีและเด็กหญิงนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจเอกสารที่เกี่ยวข้องสถิติและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับความเท่าเทียมระหว่างเพศเพื่อนำไปสู่ความเข้าใจที่แท้จริงเกี่ยวกับสถานะของเป้าหมายในบริบทของประเทศไทย ความพร้อมของประเทศ และการจัดลำดับความสำคัญของเป้าประสงค์ ซึ่งการวิจัยพบว่าในเกือบทุกเป้าประสงค์ สถานะของประเทศไทยอยู่ในระดับปานกลาง เพราะยังปรากฏช่องว่างระหว่างเป้าหมายตามท้องที่การสหประชาชาติกำหนดกับตัวเลขเชิงสถิติของประเทศไทย สำหรับด้านความพร้อมของประเทศไทยในการบรรลุเป้าหมาย ได้มีการสำรวจการดำเนินการของภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพบว่า ประเทศไทยมีความพร้อมทางด้านกฎหมาย แนวนโยบายปฏิบัติในระดับชาติ แต่ยังคงขาดกลไกในการกำกับติดตามที่มีประสิทธิภาพ ในประเด็นนี้หากประเทศไทยสามารถพัฒนาระบบกลไกในการกำกับติดตามที่ดีแล้ว คณะผู้วิจัยเชื่อมั่นว่าประเทศไทยจะสามารถบรรลุเป้าหมายที่ 5 ได้ภายในระยะเวลาที่กำหนด สำหรับการ จัดลำดับความสำคัญของเป้าประสงค์นั้น พบว่า เป้าประสงค์ 5.2 ขจัดความรุนแรงทุกรูปแบบที่มีต่อผู้หญิงและเด็กหญิงทั้งในที่สาธารณะและที่รโหฐาน รวมถึง การค้ามนุษย์ การกระทำทางเพศ และการแสวงหาผลประโยชน์ในรูปแบบอื่น ควรเป็นเป้าประสงค์เร่งด่วนในการแก้ไข เพราะส่งผลถึงระบบสังคม เศรษฐกิจและภาพลักษณ์ของประเทศไทยในสายตานานาชาติ และเป้าประสงค์ที่ 5.1 ยุติการเลือกปฏิบัติทุกรูปแบบที่มีต่อผู้หญิงและเด็กหญิงในทุกที่ ควรได้รับการจัดลำดับความสำคัญตามผลกระทบมากที่สุด เพราะถ้าบรรลุเป้าประสงค์นี้ได้ จะเกิดความเข้าใจในสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานด้านความเท่าเทียมระหว่างเพศและส่งผลต่อเป้าประสงค์อื่นในทางบวก

Abstract

The research entitled “The Current Status of the Sustainable Development Goal 5 in The Current Context of Thailand: Gender Equality” was designed to be an exploratory and applied qualitative research methods. The data analyzed and synthesized in this research includes relevant statistics and literatures based on the issue of gender equality. This research aimed at constructing a greater understanding of the current context of Thailand in relation to Goal 5, the readiness of Thailand to achieve the goal, and the prioritization of each target goal. The result reveals that Thailand status is moderate in almost target goals. This is indicated by the gap between the statistical facts reported by the National Statistical Office and other related departments, and the indicators established by the United Nation. For the promptness, it is disclosed that Thailand has implemented several national laws and policies, however, the mechanism to enforce and monitor is not adequate. If the mechanism is become more effective, the negative consequences will be erased. For the prioritization of each target goal by considering ‘emergency’ and ‘impact’, it is posited that the target goal 5.2, Eliminate all forms of violence against women and girls in the public and private spheres, including trafficking and sexual and other types of exploitation, should be placed on the first list for its emergency because, if not being solved, it will produce greater impacts on society, economy and the image of the nation. Target goal 5.1, End all forms of discrimination against all women and girls everywhere, should be listed on top due to its impacts. If it is resolved, not only does the more understanding about Human Rights and gender equality be evident, but also it will have both direct and indirect impacts on other target goals

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

ชื่อเรื่อง	: สถานะของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในบริบทประเทศไทยที่เกี่ยวกับเป้าหมายที่ 5 การบรรลุความเท่าเทียมระหว่างเพศและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สตรีและเด็กหญิง
ผู้วิจัย	: ดร.กรกิต ชุ่มกรานต์ และคณะ
ปีที่พิมพ์	: 2560
แหล่งทุน	: สำนักกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับสถานะเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในบริบทประเทศไทยเกี่ยวกับเป้าหมายที่ 5 การบรรลุความเท่าเทียมระหว่างเพศและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สตรีและเด็กหญิงโดยเชิงสถิติและเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์ 3 ประการคือ 1) เพื่อศึกษาสถานะปัจจุบันของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายการบรรลุความเท่าเทียมระหว่างเพศและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สตรีและเด็กหญิง การวิเคราะห์ความสอดคล้องของเป้าประสงค์ (Targets) และตัวชี้วัดกับบริบทประเทศไทย รวมถึงอาจมีการปรับและกำหนดเป้าประสงค์และตัวชี้วัดใหม่ 2) เพื่อจัดลำดับความสำคัญของเป้าประสงค์ (Targets) โดยพิจารณาความสำคัญและความพร้อมของประเทศไทยในการบรรลุเป้าหมายการบรรลุความเท่าเทียมระหว่างเพศและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สตรีและเด็กหญิง 3) เพื่อประเมินสถานะด้านมาตรการที่ภาครัฐและหน่วยงานในภาคส่วนอื่นๆ ดำเนินการอยู่ สรุปรายชื่อเสนอแนะจากการศึกษาวิจัยของไทยเกี่ยวกับมาตรการด้านเศรษฐศาสตร์ สังคมและกฎหมาย และประสบการณ์จากต่างประเทศที่สามารถใช้เป็นทางเลือกของมาตรการในการบรรลุเป้าหมายการบรรลุความเท่าเทียมระหว่างเพศและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สตรีและเด็กหญิง ในประเทศไทยได้ สรุปผลการวิจัย

1. สถานะปัจจุบันของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายการบรรลุความเท่าเทียมระหว่างเพศพบว่าความเท่าเทียมระหว่างเพศ และการยอมรับกันได้ค่อนข้างลำบากเพราะสังคมไทยส่วนใหญ่ยังยึดติดกับความคิดแบบสองเพศ และผู้ชายเป็นใหญ่ ทำให้ผู้หญิงสามารถมีบทบาทได้ในเฉพาะบางพื้นที่ เช่นในครัวเรือน หรือแม้กระทั่งการทำงานก็ยังมีกำหนดจากสังคมว่างานประเภทใดที่เหมาะสมแก่ผู้หญิงหรือผู้ชาย ผู้หญิงในฐานะเพศที่ถูกให้นิยามว่าเป็นเพศที่อ่อนแอ เป็นช้างเท้าหลัง เป็นแม่ศรีเรือน จึงถูกจำกัดสิทธิ บทบาทต่างๆ การยอมรับผู้หญิงในด้านความสามารถทางด้านต่างๆ อย่างเท่าเทียมกับผู้ชาย นอกจากจะใช้กฎหมายเป็นหลักประกันแล้ว ยังต้องมีกลไก และผู้คอยกำกับติดตามที่เข้มแข็ง ตลอดจนถึงต้องแก้ปัญหาให้ตรงจุด นั่นคือการแก้ที่กระบวนการกล่อมเกลாதองสังคม ผ่าน

การเลี้ยงดูในครัวเรือน ผ่านระบบการศึกษาที่มุ่งสร้างความเข้าใจเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศ ตลอดจนการแก้ไขปัญหาความยากจน

ข้อมูลเกี่ยวกับสตรีในแต่ละด้าน มีการจัดเก็บอยู่หลายหน่วยงาน ไม่มีการประสานงานเพื่อรับผิดชอบรวบรวมข้อมูล และข้อมูลสถิติต่างๆ ก็ไม่มีความต่อเนื่อง แต่จากการเข้าร่วมสังเกตการณ์ประชุมกับกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้รับทราบว่าในอนาคตจะมีการมอบหมายให้ มีหน่วยงานกลางเป็นผู้รวบรวมข้อมูลเพื่อจัดทำตัวชี้วัดให้เป็นระบบมากขึ้น ซึ่งเป็นผลดีที่นักวิจัยจะได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์ได้หลายหลายมิติยิ่งขึ้น

ข้อคิดเห็นจากหน่วยงานที่ไม่ใช่ภาครัฐมองว่าการแก้ไขปัญหาของประเทศเป็นเพียงเฉพาะหน้า มิได้ยั่งยืน เพราะเป็นการทำเพื่อลดอัตราของผู้หญิงที่ถูกเลือกปฏิบัติหรือได้รับความรุนแรงทางด้านต่างๆ มากกว่า กระนั้นก็ตาม คณะผู้วิจัยเชื่อว่า ประเทศไทยมิได้มองแค่ผลกระทบสั้น เพราะในแผนต่างๆ ของประเทศจะมีทั้งแผนระยะสั้นและระยะยาว ซึ่งข้อมูลส่วนนี้ควรมีการแจกแจงแก่หน่วยงานที่ไม่ใช่ภาครัฐได้รับทราบ และอาจมีการทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิด ในฐานะผู้วางกรอบนโยบายและผู้ทีคลุกคลีอยู่ในสถานการณ์จริง

2. การจัดลำดับเป้าประสงค์ได้ใช้สองแนวทางคือ จัดลำดับความสำคัญตามความเร่งด่วน และตามผลกระทบ ได้ผลสรุปดังนี้

ความเร่งด่วน

ลำดับที่ 1

เป้าประสงค์ 5.2 ขจัดความรุนแรงทุกรูปแบบที่มีต่อผู้หญิงและเด็กหญิงทั้งในที่สาธารณะและที่รโหฐาน รวมถึง การค้ามนุษย์ การกระทำทางเพศ และการแสวงหาผลประโยชน์ในรูปแบบอื่น

ลำดับที่ 2

เป้าประสงค์ที่ 5.1 ยุติการเลือกปฏิบัติทุกรูปแบบที่มีต่อผู้หญิงและเด็กหญิงในทุกที่

ลำดับที่ 3

เป้าประสงค์ที่ 5.3 ขจัดแนวปฏิบัติที่เป็นภัยทุกรูปแบบ อาทิ การแต่งงานในเด็กก่อนวัยอันสมควรโดยการบังคับ และการขลิบอวัยวะเพศหญิง

ลำดับที่ 4

เป้าประสงค์ที่ 5.6 สร้างหลักประกันว่าจะมีการเข้าถึงสุขภาพทางเพศและอนามัยเจริญพันธุ์และสิทธิการเจริญพันธุ์โดยถ้วนหน้าตามที่ ตกลงในแผนปฏิบัติการของการประชุมนานาชาติว่าด้วย ประชากรและการพัฒนา และแผนปฏิบัติการปักกิ่ง และเอกสารผลลัพธ์ของการประชุมทบทวนเหล่านั้น

ลำดับที่ 5

เป้าประสงค์ที่ 5.4 ยอมรับและให้คุณค่าต่องานการดูแลการทำงานในบ้านที่ไม่ได้รับค่าจ้าง โดยการจัดให้มีบริการสาธารณะโครงสร้างพื้นฐานและนโยบายการคุ้มครองทางสังคมให้แก่สตรี และสนับสนุนให้มีการแบ่งงานและความรับผิดชอบร่วมกันภายในครัวเรือนและครอบครัวตามความเหมาะสมของแต่ละประเทศ

เป้าประสงค์ที่ 5.5 สร้างหลักประกันว่าผู้หญิงจะมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ และมีประสิทธิผลและมีโอกาสที่เท่าเทียมในการเป็นผู้นำในทุกระดับของการตัดสินใจทางการเมือง เศรษฐกิจ และภาคสาธารณะ

ลำดับที่ 6

เป้าประสงค์ที่ 5.c เลือกลงใช้และเสริมความเข้มแข็งแก่นโยบายที่ดีและกฎระเบียบที่บังคับใช้ได้ เพื่อส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศและการให้อำนาจแก่ผู้หญิงและเด็กทุกคนในทุกระดับ

ลำดับที่ 7

เป้าประสงค์ที่ 5.a ดำเนินการปฏิรูปเพื่อให้ผู้หญิงมีสิทธิเท่าเทียมในทรัพยากรทางเศรษฐกิจ รวมทั้ง การเป็นเจ้าของที่ดิน การควบคุมที่ดินและทรัพย์สินในรูปแบบอื่น การบริการทางการเงิน การรับมรดก และทรัพยากรธรรมชาติตามกฎหมายของประเทศ

ลำดับที่ 8

เป้าประสงค์ที่ 5.b เพิ่มพูนการใช้เทคโนโลยี โดยเฉพาะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อส่งเสริมการให้อำนาจแก่ผู้หญิง

ผลกระทบ

ลำดับที่ 1

เป้าประสงค์ที่ 5.1 ยุติการเลือกปฏิบัติทุกรูปแบบที่มีต่อผู้หญิงและเด็กหญิงในทุกที่

ลำดับที่ 2

เป้าประสงค์ 5.2 ขจัดความรุนแรงทุกรูปแบบที่มีต่อผู้หญิงและเด็กหญิงทั้งในที่สาธารณะและที่รโหฐาน รวมถึง การค้ามนุษย์ การกระทำทางเพศ และการแสวงหาผลประโยชน์ในรูปแบบอื่น

ลำดับที่ 3

เป้าประสงค์ที่ 5.3 ขจัดแนวปฏิบัติที่เป็นภัยทุกรูปแบบ อาทิ การแต่งงานในเด็กก่อนวัยอันสมควรโดยการบังคับ และการขลิบอวัยวะเพศหญิง

ลำดับที่ 4

เป้าประสงค์ที่ 5.6 สร้างหลักประกันว่าจะมีการเข้าถึงสุขภาพทางเพศและอนามัยเจริญพันธุ์และสิทธิการเจริญพันธุ์โดยถ้วนหน้าตามที่ ตกลงในแผนปฏิบัติการของการประชุมนานาชาติว่าด้วย ประชากรและการพัฒนา และแผนปฏิบัติการปักกิ่ง และเอกสารผลลัพธ์ของการประชุมทบทวนเหล่านั้น

ลำดับที่ 5

เป้าประสงค์ที่ 5.5 สร้างหลักประกันว่าผู้หญิงมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ และมีประสิทธิผลและมีโอกาสที่เท่าเทียมในการเป็นผู้นำในทุกระดับของการตัดสินใจทางการเมือง เศรษฐกิจ และภาคสาธารณะ

ลำดับที่ 6

เป้าประสงค์ที่ 5.c เลือกลงใช้และเสริมความเข้มแข็งแก่นโยบายที่ดีและกฎระเบียบที่บังคับใช้ได้ เพื่อส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศและการให้อำนาจแก่ผู้หญิงและเด็กทุกคนในทุกระดับ

ลำดับที่ 7

เป้าประสงค์ที่ 5.4 ยอมรับและให้คุณค่าต่องานการดูแลการทำงานในบ้านที่ไม่ได้รับค่าจ้าง โดยการจัดให้มีบริการสาธารณะโครงสร้างพื้นฐานและนโยบายการคุ้มครองทางสังคมให้แก่สตรี และสนับสนุนให้มีการแบ่งงานและความรับผิดชอบร่วมกันภายในครัวเรือนและครอบครัวตามความเหมาะสมของแต่ละประเทศ

ลำดับที่ 8

เป้าประสงค์ที่ 5.a ดำเนินการปฏิรูปเพื่อให้ผู้หญิงมีสิทธิเท่าเทียมในทรัพยากรทางเศรษฐกิจ รวมทั้ง การเข้าเป็นเจ้าของที่ดิน การควบคุมที่ดินและทรัพย์สินในรูปแบบอื่น การบริการทางการเงิน การรับมรดก และทรัพยากรธรรมชาติตามกฎหมายของประเทศ

ลำดับที่ 9

เป้าประสงค์ที่ 5.b เพิ่มพูนการใช้เทคโนโลยี โดยเฉพาะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อส่งเสริมการให้อำนาจแก่ผู้หญิง

3. การสำรวจการดำเนินงานของภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนบทเรียนต่างประเทศ ในประเด็นนี้ผลการศึกษาพบว่าประเทศไทยมิได้นิ่งนอนใจกับเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศ และการยุติความรุนแรง การเลือกปฏิบัติต่อผู้หญิง ซึ่งการดำเนินงานต่างๆ ของประเทศไทยมีเป็นระยะ และมีความต่อเนื่อง ผ่านการออกพระราชบัญญัติฉบับต่างๆ เพื่อคุ้มครอง และสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมแก่ผู้หญิงและเด็กเสมอมา และพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ ก็ได้รับการประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2558 ซึ่งเป็นหลักประกันในเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศ ซึ่งมีได้หมายถึงเพศชายและเพศหญิงเท่านั้น หากแต่รวมไปถึงผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ การมีพระราชบัญญัติดังกล่าวเป็นสัญญาณบ่งบอกถึงความเท่าเทียมระหว่างเพศในประเทศไทยที่กำลังได้รับการพัฒนา คณะผู้วิจัยเรียกปรากฏการณ์นี้เป็นนโยบายจากบนลงล่าง (Top-Down Policy) ที่เป็นผลมาจากการเรียกร้องสิทธิต่างๆ ตามหลักการสิทธิมนุษยชนสากล

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญ	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
ความเท่าเทียมระหว่างเพศ	2
ระบบทวิเพศ : การยอมรับหรือความถูกต้องของความไม่เท่าเทียม?	4
สถานะปัจจุบันของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมาย : การสำรวจเบื้องต้น	12
ความเท่าเทียมระหว่างเพศในบริบทของต่างประเทศ	14
สรุป	16
บทที่ 2 นิยาม ความหมายของเป้าประสงค์ (Target) และตัวชี้วัด (Indicator)	18
ภายใต้เป้าหมายที่ 5 และความสอดคล้องกับบริบทของประเทศไทย	
เป้าประสงค์ที่ 5.1 ยุติการเลือกปฏิบัติทุกรูปแบบที่มีต่อผู้หญิงและเด็กหญิงในทุกที่	18
เป้าประสงค์ที่ 5.2 ขจัดความรุนแรงทุกรูปแบบที่มีต่อผู้หญิงและเด็กหญิงทั้งในที่สาธารณะและที่ รโหฐาน รวมถึงการค้ามนุษย์ การกระทำทางเพศ และการแสวงหา ผลประโยชน์ในรูปแบบอื่น	20
เป้าประสงค์ที่ 5.3 ขจัดแนวปฏิบัติที่เป็นภัยทุกรูปแบบ อาทิ การแต่งงานในเด็กก่อนวัยอัน สมควรโดยการบังคับ และการขลิบอวัยวะเพศหญิง	25
เป้าประสงค์ที่ 5.4 ยอมรับและให้คุณค่าต่องานการดูแลการทำงานในบ้านที่ไม่ได้รับค่าจ้าง โดย การจัดให้มีบริการสาธารณะโครงสร้างพื้นฐานและนโยบายการคุ้มครองทาง สังคมให้แก่สตรี และสนับสนุนให้มีการแบ่งงานและความรับผิดชอบร่วมกัน ภายในครัวเรือนและครอบครัวตามความเหมาะสมของแต่ละประเทศ	26
เป้าประสงค์ที่ 5.5 สร้างหลักประกันว่าผู้หญิงจะมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ และมีประสิทธิภาพและมี โอกาสที่เท่าเทียมในการเป็นผู้นำในทุกระดับของการตัดสินใจทางการเมือง เศรษฐกิจ และภาคสาธารณะ	27
เป้าประสงค์ที่ 5.6 สร้างหลักประกันว่าจะมีการเข้าถึงสุขภาพทางเพศและอนามัยเจริญพันธุ์และ สิทธิการเจริญพันธุ์โดยถ้วนหน้าตามที่ ตกลงในแผนปฏิบัติการของการ ประชุมนานาชาติว่าด้วย ประชากรและการพัฒนา และแผนปฏิบัติการ ปักกิ่ง และเอกสารผลลัพธ์ของการประชุมทบทวนเหล่านั้น	29

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
เป้าประสงค์ที่ 5.a ดำเนินการปฏิรูปเพื่อให้ผู้หญิงมีสิทธิเท่าเทียมในทรัพยากรทางเศรษฐกิจ รวมทั้ง การเข้าเป็นเจ้าของที่ดิน การควบคุมที่ดินและทรัพย์สินในรูปแบบอื่น การบริการทางการเงิน การรับมรดก และทรัพยากรธรรมชาติตามกฎหมายของประเทศ	31
เป้าประสงค์ที่ 5.b เพิ่มพูนการใช้เทคโนโลยี โดยเฉพาะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อส่งเสริมการให้อำนาจแก่ผู้หญิง	31
เป้าประสงค์ที่ 5.c เลือกลงใช้และเสริมความเข้มแข็งแก่นโยบายที่ดีและกฎระเบียบที่บังคับใช้ได้ เพื่อส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศและการให้อำนาจแก่ผู้หญิงและเด็กทุกคนในทุกระดับ	32
สรุป	32
บทที่ 3 สถานะปัจจุบันของเป้าหมายที่ 5 ในบริบทของประเทศไทย	33
เป้าประสงค์ที่ 5.1 ยุติการเลือกปฏิบัติทุกรูปแบบที่มีต่อผู้หญิงและเด็กหญิงในทุกที่	33
เป้าประสงค์ที่ 5.2 ขจัดความรุนแรงทุกรูปแบบที่มีต่อผู้หญิงและเด็กทั้งในที่สาธารณะและที่รโหฐาน รวมถึงการค้ามนุษย์ การกระทำทางเพศ และการแสวงหาประโยชน์ในรูปแบบอื่น	42
เป้าประสงค์ที่ 5.3 ขจัดแนวปฏิบัติที่เป็นภัยทุกรูปแบบ อาทิ การแต่งงานในเด็กก่อนวัยอันควร โดยการบังคับ และการขลิบอวัยวะเพศหญิง	66
เป้าประสงค์ที่ 5.4 ตระหนักและให้คุณค่าต่อการดูแลและการทำงานบ้านโดยไม่ได้รับค่าจ้าง ผ่านการให้บริการสาธารณะ โครงสร้างพื้นฐานและนโยบายการคุ้มครองทางสังคม และสนับสนุนความรับผิดชอบร่วมกันภายในครัวเรือนและครอบครัว ตามความเหมาะสมของแต่ละประเทศ	70
เป้าประสงค์ที่ 5.5 สร้างหลักประกันว่าผู้หญิงจะมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพและมีโอกาสที่เท่าเทียมในการเป็นผู้นำในทุกระดับของการตัดสินใจในเรื่องของการเมือง เศรษฐกิจและสาธารณะ	74

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
เป้าประสงค์ที่ 5.6 สร้างหลักประกันว่าจะมีการเข้าถึงสุขภาพทางเพศและอนามัยเจริญพันธุ์และสิทธิด้านการเจริญพันธุ์โดยถ้วนหน้าตามที่ตกลงในแผนปฏิบัติการของการประชุมนานาชาติว่าด้วยประชากรและการพัฒนาและปฏิญญาปักกิ่งและเอกสารทบทวนผลลัพธ์จากการประชุมเหล่านั้น	79
เป้าประสงค์ที่ 5.a ดำเนินการปฏิรูปเพื่อให้ผู้หญิงมีสิทธิเท่าเทียมในทรัพยากรทางเศรษฐกิจ รวมทั้ง การเข้าเป็นเจ้าของที่ดิน การควบคุมที่ดินและทรัพย์สินในรูปแบบอื่น การบริการทางการเงิน การรับมรดก และทรัพยากรธรรมชาติตามกฎหมายของประเทศ	86
เป้าประสงค์ที่ 5.b เพิ่มพูนการใช้เทคโนโลยี โดยเฉพาะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อส่งเสริมการให้อำนาจแก่ผู้หญิง	89
เป้าประสงค์ที่ 5.c เลือกลงใช้และเสริมความเข้มแข็งแก่นโยบายที่ดีและกฎระเบียบที่บังคับใช้ได้ เพื่อส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศและการให้อำนาจแก่ผู้หญิงและเด็กทุกคนในทุกระดับ	92
สรุป	93
บทที่ 4 การดำเนินของภาคส่วนต่างๆ ในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายที่ 5	94
ในบริบทของประเทศไทย	
เป้าประสงค์ที่ 5.1 ยุติการเลือกปฏิบัติทุกรูปแบบที่มีต่อผู้หญิงและเด็กหญิงในทุกที่	94
เป้าประสงค์ที่ 5.2 ขจัดความรุนแรงทุกรูปแบบที่มีต่อผู้หญิงและเด็กทั้งในที่สาธารณะและที่รโหฐานรวมถึง การค้ามนุษย์ การกระทำทางเพศ และการแสวงหาประโยชน์ในรูปแบบอื่น	96
เป้าประสงค์ที่ 5.3 ขจัดแนวปฏิบัติที่เป็นภัยทุกรูปแบบ อาทิ การแต่งงานในเด็กก่อนวัยอันควร โดยการบังคับ และการขลิบอวัยวะเพศหญิง	100
เป้าประสงค์ที่ 5.4 ตระหนักและให้คุณค่าต่อการดูแลและการทำงานบ้านโดยไม่ได้รับค่าจ้าง ผ่าน การให้บริการสาธารณะ โครงสร้างพื้นฐานและนโยบายการคุ้มครองทางสังคม และสนับสนุนความรับผิดชอบร่วมกันภายในครัวเรือนและครอบครัว ตาม ความเหมาะสมของแต่ละประเทศ	101

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
เป้าประสงค์ที่ 5.5 สร้างหลักประกันว่าผู้หญิงมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพและมีโอกาสที่เท่าเทียมในการเป็นผู้นำในทุกระดับของการตัดสินใจในเรื่องของการเมือง เศรษฐกิจและสาธารณสุข	102
เป้าประสงค์ที่ 5.6 สร้างหลักประกันว่าจะมีการเข้าถึงสุขภาพทางเพศและอนามัยเจริญพันธุ์และสิทธิด้านการเจริญพันธุ์โดยถ้วนหน้าตามที่ตกลงในแผนปฏิบัติการของการประชุมนานาชาติว่าด้วยประชากรและการพัฒนาและปฏิญญาปักกิ่งและเอกสารทบทวนผลลัพธ์จากการประชุมเหล่านั้น	103
เป้าประสงค์ที่ 5.a ดำเนินการปฏิรูปเพื่อให้ผู้หญิงมีสิทธิเท่าเทียมในทรัพยากรทางเศรษฐกิจ รวมทั้ง การเข้าเป็นเจ้าของที่ดิน การควบคุมที่ดินและทรัพย์สินในรูปแบบอื่น การบริการทางการเงิน การรับมรดก และทรัพยากรธรรมชาติตามกฎหมายของประเทศ	106
เป้าประสงค์ที่ 5.b เพิ่มพูนการใช้เทคโนโลยี โดยเฉพาะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อส่งเสริมการให้อำนาจแก่ผู้หญิง	108
เป้าประสงค์ที่ 5.c เลือกลงใช้และเสริมความเข้มแข็งแก่นโยบายที่ดีและกฎระเบียบที่บังคับใช้ได้ เพื่อส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศและการให้อำนาจแก่ผู้หญิงและเด็กทุกคนในทุกระดับ	108
สรุป	109
บทที่ 5 ความพร้อมของประเทศไทยในการบรรลุเป้าหมายที่ 5	110
เป้าประสงค์ที่ 5.1 ยุติการเลือกปฏิบัติทุกรูปแบบที่มีต่อผู้หญิงและเด็กหญิงในทุกที่	110
เป้าประสงค์ที่ 5.2 ขจัดความรุนแรงทุกรูปแบบที่มีต่อผู้หญิงและเด็กทั้งในที่สาธารณะและที่รโหฐาน รวมถึงการค้ามนุษย์ การกระทำทางเพศ และการแสวงหาประโยชน์ในรูปแบบอื่น	115
เป้าประสงค์ที่ 5.3 ขจัดแนวปฏิบัติที่เป็นภัยทุกรูปแบบ อาทิ การแต่งงานในเด็กก่อนวัยอันควร โดยการบังคับ และการขลิบอวัยวะเพศหญิง	117
เป้าประสงค์ที่ 5.4 ตระหนักและให้คุณค่าต่อการดูแลและการทำงานบ้านโดยไม่ได้รับค่าจ้าง ผ่านการให้บริการสาธารณะ โครงสร้างพื้นฐานและนโยบายการคุ้มครองทางสังคม และสนับสนุนความรับผิดชอบร่วมกันภายในครัวเรือนและครอบครัว ตามความเหมาะสมของแต่ละประเทศ	118

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
เป้าประสงค์ที่ 5.5 สร้างหลักประกันว่าผู้หญิงมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพและมีโอกาสที่เท่าเทียมในการเป็นผู้นำในทุกระดับของการตัดสินใจในเรื่องของการเมือง เศรษฐกิจและสาธารณสุข	118
เป้าประสงค์ที่ 5.6 สร้างหลักประกันว่าจะมีการเข้าถึงสุขภาพทางเพศและอนามัยเจริญพันธุ์และสิทธิด้านการเจริญพันธุ์โดยถ้วนหน้าตามที่ตกลงในแผนปฏิบัติการของการประชุมนานาชาติว่าด้วยประชากรและการพัฒนาและปฏิญญาปักกิ่งและเอกสารทบทวนผลลัพธ์จากการประชุมเหล่านั้น	120
เป้าประสงค์ที่ 5.a ดำเนินการปฏิรูปเพื่อให้ผู้หญิงมีสิทธิเท่าเทียมในทรัพยากรทางเศรษฐกิจ รวมทั้ง การเข้าเป็นเจ้าของที่ดิน การควบคุมที่ดินและทรัพย์สินในรูปแบบอื่น การบริการทางการเงิน การรับมรดก และทรัพยากรธรรมชาติตามกฎหมายของประเทศ	120
เป้าประสงค์ที่ 5.b เพิ่มพูนการใช้เทคโนโลยี โดยเฉพาะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อส่งเสริมการให้อำนาจแก่ผู้หญิง	121
เป้าประสงค์ที่ 5.c เลือกลงใช้และเสริมความเข้มแข็งแก่นโยบายที่ดีและกฎระเบียบที่บังคับใช้ได้ เพื่อส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศและการให้อำนาจแก่ผู้หญิงและเด็กทุกคนในทุกระดับ	121
สรุป	122
บทที่ 6 การจัดลำดับความสำคัญของเป้าประสงค์	123
อภิปรายการจัดลำดับตามความเร่งด่วน	125
อภิปรายการจัดลำดับความสำคัญตามผลกระทบ	130
บทที่ 7 การสำรวจเบื้องต้นเกี่ยวกับมาตรการทางเลือกด้านเศรษฐกิจ สังคมและกฎหมาย เพื่อบรรลุเป้าหมายที่ 5	133
เป้าประสงค์ที่ 5.1 ยุติการเลือกปฏิบัติทุกรูปแบบที่มีต่อผู้หญิงและเด็กหญิงในทุกที่	133
เป้าประสงค์ที่ 5.2 ขจัดความรุนแรงทุกรูปแบบที่มีต่อผู้หญิงและเด็กทั้งในที่สาธารณะและที่รโหฐาน รวมถึงการค้ามนุษย์ การกระทำทางเพศ และการแสวงหาประโยชน์ในรูปแบบอื่น	134
เป้าประสงค์ที่ 5.3 ขจัดแนวปฏิบัติที่เป็นภัยทุกรูปแบบ อาทิ การแต่งงานในเด็กก่อนวัยอันควร โดยการบังคับ และการขลิบอวัยวะเพศหญิง	138

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
เป้าประสงค์ที่ 5.4 ตระหนักและให้คุณค่าต่อการดูแลและการทำงานบ้านโดยไม่ได้รับค่าจ้าง ผ่านการให้บริการสาธารณะ โครงสร้างพื้นฐานและนโยบายการคุ้มครองทาง สังคม และสนับสนุนความรับผิดชอบร่วมกันภายในครัวเรือนและครอบครัว ตามความเหมาะสมของแต่ละประเทศ	139
เป้าประสงค์ที่ 5.5 สร้างหลักประกันว่าผู้หญิงมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่และมีประสิทธิผลและมี โอกาสที่เท่าเทียมในการเป็นผู้นำในทุกระดับของการตัดสินใจในเรื่องของ การเมือง เศรษฐกิจและสาธารณะ	143
เป้าประสงค์ที่ 5.6 สร้างหลักประกันว่าจะมีการเข้าถึงสุขภาพทางเพศและอนามัยเจริญพันธุ์และ สิทธิด้านการเจริญพันธุ์โดยถ้วนหน้าตามที่ตกลงในแผนปฏิบัติการของการ ประชุมนานาชาติว่าด้วยประชากรและการพัฒนาและปฏิญญาปักกิ่งและ เอกสารทบทวนผลลัพธ์จากการประชุมเหล่านั้น	146
เป้าประสงค์ที่ 5.a ดำเนินการปฏิรูปเพื่อให้ผู้หญิงมีสิทธิเท่าเทียมในทรัพยากรทางเศรษฐกิจ รวมทั้ง การเข้าเป็นเจ้าของที่ดิน การควบคุมที่ดินและทรัพย์สินในรูปแบบอื่น การบริการทางการเงิน การรับมรดก และทรัพยากรธรรมชาติตามกฎหมาย ของประเทศ	149
เป้าประสงค์ที่ 5.b เพิ่มพูนการใช้เทคโนโลยี โดยเฉพาะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อ ส่งเสริมการให้อำนาจแก่ผู้หญิง	149
เป้าประสงค์ที่ 5.c เลือกใช้และเสริมความเข้มแข็งแก่นโยบายที่ดีและกฎระเบียบที่บังคับใช้ได้ เพื่อส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศและการให้อำนาจแก่ผู้หญิงและเด็ก ทุกคนในทุกระดับ	151
บทที่ 8 สรุป	154
บรรณานุกรม	157

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
ตารางที่ 1 จำนวนของผู้หญิงและเด็กหญิงอายุ 15 ปีขึ้นไป ที่เคยอยู่ร่วมกับคู่ของตนได้รับความรุนแรงโดยคู่ของตนในปัจจุบัน ที่ได้รับการช่วยเหลือจากหน่วยงานต่างๆปี พ.ศ. 2558	23
ตารางที่ 2 จำนวนผู้หญิงและเด็กหญิงอายุ 15 ปีขึ้นไปที่ถูกกระทำความรุนแรงจากคู่สมรสและเข้ารับบริการศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กและสตรี ตามโรงพยาบาลที่อยู่ในสังกัดสำนักงานการแพทย์ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามรูปแบบของการกระทำรุนแรง	24
ตารางที่ 3 จำนวนของผู้หญิงและเด็กหญิงอายุ 15 ปีขึ้นไป ที่ได้รับความรุนแรงทางเพศจากบุคคลอื่น ที่ไม่ใช่คู่ครอง ในช่วงระยะเวลา 12 เดือนที่ผ่านมา ที่ได้รับการช่วยเหลือจากหน่วยงานต่างๆ	25
ตารางที่ 4 ตารางแสดงเกณฑ์การเก็บข้อมูลสำหรับจัดทำจัดทำโดย World Economic Forum	34
ตารางที่ 5 เปรียบเทียบดัชนีชี้วัดช่องว่างระหว่างเพศสากล เปรียบเทียบสามปีย้อนหลัง	35
ตารางที่ 6 รายละเอียดตัวชี้วัดย่อยในแต่ละองค์ประกอบ กรณีประเทศไทย	36
ตารางที่ 7 ตัวชี้วัดย่อยของภาวะผู้นำด้านการเมือง	37
ตารางที่ 8 ตัวชี้วัดย่อยของการมีส่วนร่วมในภาคแรงงาน	37
ตารางที่ 9 เปรียบเทียบการเข้าสู่ภาคแรงงานของผู้หญิงไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556-2559	38
ตารางที่ 10 เปรียบเทียบจำนวนของผู้หญิงและผู้ชายไทยที่เข้าสู่อาชีพต่างๆ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556-2559	39
ตารางที่ 11 สรุปผลที่สำคัญการทำงานางานของสตรีในประเทศไทย พ.ศ. 2559	41
ตารางที่ 12 แสดงจำนวนสตรีและเด็กที่ถูกกระทำความรุนแรงที่มารับบริการของศูนย์พึ่งได้ กระทรวงสาธารณสุข ระหว่างปีพ.ศ. 2550 – 2558	44
ตารางที่ 13 จำแนกตามประเภทของการกระทำรุนแรงในสตรีที่มารับบริการของศูนย์พึ่งได้ กระทรวงสาธารณสุข ระหว่างปีพ.ศ. 2554 – 2558	44
ตารางที่ 14 แสดงสาเหตุของการกระทำรุนแรงต่อสตรีที่มารับบริการของศูนย์พึ่งได้	46
ตารางที่ 15 แสดงจำนวนสตรีและเด็กหญิงที่ถูกกระทำความรุนแรงที่มารับบริการของศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กและสตรี ตามโรงพยาบาลที่อยู่ในสังกัดสำนักงานการแพทย์ กรุงเทพมหานคร	47

สารบัญตาราง(ต่อ)

ตารางที่	หน้า
ตารางที่ 16 แสดงจำนวนผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัวที่เข้ารับบริการของศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก และสตรีตามโรงพยาบาลที่อยู่ในสังกัดสำนักงานการแพทย์ กรุงเทพมหานคร ในช่วงเดือนตุลาคม 2557 – กันยายน 2558	48
ตารางที่ 17 แสดงจำนวนผู้ถูกกระทำความรุนแรงที่มารับบริการของศูนย์บริการสาธารณสุขที่อยู่ในสังกัดสำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร	49
ตารางที่ 18 แสดงจำนวนเด็กและสตรี ที่ถูกกระทำความรุนแรงที่ขอรับบริการจากศูนย์ช่วยเหลือสังคม (OSCC) สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	49
ตารางที่ 19 จำนวนเด็กและสตรีที่ถูกกระทำความรุนแรงที่เข้ารับบริการโรงพยาบาลตำรวจ แบ่งตามอายุ	50
ตารางที่ 20 แสดงจำนวนบุคคลในครอบครัวที่ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัวที่เข้ารับบริการจากโรงพยาบาลตำรวจ จำแนกตามความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำและผู้ถูกกระทำ ปีพ.ศ. 2557 และ 2558	51
ตารางที่ 21 แสดงลักษณะการกระทำความรุนแรงต่อบุคคลในครอบครัว ที่เข้ารับบริการจากโรงพยาบาลตำรวจ	52
ตารางที่ 22 แสดงสถานที่ที่ผู้รับบริการประสบเหตุการณ์กระทำความรุนแรงในครอบครัวที่เข้ารับบริการ จากโรงพยาบาลตำรวจปี พ.ศ. 2557 และ พ.ศ. 2558	52
ตารางที่ 23 แสดงจำนวนเด็ก สตรี ที่ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัว ที่เข้ารับบริการในชบบ้านพักเด็กและครอบครัว กรมกิจการเด็กและเยาวชน	53
ตารางที่ 24 แสดงจำนวนผู้มาขอความช่วยเหลือจากมูลนิธิเพื่อนหญิง ปี พ.ศ. 2557 และ พ.ศ. 2558	54
ตารางที่ 25 แสดงจำนวนการให้ความช่วยเหลือของมูลนิธิปิณดาหงสกุลเพื่อเด็กและสตรี (เน้นกรณีความรุนแรง)	55
ตารางที่ 26 แสดงรูปแบบปัญหาความรุนแรงของผู้ใช้บริการการที่ขอรับบริการจากมูลนิธิหญิงชายก้าวไกล	56
ตารางที่ 27 แสดงการให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับปัญหาความรุนแรงต่อเด็ก สตรี และความรุนแรงในครอบครัวที่ขอรับบริการจากสมาคมบัณฑิตสตรีทางกฎหมายแห่งประเทศไทยฯ	57

สารบัญตาราง(ต่อ)

ตารางที่	หน้า
ตารางที่ 28 แสดงจำนวนคดีการกระทำความรุนแรงในครอบครัวที่ผู้ถูกระทำเป็นผู้หญิงและเด็กหญิง ที่เข้าสู่กระบวนการของตำรวจ (ข้อมูลจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ) ระหว่างปีพ.ศ. 2553 - 2558	58
ตารางที่ 29 แสดงจำนวนคดีจำแนกตามประเภทข้อหาและตามอายุ (เฉพาะกรณีผู้ถูกระทำที่ เป็นผู้หญิงและเด็กหญิง) ของสำนักงานอัยการทั่วประเทศ	59
ตารางที่ 30 แสดงจำนวนเหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัวที่ผู้ถูกระทำเป็นผู้หญิงจากระบบฐานข้อมูลฯ ภายใต้เว็บไซต์ www.violence.in.th	60
ตารางที่ 31 แสดงจำนวนเหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัว จำแนกตามความสัมพันธ์ ระหว่างผู้กระทำและผู้ถูกระทำ จากระบบฐานข้อมูลฯ ภายใต้เว็บไซต์ www.violence.in.th	61
ตารางที่ 32 แสดงจำนวนเหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัวผู้ถูกระทำเป็นผู้หญิง จำแนกตามสาเหตุ จากระบบฐานข้อมูลฯ ภายใต้เว็บไซต์ www.violence.in.th	62
ตารางที่ 33 สถิติผู้เสียหายที่เป็นผู้หญิงไทยจากการคามนุษย์ ที่เขารับการคุ้มครองสวัสดิภาพของหน่วยงาน 9 แห่ง จำแนกตามอายุ ระหว่างปี พ.ศ. 2557- พ.ศ. 2559	65
ตารางที่ 34 สถิติผู้เสียหายชาวไทย (รวมชายและหญิง) ที่จากการคามนุษย์ ที่เขารับการคุ้มครองสวัสดิภาพของหน่วยงาน 9 แห่ง จำแนกตามประเภทการตกเป็นเหยื่อผู้เสียหายฯ ระหว่างปี พ.ศ. 2557- พ.ศ. 2559	66
ตารางที่ 35 สัดส่วนของผู้หญิงอายุระหว่าง 20-24 ปี ที่แต่งงานหรืออยู่ด้วยกันก่อนอายุ 15 ปี จำแนกตามภาค	67
ตารางที่ 36 สัดส่วนของผู้หญิงอายุระหว่าง 20-24 ปี ที่แต่งงานหรืออยู่ด้วยกันก่อนอายุ 18 ปี จำแนกตามภาค	67
ตารางที่ 37 สัดส่วนของผู้หญิงอายุระหว่าง 20-24 ปี ที่แต่งงานหรืออยู่ด้วยกันก่อนอายุ 15 ปี จำแนกตามระดับการศึกษา	67
ตารางที่ 38 สัดส่วนของผู้หญิงอายุระหว่าง 20-24 ปี ที่แต่งงานหรืออยู่ด้วยกันก่อนอายุ 18 ปี จำแนกตามระดับการศึกษา	68
ตารางที่ 39 สัดส่วนของผู้หญิงอายุระหว่าง 20-24 ปี ที่แต่งงานหรืออยู่ด้วยกันก่อนอายุ 15 ปี จำแนกตามเขตการปกครอง	68

สารบัญตาราง(ต่อ)

ตารางที่	หน้า
ตารางที่ 40 สัดส่วนของผู้หญิงอายุระหว่าง 20-24 ปี ที่แต่งงานหรืออยู่ด้วยกันก่อนอายุ 18 ปี จำแนกตามเขตการปกครอง	68
ตารางที่ 41 ร้อยละของผู้หญิงที่แต่งงานจำแนกตามช่วงอายุ	69
ตารางที่ 42 เวลาที่ใช้โดยเฉลี่ยของประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไปจำแนกตามกิจกรรมการ ให้บริการและดูแลสมาชิกในครัวเรือน เพศ และ ภาค	71
ตารางที่ 43 เวลาที่ใช้โดยเฉลี่ยของประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไปจำแนกตามกิจกรรมการ ให้บริการชุมชน เพศ และ ภาค	72
ตารางที่ 44 ตัวชี้วัดความก้าวหน้าของผู้หญิง	75
ตารางที่ 45 อัตราการเจริญพันธุ์รวม จำแนกรายประเทศ และช่วงเวลา ระหว่าง ค.ศ. 2015 – 2100	81
ตารางที่ 46 ร้อยละของประชากรตามกลุ่มอายุ จำแนกรายประเทศ ระหว่าง ค.ศ. 2015 – 2100	81
ตารางที่ 47 อัตราการคลอดในวัยรุ่น 15-19 ปี ตามช่วงเวลาระหว่างปีค.ศ.1950-2100	82
ตารางที่ 48 ผู้ถือครองและเนื้อที่ถือครองทำการเกษตร รายภาค พ.ศ. 2556	87
ตารางที่ 49 สัดส่วนผู้ใช้โทรศัพท์มือถือ	91

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
ภาพที่ 1 สรุปผลที่สำคัญการทำงานของสตรีในประเทศไทย พ.ศ. 2559	40
ภาพที่ 2 สตรีที่เป็นเหยื่อจากความรุนแรงในสถานการณ์ความรุนแรงในจังหวัดชายแดนใต้	64
ภาพที่ 3 จำนวนผู้ได้รับความเสียหายจากสถานคุ้มครองสวัสดิภาพ จำนวน 9 แห่ง ปี 2555-2557	65
ภาพที่ 4 บทบาทสตรีไทยกับการเมือง	77
ภาพที่ 5 การคุมกำเนิดและความรู้เกี่ยวกับเชื้อเอชไอวี	83
ภาพที่ 6 สถานการณ์อนามัยการเจริญพันธุ์ ในวัยรุ่นและเยาวชน ปี 2558	85
ภาพที่ 7 สถิติผู้ป่วยเอดส์ในกรุงเทพมหานคร	86
ภาพที่ 8 แผนภูมิแท่งเปรียบเทียบจำนวนผู้ถือครองและเนื้อที่ถือครองทำการเกษตร พ.ศ. 2536-2556	87
ภาพที่ 9 แผนภูมิแท่งแสดงร้อยละของประชากรอายุ 6 ปี ที่ใช้เครื่องคอมพิวเตอร์และ อินเทอร์เน็ต จำแนกตามเพศ	90
ภาพที่ 10 ประสพการณ์ในต่างประเทศเกี่ยวกับ GRB	92
ภาพที่ 11 ร้อยละของผู้ชายและผู้หญิงที่ทำงานดูแลครัวเรือนโดยได้ไม่ได้รับค่าจ้าง	101
ภาพที่ 12 บทบาทของผู้นำองค์กรภาครัฐของหญิงไทย	103
ภาพที่ 13 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างบรรทัดฐานด้านความเท่าเทียมทางเพศ กับระดับของ ความเท่าเทียมทางเพศและระดับของความรุนแรง (Ekvall, 2014)	135
ภาพที่ 14 พันธกิจของรัฐบาลอังกฤษในการขจัดความรุนแรงต่อสตรีและเด็กหญิง	136
ภาพที่ 15 อุปสรรคของการนำไปสู่ความสำเร็จของเป้าหมายที่ 5.4	141

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เนื่องด้วยในการประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติในเดือนกันยายน พ.ศ. 2558 ประเทศไทยได้ลงนามและมีคำมั่นร่วมกับนานาประเทศ ในการร่วมกันบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) และรัฐบาลไทยมีความตั้งใจที่จะบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน 17 เป้าหมายภายในปี ค.ศ. 2030 (พ.ศ.2573)

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ในฐานะหน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่สนับสนุนการวิจัย ตระหนักถึงความรับผิดชอบของภาควิชาการในการสนับสนุนการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน จึงจะสนับสนุนให้มีการศึกษาสถานะของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในบริบทประเทศไทยอย่างมีระบบ โดยได้กำหนดกรอบหัวข้อการวิจัยเรื่อง “การสำรวจสถานะของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในบริบทประเทศไทย และทางเลือกมาตรการทางเศรษฐกิจ สังคมและกฎหมาย” ขึ้น

คณะผู้วิจัยมีความสนใจและประสงค์ที่จะศึกษาสถานะของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในบริบทประเทศไทยที่เกี่ยวกับเป้าหมายที่ 5 การบรรลุความเท่าเทียมระหว่างเพศและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สตรีและเด็กหญิง ด้วยตระหนักว่า ความแตกต่างและความไม่เท่าเทียมระหว่างเพศ และหญิง ตลอดจนการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สตรีและเด็กหญิง ยังเป็นข้อถกเถียงในบริบทของประเทศไทย อันนำไปสู่การเลือกปฏิบัติ และการกดขี่ทางเพศในหลายรูปแบบ จนเกิดเป็นปัญหาในระดับมหภาคดังที่ปรากฏในสื่อสาธารณะ ตลอดจนเป็นกรณีพิพาทหรือวิวาทะในสังคมไทยในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมามากกว่าทศวรรษที่ผ่านมา

จากเป้าหมายที่ 5 ที่มุ่งการบรรลุความเท่าเทียมระหว่างเพศและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สตรีและเด็กหญิง คณะผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาข้อมูลและประเด็นปัญหาความไม่เท่าเทียมระหว่างเพศในมิติต่างๆ รวมทั้งถอดแบบเรียนแนวปฏิบัติจากต่างประเทศ เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายและมาตรการของภาครัฐเพื่อบรรลุเป้าหมายความเท่าเทียมระหว่างเพศและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สตรีและเด็กหญิง ภายในปี พ.ศ. 2573

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานะปัจจุบันของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายการบรรลุความเท่าเทียมระหว่างเพศ และเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สตรีและเด็กหญิง การวิเคราะห์ความสอดคล้องของเป้าประสงค์ (Targets) และตัวชี้วัดกับบริบทประเทศไทย รวมถึงอาจมีการปรับและกำหนดเป้าประสงค์และตัวชี้วัดใหม่
2. เพื่อจัดลำดับความสำคัญของเป้าประสงค์ (Targets) โดยพิจารณาความสำคัญและความพร้อมของประเทศไทยในการบรรลุเป้าหมายการบรรลุความเท่าเทียมระหว่างเพศและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สตรีและเด็กหญิง
3. เพื่อประเมินสถานะด้านมาตรการที่ภาครัฐและหน่วยงานในภาคส่วนอื่นๆ ดำเนินการอยู่ สืบจากข้อเสนอแนะจากการศึกษาวิจัยของไทยเกี่ยวกับมาตรการด้านเศรษฐศาสตร์ สังคมและกฎหมาย และประสบการณ์จากต่างประเทศที่สามารถใช้เป็นทางเลือกของมาตรการในการบรรลุเป้าหมายการบรรลุความเท่าเทียมระหว่างเพศและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สตรีและเด็กหญิง ในประเทศไทยได้

ความเท่าเทียมระหว่างเพศ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 27 ที่ระบุว่า

“บุคคลย่อมเสมอภาคกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าด้วยเหตุผลความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางร่างกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือเหตุอื่นใด จะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น หรือเพื่อคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกให้แก่เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ ย่อมไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม” (ราชกิจจานุเบกษา 2560, 8)

คณะผู้วิจัยยกมาตรา 27 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ที่ประกาศใช้ในวันที่ 6 เมษายน 2560 มาเป็นเบื้องต้นเพื่อให้เห็นว่าในโครงสร้างระดับบนสุดของสังคมไทย มีความตระหนักถึงสิทธิที่เท่าเทียมกันโดยต้องไม่มีการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมต่อบุคคลด้วยเหตุผลต่างๆ ดังที่ระบุในรัฐธรรมนูญ และ

นอกจากนี้ยังเป็นการให้ความคุ้มครองทางกฎหมายที่เป็นลายลักษณ์อักษรอย่างชัดเจนในบริบทของประเทศไทย อย่างไรก็ตามบริบทของสังคมไทยในระดับล่างยังปรากฏให้เห็นถึงปัญหาที่เกิดจากความไม่เท่าเทียมกันในหลายมิติ โดยเฉพาะความเท่าเทียมระหว่างเพศ

การสำรวจสถานะของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในบริบทประเทศไทย และทางเลือกมาตรการทางเศรษฐกิจ สังคมและกฎหมาย: เป้าหมายที่ 5 บรรลุความเท่าเทียมระหว่างเพศ และเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สตรีและเด็กหญิง (Gender Equality) นี้ นอกเหนือจากวัตถุประสงค์ในการสร้างตัวชี้วัดและเป้าประสงค์ที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทยแล้ว ยังต้องการเสนอถึงองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับการบรรลุความเท่าเทียมระหว่างเพศในบริบทของสังคมไทย โดยจะชี้ให้เห็นว่า ประเด็นเรื่องเพศ ความไม่เท่าเทียม การเลือกปฏิบัติ การกีดกันทางเพศ ล้วนแต่เป็นวาทกรรมที่ถูกสร้างขึ้น ทำให้เข้มแข็งและส่งต่อความรู้หรือแนวการปฏิบัติดังกล่าวจากรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่งผ่านกระบวนการทางสังคมในหลากหลายรูปแบบ เช่น การสั่งสอนในครอบครัว ระบบการศึกษา วัฒนธรรม ประเพณี ซึ่งการบรรลุความเท่าเทียมระหว่างเพศนั้น นอกเหนือจากจะใช้กฎหมายเป็นรากฐานแล้ว คณะผู้วิจัยยังพบว่า ควรมีการกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมตั้งแต่หน่วยเล็กที่สุด คือสถาบันครอบครัว เพื่อให้ส่งผลในระดับกว้างไปยังชุมชน สังคม และประเทศต่อไป

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับความเท่าเทียมระหว่างเพศ และเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สตรีและเด็กหญิงในบริบทของประเทศไทย จะแบ่งเป็นสามส่วนที่สำคัญได้แก่ แนวคิดเรื่องเพศในสังคมไทย งานศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเท่าเทียมทางเพศโดยจะเน้นไปที่บทบาทของผู้หญิงในบริบทของสังคมไทย และงานศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเท่าเทียมทางเพศในบริบทโลก โดยที่การวิเคราะห์ทั้งสามส่วนนั้นจะมุ่งชี้ให้เห็นความจริงประการหนึ่งว่า การยอมรับความแตกต่างทางเพศในสังคมมิได้หมายถึงความเท่าเทียมระหว่างเพศเสมอไป อย่างไรก็ตาม การยอมรับความแตกต่างทางเพศในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมไทย แม้ว่าจะเริ่มพบบทบาทของผู้หญิงปรากฏเพิ่มมากขึ้นในพื้นที่ต่างๆ ของสังคม ก่อนที่จะมีการประกาศใช้ พระราชบัญญัติความเท่าเทียมกันระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 หรือแม้กระทั่งมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติดังกล่าวแล้วก็ตาม ผู้หญิงก็ยังคงไม่ได้รับความเท่าเทียมเหมือนเพศชายในหลายมิติ ซึ่งเกิดขึ้นจากตัวผู้หญิงเองที่ได้รับอิทธิพลจากวาทกรรมเรื่องเพศชาย เพศหญิง หรือเกิดจากการเลือกปฏิบัติของสังคมในบางพื้นที่ เป็นต้น

นอกเหนือจากเรื่องการบรรลุความเท่าเทียมระหว่างเพศชายและหญิงแล้ว กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศสภาพ และเพศวิถี ก็ตกเป็นเหยื่อของวาทกรรมทางเพศ อีกเช่นเดียวกัน หากผู้หญิงได้รับความกดขี่ หรือความไม่เท่าเทียมกันกับผู้ชาย (ที่สังคมมองว่ามีเพียงเพศชายและหญิงเท่านั้น) มากเท่าใด กลุ่มผู้มีความหลากหลายทาง

เพศ (ที่เรียกกันว่า LGBTIQ : Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender, Intersexual and Questioning) ก็จะได้รับ ความ อดุติธรรมเป็นทวีคูณ เนื่องจากกลุ่มคนเหล่านี้ไม่ได้รับความคุ้มครองทั้งทางสังคมและทางกฎหมายในบริบทของประเทศไทย และในบางประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กลุ่มคนเหล่านี้ยังเป็นสิ่งต้องห้ามในสังคม เพราะผิดจารีต ประเพณี หรือกฎหมายอีกด้วย (Korakit, 2014)

การที่คณะผู้วิจัยมุ่งแบ่งการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับความเท่าเทียมระหว่างเพศ และเป้าประสงค์ที่ 5 นั้น เพื่อแสดงให้เห็นถึงอุปสรรค และปัญหาของการนำไปสู่การบรรลุความเท่าเทียมระหว่างเพศ โดยชี้ให้เห็นถึงช่องว่างทางความรู้ที่สังคมไทยยังขาด โดยมีบทเรียนจากกลุ่มประเทศที่ประสบความสำเร็จเป็นแนวทาง และเพื่อเป็นการแก้และเสริมสร้างความเท่าเทียมระหว่างเพศอย่างยั่งยืน จำเป็นต้องสร้างความเข้าใจใหม่เกี่ยวกับระบบทวิเพศ (Binary system : Two-sex system) ตลอดจนส่งเสริมคุณค่าและสร้างพลังให้แก่ผู้หญิงและเด็ก (อาจรวมกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ) ได้มีบทบาทและพื้นที่ในการแสดงออกถึงความสามารถในหลากหลายรูปแบบ อันจะไปสู่การยอมรับทางสังคมและความเท่าเทียมกันระหว่างเพศอย่างแท้จริง ตามหลักการสิทธิมนุษยชน และตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560

ระบบทวิเพศ : การยอมรับหรือความถูกต้องของความไม่เท่าเทียม?

ระบบทวิเพศ (Two-sex system or Binary System) ที่ปรากฏในสังคมไทย แม้ว่าจะไม่มีหลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษรปรากฏอย่างชัดเจน หากแต่วิถีจารีตทางสังคม (Social Norm) ที่มีปรากฏเป็นหลักฐานสามารถอนุมานได้ว่าสังคมไทยเป็นสังคมที่ผู้ชายเป็นใหญ่ ไม่ว่าจะเป็นการจำกัดบทบาทของผู้หญิงให้อยู่กับเหย้าเฝ้ากับเรือน มีหน้าที่คอยเลี้ยงดูบุตรธิดา เตรียมอาหาร ในขณะที่ผู้ชายจะมีบทบาทเป็นผู้นำของสังคม ผู้นำครอบครัว เป็นนักรบ เป็นต้น อย่างไรก็ตามบันทึกพระราชพงศาวดาร อาจปรากฏบทบาทของสตรีที่เกี่ยวข้องกับการสงคราม และถูกนำมาสร้างเป็นภาพยนตร์ที่มีชื่อเสียง อาทิ สมเด็จพระศรีสุริโยทัย แต่ขอให้ตั้งข้อสังเกตอย่างหนึ่งว่า สมเด็จพระศรีสุริโยทัยทรงปลอมพระองค์เป็นชาย นั้นย่อมแสดงให้เห็นข้อเท็จจริงประการหนึ่งว่า การที่แสดงออกถึงความเป็นหญิง ในสนามรบ ไม่ใช่วิถีจารีตที่ถูกต้องนักในยุคสังคมก่อนสมัยใหม่

อีกเหตุการณ์หนึ่งที่แสดงถึงบทบาทสตรีที่เกี่ยวข้องกับการสงคราม คือท้าวสุรนารี คุณหญิงจัน คุณหญิงมุก (ในงานวิจัยนี้ คณะผู้วิจัยจะไม่ถกเถียงเรื่องการเมืองอยู่จริงของวีรสตรีหญิง หากแต่จะมุ่งวิเคราะห์การสร้างวีรสตรีหญิงของสังคมไทย) แม้ว่าจะแสดงความเข้มแข็งเท่าเทียมกับผู้ชาย หากแต่บทบาทของวีรสตรีหญิงนั้น ทำเพื่อ

ช่วยเหลือสามี (ที่มีฐานะสูงกว่า) ให้สามารถเป็นผู้นำสังคม หรือประเทศต่อไปได้ ข้อสังเกตประการหนึ่งคือ ผู้หญิงที่ปรากฏบทบาทผู้นำในสังคมได้นั้น เป็นผู้ที่มีฐานะทางสังคมค่อนข้างสูง หรือมีความสัมพันธ์อย่างใดอย่างหนึ่งกับผู้ชายที่มีบทบาททางสังคม

บทบาทของผู้หญิงที่ถูกกำหนดและจำกัดอย่างเห็นได้ชัดในสุภาชิตสอนหญิงของสุนทรภู่ในช่วงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ก่อนที่บ้านเมืองจะถูกทำให้ทันสมัยตามแบบตะวันตก (Modernization) ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งสุภาชิตสอนหญิงนี้จัดเป็นการสร้าง พฤติกรรมร่วมของผู้หญิงในสังคมไทยเกี่ยวกับการปฏิบัติตนในมิติต่างๆ ให้เหมาะสม จะพบว่าสุภาชิตสอนหญิงได้รับการถ่ายทอด ปลูกฝังส่งผ่านกันมารุ่นต่อรุ่น และมาปรากฏเป็นส่วนหนึ่งของแบบเรียน และเป็นหนังสือที่เผยแพร่ในวงกว้าง แน่แน่นอนว่าคนในสังคมไทยได้รับอิทธิพลจากความรู้ชุดดังกล่าวอย่างแน่นอน

ปรากฏการณ์เช่นนี้ คณะผู้วิจัยเรียกว่าเป็น กระบวนการกล่อมเกลாதงสังคมที่มีต่อบทบาทและหน้าที่ของผู้หญิง ซึ่งกระบวนการนี้มีอิทธิพลต่อความคิดของคนในสังคมไทยที่มีต่อผู้หญิงในหลายๆ ด้าน จนเกิดเป็นวิถีจารีตทางสังคม ซึ่งหมายถึงพฤติกรรมร่วมที่ได้รับการยอมรับและปฏิบัติของคนในสังคมใดสังคมหนึ่ง พฤติกรรมดังกล่าวจะถูกสร้างขึ้นภายใต้บริบทและสิ่งแวดล้อมที่มีลักษณะแตกต่างกันออกไป (Biccheiri, C., 2016: 2) วิถีจารีตทางสังคมนี้ มิใช่เพียงจะส่งผลต่อการรับรู้บทบาทของชายและหญิงในสังคมไทยเท่านั้น ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรมยังเป็นตัวดอกย้ำให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างเพศอีกด้วย อาทิ กรณีของจารีตปฏิบัติทางพระพุทธศาสนาในสังคมไทย ที่ผู้ชายเท่านั้น สามารถบวชเพื่อเป็นการทดแทนบุญคุณให้แก่บุพการี นำบุพการีขึ้นสวรรค์ และเป็นวิถีที่ทำให้ชายเป็นชายที่แท้จริง สำหรับกรณีของผู้หญิง การมีลูกคือการทำให้เป็นหญิงอย่างแท้จริง (Korakit, 2009) ตัวอย่างแนวคิดและวิถีปฏิบัติเช่นนี้ สะท้อนให้เห็นถึงความไม่เท่าเทียมระหว่างสองเพศ คือ ชายหญิง และยังเป็นตัวกำหนดความแตกต่างของคนที่ไม่สามารถถูกจัดเข้าสู่ระบบทวิเพศ (LGBTIQ) ให้เป็นคนที่ผิดปกติ ผิดจารีต อีกด้วย

วาทกรรมเกี่ยวกับชุดความรู้เรื่องระบบทวิเพศ ในสังคมไทยที่มีพัฒนาการมาจากระบบวัฒนธรรมในสังคมไทย และได้รับการดอกย้ำในยุคที่สังคมไทยกำลังเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ยุคทันสมัยในช่วงรัชกาลที่ 4 แม้ว่าในปัจจุบันจะปรากฏบทบาทของผู้หญิงในระดับชุมชน สังคม หรือประเทศ ซึ่งร่วมไปถึงกลุ่มที่ไม่ถูกจัดในระบบทวิเพศมากขึ้น ทั้งในชีวิตจริง และในโลกสื่อต่างๆ คำถามหนึ่งที่คณะผู้วิจัยเห็นร่วมกันว่าสำคัญและท้าทายในการบรรลุความเท่าเทียมระหว่างเพศคือ การยอมรับทางสังคมนำไปสู่ความเท่าเทียมระหว่างเพศได้หรือไม่ งานวิจัย

ของ Korakit Choomgrant ที่ศึกษาเรื่อง กลุ่มชายรักชายในสังคมไทย ได้สะท้อนว่า แม้ว่าในระดับการยอมรับทางสังคมเมืองจะมีอยู่สูง แต่การยอมรับนั้นอยู่บนพื้นฐานของผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ กลุ่มชายรักชาย วิถีปฏิบัติ “วัฒนธรรมเกย์” เป็นเพียง “สินค้า” ทางการท่องเที่ยว ที่ภาครัฐและเอกชนใช้ในการดึงดูดนักท่องเที่ยว แต่ในระดับชนบท หรือสังคมที่วิถีจารีตยังมีอิทธิพลอยู่สูง การยอมรับก็ยังคงเกิดขึ้น トラบไต่ที่ยังไม่เกี่ยวข้องกับครอบครัวของตนเอง และที่น่าสนใจไปกว่านั้น ความเท่าเทียมทางเพศระหว่างชาย หญิง และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ ยังมีความเหลื่อมล้ำกันมาก จนสร้างให้กลุ่มชายรักชายต้องอยู่ในภาวะแอบซ่อน (Closeted) และไม่สามารถเปิดเผยเพศวิถีที่แท้จริงของตนเองได้ในพื้นที่สาธารณะ (Korakit, 2014) ในกรณีคล้ายๆ กัน ผู้หญิง แม้ว่าจะได้รับการยอมรับในสังคมตามวิถีจารีต ประเพณี วัฒนธรรม แต่ความเท่าเทียมระหว่างเพศยังคงเป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลาในการเปลี่ยนแปลง

ในปัจจุบันพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 จะประกาศใช้อย่างเป็นทางการ ตั้งแต่วันที่ 8 มีนาคม พ.ศ. 2558 และเริ่มมีผลในวันที่ 8 กันยายน พ.ศ. 2558 ที่ผ่านมาแล้วนั้น แม้จะเป็นจุดเริ่มต้นของความเท่าเทียมระหว่างเพศที่จะส่งผลถึงความเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยในอนาคต แต่ยังมีประเด็นที่อาจเป็นอุปสรรคในการบรรลุความเท่าเทียมอย่างแท้จริงระหว่างเพศ (รวมถึงกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ) ดังที่ ศาสตราจารย์วิทิต มันทาภรณ์ (คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) และปัจจุบันได้รับการแต่งตั้งจากสหประชาชาติให้ดำรงตำแหน่งผู้เชี่ยวชาญอิสระด้านเพศวิถีและอัตลักษณ์ทางเพศ (The first UN Independent Expert on Sexual Orientation and Gender Identity) ให้ได้ข้อสังเกตเกี่ยวกับพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวไว้ ซึ่งคณะผู้วิจัยพิจารณาว่ามีประโยชน์จึงขอยกข้อเสนอแนะดังกล่าวดังนี้ (เวทีสาธารณะ เรื่อง พ.ร.บ. ความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 กับสิทธิมนุษยชนของบุคคลหลากหลายทางเพศ 8 พ.ค. 2558)

“ข้อสังเกตต่อพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 ผ่านมุมมองที่เกิดขึ้นในบริบทของโลกยุคปัจจุบัน

1. สิ่งที่ต้องย้อนกลับมาถามตนเองอันดับแรกคือ เรามองความหลากหลายทางเพศว่าเป็นเรื่องธรรมชาติของมนุษย์ หรือมองว่าเป็นพฤติกรรมที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ ถ้าเรามองว่าเป็นเรื่องของธรรมชาติของมนุษย์ ก็จะตรงกับกรอบของกฎหมายในประเทศและกระแสของโลกในปัจจุบัน ที่มองว่าเป็นเรื่องธรรมชาติของมนุษย์ที่มีความหลากหลาย แต่ถ้าเรามองว่าเป็นพฤติกรรมที่สามารถแปรเปลี่ยนได้ ก็จะเป็นการมองในมุมของจิตวิทยา ซึ่งในบางรัฐได้มีการส่งตัวเข้าไปบำบัด (Conversion Therapy) เพื่อให้กลับมามีสภาพปกติ โดยในประเด็นนี้ใน

ประเทศจีนได้มีการฟ้องร้องเกี่ยวกับกระบวนการบำบัดดังกล่าว และศาลได้ตัดสินว่าการบำบัดโดยใช้กระบวนการ Conversion Therapy นั้นเป็นสิ่งที่ผิดต่อกฎหมาย การตัดสินเช่นนี้แสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้าอย่างมากในเรื่องสิทธิของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ

2. ในหลายประเทศ โดยเฉพาะในทวีปเอเชีย มีกฎหมายกำหนดโทษการมีเพศสัมพันธ์กับคนที่มีเพศเดียวกัน ซึ่งเรื่องนี้เป็นประเด็นที่หลายประเทศทั่วโลกพยายามรณรงค์ให้ยกเลิกกฎหมายที่มีเนื้อหาดังกล่าว เราต้องตระหนักถึงในเรื่องนี้ด้วย เพราะมีความเกี่ยวข้องในแง่ของการประยุกต์ใช้วิธีการในการแก้ไขปัญหา

3. สิ่งที่เป็นประเด็นสำคัญที่จำเป็นจะต้องตระหนักถึงได้แก่ การเลือกปฏิบัติและการใช้ความรุนแรงต่อกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ โดยในทวีปอเมริกาใต้บางประเทศมีการใช้ความรุนแรงต่อกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศมากที่สุด ถึงแม้ว่าจะไม่ได้มีกฎหมายห้ามการมีเพศสัมพันธ์ระหว่างเพศเดียวกันก็ตาม สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงปัญหาสำคัญปัญหาหนึ่งที่เกิดขึ้นกับกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในบริบทโลก

4. ปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่ง ได้แก่ การรับรองสถานภาพของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ และกลุ่มบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ (Intersexual) ตั้งแต่เกิดจนตาย ไม่ว่าจะเป็นสูติบัตร บัตรประจำตัว หนังสือเดินทาง ฯลฯ ประเด็นนี้เป็นเรื่องที่สำคัญที่มีความเกี่ยวข้องกับประเทศไทยด้วย เนื่องจากยังขาดความชัดเจนในนโยบายของภาครัฐ อีกทั้งกฎหมายในปัจจุบันไม่ได้มีการกล่าวถึงประเด็นนี้

5. กระแสของโลกในปัจจุบันได้มีการพยายามเปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มคำเรียกบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศใหม่ ซึ่งคำว่า LGBT (Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender) ในภายหลังได้มีการเติมตัว I (Intersexual) เข้าไปด้วย นอกจากนี้ยังมีการบัญญัติคำว่า SOGI โดยมีที่มาจากคำว่า Sexual Orientation (วิถีทางเพศ) และ Gender Identity (อัตลักษณ์ทางเพศ) ซึ่งหลักเกณฑ์เกี่ยวกับ SOGI นั้น ได้มีการกล่าวถึงในหลักการออกยาคาร์ตา (Yogyakarta Principles) อันเป็นหลักการที่ประยุกต์กฎหมาย สิทธิมนุษยชนมาใช้ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวิถีทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศ โดยคำว่า SOGI นั้น มีความหมายเช่นเดียวกับ LGBTI

6. มีกฎหมายระหว่างประเทศมากมายที่กล่าวถึงเรื่อง SOGI ซึ่งรวมถึงกฎหมายระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี จำนวน 7 ฉบับ ซึ่งการใช้กฎหมายระหว่างประเทศทั้งหลายนี้ต้องตีความให้ครอบคลุมต่อการคุ้มครอง SOGI ด้วย

ข้อควรตระหนักในพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558

1. ในช่วงที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ต่อเนื่องมาจนถึงฉบับปี พ.ศ. 2550 อยู่ในระหว่างกระบวนการจัดทำนั้น ได้มีความพยายามจากหลายฝ่ายให้ทุกภาคส่วนได้ตระหนักถึงกลุ่ม LGBT โดยถึงแม้ว่าจะไม่สามารถผลักดันให้รัฐธรรมนูญทั้งสองฉบับกล่าวถึงกลุ่ม LGBT ไว้โดยตรงก็ตาม แต่ก็ยังได้มีการพิจารณาถึงกลุ่ม LGBT ด้วย ซึ่งปรากฏหลักฐานอยู่ในบันทึกการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญทั้งสองฉบับดังกล่าว เมื่อหันกลับมามองในการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน จึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะมีบทบัญญัติที่กล่าวถึงกลุ่ม LGBT ปรากฏอยู่ในรัฐธรรมนูญด้วย

สิ่งที่น่าสนใจจึงอยู่ที่เราจะกล่าวถึงเรื่องนี้ในรัฐธรรมนูญหรือไม่ และหากมีการกล่าวถึงจะกล่าวถึงอย่างไร ซึ่งเมื่อไม่นานมานี้ก็ได้มีการกล่าวถึงเรื่องนี้ไว้ในร่างรัฐธรรมนูญแล้ว โดยใช้คำว่า “เพศสภาพ” ก่อให้เกิดคำถามที่ตามมาว่า คำว่า “เพศสภาพ” นั้น หมายความว่าอย่างไร และจะสอดคล้องกับพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 หรือไม่ จึงอยากฝากข้อคิดในประเด็นนี้ไว้ให้แก่ผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องได้พิจารณาถึงด้วย

2. ในพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 นี้ ได้มีการกำหนดนิยามคำว่า “การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ” ไว้ ซึ่งควรที่จะตีความให้รวมถึงกลุ่ม SOGI ด้วย เพราะเท่ากับว่ามีการรับรองกลุ่มผู้ที่มีเพศสภาพไม่ตรงกับเพศกำเนิดทุกกลุ่ม และจะเป็นการสอดคล้องกับบริบทของโลกในปัจจุบันที่กล่าวถึงเรื่องนี้ด้วย

3. การห้ามเลือกปฏิบัติระหว่างเพศที่ห้ามทั้งส่วนราชการและเอกชนนั้น นับว่าเป็นการกำหนดแนวทางที่ค่อนข้างครอบคลุม นอกจากนี้ยังมีการเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบด้วย จึงนับว่าเป็นเรื่องที่ดีที่มีการบัญญัติประเด็นเหล่านี้ในกฎหมาย

4. ในกฎหมายฉบับนี้มีการกำหนดกลไกการรับเรื่องร้องเรียนด้วย ซึ่งนับว่าเป็นเรื่องที่ดีในการสร้างกลไกดังกล่าว เพราะจะช่วยให้ผู้ที่ได้รับผลกระทบสามารถจะมีช่องทางในการร้องเรียนได้

5. กลไกการดำเนินงานตามกฎหมายฉบับนี้มีความหลากหลาย ดังจะเห็นได้จากการดำเนินงานรับเรื่องร้องเรียนตามกลไกคณะกรรมการ วลพ. ที่มีอำนาจวินิจฉัยเรื่องร้องเรียน รวมถึงการกำหนดให้มีการเยียวยา นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้ผู้รับผลกระทบสามารถเลือกที่จะฟ้องร้องเป็นคดีความต่อศาลได้ อีกทั้งคณะกรรมการ วลพ. ยังสามารถยื่นเรื่องต่อผู้ตรวจการแผ่นดินได้ในกรณีที่เห็นว่ากฎหมายที่ก่อให้เกิดการเลือกปฏิบัติระหว่างเพศนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญด้วย

6. นอกจากกลไกรับเรื่องร้องเรียนแล้ว กฎหมายฉบับนี้ยังกำหนดให้มีกองทุนส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ ซึ่งกองทุนนี้มีเป้าหมายการจัดตั้งในการสนับสนุนการส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ รวมถึงนำเงินจากกองทุนไปใช้ช่วยเหลือเยียวยาให้แก่ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการเลือกปฏิบัติระหว่างเพศ ซึ่งถือได้ว่าเป็นเรื่องที่ดีที่ได้มีการบัญญัติกลไกไว้ในกฎหมาย

ข้อทดลอง 6 ประการ ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ

1. ในอดีตองค์การอนามัยโลก (WHO) มองว่าคนที่เกย์นั้นป่วยเป็นโรคทางจิต และต่อมาได้มีการปรับเปลี่ยนมุมมองในเรื่องนี้ใหม่ โดยมองว่าไม่ได้เป็นคนป่วย แต่ในปัจจุบันองค์การอนามัยโลกยังมองว่ากลุ่มที่เป็นคนข้ามเพศมีความผิดปกติในอัตลักษณ์ของตน (Gender identity disorder) จนเมื่อไม่นานมานี้รัฐสภายุโรปได้ทำหนังสือถึงองค์การอนามัยโลกให้เปลี่ยนแปลงทัศนคติในเรื่องนี้ ปัญหาในเรื่องนี้สามารถเชื่อมโยงกลับมาถึงประเทศไทยในเรื่องมุมมองของแพทย์ที่มีต่อประเด็นดังกล่าวว่าเป็นอย่างไร กฎหมายฉบับนี้จึงมีนัยสำคัญต่อแพทย์ เช่น ถ้าหากแพทย์ยังมองว่าผู้มีความหลากหลายทางเพศนั้นเป็น Gender identity disorder ผู้ที่ได้รับผลกระทบจะสามารถฟ้องร้องแพทย์ได้หรือไม่ว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ ประเด็นนี้จึงนับได้ว่าเป็นเรื่องที่มีความสำคัญในแง่ของการปรับเปลี่ยนทัศนคติที่มีต่อบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศให้ตรงกัน

2. ประเด็นเรื่องการเกณฑ์ทหาร ที่ในอดีตได้มีการกำหนดประเภทของบุคคลไว้ในแบบบันทึกการคัดเลือกว่าบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศนั้น เป็นผู้ที่มีความผิดปกติทางจิต แต่ในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงข้อความกำหนดประเภทของบุคคลใหม่แล้ว โดยเรียกบุคคลประเภทดังกล่าวว่า “ภาวะเพศสภาพไม่ตรงกับเพศกำเนิด” แต่ในภาษาอังกฤษกลับยังคงใช้คำว่า Gender identity disorder อยู่เช่นเดิม การคงข้อความภาษาอังกฤษไว้เช่นนี้ก่อให้เกิดข้อขัดแย้งจากหลายฝ่ายให้มีการปรับเปลี่ยนเป็นข้อความใหม่ที่สอดคล้องกับข้อความในภาษาไทย

3. ประเด็นเรื่องการจ้างงาน ที่กำหนดในแบบรับสมัครตั้งแต่ต้นในการกีดกันบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศนั้นถือได้ว่าเป็นการเลือกปฏิบัติที่ชัดเจน จึงเห็นควรที่จะต้องดำเนินการฟ้องร้อง โดยอาจใช้ช่องทางหรือกลไกตามกฎหมายฉบับนี้ได้

4. การรับรองสถานภาพของกลุ่มบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทยปัจจุบันนั้น กลุ่มผู้มีภาวะเพศกำกวม (Intersexual) สามารถขอเปลี่ยนคำนำหน้านามได้แล้ว ส่วนกลุ่มคนข้ามเพศนั้น (Transgender)

ยังไม่สามารถที่จะร้องขอปรับเปลี่ยนคำนำหน้านามได้ ซึ่งในหลายประเทศได้มีการรับรองให้กลุ่ม LGBTQ สามารถเปลี่ยนคำนำหน้านามได้ แต่ในบางประเทศมีเงื่อนไขว่าจะต้องเป็นผู้ที่แปลงเพศแล้วเท่านั้น

5. ประเด็นเรื่องศาสนา ควรที่จะต้องมีการเจรจากับผู้นำทางศาสนาให้มีความอ่อนปรนความเคร่งครัด ทรนงค์ส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจและยอมรับในแนวคิดเรื่องความหลากหลายทางเพศมากยิ่งขึ้น

6. ประเด็นเรื่องการแต่งงานของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ ในปัจจุบันเกิดกระแสในการผลักดันให้มีการอนุญาตการแต่งงานสำหรับคนเพศเดียวกันได้ โดยเฉพาะในต่างประเทศ และในหลักการยกยาร์ทากาตา (Yogyakarta Principles) ได้กล่าวรับรองในเรื่องนี้ด้วยโดยกำหนดเป็นแนวทางว่า หากรัฐใดอนุญาตให้มีการแต่งงานระหว่างเพศเดียวกันได้ รัฐนั้นต้องรับรองสิทธิของคู่รักที่เป็นเพศเดียวกันแก่เช่นเดียวกับการแต่งงานระหว่างหญิงและชาย ส่วนในประเทศไทยนั้น แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ 3 ได้กล่าวรับรองเรื่องการแต่งงานของระหว่างเพศเดียวกันไว้เช่นกัน ซึ่ง กรม. ได้มีมติรับรองแผนสิทธิมนุษยชนฯ ฉบับนี้แล้ว จึงนับได้ว่าเป็นก้าวที่สำคัญในการรับรองสิทธิของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ

ประเด็นสุดท้ายที่ขอฝากให้ผู้ที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องรับไปพิจารณาคือ การส่งเสริมให้เกิดการเคารพสิทธิมนุษยชนได้นั้น อย่างน้อยต้องมีการปรับปรุงในเรื่องต่างๆ 6 ประการ คือ

1. การปรับปรุงกฎหมายให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้นทั้งในการส่งเสริม ปกป้อง และคุ้มครองสิทธิมนุษยชน
2. ต้องมีนโยบายที่ครอบคลุมทุกประเด็นในเรื่องที่เป็นปัญหาด้านสิทธิมนุษยชน เพื่อที่หน่วยงานต่างๆ สามารถจะกำหนดแผนงานในการดำเนินงานตามนโยบายด้านสิทธิมนุษยชนนั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. ต้องมีการบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดการปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด
4. ความมีประสิทธิภาพของกลไกในการรับเรื่องร้องเรียนและการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกัน

ในเรื่องสิทธิมนุษยชน

5. ต้องส่งเสริมการศึกษา การสร้างความเข้าใจ การปรับเปลี่ยนค่านิยม วัฒนธรรม และความเชื่อ ให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนสากล

6. ต้องมีการจัดหาทรัพยากรเพื่อเป็นทุนในการดำเนินงานให้เพียงพอ รวมถึงการสร้างเครือข่ายและการรณรงค์ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านสิทธิมนุษยชน”

ประเด็นที่น่าสนใจซึ่งคณะผู้วิจัยมีความเห็นตรงกับศาสตราจารย์วิทิต คือ เรื่องของการศึกษา ซึ่งต้องทำ ความเข้าใจเสียใหม่ (สร้างความเข้าใจใหม่ มิใช่ล้มล้าง) และสร้างการยอมรับที่แท้จริง มิใช่เพียงแค่ผลประโยชน์ ทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ หรือสังคม หากแต่เป็นการยอมรับที่มาจากความเข้าใจเกี่ยวกับ ระบบทวิเพศ และ ความหลากหลายทางเพศ รวมไปถึงส่งเสริม สนับสนุน กระตุ้นให้ผู้หญิง และกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศให้ แสดงออกถึงความสามารถที่มีอยู่ เพื่อที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงค่านิยมหรือจารีต ให้เกิดความเท่าเทียมที่แท้จริง

Judith Butler นำเสนอทฤษฎีการแสดงออก (Performativity) ซึ่งใช้อธิบายการสร้างการแสดงออกทาง เพศสภาพตามแนวคิดของระบบชายหญิง (Hetero-normativity) และเตือนกลุ่ม สตรีนิยม (Feminism) ว่าไม่ควร สร้างการแสดงออกทางเพศสภาพตามอุดมคติ เพราะในท้ายที่สุดอาจจะกลายเป็นรูปแบบใหม่ของลำดับชั้นและ ความแปลกแยก (New forms of hierarchy and exclusions) เพราะยังยึดติดกับคำว่าเพศสภาพ (Gender) (Butler, 2007) แนวคิดของคณะผู้วิจัยเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับ Butler เพราะตราบไต่ที่ยังยึดติดกับเพศสภาพ จะทำให้คนในสังคมมีความวิตกกังวลในการสูญเสียพื้นที่ทางสังคม และสูญเสียในสิ่งที่สังคมคาดหวังให้เป็น ตัวอย่างที่ชัดเจนที่งานศึกษาของ Korakit Choomgrant (2014) ดังที่กล่าวถึงไปแล้วในตอนต้น ที่กล่าวถึงความ ก้าวของกลุ่มชายรักชายในกรุงเทพฯ สิงคโปร์ และหลวงพระบาง ที่จะสูญเสียการยอมรับทางสังคม สูญเสียโอกาสใน การทำงาน และการยอมรับจากครอบครัว หากเพศวิถี (sexuality) ที่แท้จริงถูกเปิดเผย สำหรับความเป็นผู้หญิงก็ เช่นเดียวกัน หากไม่ประพฤติตามวิถีจารีต ค่านิยม แล้วพื้นที่ของความเป็นผู้หญิง หรือการยอมรับทางสังคมจะมีความเปลี่ยนแปลง

ดังนั้นหากมองข้ามคำว่า เพศสภาพ (Gender) จึงอาจเป็นหนทางช่วยให้เกิดความเท่าเทียม ซึ่งในทาง ทฤษฎีดังที่ Butler เสนอ ทางคณะผู้วิจัยมองว่ายังเป็นอุดมคติอยู่มากในสังคมไทย เพราะในระดับรากฐานยังไม่มี ความเข้าใจในประเด็นเพศสภาพ เพศวิถีอย่างถูกต้อง หากแต่เข้าใจในระดับพื้นผิว ตามที่ปรากฏในสื่อต่างๆ การ สร้างความเท่าเทียมระหว่างเพศ นอกจากต้องอาศัยอำนาจจากภาครัฐในการให้ความคุ้มครองแล้ว ภาครัฐ ภาคเอกชน ควรจะต้องร่วมมือกันในการสร้าง “อุดมคติ” ให้เป็นจริง มิใช่ปล่อยให้ ระบบทวิเพศยังคงความถูกต้อง ของความอยุติธรรมทางเพศในสังคมไทย

สถานะปัจจุบันของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมาย : การสำรวจเบื้องต้น

สำหรับเป้าหมายที่ 5 ประเทศไทยได้ดำเนินการจัดการแต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนการดำเนินงานโดยมีกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว) เป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลัก สถานะปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายการบรรลุความเท่าเทียมระหว่างเพศและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สตรีและเด็กหญิง ที่สอดคล้องกับเป้าประสงค์และตัวชี้วัดกับบริบทประเทศไทย จากการศึกษาค้นคว้าและทบทวนวรรณในประเทศไทยประกอบกับการสังเกตการณ์ในการประชุมเชิงปฏิบัติการซึ่งจัดขึ้นจำนวน 2 ครั้ง วันที่ 16 ก.พ. 2560 ณ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และวันที่ 10 เมษายน 2560 ณ โรงแรมอีสติน กรุงเทพฯ พบว่าสถานการณ์ปัจจุบัน ด้านการศึกษาเด็กหญิงมีโอกาสเข้าถึงการศึกษาพื้นฐานได้เท่าเทียมกับเด็กชาย ในการศึกษาในระดับปริญญา สตรีเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษามากกว่าบุรุษ ด้านสตรีที่อยู่ในภาคแรงงานมีกว่าร้อยละ 60 อัตราส่วนของสตรีที่มีฐานะยากจนมีแนวโน้มลดลง ปัจจุบันอยู่ที่ร้อยละ 6.8 ซึ่งมีอัตราส่วนน้อยกว่าบุรุษ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2559) ในภาคธุรกิจได้ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งเครือข่ายสตรีผู้ประกอบการอาเซียนเพื่อสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพสตรีให้มีทักษะในการพัฒนาธุรกิจ และมีความสามารถในการแข่งขันระดับสากล นอกจากนี้สตรีไทยยังมีบทบาทในการเป็นผู้นำ ในภาคเอกชนมีอัตราส่วนสตรีที่ดำรงตำแหน่งผู้จัดการร้อยละ 28 (ILO, 2012) ในภาคการเมืองการปกครองยังมีอัตราส่วนสตรีค่อนข้างน้อย ในสถานิติบัญญัติแห่งชาติมีสตรีร้อยละ 6 ในภาคราชการตำแหน่งผู้บริหารระดับสูงตั้งแต่อธิบดีขึ้นไปมีร้อยละ 18.34

ด้านสถานการณ์สตรีในครอบครัว จากการสำรวจปี 2009 พบว่า ชายไทยใช้เวลาในการทำงาน 8.9 ชั่วโมงต่อวัน หญิงไทยใช้เวลาทำงาน 7.8 ชั่วโมง แต่ผู้หญิงใช้เวลาในการทำงานในบ้านดูแลและมากกว่าผู้ชายและเป็นการทำที่ไม่มีค่าตอบแทน

ด้านความรุนแรงต่อสตรี จากรายงานในปี 2559 พบว่ามีเหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัวทั้งหมด 550 ราย ร้อยละ 66.2 เป็นการกระทำความรุนแรงที่เกิดขึ้นในครอบครัว ร้อยละ 33.8 เป็นความรุนแรงที่เกิดขึ้นนอกครอบครัว ร้อยละ 87.4 ผู้ถูกกระทำความรุนแรงเป็นผู้หญิง

ด้านสุขภาพของสตรีพบว่า ประเทศไทยกำลังประสบกับปัญหาตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น อัตราส่วนวัยรุ่นตั้งครรภ์ที่อายุระหว่าง 15-19 ปี มีสูงขึ้น ในด้านนี้ประเทศไทยได้มีการจัดทำ พ.ร.บ. การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559 โดยเน้นให้วัยรุ่นสามารถกลับไปสู่ระบบการศึกษาในโรงเรียนได้หลังจากคลอดบุตรแล้ว

นอกจากการส่งเสริมศักยภาพและสถานภาพของสตรี ประเทศไทยยังมีการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศให้ครอบคลุมไปถึงทุกเพศ โดยจัดทำ พ.ร.บ. ความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 เป็นกฎหมายฉบับแรกของประเทศไทยที่ปกป้องคุ้มครองกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

การถอดบทเรียนจากกรณีศึกษา และงานวิจัยค้นคว้าในประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับเด็กและสตรีพบว่า มีการศึกษาในแง่มุมที่หลากหลาย แต่การศึกษาส่วนใหญ่มุ่งเน้นในเรื่องของการกระทำความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับเด็กและสตรี ร่องลงมาเป็นเรื่องสิทธิสตรีและความเสมอภาคระหว่างเพศ การศึกษามักจะสรุปว่า แม้จะเกิดความเคลื่อนไหวจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่จะเรียกร้องให้เกิดการเปลี่ยนแปลง แต่ในสังคมไทยก็ยากที่จะสื่อสารในวงกว้างให้รับทราบกับสภาพปัญหาที่พบ อาจต้องส่งเสริมให้คนทุกเพศเข้ามามีส่วนร่วมในการที่จะลดความไม่เป็นธรรมทางเพศ ซึ่งเป็นข้อท้าทายที่ต้องปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นให้ปัจจุบัน ยกตัวอย่างเช่น สิตา สัมฤทธิ์ ได้นำเสนอปัญหาในงาน “การข่มขืนและกระบวนการยุติธรรมไทย” เป็นปัญหาเชิงโครงสร้างของสังคมไทย สถิติของคดีข่มขืนมีข้อมูลจาก สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย TDRI (Thailand Development Research Institute) ถึงการกระทำความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็ก มีแนวโน้มสูงขึ้น เฉลี่ยวันละ 87 ราย หรือทุกๆ 15 นาทีมีผู้หญิงและเด็กถูกทำร้าย 1 คน แต่จากสถิติและข้อมูลของแต่ละหน่วยงานไม่เหมือนกัน ซึ่งทำให้ประเทศไทยไม่มีฐานข้อมูลที่ถูกต้องของคดีข่มขืน ยกตัวอย่าง การจับกุมคดีมีจำนวน 2,400 คดี แต่เรื่องอาจจะมาถึงศาลเพียง 400 และศาลอาจไม่ได้ให้ข้อมูลว่ามีกี่คดีที่ศาลได้ตัดสินถึงขั้นสูงสุด หรือผลของการตัดสินเป็นเช่นไร ทำให้เห็นว่าบางครั้งกระบวนการยุติธรรมมีความบกพร่องจากระบบของการทำงาน

งานของ Mia Urbano นำเสนอเรื่องการอพยพย้ายถิ่นฐานของสตรีว่า ความไม่เท่าเทียมระหว่างเพศทำให้เกิดการอพยพย้ายถิ่นฐานซึ่งเป็นปัญหาวิกฤตในภูมิภาคเอเชียในหัวข้อ “Journey into the Unknown: Improving Environment for Women’s Mobility in ASEAN” (Urbano, 2558: 27-29) มีการอธิบายว่า กระแสการอพยพย้ายถิ่นของผู้หญิงในเอเชียมีสูง ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้หญิงเข้าถึงทักษะและการฝึกอบรมวิชาชีพได้น้อยกว่า ผู้หญิงจึงมีทางเลือกน้อยกว่าในการดำรงชีพ ผู้หญิงมีชื่อในสิทธิการครอบครองทรัพย์สินน้อยกว่า ผู้หญิงไม่มีเครือข่ายหรือช่องทางที่จะมีโอกาสได้ งาน การย้ายถิ่นฐานจึงเป็นกลยุทธ์ในการดำรงชีพ แต่เมื่อมีการอพยพโยกย้ายความไม่เท่าเทียมระหว่างเพศในจุดหมายปลายทางก็เกิดขึ้นซ้ำ ทำให้ผู้หญิงมักเป็นแรงงานแบบไม่เป็นทางการ ในภาคธุรกิจที่จดทะเบียนไม่มีสัญญาจ้างงาน ไม่มีประกันสังคม ฯลฯ เมื่อย้ายกลับถิ่นฐานเดิมก็จะถูกสันนิษฐานว่าไปขายบริการทางเพศ

ในส่วนของการศึกษาสถานะปัจจุบันของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายการบรรลุความเท่าเทียมระหว่างเพศและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สตรีและเด็กหญิงสรุปได้ว่า ประเทศไทยให้ความสำคัญเชิงนโยบายต่อสตรีและเด็กในระดับสูง มีการส่งเสริมศักยภาพและสถานภาพสตรี มีการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศให้ครอบคลุมไปถึงทุกเพศ แต่อย่างไรก็ตามข้อท้าทายและอุปสรรคที่ประเทศไทยต้องพัฒนาต่อไปเพื่อบรรลุความเสมอภาคและความเป็นธรรมทางเพศอย่างแท้จริง กล่าวคือ นอกจากกฎหมายที่บังคับใช้ ต้องมีมาตรการหรือกลไกที่สามารถบังคับให้เกิดการดำเนินการและติดตามผลการดำเนินการตามกฎหมายนั้นๆ

ความเท่าเทียมระหว่างเพศในบริบทของต่างประเทศ

ในภูมิภาคยุโรป อเมริกา ออสเตรเลีย และบางประเทศในเอเชีย ให้ความสำคัญกับความเท่าเทียมทางเพศเป็นอย่างมาก อย่างไรก็ตาม เรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศนี้ถือกำเนิดในโลกตะวันตก โดยให้ความสำคัญในเรื่องนี้ว่าเป็นประเด็นสิทธิมนุษยชน กรณีศึกษาที่น่าสนใจและกล่าวได้ว่ามีความก้าวหน้าเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศมากคือ The European Union's new Gender Action Plan 2016-2020 ซึ่งเป็นแผนการพัฒนาความเท่าเทียมทางเพศจากบทเรียนของแผนฉบับก่อนหน้า ผู้วิจารณ์แผนใหม่นี้ ได้ให้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์หลายประการสำหรับการพัฒนาความเท่าเทียมระหว่างเพศในบริบทของประเทศไทย ประเด็นสำคัญสามารถสรุปได้ต่อไปนี้ (O'Connell, 2016: 2).

ความเท่าเทียมทางเพศเป็นเรื่องของสิทธิมนุษยชน

1. ความไม่เท่าเทียมระหว่างเพศ แม้แต่ในสหภาพยุโรปเองก็เกิดได้ปัจจัยหลักสองปัจจัย ได้แก่ ความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างเพศที่ไม่เท่าเทียมกันและค่านิยมของสังคมที่มีอคติบนพื้นฐานความแตกต่างทางเพศ (unequal gender power relations and gender-biased social norms) โดยที่ทั้งสองปัจจัยหลักนี้จะนำไปสู่การแย่งแยกผู้หญิงและเด็ก การทำให้พวกเขากลายเป็นเหยื่อทางผลประโยชน์ทางสังคม การเมือง และเศรษฐกิจ
2. ความไม่เท่าเทียมกันระหว่างเพศนี้ยังมีความสัมพันธ์กับความไม่เท่าเทียมกันในแง่อื่นๆอีก เช่น ความไม่สมบูรณ์ทางร่างกายและจิตใจ อายุ เพศวิถี ซึ่งจะนำไปสู่การแบ่งแยกที่สลับไปซ้อนขึ้นไปอีก

สามประเด็นสำคัญนี้ สอดคล้องกับบริบทของประเทศไทยอย่างเห็นได้ชัดตามที่ไว้วิเคราะห์ไว้แล้วตอนต้น ในกรณีของสหภาพยุโรปนั้น แม้ว่าจะได้ชื่อว่ามีระบบการศึกษาที่ดีแห่งหนึ่งของโลก มีระดับความเท่าเทียมระหว่างเพศ หรือการยอมรับความแตกต่างทางเพศวิถีค่อนข้างสูง แต่ยังคงปรากฏลักษณะความไม่เท่าเทียมในสังคม ดังเช่น กรณีของระบบการจ่ายค่าตอบแทน งานบทความวิจัยหลายชิ้นชี้ให้เห็นถึงการจ่ายค่าตอบแทนไม่มีความเท่าเทียม เพราะงานบางอย่างให้ผู้ชายทำได้ค่าตอบแทนมากกว่างานบางอย่างที่ผู้หญิงทำ นั่นหมายถึงความไม่เท่าเทียมทางเศรษฐกิจที่แอบแฝงอยู่ในสังคมที่ได้รับการยอมรับว่ามีความเท่าเทียมระหว่างเพศสูง จากทั้งกฎหมาย และระเบียบข้อบังคับต่างๆ ซึ่งในประเด็นนี้มีความสอดคล้องกับข้อเสนอของ ศาสตราจารย์วิทิตเกี่ยวกับการจ้างงานที่ ยังคงมีความไม่เท่าเทียมในสังคมไทย

ในประเทศแคนาดา แม้จะกล่าวได้ว่า ความเท่าเทียมระหว่างเพศในประเทศมีอยู่ในระดับที่สูง การให้ข้อมูลเกี่ยวกับความแตกต่างทางเพศโดยกำเนิด การยอมรับในเพศวิถี หรืออัตลักษณ์ ก็ยังคงเป็นสิ่งที่รัฐบาลให้ความสนใจ ดังตัวอย่างเช่น มีการผลิตแผ่นพับประชาสัมพันธ์เรื่องการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับกลุ่มที่มีความหลากหลายทางเพศ (LGBTIQ) นั้นแสดงให้เห็นถึงความใส่ใจในการเปลี่ยนแปลงหรือการสร้างการยอมรับในระดับการศึกษา เพื่อจะขยายวงกว้างในระดับสังคมและประเทศต่อไปในอนาคต

ในบริบทของประเทศไทยนั้นยังพบความซ้ำซ้อนในเรื่องความไม่เท่าเทียมทางเพศอย่างมากดังที่กล่าวไปข้างต้น นับตั้งแต่ “ความไม่เท่าเทียมระหว่างเพศปกติ” กับ “เพศทางเลือก” ความไม่เท่าเทียมระหว่าง “เพศปกติ” ได้แก่ เพศชาย เพศหญิง” หรือการเลือกปฏิบัติภายในกลุ่มเพศปกติ และกลุ่มเพศทางเลือก และที่คล้ายคลึงกับในหลายๆ ประเทศคือ ความไม่เท่าเทียมระหว่างเพศที่ถูกทำให้แย่ลงด้วยเหตุผลทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ความไม่สมบูรณ์ของร่างกายและจิตใจ เป็นต้น

O’ Connell ได้วิเคราะห์ The European Union’s new Gender Action Plan 2016-2020 ในประเด็นที่เกี่ยวกับความเป็นไปได้ จุดแข็ง จุดอ่อนของแผนอย่างชัดเจน ซึ่งสามารถนำมาเป็นบทเรียนให้แก่สังคมไทยได้เป็นอย่างดี กล่าวโดยสรุปคือ การที่จะประสบผลสำเร็จได้นั้นต้อง

1. ผู้นำกลุ่มสหภาพยุโรปและคณะกรรมการพัฒนาระดับนานาชาติต้องมีการประสานงานกันอย่างเข้มแข็ง
2. ผู้นำในแต่ละระดับทั้งของแต่ละประเทศ และของสหภาพยุโรปต้องมีความเข้มแข็งและมุ่งมั่นในการเปลี่ยนแปลง

3. ต้องทำการศึกษาวิจัยอย่างจริงจังถึงสาเหตุของความไม่เท่าเทียมระหว่างเพศในสังคม
4. ต้องมีการสนับสนุนองค์กรสิทธิผู้หญิงอย่างจริงจัง
5. นอกเหนือจากตัวชี้วัดทางสถิติแล้ว ยังต้องดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกถึงประเด็นปัญหา
6. ต้องมีการสื่อสารระหว่างประเทศสมาชิกและผู้ที่เกี่ยวข้อง

ซึ่งในกรณีของประเทศไทยนั้น จะพบว่ายังขาดองค์ความรู้ที่แท้จริงเกี่ยวกับความไม่เท่าเทียมระหว่างเพศ ในมิติต่างๆ อยู่มาก ตลอดจนขาดการประสานงาน ขาดผู้นำที่มุ่งจะเปลี่ยนแปลง แม้ว่าจะมีกฎหมายและข้อบังคับ ที่ให้ความคุ้มครองแก่ทุกคนในราชอาณาจักรไทยโดยไม่เลือกปฏิบัติ แต่บางครั้งกฎหมายยังขาดความชัดเจน และกลไกในการบังคับใช้กฎหมายขาดประสิทธิภาพ และที่ยากที่สุดคือการสื่อสาร แต่การสื่อสารในที่นี้คือ การสื่อสารที่มุ่งผลในระดับกว้าง โดยโจทย์ใหญ่คือ จะสื่อสารให้คนในสังคมเข้าใจได้อย่างไร ด้วยวิธีการใด เป็นสิ่งที่ต้องการ การศึกษาต่อไปในอนาคต

สำหรับประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่อาจกล่าวได้ว่ามีความก้าวหน้าในการยอมรับผู้หญิงข้ามเพศ (Transgender) ให้ได้รับสิทธิการแต่งงานอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ถ้าหากฝ่ายชายได้รับทราบและยอมรับเพศสภาพตามกำเนิดเดิมของอีกฝ่ายหนึ่งได้ นั่นคือประเทศสิงคโปร์ Korakit (2014) ยังวิเคราะห์เพิ่มเติมว่าการมีกฎหมายรับรองอย่างถูกต้องแบบนี้ อาจช่วยลดความตึงเครียดของกฎหมายอีกส่วนหนึ่งที่มีบทลงโทษสำหรับพฤติกรรมที่น่ารังเกียจของกลุ่มชายรักชาย (Male Homosexual) อย่างไรก็ตาม การอนุญาตให้ผู้หญิงข้ามเพศสามารถแต่งงานได้ถูกกฎหมายได้นั้น เป็นแนวคิดที่ยังยึดติดในกรอบของระบบทวิเพศอยู่ ด้วยการให้ความชอบธรรมกับคนที่มีลักษณะของผู้หญิง ซึ่งนับได้ว่าเป็นนโยบายที่แยบยลในการรักษาจารีตและวิถีปฏิบัติของ “เพศปกติ” ในสังคมสิงคโปร์

สรุป

ระบบทวิเพศในบริบทของสังคมไทย อันเป็นผลมาจากวาทกรรมที่ตกทอดกันมาผ่านกระบวนการกล่อมเกลாதงสังคม ทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมระหว่างเพศหญิงและชาย ตลอดจนเพศที่ไม่ได้ถูกให้ความหมายตามวาทกรรมนี้ย่อมกลายเป็นเพศผิดปกติ ซึ่งมีมาอย่างน้อยที่สุดตามที่ปรากฏในหลักฐานกฎหมายตราสามดวงสมัย

อยุธยา เกี่ยวกับการให้การเท็จในศาล จะต้องไปเกิดเป็น “กะเทย” ในชาติหน้า ในรายงานวิจัยฉบับนี้ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว โดยเฉพาะปัญหาที่เกิดกับผู้หญิงและเด็กหญิง (ซึ่งจะได้รับการพิจารณาถึงแนวทางแก้ไขเพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์ที่ 5 เสียก่อน) อย่างไรก็ตามคณะผู้วิจัยยังให้ความสำคัญกับความหลากหลายทางเพศแต่มิได้นำมาผลการศึกษามาวิเคราะห์และสังเคราะห์ในรายงานวิจัยฉบับนี้ ด้วยเชื่อว่า หากเรามองข้ามเรื่องของระบบทวีเพศไปได้ ความหลากหลายทางเพศจะได้รับการแก้ไขได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังนั้นในบทต่อไปของรายวิจัยจะมุ่งวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลตลอดจนแนวทางในการบรรลุเป้าประสงค์ที่ 5 ตามตัวชี้วัดต่างๆ ตลอดจนนำเสนอบทบาทและแนวทางปฏิบัติของภาครัฐ เอกชน และองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไร องค์กรที่ไม่ใช่รัฐบาล และประชาชน ที่จะนำพาประเทศไทยไปสู่การบรรลุเป้าหมายเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศในอนาคต

บทที่ 2

นิยาม ความหมายของเป้าประสงค์ (Target) และตัวชี้วัด (Indicator) ภายใต้ เป้าหมายที่ 5 และความสอดคล้องกับบริบทของประเทศไทย

บทนี้จะเป็นการนำเสนอ นิยาม ความหมาย ของเป้าประสงค์และตัวชี้วัดของเป้าหมายที่ 5 การบรรลุความเท่าเทียมระหว่างเพศและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สตรีและเด็กหญิง โดยการนำเสนอในบทนี้จะแบ่งการนำเสนอตามเป้าประสงค์แต่ละตัวเพื่อให้เกิดความชัดเจนในการเข้าใจถึงความหมาย และความสอดคล้องกับบริบทของประเทศไทย

เป้าประสงค์ที่ 5.1 ยุติการเลือกปฏิบัติทุกรูปแบบที่มีต่อผู้หญิงและเด็กหญิงในทุกที่

ความสำคัญของเป้าประสงค์ที่ 5.1 นี้คือการยุติการเลือกปฏิบัติทุกรูปแบบที่มีต่อผู้หญิงและเด็กในทุกที่ ตามกรอบข้อตกลงของคณะกรรมการอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (CEDAW) โดยประเทศไทยได้ให้สัตยาบันและเข้าเป็นภาคีอนุสัญญานี้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 8 กันยายน 2528 นั้น โดยที่จะต้องกำหนดนโยบายและมาตรการดำเนินงานเพื่อจัดการเลือกปฏิบัติทั้งมวลต่อสตรี และให้หลักประกันว่าสตรีต้องได้สิทธิประโยชน์และโอกาสต่างๆ จากรัฐ บนพื้นฐานของความเสมอภาค ดังนั้น คำจำกัดความต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเลือกปฏิบัติ รวมทั้งแนวทางปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายของอนุสัญญา (ดูค่าแปลได้จาก กฎหมายการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์) ประเทศไทยได้ยึดถือคำและรักษาข้อตกลง และพัฒนากลไกอย่างเคร่งครัดมาโดยตลอด

คำจำกัดความ “เลือกปฏิบัติต่อสตรี” จะหมายถึงการแบ่งแยกการกีดกันหรือการจำกัดใด ๆ เพราะเหตุแห่งเพศ ซึ่งมีผลหรือความมุ่งประสงค์ที่จะทำลายหรือทำให้เสียเสียการยอมรับ การได้อุปโภค หรือใช้สิทธิโดยสตรีโดยไม่คำนึงถึงสถานภาพด้านการสมรส บนพื้นฐานของความเสมอภาคของบุรุษและสตรีของสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมของพลเมืองหรือด้านอื่น ๆ

จากคำจำกัดความข้างต้น จะพบว่า อนุสัญญานี้จะมุ่งเน้นที่สิทธิมนุษยชน โดยไม่มองข้ามเรื่องของบริบททางวัฒนธรรม พร้อมทั้งยังระบุพื้นที่ที่เป็นปัญหาและสมควรได้รับการแก้ไข เริ่มตั้งแต่การให้บรรลุหลักการของความเสมอภาคของบุรุษและสตรีไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งชาติ รวมถึงมาตรการต่างๆ จากโดยภาครัฐ องค์กรการวิสาหกิจ หรือบุคคลต่างๆ โดยเน้นคำว่า “เหมาะสม” นั้นหมายถึงให้สอดคล้องกับบริบทของประเทศไทยทั้งทางด้าน การเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การศึกษา การจ้างงาน เป็นต้น

จะพบว่าเมื่อแรกเริ่มให้สัตยาบัน ประเทศไทยมีการตั้งข้อสงวนเพื่อเป็นข้อยกเว้นไม่ผูกพันตามอนุสัญญา 7 ข้อ จาก 16 ข้อ แต่ในปัจจุบันประเทศไทยได้มีการพัฒนาด้านนโยบาย กฎหมาย มาตรการต่างๆ จนสามารถยกเลิกข้อสงวนไปแล้วจำนวน 6 ข้อตามมติคณะรัฐมนตรี (สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, 2555)

- ข้อ 11 วรรค 1(ข) เรื่องสิทธิและโอกาสที่จะได้รับการจ้างงานชนิดเดียวกัน
- ข้อ 15 วรรค 3 เรื่องการทำนิติกรรมสัญญา

มีมติยกเลิก ในวันที่ 30 ตุลาคม 2533

- ข้อ 9 วรรค 2 เรื่องการถือสัญชาติของบุตรที่เกิดจากหญิงไทย

มีมติยกเลิก ในวันที่ 8 กันยายน 2535

- ข้อที่ 7 เรื่องความเสมอภาคทางการเมืองและการรับตำแหน่งทางราชการ
- ข้อที่ 10 เรื่องความเสมอภาคทางการศึกษา

มีมติยกเลิก ในวันที่ 28 พฤศจิกายน 2538

- ข้อที่ 16 เรื่องสิทธิทางครอบครัวและการสมรส

มีมติยกเลิก ในวันที่ 18 กรกฎาคม 2555

และประเทศไทยได้ประกาศใช้ พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่าง พ.ศ. 2558 ซึ่งมีผลบังคับใช้ในวันที่ 8 กันยายน 2558 ซึ่งเป็นระยะเวลาสามทศวรรษ หลังจากที่ประเทศไทยให้สัตยาบันเข้าร่วมอนุสัญญาการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ โดยที่พระราชบัญญัติความเท่าเทียมที่ระบุไว้ชัดเจนเกี่ยวกับเกี่ยวกับคำจำกัดความของ “การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ” หมายความว่า การกระทำหรือไม่กระทำการใด อันเป็นการแบ่งแยก กีดกัน หรือจำกัดสิทธิประโยชน์ใด ๆ ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม โดยปราศจาก ความชอบธรรม เพราะเหตุที่บุคคลนั้นเป็นเพศชายหรือเพศหญิง หรือมีการแสดงออกที่แตกต่างจากเพศ โดยกำเนิด (ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 132 ตอน 18: 17) ซึ่งในพระราชบัญญัติฉบับนี้ไม่ได้หมายถึงเพศชายและเพศหญิงเท่านั้น หากยังรวมถึงเพศทางเลือกอีกด้วย นับเป็นความพยายามของประเทศไทยในการสร้างความเท่าเทียมระหว่างเพศโดยแท้จริง นอกจากนั้นประเทศไทยได้ประกาศรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 โดยเฉพาะมาตรา 27 ซึ่งเป็นการรับรองความเท่าเทียมของบุคคลในบริบทของประเทศไทยอีกด้วย

ตัวชี้วัดที่ 5.1.1 มีกรอบกฎหมายที่จะใช้สนับสนุน บังคับ ติดตามตรวจสอบความเท่าเทียม และการไม่แย่งแยกบนพื้นฐานทางด้านเพศหรือไม่

คำจำกัดความ UN-WOMEN กำหนดสำหรับตัวชี้วัดนี้ คือ

1. มีกฎหมายระดับชาติที่ส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ และไม่ให้มีการกีดกันต่อผู้หญิงและเด็ก
2. มีกลไกที่ “บังคับและกำกับติดตาม” การนำไปใช้ให้สอดคล้องกับกรอบกฎหมายทุกส่วน

เมื่ออ้างอิง Beijing Plus 20 และการทำงานของคณะกรรมการอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (CEDAW) ได้กำหนดนิยามของกรอบกฎหมายทุกส่วนที่สัมพันธ์กับการเลือกปฏิบัติที่มีต่อผู้หญิง ไว้ได้แก่ การได้รับค่าตอบแทนอย่างเท่าเทียมจากการทำงานที่มีมูลค่าเท่ากัน ข้อห้ามในการทำงาน การลาเพื่อครอบครัว การเป็นเจ้าของหรือการได้รับมรดก การได้สัญชาติ การแต่งงานและการหย่า ความรุนแรงที่มีต่อผู้หญิง การจำกัดปริมาณ เงินบำนาญ และการบรรลุนิติภาวะ

ซึ่งคำจำกัดความของตัวชี้วัดนี้ สามารถนำมาใช้ในบริบทของประเทศไทยได้เป็นอย่างดี เนื่องจากมีความสอดคล้องและสะท้อนภาพของประเทศไทยได้ชัดเจน ตลอดจนเกณฑ์การวัดมีความชัดเจนและเป็นกลาง (จะกล่าวในบทที่ 3 สถานะปัจจุบันของเป้าหมายที่ 5 ในบริบทของประเทศไทย)

เป้าประสงค์ 5.2 ขจัดความรุนแรงทุกรูปแบบที่มีต่อผู้หญิงและเด็กหญิงทั้งในที่สาธารณะและที่รโหฐาน รวมถึงการค้ามนุษย์ การกระทำทางเพศ และการแสวงหาผลประโยชน์ในรูปแบบอื่น

ความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็กนับเป็นการล่วงละเมิดสิทธิมนุษยชนขั้นรุนแรงไม่ว่าการกระทำนั้นจะเกิดขึ้นในที่สาธารณะหรือพื้นที่ส่วนตัวก็ตาม แม้ว่าสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติได้ประกาศ “ปฏิญญาว่าด้วยการขจัดความรุนแรงต่อสตรี” (Declaration on the Elimination of Violence against Women) ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2536 แต่ในปัจจุบัน แม้เวลาจะผ่านมามากกว่า 20 ปี ก็ยังพบว่าประมาณ 1 ใน 3 ของผู้หญิงและเด็กผู้หญิงทั่วโลกทั้งในประเทศที่พัฒนาแล้วและกำลังพัฒนาถูกกระทำ ความรุนแรง ซึ่งเหยื่อส่วนใหญ่ถูกกระทำจากคู่ครอง (UN Women 1) จากข้อมูลของธนาคารโลก (World Bank) ที่เผยแพร่ในปีพ.ศ.2560 เผยตัวเลขของการกระทำรุนแรง ดังนี้

- ผู้หญิงเกือบ 1 พันล้านคนเคยมีประสบการณ์ความรุนแรงทางเพศจากคู่ครองและบุคคลที่ไม่ใช่คู่ครอง
- ทั่วโลก 38% ของผู้หญิงที่ถูกฆาตกรรมถูกกระทำโดยคู่ครอง
- ผู้หญิงกว่า 125 ล้านคนถูกขลิบอวัยวะเพศ

ความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็กหญิงส่วนมากกระทำโดยผู้ชาย สาเหตุของการกระทำ ความรุนแรง ได้แก่

1. ประเพณีปฏิบัติในสังคม โดยเฉพาะสังคมที่มีแนวคิดที่ว่าผู้ชายเป็นใหญ่และเป็นเจ้าของภรรยาและบุตร
2. การถูกระงับการกระทำรุนแรงในวัยเด็ก เด็กที่เคยถูกระงับการกระทำรุนแรงในวัยเด็กหรือเคยเห็นการกระทำรุนแรง มีแนวโน้มที่จะกระทำความรุนแรงเองเช่นกันเมื่อเติบโตขึ้น
3. การใช้สารกระตุ้นเช่น การดื่มแอลกอฮอล์ การใช้สารเสพติด ซึ่งนำไปสู่การกระทำรุนแรง
4. ความยากจน แม้ว่าการกระทำรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็กหญิงจะพบได้ในครอบครัวทุกระดับรายได้ แต่ผู้ชายที่มีฐานะยากจนมีความเสี่ยงที่จะทำร้ายผู้หญิงมากกว่าเนื่องจากพวกเขาไม่มีงานทำหรือรายได้ ซึ่งเป็นเหตุนำไปสู่ความขุ่นเคืองและการใช้ความรุนแรง

ความรุนแรงต่อสตรีและเด็กแบ่งออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่

1. ความรุนแรงทางด้านร่างกาย (Physical) เช่น การทุบตี การทำร้ายด้วยอาวุธต่างๆ การทำให้ร่างกายบาดเจ็บ พิการ หรือเสียชีวิต
2. ความรุนแรงด้านจิตใจ (Psychological) เช่น การดูถูกเหยียดหยาม การบังคับขู่เข็ญ การกักขังหน่วงเหนี่ยว
3. ความรุนแรงด้านเพศ (Sexual) เช่น การข่มขืน รุมโทรม การข่มขืนฆ่า การลวนลามในเนื้อตัวร่างกาย การทำอนาจาร การแทะโลมด้วยสายตาและวาจา
4. การถูกละเลยทอดทิ้ง (Deprivation or Neglect) หมายถึงการทอดทิ้งผู้ที่ไม่สามารถดูแลตัวเองได้ โดยเฉพาะเด็ก
5. การล่อลวงบังคับแสวงผลประโยชน์ เช่น การบังคับเด็กขอทาน การล่อลวงมาบังคับค้าประเวณี การถูกแสวงประโยชน์ทางเพศในรูปแบบต่างๆ หรือการบังคับใช้แรงงาน

นอกจากนี้ความรุนแรงต่อสตรีและเด็กยังรวมถึงรูปแบบอื่นๆ อาทิ

- การถูกนำเสนอมือเป็นสินค้าเป็นวัตถุทางเพศ ผู้หญิงถูกมองว่าเป็นวัตถุและถูกใช้เป็นสื่อโฆษณาสินค้า ในลักษณะยั่วยวนดึงดูดทางเพศ
- การตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ เกิดจากการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ได้รับผิดชอบของฝ่ายชายหรือจากการถูกล่วงละเมิดทางเพศ การไม่สามารถต่อเรื่องการคุมกำเนิดกับคู่ครองได้ ซึ่งทางออกสุดท้ายคือการนำไปสู่การทำแท้งที่ไม่ปลอดภัย มีผู้หญิงจำนวนหนึ่งที่เสียชีวิตจากผลกระทบบของการทำแท้งที่ไม่ปลอดภัยดังกล่าว
- การติดโรคทางเพศสัมพันธ์ จากสามี หรือคู่อรัก หรือจากการถูกละเมิดทางเพศ

ผลจากความรุนแรงที่เกิดขึ้นต่อผู้หญิงและเด็กแบ่งออกเป็น 1) ผลต่อสุขภาพกาย ได้แก่ มีบาดแผลจากการถูกทำร้าย, การพิการบางส่วนของร่างกาย, การตกเลือดและแท้ง, การตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์, การติดโรคร้ายแรง (เช่น เอชไอวี), การติดเชื้อในระบบสืบพันธุ์ และ การถูกบังคับให้ติดแอลกอฮอล์และยาเสพติด 2) ผลต่อ

สุขภาพจิต ได้แก่ ซึมเศร้า หวาดกลัว เครียดและเก็บกด, มีความวิตกกังวล, ย้ำคิดย้ำทำ, ไม่เห็นคุณค่าในตนเอง, ประณามตนเอง, สูญเสียความรู้สึกทางเพศ, มีการรับประทานอาหารผิดปกติ และ มีความผิดปกติทางบุคลิกภาพเหยื่อผู้ถูกรกระทำบางรายทุกข์ทรมานใจจนต้องใช้อาเสพติด ในขณะที่บางรายถึงขั้นฆ่าตัวตาย เหยื่อบางคนถูกรกระทำรุนแรงซ้ำๆ จนในที่สุดก็ตอบโต้กลับด้วยความรุนแรง เช่น ภรรยาฆ่าสามีด้วยความคับแค้นที่ถูกทำร้ายมานานหลายปี

ผลกระทบของการกระทำรุนแรงไม่ได้เกิดเฉพาะผู้ที่ถูกทำร้ายโดยตรงเท่านั้น หากแต่ส่งผลกระทบต่อคนแวดล้อมด้วย โดยเฉพาะเด็กที่อยู่ในครอบครัวที่มีการใช้ความรุนแรง จะมีความเจ็บปวดแม้จะไม่ได้โดนกระทำรุนแรงเอง ซึ่งต่อมาอาจมีอาการซึมเศร้า หวาดระแวง ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง หรือชินชา มองว่าความรุนแรงเป็นเรื่องธรรมดา และจะกระทำรุนแรงต่อคนอื่นต่อไป

การกระทำรุนแรง หมายถึง การกระทำหรือละเว้นการกระทำโดยเจตนา ด้วยประการใด ๆ จนเป็นเหตุให้เด็กเสื่อมเสียเสรีภาพหรือเกิดอันตรายแก่ร่างกายหรือ จิตใจ หรือการกระทำความผิดทางเพศต่อเด็ก นอกจากนี้ยังรวมถึงการกระทำใด ๆ โดยมุ่งประสงค์ให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจและสุขภาพ หรือการบังคับ/การใช้อำนาจครอบงำผิดทำนองคลองธรรมให้บุคคลต้องกระทำ/ไม่กระทำหรือยอมรับการกระทำ อย่างหนึ่งอย่างใดโดยมิชอบใน พรบ. คุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 พรบ.คุ้มครองผู้ถูกรกระทำ ด้วยความรุนแรงโดยครอบครัว พ.ศ.2550 (กรมสุขภาพจิต, 2556: 6)

องค์การสหประชาชาติได้ให้คำนิยามของความรุนแรงต่อสตรีและเด็กหญิงว่า “any act of gender-based violence that results in, or is likely to result in, physical, sexual or psychological harm or suffering to women, including threats of such acts, coercion or arbitrary deprivation of liberty, whether occurring in public or in private life” (General Assembly Resolution 48/104 *Declaration on the Elimination of Violence against Women*, 1993) (UN Women 2).

ในปฏิญญาวาดวยการขจัดความรุนแรงต่อสตรีพ.ศ. 2536 ได้นิยามความรุนแรงต่อสตรีไว้ว่า “การกระทำใดๆ ที่เป้นความรุนแรงทางเพศ ซึ่งเป้นผลหรืออาจจะเป้นผลให้เกิดการทำร้าย ร่างกาย ทางเพศหรือทางจิตใจ เป้นผลให้เกิดความทุกข์ทรมานแก่สตรี รวมทั้งการขู่เข็ญ คุกคาม กีดกัน เสรีภาพทั้งในที่สาธารณะ และในชีวิตส่วนตัว” (สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว 5, 2558: 42) จะเห็นได้ว่าคำนิยามของไทยและสากลนั้นมีความหมายเดียวกันคือ การกระทำใดๆที่ก่อให้เกิดความทุกข์ทรมานแก่สตรี

เป้าประสงค์ 5.2 ตามแผนงานการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ (SDGs 5.2) ประกอบด้วยตัวชี้วัด 2 ข้อคือ

ตัวชี้วัด 5.2.1 สัดส่วนของผู้หญิงและเด็กหญิงอายุ 15 ปีขึ้นไป ที่เคยอยู่ร่วมกับคู่ของตนได้รับความรุนแรงทางร่างกาย ทางเพศ หรือทางจิตใจโดยคู่ของตนในปัจจุบัน หรือคู่ของตนก่อนหน้า ในช่วงเวลาอย่างน้อย 12 เดือนที่ผ่านมา จำแนกตามรูปแบบความรุนแรงและอายุ

จากข้อมูลล่าสุดปี พ.ศ. 2558 ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือสตรีและเด็กที่ถูกกระทำความรุนแรง 4 แห่งคือ ศูนย์พิ้งได้, สำนักงานอัยการทั่วประเทศ, โรงพยาบาลในสังกัดสำนักงานการแพทย์ กรุงเทพมหานคร, คดีจากสำนักงานอัยการทั่วประเทศ และจากระบบฐานข้อมูลฯ ภายใต้อีเมล www.violence.in.th พบว่า มีผู้หญิงและเด็กหญิงอายุ 15 ปีขึ้นไปได้รับความรุนแรงโดยคู่ครองจำนวน 6,243 ราย ตามตารางที่ 1

จากการรวบรวมข้อมูลของผู้วิจัยพบว่า หน่วยงานต่างๆ ได้เก็บข้อมูลสตรีที่ถูกกระทำความรุนแรงจากคู่ครอง แต่ไม่ได้จำแนกตามรูปแบบความรุนแรงและอายุของผู้ถูกกระทำ ในขณะที่บางหน่วยงานไม่ได้จำแนกผู้กระทำ หรือบางแห่งจำแนกตามรูปแบบการกระทำและผู้กระทำ แต่เป็นข้อมูลที่ค่อนข้างเก่าเช่น ในปี พ.ศ. 2552 หรือ ปี พ.ศ. 2556 เป็นต้น มีเพียงหน่วยงานเดียวที่แสดงข้อมูลผู้หญิงและเด็กผู้หญิงอายุ 15 ปีขึ้นไปที่ถูกกระทำความรุนแรงจากคู่ครองและจำแนกตามรูปแบบของการกระทำรุนแรง คือ สำนักงานการแพทย์ กรุงเทพมหานคร ที่มีสตรีที่ถูกกระทำความรุนแรงเข้ารับความช่วยเหลือจากศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กและสตรี ตามโรงพยาบาลที่อยู่ในสังกัดสำนักงานการแพทย์ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าในปี พ.ศ. 2558 ผู้หญิงอายุ 18 ปีขึ้นไปถูกกระทำความรุนแรงจากสามีหรือคู่ครองมากที่สุด ร้อยละ 97.67 และเป็นการกระทำความรุนแรงทางร่างกายมากที่สุด ร้อยละ 90.83 ตามแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 1 จำนวนของผู้หญิงและเด็กหญิงอายุ 15 ปีขึ้นไป ที่เคยอยู่ร่วมกับคู่ของตนได้รับความรุนแรงโดยคู่ของตนในปัจจุบัน ที่ได้รับการช่วยเหลือจากหน่วยงานต่างๆ ปี พ.ศ. 2558

หน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือ	ปี 2558
ศูนย์พิ้งได้	4,953
โรงพยาบาลในสังกัดสำนักงานการแพทย์ กรุงเทพมหานคร	604
โรงพยาบาลตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ	61
คดีจากสำนักงานอัยการทั่วประเทศ	117
จากระบบฐานข้อมูลฯ ภายใต้อีเมล www.violence.in.th	538
รวม	6,243

ที่มา : ผู้เขียน (ทำการรวบรวมสถิติที่ปรากฏในรายงานสถานการณ์ด้านความรุนแรงในครอบครัวมาตรา 17 ประจำปี 2558. หน้า 6, 8-10, 12, 32 และ 37)

ตารางที่ 2 จำนวนผู้หญิงและเด็กหญิงอายุ 15 ปีขึ้นไปที่ถูกกระทำความรุนแรงจากคู่สมรสและเข้ารับบริการศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก และสตรี ตามโรงพยาบาลที่อยู่ในสังกัดสำนักงานการแพทย์ กรุงเทพมหานคร จำแนกตามรูปแบบของการกระทำความรุนแรง

การกระทำ	ตุลาคม 2555 – กันยายน 2556		ตุลาคม 2556 – กันยายน 2557		ตุลาคม 2557 – กันยายน 2558	
	อายุ 15-18 ปี	อายุ 18 ปีขึ้นไป	อายุ 15-18 ปี	อายุ 18 ปีขึ้นไป	อายุ 15-18 ปี	อายุ 18 ปีขึ้นไป
ถูกทำร้ายร่างกาย	18	641	28	666	14	545
ถูกข่มขืนและกระทำชำเรา	-	4	-	3	1	-
ถูกอนาจาร	-	-	-	-	-	-
ถูกทอดทิ้ง/กักขัง/หน่วงเหนี่ยว	1	37	2	41	-	44
รวม	19	682	30	710	15	589

ที่มา : ผู้เขียน (ทำการรวบรวมสถิติที่ปรากฏในรายงานสถานการณ์ด้านความรุนแรงในครอบครัวมาตรา 17 ประจำปี 2556. หน้า 7-9, รายงานสถานการณ์ด้านความรุนแรงในครอบครัวมาตรา 17 ประจำปี 2557. หน้า 7-8 และ รายงานสถานการณ์ด้านความรุนแรงในครอบครัวมาตรา 17 ประจำปี 2558. หน้า 8-9)

ตัวชี้วัด 5.2.2 สัดส่วนของผู้หญิง และเด็กหญิงอายุ 15 ปีขึ้นไป ที่ได้รับความรุนแรงทางเพศจากบุคคลอื่น ที่ไม่ใช่คู่ครอง ในช่วงระยะเวลา 12 เดือนที่ผ่านมา จำแนกตามอายุ และสถานที่เกิดเหตุ

คำนิยามของความรุนแรงทางเพศ คือการกระทำทางเพศที่เป็นอันตรายหรือไม่เต็มใจต่ออีกบุคคลหนึ่ง ซึ่งรวมถึงการใช้กำลังบังคับ ข่มขู่ให้มีเพศสัมพันธ์ในรูปแบบใดๆก็ตามโดยที่อีกฝ่ายไม่ยินยอม หรือไม่เต็มใจ การล่วงละเมิดทางเพศ อย่างไรก็ตาม ในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับความรุนแรงทางเพศต่อสตรีที่กระทำโดยบุคคลที่ไม่ใช่คู่ครองส่วนใหญ่มักจำกัดอยู่ที่การร่วมเพศที่ผู้หญิงไม่ต้องการ และความพยายามบังคับให้อีกฝ่ายกระทำการทางเพศหรือพยายามบังคับให้อีกฝ่ายร่วมเพศด้วยโดยไม่ยินยอม

จากการวิจัยรวบรวมข้อมูลตัวชี้วัด 5.2.2 ผู้วิจัยพบว่าการหาข้อมูลตามนิยามของตัวชี้วัด (ความรุนแรงทางเพศจากบุคคลอื่นที่ไม่ใช่คู่ครอง, จำแนกตามอายุและสถานที่เกิดเหตุ) นั้นทำได้ยาก เนื่องจากข้อมูลที่หน่วยงานต่างๆรวบรวมไม่ได้แบ่งข้อมูลโดยละเอียด เช่น มีข้อมูลจำนวนผู้หญิงที่ถูกกระทำความรุนแรงทางเพศแต่ไม่ได้

จำแนกตามอายุ หรือ มีข้อมูลจำนวนบุคคลอื่นที่ไม่ใช่คู่ครองที่กระทำความรุนแรงต่อผู้หญิง แต่ไม่ได้จำแนกอายุของผู้ถูกระงทำและสถานที่ที่กระทำ เป็นต้น ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจำนวนของผู้หญิงและเด็กหญิงอายุ 15 ปีขึ้นไป ที่ได้รับความรุนแรงทางเพศจากบุคคลอื่น ที่ไม่ใช่คู่ครอง ในช่วงระยะเวลา 12 เดือนที่ผ่านมา ที่ได้รับการช่วยเหลือจากโรงพยาบาลในสังกัดสำนักงานการแพทย์ กรุงเทพมหานคร และที่เป็นคดีจากสำนักงานอัยการทั่วประเทศ ในปี พ.ศ. 2558 ตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 จำนวนของผู้หญิงและเด็กหญิงอายุ 15 ปีขึ้นไป ที่ได้รับความรุนแรงทางเพศจากบุคคลอื่น ที่ไม่ใช่คู่ครอง ในช่วงระยะเวลา 12 เดือนที่ผ่านมา ที่ได้รับการช่วยเหลือจากหน่วยงานต่างๆ

หน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือ	ปี 2558
โรงพยาบาลในสังกัดสำนักงานการแพทย์ กรุงเทพมหานคร	103
คดีจากสำนักงานอัยการทั่วประเทศ	14

ที่มา : ผู้เขียน (ทำการรวบรวมสถิติที่ปรากฏในรายงานสถานการณ์ด้านความรุนแรงในครอบครัวมาตรา 17 ประจำปี 2558. หน้า 8-9 และ 32)

เป้าประสงค์ที่ 5.3 ขจัดแนวปฏิบัติที่เป็นภัยทุกรูปแบบ อาทิ การแต่งงานในเด็กก่อนวัยอันสมควรโดยการบังคับ และการขลิบอวัยวะเพศหญิง

ตัวชี้วัดที่ 5.3.1 สัดส่วนของสตรีอายุระหว่าง 20-24 ปี ที่แต่งงานหรืออยู่ด้วยกันก่อนอายุ 15 ปี และก่อนอายุ 18 ปี (เช่นการแต่งงานในวัยเด็ก)

เป้าประสงค์นี้สหประชาชาติให้ความสำคัญเช่นเดียวกันเนื่องจากการสมรสก่อนอายุ 18 ปี บริบูรณ์นั้นเป็นการกระทำที่ผิดต่อสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน เพราะจะนำไปสู่การตั้งครรภ์ก่อนวัยอันสมควร การสันโดษจากสังคม และเป็นอุปสรรคต่อการได้รับการศึกษาตามวัย ตลอดจนเป็นการจำกัดโอกาสในการทำงาน และความก้าวหน้าทางอาชีพ ตลอดจนเป็นความเสี่ยงที่จะได้รับการทำร้ายร่างกายจากคู่ครอง ในหลายวัฒนธรรมเชื่อว่า เมื่อเด็กหญิงเข้าสู่วัยแรกรุ่นจะได้รับการคาดหวังที่จะแสดงบทบาททางเพศที่เกี่ยวข้องกับความเป็นผู้หญิง ซึ่งหมายรวมถึงการมีคู่ครองและการเป็นแม่ ตลอดจนยังเป็นการตอบแทนบุพการีให้มีความเป็นอยู่สุขสบายหากครอบครัวมีฐานะยากจน เพราะผู้หญิงไม่สามารถตอบแทนบุพการี ได้ดังเช่นที่ผู้ชายบวชอุทิศส่วนกุศล ตามความเชื่อทางพระพุทธศาสนา

ตัวชี้วัดที่ 5.3.2 สัดส่วนของเด็กหญิงและผู้หญิงอายุระหว่าง 15-49 ปีที่ถูกขลิบอวัยวะเพศหญิง

จากฐานข้อมูลอย่างเป็นทางการยังไม่ปรากฏเด็กหญิงและผู้หญิงอายุระหว่าง 15-49 ปี ที่ถูกขลิบอวัยวะเพศ อย่างไรก็ตาม การที่ไม่มีข้อมูลอย่างเป็นทางการ ไม่ได้หมายความว่าสถานการณ์นี้จะไม่ปรากฏในประเทศไทย

มีการให้ข้อมูลปากเปล่าว่ามีการขลิบอวัยวะเพศหญิงของผู้หญิงมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีการยืนยันว่า เด็กหญิงส่วนมากถูกขลิบอวัยวะเพศเมื่อแรกเกิดโดยหมอดำแย รวมถึงสูติแพทย์ประจำโรงพยาบาลของรัฐบางคนซึ่งมักทำการขลิบให้ภายหลังคลอด บางคนถูกขลิบอวัยวะเพศเมื่ออายุ 2-3 ปี เด็กหญิงหลายคนมีอาการติดเชื้อภายหลังถูกขลิบอวัยวะเพศ (คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, 2560) ข้อมูลที่ได้จากการบอกเล่านี้ ยังคงต้องการการสำรวจและตรวจสอบจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ความเข้าใจของคนทั่วไปเกี่ยวกับการนำเอาการขลิบอวัยวะเพศหญิงมาเชื่อมโยงกับศาสนาอิสลาม โดยกล่าวอ้างว่าเป็นจารีตปฏิบัตินั้นเป็นสิ่งที่ควรได้รับการแก้ไข และสร้างความเข้าใจเสียใหม่

ทั้งปัญหาการสมรสก่อนวันอันสมควรและการขลิบอวัยวะเพศหญิงนั้น ประเทศไทยมิได้นิ่งนอนใจกับสถานการณ์ดังกล่าวและมีการกำหนดแนวทางเพื่อแก้ไข พิจารณาจากร่างยุทธศาสตร์การคุ้มครองเด็กแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2564 ซึ่งได้รับการเห็นชอบจากคณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติเมื่อเดือน เมษายน 2560 ที่ผ่านมา โดยการกำหนดความรุนแรงทางกายซึ่งรวมถึงการปฏิบัติตามจารีตประเพณีเป็นสิ่งที่ควรยุติ รวมถึง การให้แต่งงานก่อนวัยอันสมควร การบังคับให้สมรส การขลิบ/ตัดเฉือนอวัยวะเพศหญิง หรือสิ่งที่เรียกว่าอาชญากรรมเพื่อเกียรติยศ (Honour crime) (คณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติ, 2559: 13)

เป้าประสงค์ที่ 5.4 ยอมรับและให้คุณค่าต่องานการดูแลการทำงานในบ้านที่ไม่ได้รับค่าจ้าง โดยการจัดให้มีบริการสาธารณะโครงสร้างพื้นฐานและนโยบายการคุ้มครองทางสังคมให้แก่สตรี และสนับสนุนให้มีการแบ่งงานและความรับผิดชอบร่วมกันภายในครัวเรือนและครอบครัวตามความเหมาะสมของแต่ละประเทศ

ตัวชี้วัดที่ 5.4.1 สัดส่วนของเวลาที่ใช้ไปในการทำงานบ้านและดูแลคนในครัวเรือนที่ไม่ได้รับค่าตอบแทน จำแนกตามเพศ อายุ และสถานที่อยู่

คำจำกัดความตามที่ UN-WOMEN เสนอคือ

การทำงานบ้านโดยไม่ได้รับค่าจ้างและการดูแลคนในครัวเรือนที่ไม่ได้รับค่าตอบแทนให้รวมถึง การผลิตเพื่อการบริโภคในครัวเรือน ได้แก่

- การทำงานที่ไม่ได้รับค่าจ้างที่เกี่ยวกับการผลิตสินค้าเพื่อการบริโภคภายในครัวเรือน (เช่น การเก็บกักน้ำ หรือไม้สำหรับทำเชื้อเพลิง)
- การทำงานที่ไม่ได้รับค่าจ้างที่เกี่ยวกับการแบ่งงานกันทำเพื่อการบริโภคภายในครัวเรือน (เช่นการทำอาหาร การทำความสะอาด หรือการดูแลคนในครอบครัวแบบหนึ่งต่อหนึ่ง)
- งานอาสาสมัครที่ประกอบด้วย การบริการ หรือกิจกรรมอื่นใดที่ทำโดยไม่ได้รับค่าจ้าง แต่เป็นการทำเพื่อประโยชน์ของสังคม สิ่งแวดล้อม และผู้อื่นมากกว่าญาติพี่น้องหรือบุคคลอื่นในครัวเรือน

สำหรับตัวบ่งชี้ทางสถิติที่ UN-WOMEN เสนอเป็นวิธีการคำนวณโดยใช้สูตรคือ

เวลาที่ใช้ไปสำหรับงานดูแลและงานบ้านที่ไม่ได้รับค่าจ้าง/เวลาทั้งหมด X 100 โดยมีหน่วยคือเปอร์เซ็นต์ โดยที่ให้แยกกลุ่มตาม สถานภาพการสมรส รายได้ ความสมบูรณ์ทางร่างกาย เชื้อชาติ/ชาติพันธุ์

จะพบว่านิยามความหมายของตัวชี้วัดนี้ครอบคลุมและเหมาะสมกับประเทศไทย ซึ่งพิจารณาจากการเก็บข้อมูลสถิติของประเทศไทยในช่วงเวลาที่ผ่านมาจะดำเนินการคล้ายคลึงกับแนวนโยบายของตัวชี้วัดนี้เป็นอย่างมาก แต่อย่างไรก็ดีในบริบทของประเทศไทยนั้นยังพบข้อแตกต่างบางประการซึ่งจะกล่าวในบทที่ 3

เป้าประสงค์ที่ 5.5 สร้างหลักประกันว่าผู้หญิงมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ และมีประสิทธิผลและมีโอกาสที่เท่าเทียมในการเป็นผู้นำในทุกระดับของการตัดสินใจทางการเมือง เศรษฐกิจ และภาคสาธารณะ

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 ได้กล่าวถึงสิทธิเสรีภาพเพื่อให้เกิดความเท่าเทียมระหว่างหญิง-ชาย ในหมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย มาตรา 27 บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ หรือเหตุอื่นใด จะกระทำมิได้ มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น หรือเพื่อคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกให้แก่เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ หรือผู้ด้อยโอกาส ย่อมไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560.(23 กรกฎาคม 2560). ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 134 ตอนที่ 40 ก ลงวันที่ 6 เมษายน 2560(8) สืบค้นจาก <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2560/A/040/1.PDF>)

ตัวชี้วัดที่ 5.5.1 สัดส่วนของผู้หญิงดำรงตำแหน่งในสภาแห่งชาติ และการปกครองท้องถิ่น

เนื้อความในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 นอกจากมีการระบุให้คำนึงถึงผู้สมัครรับเลือกตั้งจากภูมิภาคต่างๆ แล้ว ยังระบุให้คำนึงถึงความเท่าเทียมกันระหว่างชายและหญิง ในมาตรา 90 พรรคการเมืองใดส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งแล้ว ให้มีสิทธิ ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อได้ การส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ ให้พรรคการเมืองจัดทำบัญชีรายชื่อพรรคละหนึ่งบัญชี โดยผู้สมัครรับเลือกตั้งของแต่ละพรรคการเมืองต้องไม่ซ้ำกัน และไม่ซ้ำกับรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้ง แบบแบ่งเขตเลือกตั้ง โดยส่งบัญชีรายชื่อดังกล่าวให้คณะกรรมการการเลือกตั้งก่อนปิดการรับสมัครรับเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง การจัดทำบัญชีรายชื่อตามวรรคสอง ต้องให้สมาชิกของพรรคการเมืองมีส่วนร่วมในการพิจารณาด้วย โดยต้องคำนึงถึงผู้สมัครรับเลือกตั้งจากภูมิภาคต่างๆ และความเท่าเทียมกันระหว่างชายและหญิง (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560. (23 กรกฎาคม 2560). ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 134 ตอนที่ 40 ก ลงวันที่ 6 เมษายน 2560 (24) สืบค้นจาก <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2560/A/040/1.PDF>)

ทั้งนี้ในรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2560 มีการเสริมสร้างโอกาสให้กับผู้หญิง โดยระบุจำนวนสัดส่วนของผู้หญิงที่ดำรงตำแหน่งในสภาแห่งชาติ ในมาตรา 128 โดยมีใจความสำคัญว่า ในข้อบังคับตามวรรคหนึ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการตั้งกรรมาธิการวิสามัญเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรวินิจฉัยว่ามีสาระสำคัญเกี่ยวกับเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ หรือคนพิการ หรือทุพพลภาพ ต้องกำหนดให้บุคคลประเภทดังกล่าวหรือผู้แทนองค์กรเอกชนที่ทำงานเกี่ยวกับบุคคลประเภทนั้นโดยตรง ร่วมเป็นกรรมาธิการวิสามัญด้วยไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนกรรมาธิการวิสามัญทั้งหมด และในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเข้าชื่อเสนอ ต้องกำหนดให้ผู้แทนของผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งเข้าชื่อเสนอร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวร่วมเป็นกรรมาธิการวิสามัญด้วยไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนกรรมาธิการวิสามัญทั้งหมด(รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560. (23 กรกฎาคม 2560). ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 134 ตอนที่ 40 ก ลงวันที่ 6 เมษายน 2560(36) สืบค้นจาก <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2560/A/040/1.PDF>) สาระสำคัญของเนื้อหาในส่วนนี้พบว่า มีความสอดคล้องกับเป้าประสงค์ที่ 16 ส่งเสริมสังคมที่สงบสุขและครอบคลุมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ให้ทุกคนเข้าถึงความยุติธรรม และสร้างสถาบัน ที่มีประสิทธิภาพ รับผิดชอบ และครอบคลุม ในทุกระดับ ทั้งนี้กล่าวได้ว่าแม้จะมีการกำหนดสัดส่วนให้มีผู้แทน 1 ใน 3 แต่ก็ยังเป็นเพียงภาพรวมของเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ หรือคนพิการ หรือทุพพลภาพ เท่านั้น ไม่ได้มีการเจาะจงสัดส่วนของสตรีอย่างชัดเจน

ตัวชี้วัดที่ 5.5.2 สัดส่วนของผู้หญิงในตำแหน่งบริหาร

นิยามตามเป้าประสงค์ในข้อนี้เป็นไปตามเป้าประสงค์และตัวชี้วัดจาก UN ซึ่งจากการพิจารณาแล้วมีความเหมาะสมกับการนำมาใช้ในประเทศไทย จะเห็นได้ว่าการสร้างหลักประกันว่าผู้หญิงจะมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ มีความ

เท่าเทียมในการเป็นผู้นำในทุกระดับของการตัดสินใจทางการเมือง เศรษฐกิจ และภาคสาธารณะ เป็นผลมาจากการประชุมระดับโลกว่าด้วยเรื่องสตรี ครั้งที่ 4 ณ กรุงปักกิ่ง ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนในปี 2538 ที่ประชุมได้มีการรับรองปฏิญญาปักกิ่งและแผนปฏิบัติการเพื่อความก้าวหน้าของสตรี (Beijing Declaration and Platform for Action) โดยจัดให้มีแผนปฏิบัติการในหลายเรื่องรวมถึงเรื่อง “สตรีกับอำนาจและการตัดสินใจ” เรื่องความเสมอภาคของหญิง-ชายในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ส่วนที่ 2 เรื่องความเสมอภาค ระบุในมาตรา 30 ว่า บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้ รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทาง เศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้ (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 124 ตอน 47 ก: 8) ซึ่งในปัจจุบันรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2560 ก็ยังคงเน้นความสำคัญของความเสมอภาค ดังที่ปรากฏใน มาตรา 27 ตามที่กล่าวไปแล้วในบทก่อนหน้า รวมถึงยุทธศาสตร์การพัฒนาสตรี พ.ศ.2560-2564 ยังระบุให้มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้สตรีกลุ่มใหม่ๆ ทุกระดับได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง การบริหาร และการตัดสินใจในระดับการปกครองส่วนท้องถิ่นและระดับประเทศ

เป้าประสงค์ที่ 5.6 สร้างหลักประกันว่าจะมีการเข้าถึงสุขภาพทางเพศและอนามัยเจริญพันธุ์และสิทธิการเจริญพันธุ์โดยถ้วนหน้าตามที่ตกลงในแผนปฏิบัติการของการประชุมนานาชาติว่าด้วย ประชากรและการพัฒนา และแผนปฏิบัติการปักกิ่ง และเอกสารผลลัพธ์ของการประชุมทบทวนเหล่านั้น

คำนิยามเกี่ยวกับอนามัยเจริญพันธุ์ หมายถึง ภาวะความสมบูรณ์แข็งแรงของร่างกายและจิตใจที่เป็นผลสัมฤทธิ์อันเกิดจากกระบวนการและหน้าที่ของการเจริญพันธุ์ที่สมบูรณ์ทั้งชายและหญิงทุกช่วงอายุของชีวิต ซึ่งทำให้เขาเหล่านั้นมีชีวิตอยู่ในสังคม ได้อย่างมีความสุข และยังครอบคลุมถึงสิทธิของชายและหญิงทุกช่วงอายุในการตัดสินใจ สิทธิที่จะได้รับการเรียนรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอนามัยการเจริญพันธุ์ ตลอดจนสามารถที่จะเข้าถึงบริการด้านนี้อย่างทั่วถึง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

ตัวชี้วัดที่ 5.6.1 สัดส่วนของผู้หญิงอายุ 15-49 ที่ทำการตัดสินใจทางด้านความสัมพันธ์ทางเพศ การใช้การคุมกำเนิด และการดูแลสุขภาพการเจริญพันธุ์ด้วยตนเอง

สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาคาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559 มาตรา 5 วัยรุ่นมีสิทธิตัดสินใจด้วยตนเอง และมีสิทธิได้รับข้อมูลข่าวสารและความรู้ ได้รับการบริการอนามัยการเจริญพันธุ์ ได้รับการรักษาความลับและความเป็นส่วนตัว ได้รับการจัดสวัสดิการสังคม อย่างเสมอภาคและไม่ถูกเลือกปฏิบัติ และได้รับสิทธิอื่นใดที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ตามพระราชบัญญัตินี้อย่างถูกต้อง ครบถ้วน และเพียงพอ

ตัวชี้วัดที่ 5.6.2 จำนวนประเทศที่กฎหมายและกฎระเบียบนั้นรับประกันได้ว่า ผู้หญิงที่มีอายุ 15-49 ปี เข้าถึงการดูแล ข้อมูล และการศึกษาเกี่ยวกับสุขภาพทางเพศและอนามัยเจริญพันธุ์ (มีการเปลี่ยนคำอธิบายตัวชี้วัดเป็น จำนวนประเทศที่กฎหมายและกฎระเบียบที่รับประกันอย่างเต็มที่และเสมอภาคทั่วถึงในเพศชายและหญิง อายุ 15 ปีเป็นต้นไป (กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, 2560)

เมื่อทบทวนคำนิยามในบริบทของสังคมไทย จากพระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559 (ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 133 ตอน 30 ก: 1-2) ได้ให้คำนิยามว่า

“วัยรุ่น” หมายความว่า บุคคลอายุเกินสิบปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึงยี่สิบปีบริบูรณ์

“นักเรียน” หมายความว่า วัยรุ่นซึ่งกำลังรับการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ทั้งประเภทสามัญศึกษาและอาชีวศึกษาหรือเทียบเท่าอยู่ในสถานศึกษาของรัฐหรือเอกชน

“นักศึกษา” หมายความว่า วัยรุ่นซึ่งกำลังรับการศึกษาระดับอุดมศึกษาหรือเทียบเท่าอยู่ในสถานศึกษาของรัฐหรือเอกชน

“เพศวิถีศึกษา” หมายความว่า กระบวนการเรียนรู้ในเรื่องเพศที่ครอบคลุมถึงพัฒนาการในแต่ละช่วงวัย การมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น การพัฒนาทักษะส่วนบุคคล พฤติกรรมทางเพศ สุขภาวะทางเพศและมิติทางสังคมและวัฒนธรรมที่ส่งผลกระทบต่อเรื่องเพศ รวมทั้งสิทธิการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและความรู้เกี่ยวกับอนามัยการเจริญพันธุ์ที่ให้ความสำคัญกับความหลากหลายและความเสมอภาคทางเพศ

“อนามัยการเจริญพันธุ์” หมายความว่า ภาวะความแข็งแรงสมบูรณ์ของร่างกายและจิตใจที่เป็นผลอันเกิดจากกระบวนการทำหน้าที่ของระบบสุขภาพทางเพศและการเจริญพันธุ์ตลอดช่วงชีวิต ซึ่งทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

“บริการอนามัยการเจริญพันธุ์” หมายความว่า การให้บริการส่งเสริม ป้องกัน รักษา และฟื้นฟู ที่เกี่ยวกับอนามัยการเจริญพันธุ์

“การจัดสวัสดิการสังคม” หมายความว่า การจัดสวัสดิการสังคมตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม

เพศภาวะ เป็นสิ่งที่จำเป็นต้องกล่าวถึงเมื่อพูดถึงปัญหาอนามัยเจริญพันธุ์ เนื่องจากผลการวิจัยจากหลายร้อยสังคมทั่วโลกช่วยยืนยันว่า เพศภาวะ และ เพศวิถี เป็นเงื่อนไขรากเหง้าของปัญหาเอชไอวี/เอดส์ และ ปัญหาอนามัยเจริญพันธุ์ (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม) เพศภาวะเป็นความคาดหวังและบรรทัดฐานที่สังคมมีต่อผู้หญิงและผู้ชายซึ่งแตกต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้าน พฤติกรรม หรือ การแสดงออกซึ่งคุณลักษณะและบทบาทหน้าที่ของผู้หญิงและผู้ชาย ส่วนคำว่า เพศวิถี หมายถึง ความปรารถนาทางเพศ การแสดงออกทางเพศ พฤติกรรมทางเพศ การสืบพันธุ์ ความรัก ความสุขทางเพศ รสนิยมทางเพศ และ การเลือกคู่ครอง ทั้งเพศภาวะและเพศวิถี มีคุณสมบัติร่วมกันสองประการ คือ ถูกกำหนดด้วยวัฒนธรรม และมีความสัมพันธ์เชิงอำนาจเป็นตัวผลักดัน

ทั้งนี้คำนิยาม เป้าประสงค์ และตัวชี้วัด ที่ทาง UN กำหนดมีความเหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย ซึ่งเกณฑ์ของตัวชี้วัดนั้น UN ก็ได้อ้างอิงจาก District Health System(DHS) และ Multiple Indicator Cluster Surveys (MICS)

เป้าประสงค์ที่ 5.a ดำเนินการปฏิรูปเพื่อให้ผู้หญิงมีสิทธิเท่าเทียมในทรัพยากรทางเศรษฐกิจ รวมทั้ง การเป็นเจ้าของที่ดิน การควบคุมที่ดินและทรัพย์สินในรูปแบบอื่น การบริการทางการเงิน การรับมรดก และทรัพยากรธรรมชาติตามกฎหมายของประเทศ

5.a.1 (a) สัดส่วนของผู้เป็นเจ้าของ หรือมีสิทธิครอบครองเหนือที่ดินทางการเกษตร(แยกออกจากประชากรภาคการเกษตรทั้งหมด) จำแนกตามเพศ และ (b) ส่วนแบ่งของผู้หญิงในจำนวนผู้เป็นเจ้าของ หรือผู้มีสิทธิถือครองที่ดินทางการเกษตร จำแนกตามประเภทการครองครอง

5.a.2 สัดส่วนของประเทศที่ครอบคลุม (รวมถึงกฎจารีตประเพณี) ที่รับประกันความเท่าเทียมด้านสิทธิการเป็นเจ้าของ หรือมีอำนาจในการควบคุมที่ดิน

นิยาม : การครอบครองเหนือที่ดินทางการเกษตร หมายถึง การเป็นเจ้าของตามหนังสือสำคัญแสดงกรรมสิทธิ์ในที่ดิน และ/หรือ สิทธิในการเข้าใช้ประโยชน์ในที่ดิน

การแบ่งประเภทการครอบครอง : โฉนดที่ดิน (น.ส. 4 จ.) หนังสือแสดงสิทธิในที่ดิน (น.ส. 3 ก.) หนังสือแสดงสิทธิในที่ดิน (น.ส. 3) หนังสืออนุญาตในการทำกิน หนังสืออนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในเขตนิคมสร้างตนเอง (น.ค. 3) และหนังสือแสดงสิทธิในที่ดิน (ส.ป.ก. 4-01)

ตาม metadata พบว่ามีความสอดคล้องกับตัวชี้วัดที่ UN กำหนดมา อีกทั้งยังมีความเกี่ยวข้องกับเป้าประสงค์ที่ 1 ขจัดความยากจน ในเป้าประสงค์ที่ 1.4 ความว่า ภายในปี 2573 สร้างหลักประกันว่าชายและหญิงทุกคน โดยเฉพาะที่ยากจนและเปราะบาง มีสิทธิเท่าเทียมกันในทรัพยากรทางเศรษฐกิจ รวมถึงการเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐาน การเป็นเจ้าของและควบคุมเหนือที่ดินและอสังหาในรูปแบบอื่น มรดก ทรัพยากรธรรมชาติ เทคโนโลยีใหม่ที่เหมาะสม และบริการทางการเงิน ซึ่งรวมถึงระบบการเงินระดับฐานราก

เป้าประสงค์ที่ 5.b เพิ่มพูนการใช้เทคโนโลยี โดยเฉพาะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อส่งเสริมการให้อำนาจแก่ผู้หญิง

5.b.1 สัดส่วนของผู้ที่เป็นเจ้าของโทรศัพท์เคลื่อนที่ จำแนกตามเพศ

สอดคล้องกับแนวคิดการสำรวจการมีเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน เพื่อสนองความต้องการใช้ข้อมูลด้านไอซีทีโดยการนำมาตราฐานของสหภาพโทรคมนาคมระหว่างประเทศ (International Telecommunication Union: ITU) มาปรับใช้กับการสำรวจดังกล่าวในเรื่องรายการ ขอบถามและคำนิยามที่เกี่ยวข้องของทางดานข้อมูลไอซีที สวนข้อมูลด้านการทำงานใช้มาตรฐานสากลขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) และองค์การ สหประชาชาติ (UN) มาปรับปรุงกำหนดใช้เป็นแนวคิดในการสำรวจ ซึ่งการนำมาตราฐานสากลระหว่างประเทศมาใช้เป็นแนวคิดและข้อกำหนดในการสำรวจเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ทันสมัยและ เป็นมาตรฐานสากล

หากมีการเพิ่มพูนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารให้กับสตรีได้มากขึ้น ก็จะสามารถส่งเสริมอำนาจของสตรีอีกทางหนึ่งด้วย เนื่องจากกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกที่กำลังก้าวเข้าสู่ยุคแห่งดิจิทัล รวมถึงแนวนโยบายของรัฐบาลไทยที่ให้ความสำคัญกับการขับเคลื่อนประเทศไทยไปสู่เศรษฐกิจดิจิทัล (Digital economy) ทำให้เกิดความสามารถในการเชื่อมโยงถึงกันได้อย่างสะดวก (Connectivity)

เป้าประสงค์ที่ 5.c เลือกใช้และเสริมความเข้มแข็งแก่นโยบายที่ดีและกฎระเบียบที่บังคับใช้ได้ เพื่อส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศและการให้อำนาจแก่ผู้หญิงและเด็กทุกคนในทุกระดับ

5.c.1 สัดส่วนของประเทศที่มีระบบติดตามและทำให้เกิดการจัดสรรภาครัฐ ที่สนับสนุนความเท่าเทียมทางเพศและเพิ่มบทบาทสตรี

ประเทศไทยใช้ตัวชี้วัดเดียวกับที่ UN กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับบริบทของประเทศไทยในการจะพัฒนาระบบติดตามและจัดสรรภาครัฐที่สนับสนุนความเท่าเทียมทางเพศและเพิ่มบทบาทของสตรี

สรุป

จะพบว่านิยาม ความหมาย ของทั้งเป้าหมายและเป้าประสงค์ที่กำหนดโดยองค์การสหประชาชาติค่อนข้างมีความเหมาะสมในบริบทของประเทศไทย ทั้งในด้านการจัดเก็บข้อมูลและทั้งในด้านการจัดการเชิงนโยบาย แม้ว่าเป้าประสงค์บางข้อ เช่น การขลิบอวัยวะเพศหญิง ซึ่งแม้จะมีความเชื่อว่าในประเทศไทยไม่มีปรากฏ แต่ก็ก็เป็นสิ่งที่สร้างความตระหนักในประเด็นดังกล่าว ที่จะนำไปสู่การพัฒนาแนวทางป้องกันต่อไป

บทที่ 3

สถานะปัจจุบันของเป้าหมายที่ 5 ในบริบทของประเทศไทย

ในบทนี้จะเป็นการรวบรวมข้อมูลทางสถิติที่สะท้อนสถานะปัจจุบันของประเทศไทยตามตัวชี้วัดที่กำหนดจากสหประชาชาติ เนื่องจากได้แสดงชัดเจนแล้วว่า นิยาม คำจำกัดความของเป้าประสงค์ และตัวชี้วัด มีความเหมาะสมในบริบทของประเทศไทย นอกจากนี้ยังจะมีการอธิบายและวิเคราะห์สถานะปัจจุบันว่ามีปัญหาหรืออุปสรรคอย่างน้อยเพียงใดในการบรรลุเป้าหมายที่ 5 โดยการอธิบายและวิเคราะห์นั้น คณะผู้วิจัยได้จัดทำไต่เรียงตามเป้าประสงค์และตัวชี้วัด เพื่อให้เห็นชัดเจน และให้สอดคล้องกับบทก่อนหน้า

เป้าหมายที่ 5.1 ยุติการเลือกปฏิบัติทุกรูปแบบที่มีต่อผู้หญิงและเด็กหญิงในทุกที่

หากพิจารณาถึงตัวชี้วัดว่าประเทศไทยสามารถบรรลุเป้าหมายที่ 5.1 โดยพิจารณาจากกรอบที่ UN-WOMEN กำหนดไว้ได้หรือไม่นั้น คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการพิจารณาตามตัวชี้วัดที่ 5.1.1 คือในปัจจุบันประเทศไทยมีมาตรา 27 ที่ระบุถึงความเสมอภาคและการไม่เลือกปฏิบัติ นอกจากนี้ยังมีพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 เป็นโครงสร้างและกรอบหลักในการบริหารจัดการในประเด็นนี้ และแม้ว่าประเทศไทยจะมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้เรียบร้อยแล้ว สิ่งที่ต้องพิจารณาคือ ตัวชี้วัดถึงความสำเร็จ คือ “การบังคับใช้และกำกับติดตาม” ในภาคส่วนที่เกี่ยวข้องดังที่กล่าวไปแล้วข้างต้น ดังนั้นในส่วนต่อมาจะเป็นการวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ปัจจุบันของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ UN-WOMEN ให้ความสำคัญ

ข้อมูลตัวชี้วัดช่องว่างระหว่างเพศ โดย World Economic Forum

ดัชนีตัวชี้วัดที่จัดทำโดย World Economic Forum สามารถให้ข้อมูลที่ค่อนข้างแม่นยำ เพราะมีเกณฑ์ในการวัดที่เหมาะสม และได้มาตรฐานที่ได้รับการยอมรับทั่วโลกมากกว่าสิบปี โดยแบ่งออกเป็นสี่ประเด็นที่สำคัญดังปรากฏในตาราง (World Economic Forum, 2016: 4) คือ

1. โอกาสและการมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจ
2. การได้รับการศึกษา
3. สุขภาวะและการอยู่รอด

4. การให้อำนาจทางการเมือง

ตารางที่ 4 ตารางแสดงเกณฑ์การเก็บข้อมูลสำหรับจัดทำจัดทำโดย World Economic Forum

Subindex	Variable	Source
Economic Participation and Opportunity	Ratio: female labour force participation over male value	International Labour Organization (ILO), <i>Key Indicators of the Labor Market (KILM)</i> database, 9th edition, 2015
	Wage equality between women and men for similar work (survey data, normalized on a 0-to-1 scale)	World Economic Forum, <i>Executive Opinion Survey (EOS)</i> , 2015-16
	Ratio: female estimated earned income over male value	World Economic Forum calculations based on the United Nations Development Programme methodology (refer to <i>Human Development Report 2007/2008</i>)
	Ratio: female legislators, senior officials and managers over male value	International Labour Organization, <i>ILOSTAT</i> database, 2015 or latest available data
	Ratio: female professional and technical workers over male value	International Labour Organization, <i>ILOSTAT</i> database, 2015 or latest available data
Educational Attainment	Ratio: female literacy rate over male value	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO) Institute for Statistics, <i>Education indicators</i> , database, 2015 or latest data available; United Nations Development Programme, <i>Human Development Report 2009</i> , most recent year available between 1997 and 2007
	Ratio: female net primary enrolment rate over male value	UNESCO Institute for Statistics, <i>Education indicators</i> database, 2015 or latest data available
	Ratio: female net secondary enrolment rate over male value	UNESCO Institute for Statistics, <i>Education indicators</i> database, 2015 or latest data available
	Ratio: female gross tertiary enrolment ratio over male value	UNESCO Institute for Statistics, <i>Education indicators</i> database, 2015 or latest data available
Health and Survival	Sex ratio at birth (converted to female-over-male ratio)	Central Intelligence Agency, <i>The CIA World Factbook</i> 2016, data updated weekly
	Ratio: female healthy life expectancy over male value	World Health Organization, <i>Global Health Observatory database</i> , data from 2013
Political Empowerment	Ratio: females with seats in parliament over male value	Inter-Parliamentary Union, <i>Women in Politics: 2016</i> , reflecting elections/appointments up to 1 June 2016
	Ratio: females at ministerial level over male value	Inter-Parliamentary Union, <i>Women in Politics: 2015</i> , reflecting appointments up to 1 January 2015
	Ratio: number of years with a female head of state (last 50 years) over male value	World Economic Forum calculations, reflecting situation as of 30 June 2016

ที่มา World Economic Forum(2016) หน้า 4

สำหรับประเทศไทย เมื่อเปรียบเทียบข้อมูลย้อนหลังสามปีพบว่า มีแนวโน้มดีขึ้นช่วงปี พ.ศ. 2557-2558 แต่เริ่มมีช่องว่างโดยเฉลี่ยในสี่ประเด็นเพิ่มมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ยังไม่สามารถสรุปได้ว่า สถานการณ์ความเท่าเทียมระหว่างเพศมีแนวโน้มแย่ลง เพราะยังต้องพิจารณาเป็นรายประเด็น

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบดัชนีชี้วัดช่องว่างระหว่างเพศสากล เปรียบเทียบสามปีย้อนหลัง

ปี / ด้าน	ดัชนีชี้วัดช่องว่างระหว่างเพศสากล กรณีของประเทศไทย								ภาพรวมในระดับสากล ลำดับที่
	ลำดับโลก	ค่าคะแนนด้านเศรษฐกิจ	ลำดับโลก	ค่าคะแนนด้านการศึกษา	ลำดับโลก	ค่าคะแนนด้านสุขภาพ	ลำดับโลก	ค่าคะแนนด้านอำนาจทางการเมือง	
2557	26	0.7027	64	0.9938	1	0.9796	121	0.0700	61
2558	19	0.7940	67	0.9940	1	0.9800	131	0.0570	60
2559	22	0.7700	74	0.9900	1	0.9800	131	0.0570	74

(1 คือค่าคะแนนที่สะท้อนช่องว่างระหว่างเพศที่น้อยที่สุดและ 0 คือค่าคะแนนที่สะท้อนช่องว่างระหว่างเพศที่มากที่สุด)

ที่มา World Economic Forum ปี 2014-2016

World Economic Forum ได้อธิบายสาเหตุที่ประเทศไทยมีลำดับช่องว่างทางเพศในระดับที่ต่ำลง เนื่องจากว่า เกิดช่องว่างทางโอกาสด้านเศรษฐกิจ และการได้รับการศึกษาที่เพิ่มมากขึ้น และที่น่าสังเกตสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลชุดนี้คือ แม้ว่าจะมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศในปี พ.ศ. 2558 แต่กลับพบว่า ช่องว่างระหว่างเพศด้านต่างๆ กลับลดลง หรืออยู่ในระดับสูง หรือ ต่ำ หรือ เท่าเดิม โดยเฉพาะด้านอำนาจทางการเมืองในรัฐบาลทหาร

เมื่อพิจารณาถึงดัชนีชี้วัด 3 ปีย้อนหลังแล้ว สิ่งที่ควรให้ความสำคัญมากที่สุดคือ การให้อำนาจผู้หญิงทางการเมือง และรองลงมาคือด้านโอกาสทางด้านเศรษฐกิจ

สำหรับในรายละเอียดของดัชนีชี้วัดด้านความเท่าเทียมระหว่างเพศปี พ.ศ. 2559 นั้น สามารถสรุปได้ตามตารางด้านล่างนี้

ตารางที่ 6 รายละเอียดตัวชี้วัดย่อยในแต่ละองค์ประกอบ กรณีประเทศไทย

COUNTRY SCORE CARD						
	rank	score	avg	female	male	f/m ratio
Economic participation and opportunity	22	0.770	0.586			0.77
Labour force participation	65	0.814	0.665	70	86	0.81
Wage equality for similar work (survey)	16	0.771	0.622	—	—	0.77
Estimated earned income (US\$, PPP)	13	0.776	0.502	13,778	17,749	0.78
Legislators, senior officials, and managers	52	0.512	0.358	34	66	0.51
Professional and technical workers	1	1.000	0.862	56	44	1.27
	rank	score	avg	female	male	
Educational attainment	74	0.990	0.955			0.99
Literacy rate	87	0.970	0.897	93	95	0.97
Enrolment in primary education	88	0.991	0.980	92	93	0.99
Enrolment in secondary education	1	1.000	0.970	82	77	1.06
Enrolment in tertiary education	1	1.000	0.930	60	45	1.33
	rank	score	avg	female	male	
Health and survival	1	0.980	0.957			0.98
Sex ratio at birth	1	0.944	0.918	—	—	0.95
Healthy life expectancy	1	1.060	1.043	69	63	1.10
	rank	score	avg	female	male	
Political empowerment	131	0.057	0.233			0.06
Women in parliament	132	0.065	0.269	6	94	0.07
Women in ministerial positions	136	0.043	0.238	4	96	0.04
Years with female head of state (last 50)	38	0.058	0.204	3	47	0.06

ที่มา World Economic Forum (2016) หน้า 338

ดังที่กล่าวไปแล้วข้างต้นเรื่องประเด็นที่ประเทศไทยควรให้ความสำคัญเป็นพิเศษเรื่อง การเสริมพลังทางด้านการเมือง และ โอกาสและการมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจ เมื่อพิจารณาตัวชี้วัดย่อยของการเสริมพลังทางด้านการเมืองจะพบว่าสตรีมีส่วนร่วมหรือมีบทบาทในตำแหน่งระดับสูงทางการเมืองในระดับที่ต่ำมาก (ลำดับที่ 131 จาก 144 ประเทศ) เมื่อพิจารณาต่อไปจะพบว่า จำนวนที่นั่งวุฒิสภามีสตรีเพียง 16 ที่นั่งในขณะที่มีผู้ชายมากถึง 84 ที่นั่ง (World Economic Forum, 2016: 339)

ตารางที่ 7 ตัวชี้วัดย่อยของภาวะผู้นำด้านการเมือง

	female	male	value
Political leadership			
Year women received right to vote			1932
Years since any women received voting rights			84
Number of female heads of state to date			1
Quota for women on candidate lists in national elections			—
Quota for women on candidate lists in local elections			—
Voluntary political party quotas			yes
Seats held in upper house	16	84	0.19

ที่มา World Economic Forum (2016) หน้า 339

ในด้านการได้รับโอกาสและส่วนร่วมทางเศรษฐกิจนั้น ตำแหน่งของผู้หญิงที่เป็นอัยการ เจ้าหน้าที่อาวุโส หรือระดับผู้จัดการ ก็อยู่ในระดับที่ค่อนข้างต่ำถึงปานกลาง นั้นย่อมเป็นตัวบ่งชี้อย่างหนึ่งว่า อาจมีรูปแบบการเลือกปฏิบัติหรือข้อจำกัด (ที่ไม่ใช่หลักการทางศาสนาหรือความเชื่อ) อย่างไรก็ดีอย่างหนึ่งเป็นอุปสรรคอยู่ ซึ่งคณะผู้วิจัยได้สะท้อนพัฒนาของสังคมไทยในบทนำแล้วว่า สังคมไทยให้ความสำคัญกับผู้ชาย ตลอดจนวาทกรรมที่สร้างขึ้นเป็นตัวกำหนดบทบาทของสตรีและบุรุษ ทำให้ผู้หญิงส่วนมากถูกกรอบแนวคิดทางจารีตที่ปฏิบัติมาควบคุมความประพฤติ แม้ว่าผู้หญิงจะมีศักยภาพหรือความสามารถมากเพียงใดก็ตาม

ตารางที่ 8 ตัวชี้วัดย่อยของการมีส่วนร่วมในภาคแรงงาน

	female	male	value
Workforce participation			
Law mandates non-discrimination in hiring women			no
Youth not in employment or education	19	9	2.02
Unemployed adults	0	0	0.77
Discouraged job seekers	39	61	0.64
Workers in informal employment	11	7	1.68
Labour force participation among those with advanced degrees	86	89	0.96
Workers employed part-time	10	9	1.10
Contributing family workers	27	13	2.11
Own-account workers	26	37	0.71
Work, minutes per day	—	—	—
Proportion of unpaid work per day	—	—	—
Economic leadership			
Law mandates equal pay			no
Ability of women to rise to positions of leadership			0.71
Boards of publicly traded companies	—	—	—
Firms whose ownership includes women			64.40
Firms whose top management includes women			64.80
R&D personnel	34	66	0.52

ที่มา World Economic Forum (2016) หน้า 339

การได้รับค่าตอบแทนอย่างเท่าเทียมจากการทำงานที่มีมูลค่าเท่ากัน ข้อห้ามในการทำงาน การลาเพื่อครอบครัว การเป็นเจ้าของหรือการได้รับมรดก เป็นอีกกลุ่มตัวชี้วัดย่อยที่ UN-WOMEN ให้ความสำคัญ ดังนั้น คณะผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลในเชิงสถิติอย่างเป็นทางการ เพื่ออธิบายสถานะของประเทศไทย อย่างไรก็ตาม ในภาพรวมตามที่ได้เสนอไปก่อนหน้านี้ตามตัวชี้วัดระดับสากลพบว่าช่องว่างความเท่าเทียมระหว่างเพศด้านนี้เพิ่มแต่อย่างไรก็ตาม ควรพิจารณาเปรียบเทียบกับย้อนหลัง

ตารางที่ 9 เปรียบเทียบสถานภาพแรงงานปี 2556-2559

สถานภาพ แรงงาน	2556	2557	2558	2559
รวม	(2013)	(2014)	(2015)	(2016)
ประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป	55,024,159	54,843,084	55,238,460	55,610,141
ผู้อยู่ในกำลัง แรงงาน	39,383,790	38,576,232	38,548,232	38,266,591
ผู้มีงานทำ	38,906,889	38,077,429	38,016,169	37,692,651
ผู้ว่างงาน	283,520	322,675	340,561	377,466
ผู้ที่รอฤดูกาล	193,381	176,128	191,502	196,474
ผู้อยู่นอกกำลัง แรงงาน	15,640,369	16,266,852	16,690,227	17,343,550
ชาย				
ประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป	26,721,180	26,529,387	26,707,156	26,873,406
ผู้อยู่ในกำลัง แรงงาน	21,495,859	21,031,403	20,987,074	20,849,079
ผู้มีงานทำ	21,245,908	20,753,731	20,690,009	20,522,206
ผู้ว่างงาน	162,799	184,242	189,972	208,804
ผู้ที่รอฤดูกาล	87,151	93,430	107,093	118,069
ผู้อยู่นอกกำลัง แรงงาน	5,225,322	5,497,984	5,720,083	6,024,326
หญิง				
ประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป	28,302,979	28,313,697	28,531,303	28,736,735

ผู้อยู่ในกำลัง แรงงาน	17,887,931	17,544,829	17,561,159	17,417,511
ผู้มีงานทำ	17,660,980	17,323,698	17,326,160	17,170,445
ผู้ว่างงาน	120,721	138,433	150,590	168,661
ผู้ที่รอฤดูกาล	106,230	82,698	84,409	78,405
ผู้อยู่นอกกำลัง แรงงาน	10,415,048	10,768,867	10,970,144	11,319,224

ที่มา สำนักงานสถิติแห่งชาติ 1

จะพบว่า ในภาพรวมของปี 2559 นั้นแม้ว่าจำนวนประชากรหญิงที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป จะมีจำนวนมากกว่าผู้ชายเกือบสองล้านคน และจำนวนผู้หญิงที่อยู่ในกำลังแรงงานจะน้อยกว่าผู้ชายเกือบสามล้านคน ผู้หญิงที่อยู่นอกแรงงานมีจำนวนมากถึง 11,319,224 คน ซึ่งมากกว่าผู้ชายที่อยู่นอกกำลังแรงงานถึงห้าล้านคนอย่างไรก็ดีเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบผู้ชายและผู้หญิงในกำลังแรงงานจำนวนนี้ ประกอบไปด้วยกลุ่มใดบ้างนั้น พบว่า

ตารางที่ 10 เปรียบเทียบจำนวนของผู้หญิงและผู้ชายไทยที่เข้าสู่อาชีพต่างๆ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556-2559

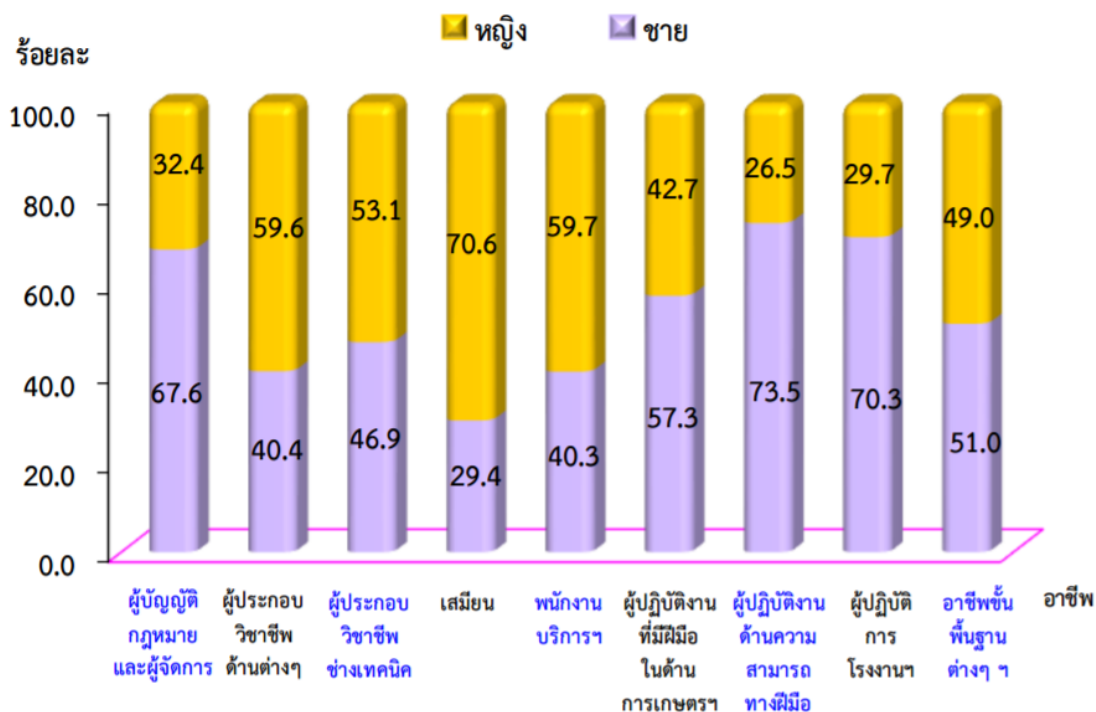
อาชีพและเพศ	2556	2557	2558	2559
	รวม	รวม	รวม	รวม
รวม	39,087,021	38,262,059	38,370,985	37,429,716
ชาย	21,377,134	20,810,004	20,853,192	20,410,848
1. ผู้บัญญัติกฎหมาย ข้าราชการระดับอาวุโส และผู้จัดการ	972,560	972,377	981,514	939,691
2. ผู้ประกอบวิชาชีพด้านต่างๆ	806,452	925,331	971,172	896,743
3. ผู้ประกอบวิชาชีพช่างเทคนิคสาขาต่างๆ และอาชีพที่เกี่ยวข้อง	692,715	818,009	788,428	807,089
4. เสมียน	388,314	448,766	436,694	475,202
5. พนักงานบริการ และพนักงานในร้านค้า และตลาด	2,680,330	2,931,198	2,975,154	3,020,522
6. ผู้ปฏิบัติงานที่มีฝีมือทางการเกษตร และการประมง	8,666,337	7,027,965	6,993,644	6,675,964
7. ผู้ปฏิบัติงานด้านความสามารถทางฝีมือ และธุรกิจการค้าที่เกี่ยวข้อง	3,056,247	3,234,364	3,122,504	3,060,797
8. ผู้ปฏิบัติการโรงงานและเครื่องจักร และผู้ปฏิบัติงานด้านการประกอบ	2,180,304	2,506,036	2,625,200	2,515,129
9. อาชีพขั้นพื้นฐานต่างๆ ในด้านการขาย และการให้บริการ	1,918,532	1,928,088	1,937,657	1,986,423
10. คนงานซึ่งมิได้จำแนกไว้ในหมวดอื่น	15,343	17,870	21,225	33,289
หญิง	17,709,887	17,452,055	17,517,794	17,018,868
1. ผู้บัญญัติกฎหมาย ข้าราชการระดับอาวุโส และผู้จัดการ	511,801	442,543	494,250	469,923
2. ผู้ประกอบวิชาชีพด้านต่างๆ	1,176,775	1,289,361	1,359,366	1,321,996
3. ผู้ประกอบวิชาชีพช่างเทคนิคสาขาต่างๆ และอาชีพที่เกี่ยวข้อง	803,555	922,143	911,598	930,095
4. เสมียน	866,532	1,062,155	1,027,558	1,133,128

5. พนักงานบริการ และพนักงานในร้านค้า และตลาด	3,979,843	4,288,422	4,342,826	4,431,864
6. ผู้ปฏิบัติงานที่มีฝีมือทางการเกษตร และการประมง	6,514,873	5,118,218	5,037,431	4,601,652
7. ผู้ปฏิบัติงานด้านความสามารถทางฝีมือ และธุรกิจการค้าที่เกี่ยวข้อง	1,042,414	1,222,595	1,137,856	1,071,904
8. ผู้ปฏิบัติการโรงงานและเครื่องจักร และผู้ปฏิบัติงานด้านการประกอบ	993,162	1,144,078	1,202,307	1,075,710
9. อาชีพขั้นพื้นฐานต่างๆ ในด้านการขาย และการให้บริการ	1,806,889	1,939,132	1,981,338	1,946,000
10. คนงานซึ่งมิได้จำแนกไว้ในหมวดอื่น	14,044	23,408	23,265	36,597

ที่มา สำนักงานสถิติแห่งชาติ 2

เมื่อทำการเปรียบเทียบประเภทอาชีพระหว่างผู้ชายและผู้หญิงพบว่า อาชีพบางประเภทยังมีอัตราส่วนผู้ชายและผู้หญิงค่อนข้างต่างกันมาก นั่นสะท้อนถึงโอกาสในการทำงานและทางเศรษฐกิจยังคงมีช่องว่างอยู่สูง โดยเฉพาะอาชีพที่สังคมมองว่าควรเป็นของผู้ชาย ได้แก่ งานประเภทผู้กำหนดนโยบายของประเทศ ของบริษัท ของท้องถิ่น และงานที่ต้องใช้กำลังแรงงาน เป็นต้น

ภาพที่ 1 สรุปผลที่สำคัญการทำงานของสตรีในประเทศไทย พ.ศ. 2559

ที่มา สำนักงานสถิติแห่งชาติ 3

ปัญหาใหญ่ของผู้หญิงที่ทำงานในระบบเมื่อเปรียบเทียบกับผู้ชายที่ทำงานในระบบในปี พ.ศ. 2559 โดยมีแรงงานสตรีที่มีปัญหาจำนวน 2.87 ล้านคนระบุว่า มีปัญหาจากมากที่สุดลงไปในน้อยที่สุดดังนี้ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ 3, 2560: 13).

1. เรื่องค่าตอบแทนมากถึงร้อยละ 61.3 (1,759,310 คน)
2. การทำงานหนัก ร้อยละ 13.3 (381,710 คน)
3. งานที่ทำไม่ได้รับการจ้างอย่างต่อเนื่อง ร้อยละ 11.4 (327,180 คน)
4. ไม่มีสวัสดิการ ร้อยละ 8.4 (241,080 คน)
5. ทำงานไม่ตรงกับเวลาปกติ ร้อยละ 2.0 (57,400 คน)
6. จำนวนชั่วโมงการทำงานมากเกินไป ร้อยละ 1.5 (43,050 คน)
7. ลาพักผ่อนไม่ได้ร้อยละ 0.4

แม้ว่าผลการสรุปจะกล่าวถึงค่าตอบแทนที่ยังเป็นปัญหาของผู้หญิงที่อยู่ในระบบแรงงาน แต่ไม่ได้กล่าวถึงสาเหตุของความยุติธรรมทางด้านค่าตอบแทน ซึ่งอาจจะหมายความรวมถึงปัจจัยด้านความไม่เท่าเทียมทางเพศด้วยเช่นกัน

นอกจากนี้สถิติที่น่าสนใจอีกส่วนหนึ่งคือ ผู้หญิงที่อยู่นอกร่างแรงงาน ซึ่งผู้หญิงในกลุ่มนี้ประกอบด้วย

ตารางที่ 11 สรุปผลที่สำคัญการทำงานนของสตรีในประเทศไทย พ.ศ. 2559

หน่วย: คน			
สตรีที่อยู่นอกร่างแรงงาน	ยอดรวม	ในเขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล
ยอดรวม	11,045,204	5,020,958	6,024,246
ทำงานบ้าน	4,798,590	2,161,416	2,637,174
เรียนหนังสือ	2,276,941	1,119,444	1,157,497
ชรา	2,784,718	1,162,840	1,621,878
ป่วย พิการ จนทำงานไม่ได้	534,613	191,209	343,404
พักผ่อน	221,183	124,246	96,937
เกษียณการทำงาน	220,650	177,872	42,778
อื่นๆ	208,509	83,931	124,578

ที่มา สำนักงานสถิติแห่งชาติ 3 (2559) หน้า 17

โดยกลุ่มผู้หญิงที่ UN-WOMEN ให้ความสนใจคือ กลุ่มผู้หญิงที่ทำงานบ้านโดยไม่ได้รับค่าจ้างและการคุ้มครองเช่นเดียวกับที่ผู้หญิงในระบบแรงงานได้รับ ซึ่งมีจำนวนมากถึง 4,798,590 คน เป็นที่น่าสังเกตว่า สิทธิการ

คุ้มครองบางประการที่ได้รับจากคู่สมรส หรือจากบุตร-ธิดา หรือผู้ปกครอง ที่ถูกต้องตามกฎหมายยังไม่ได้รับการสำรวจ

ในบริบทโลกนั้น สำหรับงานที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ เช่น การดูแลครอบครัวและงานบ้านนั้น ส่วนใหญ่แล้ว ผู้หญิงยังคงแบกภาระนี้ทั้งใน ประเทศพัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนา แม้ความเหลื่อมล้ำจะลดลงบ้างก็ตาม โดยในประเทศพัฒนาแล้วผู้หญิงใช้ เวลาในการทำงานที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ประมาณวันละ 4 ชั่วโมง 20 นาที เมื่อเทียบกับผู้ชายที่ใช้เวลาเพียง 2 ชั่วโมง 16 นาที ส่วนในประเทศกำลังพัฒนาผู้หญิงใช้เวลาในการทำงานที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ 4 ชั่วโมง 30 นาที ส่วนผู้ชายใช้เวลา เพียง 1 ชั่วโมง 20 นาที และมีผู้หญิงวัยเกษียณ (อายุมากกว่า 60-65 หรือตามกฎหมายของแต่ละประเทศ) กว่าร้อยละ 65 หรือประมาณ 200 ล้านคนไม่มีเงินบำนาญใด ๆ ส่วนผู้ชายวัยเกษียณที่ไม่มีเงินบำนาญนั้นมีอยู่ประมาณ 115 ล้านคน (ศูนย์ข้อมูลและข่าวสืบสวนเพื่อสิทธิพลเมือง 2559)

ดังนั้นแม้ว่าคณะผู้วิจัยจะมีความเห็นสอดคล้องกับ UN-WOMEN ที่ปัญหาของการทำงานบ้านที่ไม่ได้รับค่าตอบแทนควรได้รับการแก้ไข สำหรับในบริบทของประเทศไทยสิ่งที่ควรทำการสำรวจเพื่อกำหนดนโยบายคือ ข้อมูลที่กล่าวไว้แล้วข้างต้น ซึ่งจะทำให้ทราบจำนวนผู้หญิงที่ทำงานบ้านโดยไม่ได้รับค่าจ้างและสวัสดิการอื่นใดจากคู่สมรส หรือบุตร-ธิดา ที่ถูกต้องตามกฎหมายโดยแท้จริง เพื่อจะจัดลำดับความจำเป็นเร่งด่วน และกำหนดนโยบายระดับชาติต่อไป

สำหรับประเด็นการได้มาซึ่งสัญชาติของเด็ก โดยประเทศไทยยินยอมให้เด็กทุกคนที่เกิดในประเทศไทยให้ทำการลงทะเบียนเกิดได้ ไม่ว่าจะมียุติบัตรก็ตาม โดยให้ได้รับสิทธิตามที่กฎหมายกำหนดไว้ และสำหรับเด็กและบุคคลไร้สัญชาตินั้น ซึ่งมีรวมกันประมาณ 80,000 คนนั้น คณะรัฐมนตรีได้อนุมัติเมื่อเดือนธันวาคม 2559 ให้กลุ่มคนไร้สัญชาติเหล่านั้นสามารถขอรับการได้สัญชาติไทยได้เช่นกัน

เป้าหมายที่ 5.2 ขจัดความรุนแรงทุกรูปแบบที่มีต่อผู้หญิงและเด็กทั้งในที่สาธารณะและที่รโหฐาน รวมถึงการค้ามนุษย์ การกระทำทางเพศ และการแสวงหาประโยชน์ในรูปแบบอื่น

ในประเทศไทย ความรุนแรงต่อสตรีและเด็กหญิงเป็นปัญหาสำคัญและสั่งสมมาเป็นระยะเวลานาน องค์การเพื่อสตรีแห่งสหประชาชาติ (UN WOMEN) รายงานว่าในปี 2556 ประเทศไทยมีเด็กและสตรีถูกกระทำรุนแรงสูงขึ้น ซึ่งเป็นความรุนแรงต่อคู่ของตนเอง โดยไทยอยู่ในลำดับที่ 36 จาก 75 ประเทศที่มีการกระทำรุนแรงทางกายมากที่สุด และอยู่ในลำดับที่ 7 จาก 71 ประเทศที่มีการกระทำรุนแรงทางเพศมากที่สุด (สมาคมส่งเสริมสถานภาพ

สตรี) ปัญหาความรุนแรงต่อสตรีและเด็กหญิงในไทยมีรากเหง้ามาจากเจตคติของสังคมไทยที่มีความไม่เสมอภาคกันระหว่างหญิงและชาย และความคิดว่าผู้ชายเป็นผู้นำและเป็นใหญ่เหนือผู้หญิง ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ในบางครอบครัว ผู้หญิงยังต้องพึ่งพารายได้จากผู้ชายทำให้ขาดอำนาจในการต่อรอง และต้องอยู่ในสภาพจำยอม สภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและมีความเป็นบริโภคนิยม ทำให้บางครอบครัวมุ่งเน้นแต่การแสวงหาทรัพย์สินมากกว่าการดูแลเอาใจใส่สมาชิกในครอบครัวในด้านจิตใจ การให้การศึกษาเรื่องความเท่าเทียมทางเพศที่ไม่เพียงพอ ความเชื่อของคนในสังคมว่าความรุนแรงในครอบครัวเป็นเรื่องส่วนตัว คนนอกไม่ควรเข้าไปยุ่งเกี่ยว จาก การสำรวจสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนระดับดี – ดีเด่น ของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน (ศพค.) ในปีพ.ศ. 2558 พบว่า เมื่อพบเห็นคู่สามีภรรยาทะเลาะตบตีกัน ปฏิบัติของประชาชนส่วนใหญ่ คือ เฉยๆ ไม่กล้าเข้าไปยุ่ง คิดเป็นร้อยละ 32.50 (กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว 3, 2559: 24-25)

นอกจากนี้ ความคิดของเหยื่อว่าการถูกระทำรุนแรงเป็นเรื่องน่าอับอายทำให้ไม่กล้าเปิดเผยและยอมถูกระทำความรุนแรงต่อไป รวมทั้งการนำเสนอขอมูลข่าวสารดานความรุนแรงที่ไม่เหมาะสมและไม่ถี่นกรอง อาจทำให้ประชาชนรู้สึกเคยชินและมองว่าความรุนแรงนั้นเป็นเรื่องธรรมดา หรือเกิดการเลียนแบบให้แกผู้รับชมได้ ซึ่ง จะยิ่งทำให้เพิ่มการกระทำรุนแรงมากขึ้น

การดำเนินการแก้ไขที่ผ่านมาของหน่วยงานต่างๆยังไม่ประสบความสำเร็จมากนัก เนื่องมาจากความไม่พร้อมด้านบุคลากรและปัญหาความรุนแรงที่เกิดในครอบครัวเป็นเรื่องที่ซับซ้อน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังขาดกลไกในการประสานงานกัน พนักงานสอบสวนบางคนยังขาดความรู้ความเข้าใจและความเชี่ยวชาญในการจัดการปัญหาทางเพศที่มีความละเอียดอ่อน รวมทั้ง กฎหมายที่เกี่ยวข้องความรุนแรงต่อสตรีและเด็กหญิงยังมีจุดอ่อนหลาย ประเด็น อาทิ

- ปัญหากฎหมายด้านการคุกคามทางเพศ อาทิ คำว่า “อนาจาร” ในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 278 ที่ทำให้การหาหลักฐานดำเนินคดียากลำบาก และคดีส่วนใหญ่จะถูกพิจารณาว่าเป็นความผิดสถานเบา จึงมัก ถูกลงโทษเพียงแค่รอลงอาญา

- ปัญหากฎหมายด้านความรุนแรงในครอบครัว ที่มุ่งเน้นการประนีประนอมยอมความ บุคคลากรที่เกี่ยวข้องมุ่งเน้นแต่การรักษาสถาบันครอบครัวและหน้าที่ในการไกล่เกลี่ยยังขาดประสิทธิภาพ รวมถึงกลไกที่มีอยู่ไม่สามารถนำผู้ที่กระทำความผิดมาฟื้นฟูได้จริง แม้ว่ารัฐบาลจะพยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าว แต่ก็ยังไม่สำเร็จ

เนื่องจากเนื้อหาพระราชบัญญัติขัดแย้งกันเอง และไม่ได้คุ้มครองผู้หญิงที่เสียหายในกรณีความสัมพันธ์ในครอบครัว อีกทั้งอาจมีปัญหาในการบังคับใช้ ทำให้ผู้เสียหายเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมยากลำบาก

- ในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มีค่านิยมที่ไม่ครอบคลุมความรุนแรงทางเพศ นิยามบุคคลในครอบครัวไม่ชัดเจนและสามารถให้ขอมความได้ในทุกขั้นตอน หากไม่ดำเนินคดีจะไม่ได้ได้รับความช่วยเหลือเยียวยา

ในด้านการค้าและการแสวงหาผลประโยชน์จากผู้หญิงและเด็กหญิง ยังขาดกลไกในติดตามการดำเนินคดี และมีปัญหาทั้งในการปฏิบัติและการบังคับใช้กฎหมาย ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์กลับจากต่างประเทศยังต้องรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดและติดตามการบังคับคดี และค่าเสียหายจากผู้กระทำผิด ส่วนสถานการณ์การค้ามนุษย์ด้านแรงงานมีมากขึ้น เนื่องด้วยกระทรวงแรงงานยังขาดมาตรการควบคุมและป้องกันไม่ให้แรงงานถูกหลอกลวงจากบริษัทจัดหาแรงงาน สำหรับผู้เสียหายที่เป็นเด็กหญิงต่างชาติอายุต่ำกว่า 18 ปีถูกส่งให้อยู่ในการดูแลของเจ้าหน้าที่กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์อย่างไม่มีระยะเวลาแน่นอน ไม่มีการเร่งรัดการสืบพยานล่วงหน้า ไม่สามารถเข้าถึงสิทธิการศึกษาโดยสมัครใจและสิทธิการทำงานทั้งที่มีหลักเกณฑ์แล้ว (คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน 2560: 8)

กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้เก็บรวบรวมข้อมูลสถิติเกี่ยวกับการกระทำความรุนแรงต่อสตรีและเด็กหญิงจากหน่วยงานต่างๆ ได้แก่

1) สำนักบริหารการสาธารณสุข สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข รายงานข้อมูลสถิติเด็กและสตรี ที่ถูกกระทำความรุนแรงและเข้ารับบริการศูนย์พึ่งได้ตามโรงพยาบาลในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งจัดเก็บระหว่างเดือนตุลาคม – กันยายน ของแต่ละปี

ตารางที่ 12 แสดงจำนวนสตรีและเด็กที่ถูกกระทำความรุนแรงที่มารับบริการของศูนย์พึ่งได้ กระทรวงสาธารณสุข ระหว่างปีพ.ศ. 2550 – 2558

ปี	จำนวนโรงพยาบาล	จำนวนเด็ก (ชายและหญิง)	จำนวนสตรี	จำนวนเด็กและสตรี (รวม)	เฉลี่ยการถูกทำร้าย (ราย/วัน)
2550	250	9,598	9,469	19,067	52
2551	582	13,036	13,595	26,631	73

ปี	จำนวน โรงพยาบาล	จำนวนเด็ก (ชายและหญิง)	จำนวนสตรี	จำนวนเด็กและสตรี (รวม)	เฉลี่ยการถูก ทำร้าย (ราย/วัน)
2552	617	12,359	11,140	23,499	64
2553	750	13,190	12,554	25,744	70
2554	578	11,491	11,074	22,565	62
2555	507	9,703	10,869	20,572	56
2556	631	19,229	12,637	31,866	87
2557	426	6,333	7,666	13,999	38
2558	523	10,712	13,265	23,977	66

หมายเหตุ : * เนื่องจากในปีงบประมาณ 2557 มีการใช้โปรแกรม OSCC Application ควบคุมทำให้สถิติ ในปี 2557 มีความคลาดเคลื่อนและมีจำนวนตัวเลขต่ำกว่าปกติ

ที่มา : กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. รายงานสถานการณ์ด้านความรุนแรงในครอบครัว มาตรา 17 ประจำปี 2558. หน้า 2-3.

ตารางที่ 13 จำแนกตามประเภทของการกระทำรุนแรงในสตรีที่มารับบริการของศูนย์พึ่งได้ กระทรวง สาธารณสุข ระหว่างปีพ.ศ. 2554 – 2558

ประเภท	ปี 2554	ปี 2555	ปี 2556	ปี 2557	ปี 2558
ร่างกาย	9,816	9,654	9,699	5,731	8,915
เพศ	1,829	1,549	2,226	1,612	2,994
จิตใจ	495	490	569	210	896
ถูกทอดทิ้ง	96	112	89	108	389
การล่อลวงบังคับแสวงผลประโยชน์	39	84	64	5	77
รวม	11,074	10,869	12,637	7,666	13,271

ที่มา : ผู้เขียน (ทำการรวบรวมสถิติที่ปรากฏในข้อมูลสถิติผู้มารับบริการในศูนย์พึ่งได้ ในปี 2554 – 2556. หน้า 2, รายงานสถานการณ์ด้านความรุนแรงในครอบครัว มาตรา17 ประจำปี2557. หน้า 3, รายงานสถานการณ์ด้านความรุนแรงในครอบครัว มาตรา17 ประจำปี2558. หน้า 4)

จากตารางที่ 13 และ 14 แสดงให้เห็นว่าในระหว่างปีพ.ศ. 2554 – 2558 ผู้หญิงถูกกระทำความรุนแรงทางกายมากที่สุด รองมาคือ ความรุนแรงทางเพศและความรุนแรงทางจิตใจ ทั้งนี้ในปีพ.ศ. 2558 ผู้กระทำ ความรุนแรงต่อสตรีที่มารับบริการของศูนย์พึ่งได้ จำนวน 13,265 ราย ซึ่งใน 1 เหตุการณ์ความรุนแรงมีผู้กระทำ ความรุนแรงมากกว่า 1 คน พบว่า คู่สมรสกระทำ ความรุนแรงมากที่สุด ร้อยละ 36.63 รองลงมาคือ แฟน ร้อยละ 21.96 และ อื่นๆ ซึ่งไม่ระบุ ร้อยละ 13.35

ส่วนการกระทำรุนแรงต่อเด็กพบว่าเป็นการกระทำรุนแรงทางเพศมากที่สุด โดยในปีพ.ศ. 2557 และปี พ.ศ. 2558 มีเด็กถูกกระทำ ความรุนแรงทางเพศสูงถึง 4,434 คน และ 6,740 คน ตามลำดับ ในปีพ.ศ. 2558 ผู้กระทำ ความรุนแรงต่อเด็กที่มารับบริการของศูนย์พึ่งได้ จำนวน 11,118 ราย ซึ่งใน 1 เหตุการณ์ความรุนแรงมี ผู้กระทำ ความรุนแรงมากกว่า 1 คน พบว่า แฟนกระทำ ความรุนแรงมากที่สุด ร้อยละ 35.82 รองลงมา คือ อื่นๆ ซึ่งไม่ระบุ ร้อยละ 11.93 และ คนไม่รู้จัก/คนแปลกหน้า ร้อยละ 8.64

ตารางที่ 14 แสดงสาเหตุของการกระทำ ความรุนแรงต่อสตรีที่มารับบริการของศูนย์พึ่งได้

สาเหตุ	ปี 2554	ปี 2555	ปี 2556	ปี 2557	ปี 2558
ใช้สารกระตุ้น	3,141	3,123	3,645	2,250	2,931
สัมพันธ์ภายในครอบครัว	4,618	4,349	5,852	3,376	5,573
สภาพแวดล้อม	1,595	1,840	1,423	882	2,381
ปัญหาเศรษฐกิจ	410	308	297	237	1,458
ปัญหาสุขภาพกาย	83	73	47	55	450
ปัญหาสุขภาพจิต	453	277	261	370	466
อื่น ๆ	1,030	899	1,112	496	643
รวม	11,329	10,869	12,637	7,666	13,902

ที่มา : ผู้เขียน (ทำการรวบรวมสถิติที่ปรากฏในข้อมูลสถิติผู้มารับบริการในศูนย์พึ่งได้ ในปี 2554 – 2556. หน้า 3, รายงานสถานการณ์ด้านความรุนแรงในครอบครัว มาตรา17 ประจำปี2557. หน้า 6, รายงานสถานการณ์ด้านความรุนแรงในครอบครัว มาตรา17 ประจำปี 2558. หน้า 7)

จากตารางที่ 15 ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2554 – พ.ศ. 2558 ผู้หญิงถูกกระทำ ความรุนแรงด้วยสาเหตุสัมพันธ์ภายใน ครอบครัว เช่น การนอกใจ ทะเลาะ หึงหวง มีมากที่สุด รองลงมาคือ จากการใช้สารกระตุ้นของผู้กระทำเช่น สุรา

ยาเสพติด โดยในปีพ.ศ. 2557 และ พ.ศ. 2558 การกระทำรุนแรงจากสัมพันธภาพในครอบครัว สูงถึงร้อยละ 44.03 และ ร้อยละ 40.08 ตามลำดับ

2) **สำนักงานแพทย์ กรุงเทพมหานคร** รายงานข้อมูลเกี่ยวกับผู้เข้ารับบริการศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กและสตรี ตามโรงพยาบาลที่อยู่ในสังกัดสำนักงานแพทย์ กรุงเทพมหานคร 8 แห่ง ได้แก่ โรงพยาบาลกลาง โรงพยาบาลตากสิน โรงพยาบาลเจริญกรุงประชารักษ์ โรงพยาบาลหลวงวิสุทธิศักดิ์ โรงพยาบาลเวชการุณย์รัศมี โรงพยาบาลลาดกระบัง โรงพยาบาลราชพิพัฒน์ และโรงพยาบาลสิรินธร ระหว่างเดือนตุลาคม – กันยายน ของแต่ละปี

ตารางที่ 15 แสดงจำนวนสตรีและเด็กหญิงที่ถูกกระทำ ความรุนแรงที่มารับบริการของศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กและสตรี ตามโรงพยาบาลที่อยู่ในสังกัดสำนักงานแพทย์ กรุงเทพมหานคร

ปี	จำนวนเด็กหญิงอายุต่ำกว่า 15 ปี	จำนวนหญิงอายุ 15-18 ปี	จำนวนหญิงอายุ 18 ปีขึ้นไป	รวม
2554	73	295	1,303	1,671
2555	49	273	1,031	1,358
2556	70	196	939	1,205
2557	39	54	822	915
2558	121	127	1,200	1,448

ที่มา : ผู้เขียน (ทำการรวบรวมสถิติที่ปรากฏในรายงานสถานการณ์ด้านความรุนแรงในครอบครัว มาตรา 17 ประจำปี 2554. หน้า 6-7, รายงานสถานการณ์ด้านความรุนแรงในครอบครัว มาตรา 17 ประจำปี 2555. หน้า 3-4, รายงานสถานการณ์ด้านความรุนแรงในครอบครัว มาตรา 17 ประจำปี 2556. หน้า 8-9, รายงานสถานการณ์ด้านความรุนแรงในครอบครัว มาตรา 17 ประจำปี 2557. หน้า 7-8, รายงานสถานการณ์ด้านความรุนแรงในครอบครัว มาตรา 17 ประจำปี 2558. หน้า 8-9)

ในปีพ.ศ. 2558 จากข้อมูลของสำนักงานแพทย์ กรุงเทพมหานคร สตรีอายุ 18 ปีขึ้นไปถูกกระทำ ความรุนแรงมากที่สุด ร้อยละ 71.86 โดยถูกกระทำจากคู่สมรสมากที่สุด ร้อยละ 37.07 รองลงมา คือ ถูกกระทำจากเพื่อน/คนรู้จัก จำนวน 287 ราย คิดเป็นร้อยละ 17.19 และถูกกระทำจากแฟน ร้อยละ 14.55 ของผู้ถูกรายร้ายร่างกายทั้งหมด สำหรับประเภทของการถูกกระทำมากที่สุดใน 3 อันดับ ได้แก่ ถูกทำร้ายร่างกาย ร้อยละ 82.75 รองลงมา คือ ถูกข่มขืนและหรือกระทำชำเรา ร้อยละ 6.23 และถูกทอดทิ้ง/กักขัง/หน่วงเหนี่ยว/ข่มขู่ ร้อยละ 5.03

ตารางที่ 16 แสดงจำนวนผู้ถูกระทำความรุนแรงในครอบครัวที่เข้ารับบริการของศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก และสตรีตามโรงพยาบาลที่อยู่ในสังกัดสำนักงานการแพทย์ กรุงเทพมหานคร ในช่วงเดือนตุลาคม 2557 – กันยายน 2558

ประเภทของการกระทำ รุนแรง	อายุ			รวม
	ต่ำกว่า 15 ปี	15 – 18 ปี	18 ปีขึ้นไป (เฉพาะผู้หญิง)	
ถูกทำร้ายร่างกาย	124	163	1,095	1,382
ถูกข่มขืนและหรือกระทำ ชำเรา	44	35	25	104
ถูกอนาจาร	11	3	3	17
เด็กถูกละเลย/ทอดทิ้ง	73	8	2	83
ถูกทอดทิ้ง/กักขัง/หน่วง เหนี่ยว/ข่มขู่	1	8	75	84
รวม	253	217	1,200	1,670

ที่มา : กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. รายงานสถานการณ์ด้านความรุนแรงในครอบครัว มาตรา 17 ประจำปี 2558. หน้า 8-9.

จากตารางที่ 17 พบว่า สตรีอายุ 18 ปีขึ้นไป ถูกระทำความมากที่สุด จำนวน 1,200 ราย คิดเป็นร้อยละ 71.86 เมื่อพิจารณาผู้กระทำใน 3 อันดับแรก พบว่า ถูกระทำความจากคู่สมรสมากที่สุด จำนวน 619 ราย คิดเป็นร้อยละ 37.07 รองลงมา คือ ถูกระทำความจากเพื่อน/คนรู้จัก จำนวน 287 ราย คิดเป็นร้อยละ 17.19 และถูกระทำความจากแฟน จำนวน 243 ราย คิดเป็นร้อยละ 14.55

3) สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร รายงานข้อมูลเกี่ยวกับผู้เข้ารับบริการศูนย์บริการสาธารณสุข ที่อยู่ในสังกัดสำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร ระหว่างเดือนตุลาคม – กันยายน ของแต่ละปี

ตารางที่ 17 แสดงจำนวนผู้ถูกระทำความรุนแรงที่มารับบริการของศูนย์บริการสาธารณสุขที่อยู่ในสังกัดสำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร

ปี	จำนวนผู้ถูกทารุณ	จำนวนผู้ถูกละเมิดสิทธิ (ข่มขืน, อนาจาร, ทอดทิ้ง)	การปฏิบัติงาน สอบถามปากคำในชั้นสอบสวน/ สืบพยานในชั้นศาล : กรณีเด็กเป็นผู้เสียหาย	รวม
2556	13	100	27	163
2557	12	206	14	234
2558	5	249	30	248

ที่มา : ผู้เขียน (ทำการรวบรวมสถิติที่ปรากฏใน รายงานสถานการณ์ด้านความรุนแรงในครอบครัว มาตรา17ประจำปี2556. หน้า 11, รายงานสถานการณ์ด้านความรุนแรงในครอบครัว มาตรา17 ประจำปี2557. หน้า 9 และ รายงานสถานการณ์ด้านความรุนแรงในครอบครัว มาตรา17 ประจำปี 2558. หน้า 10-11)

4) ศูนย์ช่วยเหลือสังคม (OSCC) สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้รายงานข้อมูลเกี่ยวกับความรุนแรงต่อเด็ก สตรี และผู้พิการ ที่ขอรับบริการจากศูนย์ช่วยเหลือสังคม (OSCC) ในเดือนตุลาคม – กันยายน

ตารางที่ 18 แสดงจำนวนเด็กและสตรี ที่ถูกระทำความรุนแรงที่ขอรับบริการจากศูนย์ช่วยเหลือสังคม (OSCC) สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ผู้ถูกระทำความรุนแรง	ปี 2558 จำนวน (ราย)
เด็ก	828
สตรี	1,053
รวม	1,881

ที่มา : กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. รายงานสถานการณ์ด้านความรุนแรงในครอบครัว มาตรา17 ประจำปี2558. หน้า 14

ปีพ.ศ. 2558 ในจำนวนเด็ก สตรี และผู้พิการ ที่ถูกระงับความรุนแรงที่ขอรับบริการ จากศูนย์ช่วยเหลือสังคม (OSCC) พบว่า สตรีถูกระงับความรุนแรงมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 55.66

5) **โรงพยาบาลตำรวจ** สำนักงานตำรวจแห่งชาติ รายงานข้อมูลเกี่ยวกับสตรีและเด็กที่ถูกระงับความรุนแรงที่เข้ารับบริการโรงพยาบาลตำรวจ ในช่วงเดือนตุลาคม - กันยายน

ตารางที่ 19 จำนวนเด็กและสตรีที่ถูกระงับความรุนแรงที่เข้ารับบริการโรงพยาบาลตำรวจ แบ่งตามอายุ

ผู้ถูกระงับ	ต.ค. 2555 – ก.ย.2556 จำนวน (ราย)	ต.ค. 2556 - ก.ย. 2557 จำนวน (ราย)
หญิง 0-18 ปี	7	461
หญิง 18 ปีขึ้นไป	69	295
รวม	76	756

ที่มา : ผู้เขียน (ทำการรวบรวมสถิติที่ปรากฏใน รายงานสถานการณ์ด้านความรุนแรงในครอบครัว มาตรา17 ประจำปี2556. หน้า 12 และ รายงานสถานการณ์ด้านความรุนแรงในครอบครัว มาตรา17 ประจำปี2557. หน้า 10)

ในปี พ.ศ. 2557 ในจำนวนเด็กและสตรีที่เข้ารับบริการโรงพยาบาลตำรวจ ผู้หญิงอายุ 0-18 ปีขึ้นไปถูกระงับความรุนแรงมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 58.80 รองลงมาเป็นผู้หญิงอายุมากกว่า 18 ปีขึ้นไป ร้อยละ 37.62 อย่างไรก็ตาม ในปี พ.ศ. 2558 ไม่มีการจำแนกข้อมูลจำนวนผู้ถูกระงับตามเพศและอายุ มีเพียงแต่แสดงจำนวนผู้ถูกระงับตามอายุเพียงอย่างเดียว ซึ่งจากข้อมูลนั้น พบว่า ในปีพ.ศ. 2558 ผู้ที่ถูกระงับความรุนแรงมากที่สุดอยู่ในช่วงอายุ 18 – 30 ปี ร้อยละ 35.63 รองลงมาคือ อยู่ในช่วงอายุ 31 - 40 ปี ร้อยละ 28.73 และช่วงอายุ 41 - 50 ปี ร้อยละ 13.49

ตารางที่ 20 แสดงจำนวนบุคคลในครอบครัวที่ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัวที่เข้ารับบริการจากโรงพยาบาล ตำรวจ จำแนกตามความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำและผู้ถูกกระทำ ปีพ.ศ. 2557 และ 2558

ความสัมพันธ์	ต.ค. 2556 - ก.ย. 2557 จำนวน (ราย)	ม.ค. - ธ.ค. 2558 จำนวน (ราย)
สามี	85	61
ภรรยา	N/A	1
แม่/แม่เลี้ยง/แม่บุญธรรม	1	3
พ่อ/พ่อเลี้ยง/พ่อบุญธรรม	1	5
บุตรชาย	3	2
บุตรสาว	-	1
บุคคลอื่น ๆ ในครอบครัว	10	11
ปู่ตา	N/A	-
ย่ายาย	N/A	1
ไม่ระบุ	-	1
ครู	N/A	1
เพื่อน	N/A	1
อื่นๆ	6	N/A
รวม	106	88

ที่มา : ผู้เขียน

(ทำ ก า ร

รวบรวมสถิติที่ปรากฏใน รายงานสถานการณ์ด้านความรุนแรงในครอบครัว มาตรา 17 ประจำปี 2557. หน้า 11 และ รายงานสถานการณ์ด้านความรุนแรงในครอบครัว มาตรา 17 ประจำปี 2558. หน้า 12)

ในปีพ.ศ. 2558 จากจำนวนผู้ที่ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัวที่เข้ารับบริการจากโรงพยาบาลตำรวจ แบ่งตามความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำและผู้ถูกกระทำ ซึ่งใน 1 ราย อาจมีผู้กระทำได้มากกว่า 1 คน พบว่า สามี ทำร้ายมากที่สุด ร้อยละ 69.31 รองลงมาคือ บุคคลอื่นๆ ในครอบครัว (อา น้องชาย พี่เขย หลานชาย) ร้อยละ 12.50 และพ่อ/พ่อเลี้ยง/พ่อบุญธรรม ร้อยละ 5.68 เช่นเดียวกับในปี พ.ศ. 2556 ที่เหยื่อที่ถูกกระทำความรุนแรง

นั้นโดนกระทำจากสามีมากที่สุด (ร้อยละ 80.18) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้ชายเป็นผู้กระทำความรุนแรงมากกว่าผู้หญิง และผู้ชายกลุ่มนั้นมีความสัมพันธ์กับผู้หญิงทั้งในระบบเครือญาติและระบบสังคม

ตารางที่ 21 แสดงลักษณะการกระทำความรุนแรงต่อบุคคลในครอบครัว ที่เข้ารับบริการจากโรงพยาบาลตำรวจ

ลักษณะการกระทำ	ต.ค. 2556 - ก.ย. 2557 จำนวน (ราย)	ม.ค. - ธ.ค. 2558 จำนวน (ราย)
ทำร้ายร่างกาย	106	87
ถูกล่วงละเมิดทางเพศ/อนาจาร	678	3
รวม	784	90

ที่มา : ผู้เขียน (ทำการรวบรวมสถิติที่ปรากฏใน รายงานสถานการณ์ด้านความรุนแรงในครอบครัว มาตรา 17 ประจำปี 2557. หน้า 11 และ รายงานสถานการณ์ด้านความรุนแรงในครอบครัว มาตรา 17 ประจำปี 2558. หน้า 13)

ในปีพ.ศ. 2558 ลักษณะการกระทำความรุนแรงต่อบุคคลในครอบครัวที่เข้ารับบริการจากโรงพยาบาลตำรวจ ซึ่งใน 1 รายอาจมีมากกว่า 1 ลักษณะของการกระทำความรุนแรง พบว่า เป็นการทำร้ายร่างกายมากที่สุด ร้อยละ 96.67 และถูกล่วงละเมิดทางเพศ/อนาจาร ร้อยละ 3.33 ตามที่แสดงในตารางที่ 22

ตารางที่ 22 แสดงสถานที่ที่ผู้รับบริการประสบเหตุการณ์กระทำความรุนแรงในครอบครัวที่เข้ารับบริการ จากโรงพยาบาลตำรวจปี พ.ศ. 2557 และ พ.ศ. 2558

สถานที่เกิดเหตุ	ต.ค. 2556 - ก.ย. 2557 จำนวน (ราย)	ม.ค. - ธ.ค. 2558 จำนวน (ราย)
บ้านตนเอง	35	55
สาธารณะ	36	6
บ้านอาหาร/ผับ	2	-
ห้องเช่า/ห้องพัก	10	16
สถานที่ทำงาน	4	2
บ้านเพื่อน	1	-
อื่นๆ เช่น วัด รถยนต์ โรงเรียน โรงแรม	-	7
ไม่ระบุ	18	1
รวม	106	87

ที่มา : ผู้เขียน (ทำการรวบรวมสถิติที่ปรากฏใน รายงานสถานการณ์ด้านความรุนแรงในครอบครัว มาตรา17 ประจำปี2557. หน้า 12 และ รายงานสถานการณ์ด้านความรุนแรงในครอบครัว มาตรา17 ประจำปี2558. หน้า 13)

ในปีพ.ศ. 2558 พบว่า สถานที่ที่ประสบเหตุการณ์กระทำความรุนแรงในครอบครัวมากที่สุด คือในบ้านตนเอง ร้อยละ 63.21 รองลงมาคือ ในห้องเช่า/ห้องพัก ร้อยละ 18.40 และอื่นๆ เช่น วัด รถยนต์ โรงเรียน โรงแรม ร้อยละ 8.04 ตามที่แสดงในตารางที่ 23

6) **บ้านพักเด็กและครอบครัว กรมกิจการเด็กและเยาวชน** กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ รายงานข้อมูลเกี่ยวกับความรุนแรงต่อเด็ก สตรี ที่ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัว ที่เข้ารับบริการในบ้านพักเด็กและครอบครัว ในช่วงเดือนตุลาคม - กันยายน

ตารางที่ 23 แสดงจำนวนเด็ก สตรี ที่ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัว ที่เข้ารับบริการในบ้านพักเด็กและครอบครัว กรมกิจการเด็กและเยาวชน

ผู้ถูกระทำความรุนแรง	ต.ค. 2555 - ก.ย. 2556 จำนวน (ราย)	ต.ค. 2556 - ก.ย. 2557 จำนวน (ราย)	ต.ค. 2557 - ก.ย. 2558 จำนวน (ราย)
เด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี	259	305	183
หญิงอายุ 18 ปีขึ้นไป	258	400	683
รวม	517	705	866

ที่มา : ผู้เขียน (ทำการรวบรวมสถิติที่ปรากฏใน รายงานสถานการณ์ด้านความรุนแรงในครอบครัว มาตรา17 ประจำปี2556. หน้า 13, รายงานสถานการณ์ด้านความรุนแรงในครอบครัว มาตรา17 ประจำปี2557. หน้า 12 และ รายงานสถานการณ์ด้านความรุนแรงในครอบครัว มาตรา17 ประจำปี 2558. หน้า 14)

ในปี พ.ศ. 2557 จากจำนวนผู้ที่เข้ารับบริการ ในบ้านพักเด็กและครอบครัว พบว่า ผู้หญิงถูกกระทำทางร่างกายมากที่สุด ร้อยละ 80.75 เช่นเดียวกับในปีพ.ศ. 2558 หญิงอายุ 18 ปีขึ้นไป ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัวมากที่สุด ร้อยละ 75.72 รองลงไปคือ เด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี ถูกทารุณกรรมทางร่างกาย ร้อยละ 20.29 ตามแสดงในตารางที่ 24

7) **มูลนิธิเพื่อนหญิง** ได้รายงานข้อมูลผู้ขอความช่วยเหลือจากมูลนิธิ ระหว่างเดือนมกราคม – ธันวาคม

ตารางที่ 24 แสดงจำนวนผู้มาขอความช่วยเหลือจากมูลนิธิเพื่อนหญิง ปี พ.ศ. 2557 และ พ.ศ. 2558

ปัญหา	ปี 2557	ปี 2558
	จำนวน (ราย)	จำนวน (ราย)
ความรุนแรงในครอบครัว (1 เคสมีหลายกรณี)	494	316
ความรุนแรงทางเพศ (โดยบุคคลทั่วไป)	24	57
ความรุนแรงในครอบครัวและทางเพศ (ที่กระทำโดยบุคคลในครอบครัว)		8
ท้องไม่พร้อม	16	41
การค้ามนุษย์	8	4
ด้านสังคมสงเคราะห์*	47	60
ด้านอาชีพ	6	12
พรากผู้เยาว์	9	N/A
ด้านสุขภาพ	1	22
ยาเสพติด	4	N/A
หนี้สิน	15	N/A
รวม	626	520

*หมายเหตุ : สังคมสงเคราะห์ เป็นการให้ความช่วยเหลือเบื้องต้น เช่น การให้เงินช่วยเหลือ สิ่งของ การฝึกอาชีพ เป็นต้น

ที่มา : ผู้เขียน (ทำการรวบรวมสถิติที่ปรากฏใน รายงานสถานการณ์ด้านความรุนแรงในครอบครัว มาตรา 17 ประจำปี 2557. หน้า 15 และ รายงานสถานการณ์ด้านความรุนแรงในครอบครัว มาตรา 17 ประจำปี 2558. หน้า 16-17)

ในปีพ.ศ. 2558 ผู้ขอความช่วยเหลือจากมูลนิธิเพื่อนหญิงในกรณีความรุนแรงในครอบครัวมากที่สุด (316 ราย) ซึ่งในจำนวนนี้ถูกทำร้ายร่างกาย ตั้งแต่ระดับเล็กน้อย – สาหัสมากที่สุด คือ 129 ราย และมีผู้ถูกข่มขืนโดยบุคคลอื่นที่ไม่ใช่คนในครอบครัวอีก 34 ราย มีกรณีพรากผู้เยาว์อีก 14 ราย มีผู้หญิงและเด็กหญิงที่ถูกข่มขืนโดยพ่อ/พ่อเลี้ยงอีก 8 ราย

8) มูลนิธิปวีณาหงสกุลเพื่อเด็กและสตรี ได้รายงานข้อมูลผู้ขอความช่วยเหลือ ระหว่างเดือนมกราคม – ธันวาคม

ตารางที่ 25 แสดงจำนวนการให้ความช่วยเหลือของมูลนิธิปวีณาหงสกุลเพื่อเด็กและสตรี (เน้นกรณีความรุนแรง)

ปัญหา	ปี 2558 จำนวน (ราย)
ข่มขืน/อนาจาร	658
ล่อลวง/ค้าประเวณี	200
ทารุณกรรม/กักขัง	727
ปัญหาครอบครัว	751
รวม	2,336

ที่มา : รายงานสถานการณ์ด้านความรุนแรงในครอบครัว มาตรา 17 ประจำปี 2558. หน้า 17-18.

9) มูลนิธิหญิงชายก้าวไกล ได้รายงานการให้การปรึกษาด้านกฎหมายและด้านสังคมสงเคราะห์ ที่จัดเก็บระหว่างเดือนมกราคม – ธันวาคม

ตารางที่ 26 แสดงรูปแบบปัญหาความรุนแรงของผู้ที่ขอรับบริการจากมูลนิธิหญิงชายก้าวไกล

ปัญหา	ปี 2557 จำนวน (ราย)	ปี 2558 จำนวน (ราย)
ความรุนแรงในครอบครัว	147	50
ความรุนแรงทางเพศ	27	22
- ช่มชู้นกระทำชำเรา		13
- พรากผู้เยาว์		6
- กรณีอื่น ๆ คือ บังคับค้าประเวณี และมีความสัมพันธ์แล้วไม่ รับผิดชอบ		3
ปัญหาอื่นๆ	17	11
รวม	191	83

ที่มา : ผู้เขียน (ทำการรวบรวมสถิติที่ปรากฏในเอกสารประกอบการสัมมนา รายงานสถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัว ประจำปี พ.ศ. 2557 ของมูลนิธิหญิงชายก้าวไกล . หน้า 18 และ รายงานสถานการณ์ด้านความรุนแรงในครอบครัว มาตรา 17 ประจำปี 2558. หน้า 18)

จากตารางที่ 27 ในปีพ.ศ. 2558 ผู้ประสบปัญหาที่ขอรับบริการจากมูลนิธิหญิงชายก้าวไกล มีจำนวนทั้งสิ้น 83 ราย เป็นเพศหญิงมากที่สุด ร้อยละ 95.18 โดยมีคู่กรณีเป็นเพศชายมากที่สุด ร้อยละ 91.56 เป็นปัญหาความรุนแรงในครอบครัว (ทำร้ายร่างกาย) มากที่สุด ร้อยละ 60.24 รองลงไปที่คือปัญหาความรุนแรงทางเพศ ร้อยละ 26.51 ซึ่งจากจำนวนนี้เป็นการช่มชู้นกระทำชำเรามากที่สุด ร้อยละ 59.09

10) สมาคมบัณฑิตสตรีทางกฎหมายแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชินูปถัมภ์ รายงานข้อมูลการให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายเกี่ยวกับการกระทำความรุนแรงต่อเด็ก สตรี และความรุนแรงในครอบครัว ตั้งแต่เดือน มกราคม – ธันวาคม

ตารางที่ 27 แสดงการให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับปัญหาความรุนแรงต่อเด็ก สตรี และความรุนแรงในครอบครัวที่ขอรับบริการจากสมาคมบัณฑิตสตรีทางกฎหมายแห่งประเทศไทยฯ

ปัญหา	ปี 2556 จำนวน (ราย)	ปี 2557 จำนวน (ราย)	ปี 2558 จำนวน (ราย)
ถูกสามีทุบตีทำร้ายร่างกาย	116	134	129
ถูกทอดทิ้ง ไม่อุปการะเลี้ยงดู	599	N/A	261
ตั้งครรภไม่พึงประสงค์	21	N/A	16
ถูกข่มขืน/อนาจาร	6	45	5
ด้านจิตใจ	N/A	627	N/A
รวม	742	806	411

ที่มา : ผู้เขียน (ทำการรวบรวมสถิติที่ปรากฏในรายงานสถานการณ์ด้านความรุนแรงในครอบครัว มาตรา 17 ประจำปี 2556. หน้า 17, รายงานสถานการณ์ด้านความรุนแรงในครอบครัว มาตรา 17 ประจำปี 2557. หน้า 16. และ รายงานสถานการณ์ด้านความรุนแรงในครอบครัว มาตรา 17 ประจำปี 2558. หน้า 20)

ในปี พ.ศ. 2558 ประเภทปัญหาการกระทำความรุนแรงต่อเด็ก สตรี และความรุนแรงในครอบครัวที่สมาคมบัณฑิตสตรีทางกฎหมายแห่งประเทศไทยให้ความช่วยเหลือมากที่สุด ได้แก่ การถูกทอดทิ้งไม่อุปการะเลี้ยงดู ร้อยละ 63.50 รองลงมาคือ ถูกสามีทุบตี ทำร้ายร่างกาย ร้อยละ 31.39

นอกจากนี้ยังมีการเก็บข้อมูลความรุนแรงต่อสตรีและเด็กหญิงจากหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้องโดยตรง ได้แก่

1) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ รายงานข้อมูลเกี่ยวกับคดีความรุนแรงในครอบครัวจากหน่วยงานในสังกัด ได้แก่ กองบัญชาการตำรวจนครบาล ตำรวจภูธรภาค 1 - 9 ศูนย์ปฏิบัติการตำรวจจังหวัดชายแดนภาคใต้ และสำนักงานตำรวจตรวจคนเข้าเมือง ระหว่างวันที่ 1 มกราคม - 31 ธันวาคม ของแต่ละปี

ตารางที่ 28 แสดงจำนวนคดีการกระทำความรุนแรงในครอบครัวที่ผู้ถูกระทำเป็นผู้หญิงและเด็กหญิง ที่เข้าสู่กระบวนการของตำรวจ ระหว่างปีพ.ศ. 2556 - 2558

ปี	หญิงอายุ 0 - 18 ปี	หญิงอายุ 18 ปีขึ้นไป	รวม
2556	82	119	201
2557	101	120	221
2558	61	144	205

ที่มา : ผู้เขียน (ทำการรวบรวมสถิติที่ปรากฏในรายงานสถานการณ์ด้านความรุนแรงในครอบครัว มาตรา17 ประจำปี2556. หน้า 22, รายงานสถานการณ์ด้านความรุนแรงในครอบครัว มาตรา17 ประจำปี2557. หน้า 24. และ รายงานสถานการณ์ด้านความรุนแรงในครอบครัว มาตรา17 ประจำปี2558. หน้า 29)

ในปี พ.ศ. 2557 ผู้ถูกระทำความรุนแรงที่เป็นเพศหญิงอายุ 18 ปีขึ้นไปมากที่สุด ร้อยละ 71.01 และเป็นการกระทำความรุนแรงทางกายมากที่สุด ร้อยละ 67.79 รองลงไปคือ การกระทำความรุนแรงทางเพศต่อเด็กหญิงอายุระหว่าง 0 – 18 ปี เช่นเดียวกับในปี พ.ศ.2558 ผู้หญิงอายุ 18 ปีขึ้นไปถูกระทำความรุนแรงมากที่สุด ร้อยละ 88.89 โดยเป็นการกระทำความรุนแรงทางกายมากที่สุด ร้อยละ 86.51 รองลงไปคือ การกระทำความรุนแรงทางเพศต่อเด็กหญิงอายุระหว่าง 0 – 18 ปี ตามแสดงในตารางที่ 29

2) สำนักงานอัยการสูงสุด รายงานจำนวนคดีความรุนแรงในครอบครัวที่ สำนักงานอัยการสูงสุดได้รับการยื่นสำนวนคดีจากพนักงานสอบสวน จำนวนคดีสั่งฟ้อง และสั่งไม่ฟ้องตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 และจำนวนคดีที่ ยุติการดำเนินคดีในชั้นสอบสวน

ตารางที่ 29 แสดงจำนวนคดีจำแนกตามประเภทข้อหาและตามอายุ (เฉพาะกรณีผู้ถูกกระทำที่ เป็นผู้หญิงและเด็กหญิง) ของสำนักงานอัยการทั่วประเทศ

ปัญหา	ปี 2557 จำนวน (ราย)		ปี 2558 จำนวน (ราย)	
	หญิง 0 - 18 ปี	หญิง 18 ปีขึ้นไป	หญิง 0 - 18 ปี	หญิง 18 ปีขึ้นไป
การกระทำความรุนแรงทางชีวิต ร่างกาย จิตใจ	1	161	11	124
การกระทำความรุนแรงทางเพศ	2	-	11	6
การกระทำความรุนแรงทาง เสรีภาพ	-	1	1	1
การกระทำความรุนแรงทาง สุขภาพ	-	-	-	-
การกระทำความรุนแรงทาง สังคม (การละเลยทอดทิ้ง ฯลฯ)	-	1	-	6
รวม	3	163	23	137

ที่มา : ผู้เขียน (ทำการรวบรวมสถิติที่ปรากฏในรายงานสถานการณ์ด้านความรุนแรงในครอบครัว มาตรา 17 ประจำปี 2557. หน้า 26. และ รายงานสถานการณ์ด้านความรุนแรงในครอบครัว มาตรา 17 ประจำปี 2558. หน้า 31)

ในตารางที่ 30 จากจำนวนคดีตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ของสำนักงานอัยการสูงสุด ในปีพ.ศ. 2557 พบว่า ผู้ถูกกระทำเพศหญิงอายุมากกว่า 18 ปี ขึ้นไปมีมากที่สุด ร้อยละ 94.15 และส่วนมากเป็นการกระทำความรุนแรงทางชีวิต ร่างกาย จิตใจ เช่นเดียวกับในปี พ.ศ. 2558 ผู้หญิงอายุมากกว่า 18 ปีขึ้นไปถูกกระทำความรุนแรงมากที่สุดและเป็นการกระทำทางชีวิต ร่างกาย จิตใจมากที่สุด โดยผู้กระทำความรุนแรงเป็นผู้ชายอายุ 18 ปีขึ้นไปมากที่สุด ร้อยละ 88.44

นอกจากนี้ กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้รวบรวมข้อมูลความรุนแรงในครอบครัว ตามระบบฐานข้อมูลความรุนแรงต่อเด็ก สตรี และความรุนแรงในครอบครัว ภายใต้เว็บไซต์ www.violence.in.th ซึ่งบันทึกข้อมูลโดยเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกัน

การกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดทั่วประเทศ รวมทั้งศูนย์ปฏิบัติการคุ้มครองบุคคลในครอบครัวกรุงเทพมหานคร กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว โดยระบบฐานข้อมูลดังกล่าวสามารถประมวลผลข้อมูลเชิงสถิติที่แสดงข้อมูลทั้งที่เป็นคดีและที่ไม่เป็นคดี รวมถึงจำนวนคดีที่เข้าสู่กระบวนการตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 และข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

หากวิเคราะห์จำนวนผู้ถูกกระทำรุนแรงในครอบครัวหญิงชายเป็นรายปี ข้อมูลในระบบฐานข้อมูลความรุนแรงในครอบครัว จาก เว็บไซต์ www.violence.in.th พบว่า ในแต่ละปี ระหว่างปีพ.ศ. 2553 – 2558 ส่วนใหญ่ ผู้หญิงเป็นผู้ถูกกระทำรุนแรง เห็นได้จากปีพ.ศ. 2553 ผู้หญิงถูกกระทำถึงร้อยละ 88.93 ปีพ.ศ. 2554 ร้อยละ 88.10 ปีพ.ศ. 2555 ร้อยละ 89.98 ปีพ.ศ. 2556 ร้อยละ 89.72 ปีพ.ศ. 2557 ร้อยละ 90.45 และปีพ.ศ. 2558 ร้อยละ 86.63 ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม การวิเคราะห์ข้อมูลข้างต้น ไม่ได้รวมข้อมูลที่ไม่ระบุเพศด้วย ซึ่งทำให้การคำนวณ โดยจำแนกเพศจำนวนผู้กระทำและผู้ถูกกระทำไม่ได้ข้อมูลที่แท้จริง แต่ได้ข้อมูลที่ใกล้เคียงข้อเท็จจริง นอกจากนี้บันทึกข้อมูลการรายงานเหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัว อาจไม่สัมพันธ์กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในแต่ละจังหวัด กล่าวคือ บางจังหวัดมีการรายงานจำนวนรายกรณีเข้ามาอาจเป็นเพราะในจังหวัดมีสหวิชาชีพที่ เข้มแข็ง หรือมีเครือข่ายที่ ร่วมให้การช่วยเหลือผู้ถูกกระทำและผู้กระทำรุนแรงอย่างต่อเนื่อง จึงมีการบันทึกข้อมูลในระบบมาก บางจังหวัดมีการรายงานข้อมูลน้อยอาจเป็นเพราะมีเหตุการณ์ความรุนแรงเกิดขึ้นเป็นจำนวนน้อย หรือมีเหตุการณ์ความรุนแรงเกิดขึ้นเป็นจำนวนมากแต่ไม่มีการรายงานข้อมูลเข้าสู่ระบบ (กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว 3, 2559: 40)

ตารางที่ 30 แสดงจำนวนเหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัวที่ผู้ถูกกระทำเป็นผู้หญิงจากระบบฐานข้อมูลฯ ภายใต้อินเทอร์เน็ต www.violence.in.th

ประเภทเหตุการณ์	ปี 2556 จำนวน (ราย)	ปี 2557 จำนวน (ราย)	ปี 2558 จำนวน (ราย)
ทำร้ายร่างกาย	613	623	631
ดูต่ำ/ดูถูก	132	89	145
หยาบคาย/ตะคอก/ประจาน/ชู้/ บังคับ	108	59	130
ข่มขืน	60	52	24

ประเภทเหตุการณ์	ปี 2556 จำนวน (ราย)	ปี 2557 จำนวน (ราย)	ปี 2558 จำนวน (ราย)
การละเลย/ทอดทิ้ง	47	32	39
กักขัง/หน่วงเหนี่ยว	17	26	17
อนาจาร	16	7	12
ล่อลวง	12	4	3
ไม่ระบุ	5	4	3
รวม	1,010	896	1,004

ที่มา : ผู้เขียน (ทำการรวบรวมสถิติที่ปรากฏในรายงานสถานการณ์ด้านความรุนแรงในครอบครัว มาตรา17 ประจำปี2556. หน้า 29-30, รายงานสถานการณ์ด้านความรุนแรงในครอบครัว มาตรา17 ประจำปี2557. หน้า 31. และ รายงานสถานการณ์ด้านความรุนแรงในครอบครัว มาตรา17 ประจำปี2558. หน้า 36)

จากตารางที่ 21 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556 – 2558 จากระบบฐานข้อมูลฯ ภายใต้เว็บไซต์ www.violence.in.th เหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับผู้หญิงมากที่สุดคือ การทำร้ายร่างกาย รองลงมาคือ การดูต่ำ/ดูถูก และการหยาบคาย/ตะคอก/ประจาน/ขู่/บังคับ

ตารางที่ 31 แสดงจำนวนเหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัว จำแนกตามความสัมพันธ์ ระหว่างผู้กระทำและผู้ถูกกระทำ จากระบบฐานข้อมูลฯ ภายใต้เว็บไซต์ www.violence.in.th

ความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำและผู้ถูกกระทำ	ปี 2556 จำนวน (ราย)	ปี 2557 จำนวน (ราย)	ปี 2558 จำนวน (ราย)
สามี/ภรรยา	603	614	538
บิดา/มารดา/บุตร	121	119	189
บิดาเลี้ยง/มารดาเลี้ยง/บุตรเลี้ยง	35	38	26
ญาติ	26	29	30
พี่/น้อง	20	12	17

ความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำและ ผู้ถูกกระทำ	ปี 2556 จำนวน (ราย)	ปี 2557 จำนวน (ราย)	ปี 2558 จำนวน (ราย)
ปู่/ย่า/ตา/ยาย	22	17	16
บุตรกระทำต่อบิดาและมารดา	23	21	23
รวม	850	850	839

ที่มา : ผู้เขียน (ทำการรวบรวมสถิติที่ปรากฏในรายงานสถานการณ์ด้านความรุนแรงในครอบครัว มาตรา17 ประจำปี2556. หน้า 33, รายงานสถานการณ์ด้านความรุนแรงในครอบครัว มาตรา17 ประจำปี2557. หน้า 33. และ รายงานสถานการณ์ด้านความรุนแรงในครอบครัว มาตรา17 ประจำปี2558. หน้า 37-38)

ตารางที่ 32 แสดงจำนวนเหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัว ผู้ถูกกระทำเป็นผู้หญิง จำแนกตามสาเหตุ จากระบบฐานข้อมูลฯ ภายใต้เว็บไซต์ www.violence.in.th

สาเหตุ	ปี 2556 จำนวน (ราย)	ปี 2557 จำนวน (ราย)	ปี 2558 จำนวน (ราย)
เมาสุรา/ยาเสพติด	348	326	373
นอกใจ/หึงหวง	200	199	180
สุขภาพกาย/จิต	71	71	125
เศรษฐกิจ/ตกงาน	86	55	72
สื่อลามก	19	9	3
สาเหตุอื่นๆ	111	78	101
ไม่ระบุ	110	84	53
รวม	945	822	907

ที่มา : ผู้เขียน (ทำการรวบรวมสถิติที่ปรากฏในรายงานสถานการณ์ด้านความรุนแรงในครอบครัว มาตรา17 ประจำปี2556. หน้า 30-31, รายงานสถานการณ์ด้านความรุนแรงในครอบครัว มาตรา17 ประจำปี2557. หน้า 32. และ รายงานสถานการณ์ด้านความรุนแรงในครอบครัว มาตรา17 ประจำปี2558. หน้า 37)

จากตารางที่ 32 และ 33 ในปี พ.ศ. 2558 เหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นมากที่สุด ได้แก่ การทำร้ายร่างกาย ร้อยละ 60.61 รองลงมาคือ การดุด่า/ตู่ถูก ร้อยละ 16.03 ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำและ

ผู้ถูกระงับที่เพิ่มขึ้นมากที่สุด คือ ระหว่าง สามปี/ภรรยา ร้อยละ 64.12 รองลงมาคือระหว่างบิดามารดากระทำต่อบุตร ร้อยละ 22.53 โดยสาเหตุที่เกิดขึ้นมากที่สุด ได้แก่ เมาสุรา/ยาเสพติด ร้อยละ 39.36 รองลงมา คือ นอกใจ/หึงหวง ร้อยละ 19.15 ส่วนใหญ่ผู้หญิงเป็นผู้ถูกระงับ คิดเป็นร้อยละ 87.21 ของผู้ถูกระงับทั้งหมด ผู้ถูกระงับความรุนแรงในครอบครัวถูกระงับในบ้านตนเองมากที่สุด ร้อยละ 71.66 อย่างไรก็ตาม จังหวัดที่ไม่มีการรายงานข้อมูลภายใต้เว็บไซต์ www.violence.in.th 5 จังหวัด ได้แก่ พิษณุโลก เพชรบุรี นครปฐม กำแพงเพชร และสกลนคร (กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว 3, 2559: 40)

ประเด็นปัญหาการกระทำต่อสตรีอื่นๆ

- **ปัญหาการคุกคามทางเพศต่อสตรี** ในประเทศไทย การล่วงละเมิดทางเพศในที่ทำงานยังเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นบ่อย และมีแนวโน้มว่าจะสูงขึ้นพบได้ในหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการกระทำด้วยวาจา เช่น การพูดหยอกล้อ พูดจาสองแง่สองง่าม หรือการเล่าเรื่องลามก อนาจาร นอกจากนี้การล่วงละเมิดทางเพศอาจเกิดจากการสัมผัสถูกเนื้อต้องตัว จากการสำรวจความคิดเห็นของผู้หญิงจำนวน 1,153 คน ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เกี่ยวกับการถูกลวนลามหรือล่วงละเมิดทางเพศในที่ทำงาน ของสวนดุสิตโพล พบว่า ผู้หญิงถูกคุกคามทางเพศในรูปแบบการถูกลวนลามทางวาจา พูดสองแง่สองง่าม ใช้วาจาลามกมากที่สุด รองลงมาคือ ถูกลวนลาม และถูกชวนดูเว็บโป๊ ถูกแทะโลมด้วยสายตา ถูกชวนมีเพศสัมพันธ์ ตามลำดับ โดยสัดส่วนของผู้หญิงที่ถูกกลวนลามหรือล่วงละเมิดทางเพศในที่ทำงาน แบ่งเป็น ข้าราชการ ร้อยละ 17.87 พนักงานรัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 23.26 พนักงานธนาคาร ร้อยละ 26.52 และพนักงานบริษัท ร้อยละ 29.01 ทั้งนี้ ผู้บังคับบัญชา หรือหัวหน้างานเป็นผู้กระทำลวนลามทางเพศมากที่สุด รองลงมาคือ เพื่อนร่วมงาน (สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, 2558: 87)

- **ปัญหาความรุนแรงชายแดนใต้ที่ต่อสตรี** ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้หญิงตกเป็นเหยื่อของความรุนแรง คือ การเข้าไปอยู่ในพื้นที่เป้าหมายที่มีการสร้างสถานการณ์ความรุนแรง เช่น การลอบวางระเบิดในตลาด ซึ่งแม้ไม่ได้พุ่งเป้าไปที่ผู้หญิงโดยตรง แต่ผู้หญิงก็อาจโดนลูกหลง กลายเป็นเหยื่อของความรุนแรงเช่นกัน นอกจากนี้ การที่ผู้หญิงได้เข้าไปมีส่วนร่วมเป็นอาสาสมัครรักษาหมู่บ้าน หรือ อรบ. สามารถทำหน้าที่ได้ไม่ต่างจากผู้ชายในหมู่บ้าน ทำให้ผู้หญิงเหล่านี้มักกลายเป็นเป้าหมายของการใช้ความรุนแรง นอกจากผลกระทบทางกายแล้ว สตรีในพื้นที่ยังได้รับผลกระทบทางจิตใจ เช่น มีอาการซึมเศร้า เครียด และวิตกกังวลสูง

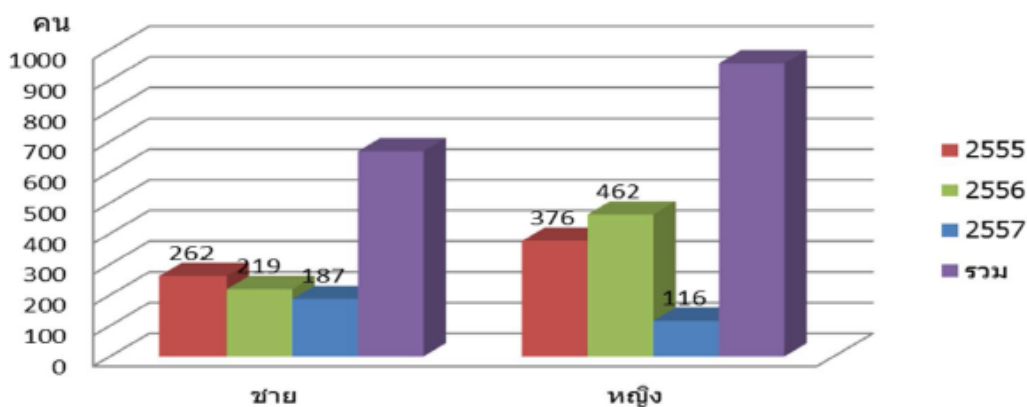

ภาพที่ 2 สตรีที่เป็นเหยื่อจากความรุนแรงในสถานการณ์ความรุนแรงในจังหวัดชายแดนใต้

ที่มา : รายงานสถานการณ์สตรี ปี 2558. (2558) หน้า 47.

จากภาพที่ 2 มูลนิธิसानวัฒนธรรม (CrCF) เครือข่ายส่งเสริมสิทธิและเข้าถึงความยุติธรรม (HAP) และกลุ่มด้วยใจ รายงานว่า ตั้งแต่วันที่ 1 ม.ค. 2547 จนถึงวันที่ 31 ต.ค. 2556 มีผู้หญิงเสียชีวิตไปแล้ว 404 ราย บาดเจ็บ 1,587 ราย ในจังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา และจังหวัดนราธิวาส และ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา คือ จะนะ เทพา สะบ้าย้อย และนาทวี ซึ่งเป็นพื้นที่มีปัญหาความมั่นคง (สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, 2558: 48)

- **ปัญหาการค้ามนุษย์** เหยื่อการค้ามนุษย์ในประเทศไทยมีทั้งที่เป็นคนไทย และที่ถูกล่อลวงมาจากประเทศอื่นๆเช่น พม่า ลาว กัมพูชา ซึ่งรูปแบบของการค้ามนุษย์มีหลายรูปแบบ เช่น การบังคับใช้แรงงาน การบังคับขายประเวณี การบังคับเป็นขอทาน เป็นต้น ข้อมูลกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ที่รับผู้ที่เสียหายจากการค้ามนุษย์มาดูแลในสถานคุ้มครองสวัสดิภาพจำนวน 9 แห่ง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555-2557 พบว่า มีผู้ได้รับความเสียหายเป็นผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย ดังภาพที่ 3

ที่มา : กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ภาพที่ 3 จำนวนผู้ได้รับความเสียหายจากสถานคุ้มครองสวัสดิภาพ จำนวน 9 แห่ง ปี 2555-2557

ที่มา : รายงานสถานการณ์สตรีปี 2558. (2558) หน้า 88.

ตารางที่ 33 สถิติผู้เสียหายที่เป็นผู้หญิงไทยจากการค้ามนุษย์ ที่เข้ารับการคุ้มครองสวัสดิภาพของหน่วยงาน 9 แห่ง จำแนกตามอายุ ระหว่างปี พ.ศ. 2557- พ.ศ. 2559

ปี 2557			ปี 2558			ปี 2559		
0-15 ปี	15-18 ปี	18 ปี ขึ้นไป	0-15 ปี	15-18 ปี	18 ปี ขึ้นไป	0-15 ปี	15-18 ปี	18 ปี ขึ้นไป
22	24	1	34	58	3	59	119	3
รวม 47 คน			รวม 95 คน			รวม 181 คน		

ที่มา : ผู้เขียน (ทำการรวบรวมสถิติที่ปรากฏในรายงานสถานการณ์สตรี ปี 2558. หน้า 89, เอกสารจากฝ่ายประสานการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิ การค้ามนุษย์ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ปี 2558 และ ปี 2559)

จากภาพที่ 3 และตารางที่ 34 ในปี พ.ศ. 2557 มีผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เข้ารับการคุ้มครองสวัสดิภาพของหน่วยงาน 9 แห่งทั้งหมด 303 คน เป็นเด็กหญิงไทย 22 คน คิดเป็นร้อยละ 7.26 และผู้หญิงไทยอายุ 15 ปีขึ้นไป 25 คน คิดเป็นร้อยละ 8.25 ส่วนปี พ.ศ. 2559 มีผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เข้ารับการคุ้มครองสวัสดิภาพของหน่วยงาน 9 แห่งทั้งหมด 561 คน เป็นเด็กหญิงไทย 59 คน คิดเป็นร้อยละ 10.52 และผู้หญิงไทยอายุ 15 ปีขึ้นไป 122 คน คิดเป็นร้อยละ 21.75 จะเห็นได้ว่าตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557 จำนวนผู้หญิงและเด็กหญิงชาว

ไทยที่ถูกค้ามนุษย์และเข้ารับการคุ้มครองสวัสดิภาพของหน่วยงาน 9 แห่งสูงขึ้นทุกปี และผู้เสียหายส่วนใหญ่อยู่ระหว่างอายุ 15 – 18 ปีมากที่สุด

ตารางที่ 34 สถิติผู้เสียหายชาวไทย (รวมชายและหญิง) ที่จากการค้ามนุษย์ ที่เข้ารับการคุ้มครองสวัสดิภาพของหน่วยงาน 9 แห่ง จำแนกตามประเภทการตกเป็นผู้เสียหายฯ ระหว่างปี พ.ศ. 2557- พ.ศ. 2559

ประเภทการตกเป็นผู้เสียหาย	ปี 2557	ปี 2558	ปี 2559
การบังคับใช้แรงงาน	13	32	13
การค้าประเวณี	51	94	192
ขอทาน	1	-	1
การขูดรีดบุคคล	-	-	-
การบังคับตัดอวัยวะ	-	-	-
การเอาคนลงเป็นทาส	2	-	-
รวม	67	126	206

ที่มา : ผู้เขียน (ทำการรวบรวมสถิติที่ปรากฏในรายงานสถานการณ์สตรี ปี 2558. หน้า 90, เอกสารจากฝ่ายประสานการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิ การค้ามนุษย์ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ปี 2558 และ ปี 2559)

เป้าประสงค์ที่ 5.3 ขจัดแนวปฏิบัติที่เป็นภัยทุกรูปแบบ อาทิ การแต่งงานในเด็กก่อนวัยอันควรโดยการบังคับ และการขลิบอวัยวะเพศหญิง

อ้างอิงข้อมูลจาก SDG Roadmap ของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้ระบุเป้าหมายประเทศไว้ว่า สตรีอายุระหว่าง 20-24 ปีที่แต่งงานหรืออยู่ด้วยกันก่อนอายุ 15 ปีและก่อนอายุ 18 ปีมีจำนวนลดลงนั้น จึงจำเป็นต้องพิจารณาจากข้อมูลด้านสถิติดังต่อไปนี้ (http://164.115.22.198/SDGs/SDG5_3_1.html)

ตารางที่ 35 สัดส่วนของผู้หญิงอายุระหว่าง 20-24 ปี ที่แต่งงานหรืออยู่ด้วยกันก่อนอายุ 15 ปี จำแนกตามภาค

หน่วย : ร้อยละ

	2555
ทั่วราชอาณาจักร	3.8
กรุงเทพมหานคร	5.4
กลาง	3.5
เหนือ	4.0
ตะวันออกเฉียงเหนือ	3.4
ใต้	3.1

ตารางที่ 36 สัดส่วนของผู้หญิงอายุระหว่าง 20-24 ปี ที่แต่งงานหรืออยู่ด้วยกันก่อนอายุ 18 ปี จำแนกตามภาค

หน่วย : ร้อยละ

	2555
ทั่วราชอาณาจักร	22.1
กรุงเทพมหานคร	16.7
กลาง	20.6
เหนือ	25.8
ตะวันออกเฉียงเหนือ	26.4
ใต้	20.0

ตารางที่ 37 สัดส่วนของผู้หญิงอายุระหว่าง 20-24 ปี ที่แต่งงานหรืออยู่ด้วยกันก่อนอายุ 15 ปี จำแนกตามระดับ

การศึกษา

หน่วย : ร้อยละ

	2555
ไม่มีการศึกษา	0.7
ประถมศึกษา	12.1
มัธยมศึกษา	5.4
สูงกว่ามัธยมศึกษา	0.0

ตารางที่ 38 สัดส่วนของผู้หญิงอายุระหว่าง 20-24 ปี ที่แต่งงานหรืออยู่ด้วยกันก่อนอายุ 18 ปี จำแนกตามระดับการศึกษา

หน่วย :

	2555
ไม่มีการศึกษา	9.1
ประถมศึกษา	41.0
มัธยมศึกษา	33.7
สูงกว่ามัธยมศึกษา	3.1

ตารางที่ 39 สัดส่วนของผู้หญิงอายุระหว่าง 20-24 ปี ที่แต่งงานหรืออยู่ด้วยกันก่อนอายุ 15 ปี จำแนกตามเขตการปกครอง

หน่วย : ร้อยละ

	2555
ในเขตเทศบาล	2.6
นอกเขตเทศบาล	4.9

ตารางที่ 40 สัดส่วนของผู้หญิงอายุระหว่าง 20-24 ปี ที่แต่งงานหรืออยู่ด้วยกันก่อนอายุ 18 ปี จำแนกตามเขตการปกครอง

หน่วย : ร้อยละ

	2555
ในเขตเทศบาล	17.4
นอกเขตเทศบาล	26.5

จากข้อมูลสถิติที่นำเสนอโดยสำนักงานสถิติแห่งชาตินี้ในภาพรวมจะพบว่า ร้อยละของผู้หญิงอายุระหว่าง 20-24 ปี ที่แต่งงานหรืออยู่ด้วยกันก่อนอายุ 15 ปี และ ก่อน 18 ปี มีเป็นจำนวนมากในผู้หญิงที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา และลดลงในระดับมัธยมศึกษา ส่วนในระดับอุดมศึกษาขึ้นไปไม่ปรากฏร้อยละของผู้หญิงที่สมรส

หรืออยู่ด้วยกันก่อนอายุ 15 ปีเลย นั่นอาจหมายถึงโอกาสทางการศึกษา ยิ่งมากขึ้นเท่าไร ก็จะช่วยลดจำนวนผู้หญิงที่สมรสก่อนอายุ 15 ปี ได้ และในกรณีคล้ายคลึงกันก็ปรากฏในกรณีของการสมรสหรืออยู่ด้วยกันก่อนอายุ 18 ปี

อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าสังเกตว่า ตัวเลขอย่างเป็นทางการที่ได้จากสำนักงานสถิติแห่งชาติเป็นตัวเลขของปี พ.ศ.2555 และเมื่อสำรวจข้อมูลอีกชุดหนึ่งที่ทำโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติเช่นเดียวกัน คือรายงานการสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทย พ.ศ.2558-2559 (สำนักงานสถิติแห่งชาติและองค์การยูนิเซฟ, 2559: 170-171) กลับพบว่า สัดส่วนของผู้หญิงอายุระหว่าง 20-24 ปี ที่แต่งงานหรืออยู่ด้วยกันก่อนอายุ 15 ปี และก่อนอายุ 18 ปีกลับมีจำนวนมากขึ้น

ตารางที่ 41 ร้อยละของผู้หญิงที่แต่งงานจำแนกตามช่วงอายุ

	ผู้หญิงอายุ 15-49 ปี		ผู้หญิงอายุ 20-49 ปี		
	ร้อยละที่สมรสก่อนอายุ 15 ปี ¹	จำนวนผู้หญิงอายุ 15-49 ปี	ร้อยละที่สมรสก่อนอายุ 15 ปี ¹	ร้อยละที่สมรสก่อนอายุ 18 ปี ²	จำนวนผู้หญิงอายุ 15-49 ปี
ยอดรวม	4.3	25,614	4.3	21.3	22,255
ภาค					
กรุงเทพมหานคร	2.8	3,998	3.0	13.7	3,612
กลาง	3.7	8,415	3.7	19.1	7,457
เหนือ	5.9	3,815	5.5	28.7	3,335
ตะวันออกเฉียงเหนือ	5.5	5,937	5.5	24.5	4,880
ใต้	3.6	3,450	3.8	22.5	2,972
พื้นที่					
ในเขตเทศบาล	3.5	12,599	3.4	17.4	11,185
นอกเขตเทศบาล	5.0	13,015	5.1	25.2	11,071
อายุ					
15-19	4.4	3,359	na	na	na
20-24	4.4	2,878	4.4	22.5	2,878
25-29	4.0	3,089	4.0	19.6	3,089
30-34	4.4	3,437	4.4	17.2	3,437
35-39	4.1	4,084	4.1	21.4	4,084
40-44	4.8	4,141	4.8	22.7	4,141
45-49	4.0	4,626	4.0	23.4	4,626

การศึกษา					
ไม่มีการศึกษา	6.1	829	6.2	29.0	784
ประถมศึกษา	6.9	7,281	6.6	32.2	7,117
มัธยมศึกษา	4.4	11,043	4.5	24.8	8,174
สูงกว่ามัธยมศึกษา	1.0	6,453	1.0	3.0	6,173
ไม่ทราบ/ไม่ระบุ	5.1	8	5.5	35.9	7
กลุ่มดัชนีความมั่งคั่ง					
ยากจนมาก	7.1	3,655	7.0	30.2	3,086
ยากจน	5.5	4,747	5.6	28.1	3,962
ปานกลาง	4.2	5,522	4.2	24.5	4,728
ร่ำรวย	4.0	5,820	4.1	19.1	5,155
ร่ำรวยมาก	1.9	5,870	2.0	10.4	5,324

ที่มา สำนักงานสถิติแห่งชาติและองค์การยูนิเซฟ (2559) หน้า 170-171

ในประเด็นนี้เป็นที่น่าสนใจอย่างมากเนื่องจากร้อยละของผู้หญิงอายุระหว่าง 20-24 ปี ที่สมรสหรืออยู่ด้วยกันก่อนอายุ 15 ปี กลับเพิ่มขึ้นในภาพรวม คือ จากปี พ.ศ.2555 มีร้อยละ 3.8 ส่วนในปี พ.ศ. 2559 มีร้อยละ 4.4 สำหรับแนวโน้มการศึกษาที่ยังคงมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการสมรสหรืออยู่ด้วยกันก่อนอายุ 15 ปีของผู้หญิงอายุระหว่าง 20-24 ปี ยังคงแสดงให้เห็นชัดเจนว่ายังมีโอกาสทางการศึกษาสูงเท่าไร โอกาสจะสมรสก่อนอายุ 15 ก็ลดลง

ในส่วนของร้อยละของผู้หญิงอายุระหว่าง 20-24 ปี ที่สมรสหรืออยู่ด้วยกันก่อนอายุ 18 ปี กลับเพิ่มขึ้นในภาพรวม คือ จากปี พ.ศ.2555 มีร้อยละ 22.1 ส่วนในปี พ.ศ. 2559 มีร้อยละ 22.5 สำหรับแนวโน้มการศึกษาที่ยังคงมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการสมรสหรืออยู่ด้วยกันก่อนอายุ 18 ปีของผู้หญิงอายุระหว่าง 20-24 ปี ยังคงแสดงให้เห็นชัดเจนว่ายังมีโอกาสทางการศึกษาสูงเท่าไร โอกาสจะสมรสก่อนอายุ 18 ก็ลดลงตามไปด้วย

เป้าประสงค์ที่ 5.4 ตระหนักและให้คุณค่าต่อการดูแลและการทำงานบ้านโดยไม่ได้รับค่าจ้าง ผ่านการให้บริการสาธารณะ โครงสร้างพื้นฐานและนโยบายการคุ้มครองทางสังคม และสนับสนุนความรับผิดชอบร่วมกันภายในครัวเรือนและครอบครัว ตามความเหมาะสมของแต่ละประเทศ

ประเทศไทยให้ความสำคัญกับงานบ้าน พิจารณาจากกรณีคู่มือสำหรับแรงงานบ้านในประเทศไทย (สำนักงานแรงงานระหว่างประเทศ, 2552) ของสำนักงานแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization) ปี พ.ศ. 2552 อย่างไรก็ตามนิยามคำว่า แรงงานทำงานบ้าน (Domestic worker) ในคู่มือนี้มุ่งหมายถึง “บุคคลหญิงหรือชาย ที่ทำงานในบ้านหรือรอบๆ บ้านตามที่ได้รับมอบหมายโดยได้รับค่าจ้างเป็นการตอบแทน แรงงานทำงานบ้านอาจมีทั้งสัญชาติไทยหรือต่างชาติ” นอกจากนี้ยังระบุชัดเจนว่า แรงงานทำงานจำนวน

มากเป็นผู้หญิง และงานส่วนใหญ่มักถูกมองว่าเป็น “งานของผู้หญิง” เพราะตามวัฒนธรรม ผู้หญิงส่วนใหญ่มีหน้าที่ทำกับข้าว ทำความสะอาดบ้าน ดูแลบ้าน ดูแลคนในบ้านโดยเฉพาะเด็กๆ ผู้ป่วย และคนชรา (สำนักงานแรงงานระหว่างประเทศ, 2552: 4)

จะพบว่าประเทศไทยให้ความสำคัญกับแรงงานที่ได้รับค่าจ้าง ที่อาจได้รับความยุติธรรมได้ แต่สิ่งหนึ่งที่พบคือ แรงงานทำงานบ้านส่วนมากเป็นผู้หญิง ซึ่งลักษณะเช่นนี้เป็นลักษณะของสังคมไทย ที่ผูกติดสถานะของผู้หญิงกับวาทกรรมดังที่กล่าวไว้แล้วในบทนำ จึงทำให้ทัศนคติของคนในสังคมมองผู้หญิงว่าต้องอยู่กับเหย้าเฝ้ากับเรือน และเป็นช้างเท้าหลังเสมอมา

อ้างอิงการกล่าวสุนทรพจน์ของ Helen Clark, UNDP Administrator ในวาระการนำเสนอรายงานพัฒนาการของมนุษย์ประจำปี 2558 มีช่วงหนึ่งได้กล่าวถึงความสำคัญของแรงงานที่ไม่ได้รับค่าจ้าง โดยมีผลสรุปว่า (UNDP, 2015) ผู้หญิงจะทำงานที่ไม่ได้รับค่าจ้างสามชั่วโมงในทุกๆ สี่ชั่วโมง สำหรับผู้ชายจะทำงานที่ได้รับค่าจ้างสองชั่วโมงในทุกๆ สามชั่วโมง โดยระบุว่าในหลายๆ ประเทศผู้หญิงยังคงเป็นผู้ที่ทำงานดูแลส่วนใหญ่อยู่

- ไม่เพียงแต่ผู้หญิงจะทำงานที่ไม่ได้รับค่าจ้างมากกว่าผู้ชายแล้ว เมื่อได้รับค่าจ้างก็ยังได้น้อยกว่าผู้ชาย และผู้หญิงทั่วโลกได้รับค่าจ้างน้อยกว่าผู้ชายโดยทั่วไปประมาณ 24 เปอร์เซ็นต์

สำหรับประเทศไทยแล้ว จากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ เรื่องการสำรวจการใช้เวลาของประชากร พ.ศ. 2558 ปรากฏว่า (สำนักงานสถิติแห่งชาติ 4, 2558)

ตารางที่ 42 เวลาที่ใช้โดยเฉลี่ยของประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไปจำแนกตามกิจกรรมการให้บริการและดูแลสมาชิกในครัวเรือน เพศ และ ภาค

กิจกรรม	เฉลี่ยชั่วโมงต่อวัน							
	หัวราชอาณาจักร			กรุงเทพ	กลาง	เหนือ	ตะวันออก	ใต้
	รวม	ชาย	หญิง	มหานคร			เชียงใหม่	
การให้บริการและดูแลสมาชิกในครัวเรือน	2.83	1.80	3.42	2.83	2.72	2.75	2.95	2.91
1 การให้บริการในครัวเรือนของตนเอง โดยไม่ได้รับค่าตอบแทน	2.21	1.39	2.64	2.26	2.17	2.17	2.27	2.16
2 การให้บริการดูแลสมาชิกในครัวเรือน โดยไม่ได้รับค่าตอบแทน	2.65	1.76	3.09	2.41	2.53	2.44	3.06	2.46

ที่มา สำนักงานสถิติแห่งชาติ 4 (2558) หน้า 6

จะพบว่า ในภาพรวมของประเทศไทย เพศหญิงมีจำนวนชั่วโมงทำงานโดยไม่ได้รับค่าจ้างมากกว่าเพศชาย เกือบสองเท่าในทุกตัวบ่งชี้ และเป็นไปได้ว่า ทัวทั้งประเทศไทยผู้หญิงจะใช้ชั่วโมงการทำงานดูแลครัวเรือนโดยไม่ได้รับค่าจ้างมากกว่าผู้ชาย

ตารางที่ 43 เวลาที่ใช้โดยเฉลี่ยของประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไปจำแนกตามกิจกรรมการให้บริการชุมชน เพศ และ ภาค

กิจกรรม	เฉลี่ยชั่วโมงต่อวัน							
	ทั่วราชอาณาจักร			กรุงเทพ	กลาง	เหนือ	ตะวันออกเฉียงเหนือ	ใต้
	รวม	ชาย	หญิง	มหานคร				
การให้บริการชุมชน	2.51	2.63	2.42	3.03	2.39	2.41	2.41	2.78
1. การบำรุงรักษาและการจัดการครัวเรือน	1.76	1.86	1.72	1.21	1.45	1.77	1.96	2.06
2. การซ่อมแซมสินค้าอุปโภค บริโภค และ ของใช้ในครัวเรือน	1.77	1.78	1.17	2.61	0.60	1.23	2.43	1.17
3. การซ่อมแซมถนน/อาคาร ทำความ สะอาดชุมชน	2.67	2.79	2.52	-	1.23	2.42	3.24	1.50
4. การทำงานอาสาสมัคร	3.38	3.61	2.97	3.98	1.79	2.01	5.60	5.22

หมายเหตุ : เวลาเฉลี่ยในการทำกิจกรรมเฉพาะผู้ทำกิจกรรมนั้นๆ

ที่มา สำนักงานสถิติแห่งชาติ 4 (2558) หน้า 21

สำหรับในการทำงานโดยไม่ได้รับค่าจ้างสำหรับกิจกรรมให้บริการชุมชนนั้น ผู้หญิงมีจำนวนชั่วโมงทำงาน น้อยกว่าผู้ชายในทุกตัวบ่งชี้ ซึ่งยังสอดคล้องกับระบบความคิดของสังคมไทยที่ให้พื้นที่สาธารณะแก่ผู้ชายมากกว่า รวมไปถึงลักษณะงานที่ต้องใช้กำลังก็เป็นของผู้ชาย ดังนั้นจากตัวเลขสถิติที่ปรากฏนี้แสดงให้เห็นว่างานบริการใน ครัวเรือนถูกให้ความสำคัญกับบทบาทเพศหญิงมากกว่าเพศชาย ซึ่งยังคงสอดคล้องกับธรรมเนียมปฏิบัติของ สังคมไทยและสากลดังที่จะกล่าวต่อไป

ปัญหาของการทำงานบ้านโดยไม่ได้รับค่าจ้าง ซึ่งในบริบทของประเทศไทยนั้น คณะผู้วิจัยเสนอว่า ควรให้ ความสำคัญกับกิจกรรมการให้บริการและดูแลสมาชิกในครัวเรือน มากกว่าการบริการชุมชน ซึ่งเป็นลักษณะที่ สอดคล้องกับสภาพสังคมในประเทศไทยที่ส่วนใหญ่เป็นครอบครัวขยาย และสถานการณ์ดังกล่าวยังสอดคล้องกับ อายุขัยเฉลี่ยของประชากรไทยที่สูงขึ้น ซึ่งอาจเป็นปัจจัยสะท้อนสภาพความเป็นจริงเรื่องระบบการดูแลผู้สูงอายุ ค่าใช้จ่ายอื่นอันเนื่องมาจากการดูแลผู้สูงอายุ หากไม่มีสวัสดิการรองรับอีกด้วย

ผลของการที่ผู้หญิงมีชั่วโมงการทำงานบริการครัวเรือนโดยไม่ได้รับค่าจ้างเป็นจำนวนที่มากนั้น ยังส่งผล กระทบถึงการขาดโอกาสทางการศึกษา และการทำงาน ซึ่งยังปรากฏในบริบทของประเทศที่พัฒนาแล้วเช่นกัน (ดู รายละเอียดใน Organization for Economic Co-Operation and Development) โดยผลกระทบดังกล่าว

แม้ว่าจะเป็นการเน้นที่ประเทศเวียดนาม แต่ก็สามารถนำมาเปรียบเทียบกับประเทศไทยได้ โดยแบ่งประเด็นผลกระทบคือ (UN Women, 2016: 12-14)

1. ผลกระทบด้านการศึกษาและอบรม อันเนื่องมาจากภาระหน้าที่ในการทำงานดูแลครัวเรือนโดยไม่ได้รับค่าจ้างที่ค่อนข้างมาก ทำให้โอกาสในเข้าเรียนของเด็กหญิงลดลง และทำให้โอกาสในการศึกษาต่อหรือการอบรมของผู้หญิงลดลงเช่นกัน

สำหรับประเด็นนี้พบว่า โอกาสในการเข้าโรงเรียนของเด็กหญิงในประเทศไทยมีสูงและมีอัตราส่วนที่สูง ซึ่งเป็นผลจากการมีกฎหมายและนโยบายการศึกษาภาคบังคับของประเทศ อย่างไรก็ตาม โอกาสในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นของผู้หญิงจะสอดคล้องกับลักษณะของประเทศเวียดนาม เมื่อพิจารณาถึงสัดส่วนของผู้หญิงที่แต่งงานหรืออยู่ด้วยกันกับผู้ชายก่อนอายุ 15 ปี และก่อนอายุ 18 ปี ดังที่นำเสนอไปแล้ว พบว่า การศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นอาจทำได้ยาก แต่อย่างไรก็ตามประเทศไทยก็ยังมีพระราชบัญญัติที่ระบุถึงสิทธิทางการศึกษาของผู้ที่ตั้งครรภ์ให้สามารถเข้าเรียนในชั้นเรียนได้โดยไม่มีการแบ่งแยก เป็นการส่งเสริมโอกาสทางการศึกษามากกว่าปิดกั้น

2. ผลกระทบด้านการมีส่วนร่วมในการภาคแรงงาน โดยมีการระบุว่า หากช่องว่างระหว่างเพศที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบในการทำงานในครัวเรือนมีสูง จะทำให้ช่องว่างระหว่างเพศในเรื่องของการมีส่วนร่วมในภาคแรงงานสูงตามไปด้วย ในประเทศที่ผู้หญิงใช้เวลาเฉลี่ย 5 ชั่วโมงในกิจกรรมการดูแลในครัวเรือน จะมีผู้หญิงร้อยละ 50 ในช่วงวัยทำงานมีส่วนร่วมในภาคแรงงาน และในประเทศที่ผู้หญิงใช้เวลาเฉลี่ย 3 ชั่วโมงในกิจกรรมการดูแลครัวเรือน จะมีผู้หญิงร้อยละ 60 มีส่วนร่วมในภาคแรงงาน ซึ่งประเทศไทยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาถึงดัชนีชี้วัดช่องว่างระหว่างเพศ ด้านโอกาสการมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจและการทำงาน ดังที่กล่าวไปแล้วในเป้าหมายที่ 5.1

3. ผลกระทบด้านรายได้ จากสถิติพบว่า ผู้หญิงทั่วโลกได้รายได้น้อยกว่าผู้ชายประมาณ 24% และแม้ว่าช่องว่างนี้จะลดลงในทศวรรษที่ผ่านมา แต่เป็นไปอย่างช้าๆ ซึ่งภาระงานทำงานดูแลครัวเรือน เป็นอุปสรรคของประเภทการทำงาน โดยผู้หญิงอาจเลือกทำงานที่ไม่ได้ถูกให้คุณค่า หรืองาน part-time หรืองานอื่นใดที่ไม่อยู่ในระบบ เพราะต้องการความสมดุลระหว่างครอบครัวและงาน อันเป็นการตัดโอกาสในการเข้าสู่งานที่ดี และมีรายได้ประจำ

ในบริบทของประเทศไทยนั้น มีพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้รับงานไปทำที่บ้าน พ.ศ. 2553 เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในเรื่องของค่าจ้าง และคุณค่าของงานด้วย

4. ผลกระทบต่อโอกาสการมีส่วนร่วมทางการเมือง จากภาระการทำงานดูแลครัวเรือนที่ไม่ได้รับค่าจ้าง จะมีส่วนความไม่เท่าเทียมระหว่างเพศของการมีส่วนร่วมทางการเมือง รวมถึงกิจกรรมทางสังคมและภาวะผู้นำ ซึ่งในเวียดนาม มีปรากฏการณ์คล้ายคลึงกับประเทศไทยที่เชื่อว่า ที่ของผู้หญิงคือบ้าน และของผู้ชายคือที่สาธารณะ ซึ่งแนวคิดดังกล่าวนี้จะเกี่ยวข้องกับการแสดงออกทางเพศสภาพ หรือทฤษฎีของ Judith Butler ดังที่กล่าวไปแล้ว ในบทนำ การจะแก้ไขปัญหานี้ ควรแก้ไขที่เจตคติตั้งที่ประเทศไทยกำลังมีโครงการจะทำ และได้เริ่มดำเนินไปแล้ว ในเรื่องของการศึกษา

5. ผลกระทบทางด้านสุขภาพ อันเป็นผลมาจากการทำงานดูแลครัวเรือนที่มากเกินไปจนเกิดความเครียดและปัญหาสุขภาพ หรือการติดเชื้อโรค และอันตรายที่อาจเกิดในระหว่างการทำงานดูแลบ้านได้นอกจากนี้การรับรู้ทางสังคมที่มองว่าผู้หญิงที่ทำงานดูแลครัวเรือนมีสถานะทางสังคมที่ต่ำ ซึ่งอาจจะนำไปสู่ความรุนแรงทั้งทางด้านอารมณ์ คำพูด หรือทางเพศที่มีต่อผู้หญิงได้

สำหรับประเทศไทยนั้นความเป็นห่วงเรื่องความรุนแรงที่มีผู้หญิงเป็นเป้าหมายเร่งด่วนที่ควรดำเนินการซึ่งได้กล่าวไว้แล้วในเป้าหมายที่ 5.2

เป้าประสงค์ที่ 5.5 สร้างหลักประกันว่าผู้หญิงจะมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่และมีประสิทธิผลและมีโอกาสที่เท่าเทียมในการเป็นผู้นำในทุกระดับของการตัดสินใจในเรื่องของการเมือง เศรษฐกิจและสาธารณะ

สถานการณ์ปัจจุบันของประเทศไทย จากการพิจารณาเรื่องการมีส่วนร่วมของผู้หญิงและความเป็นผู้นำ (Leadership) ในกระบวนการตัดสินใจสำหรับประเทศไทย ถูกจัดอยู่ในลำดับขั้นที่ 1 (Tier 1) ตามรายงานของ IAEG-SDGs ในเดือนธันวาคม 2558 หมายถึงมีแนวคิดความหมายชัดเจน มีวิธีการจัดเก็บข้อมูลที่เป็นมาตรฐานแต่ข้อมูลไม่ได้ถูกผลิตอย่างสม่ำเสมอในทุกประเทศ รายงานการจัดลำดับผู้หญิงในรัฐสภาแห่งชาติเปรียบเทียบข้อมูลจากทั่วโลกเกี่ยวกับการออกเสียงเลือกตั้งจากทั้งหมด 193 ประเทศ ประเทศไทยถูกจัดอยู่ในลำดับที่ 182 จากการเลือกตั้งเมื่อ 7 ส.ค. 2557 จำนวน 250 ที่นั่ง เป็นผู้หญิง 12 ที่นั่ง คิดเป็น 4.8% (Inter-Parliamentary Union, 2017)

รายงานความก้าวหน้าของสตรี 2016 จัดทำโดย MasterCard Index of Women's Advancement (MIWA) (Mastercard, 2016) เป็นการวัดฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของสตรีใน 18 ประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ซึ่งประกอบด้วยตัวชี้วัดหลัก 3 ข้อ ได้แก่ ความสามารถ (วัดจากสตรีที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาถึงระดับอุดมศึกษา) การจ้างงาน (การมีส่วนร่วมของพนักงานการจ้างงานปกติ) และความเป็นผู้นำ (เจ้าของธุรกิจ ผู้นำทางธุรกิจผู้นำทางการเมือง) พบว่า ความเป็นผู้นำยังคงเป็นองค์ประกอบที่อ่อนแอที่สุดในความก้าวหน้าของสตรีต่อความเสมอภาคทางเพศ

ตารางที่ 44 ตัวชี้วัดความก้าวหน้าของผู้หญิง

MasterCard Index of Women's Advancement											
Market	OVERALL SCORE	CAPABILITY	Secondary Education	Tertiary Education	EMPLOYMENT	Workforce Participation	Regular Employment	LEADERSHIP	Business Owners	Business Leaders	Political Leaders
New Zealand	78.0	100.0	105.3	141.8	91.4	83.5	108.3	51.9	46.0	66.4	45.8
Australia	76.0	96.2	92.6	137.5	91.0	82.8	105.7	50.2	50.7	56.9	43.9
Philippines	71.4	100.0	106.7	129.7	77.0	63.6	93.2	47.2	31.2	90.9	37.1
Singapore	70.0	95.7	102.3	91.6	86.3	74.5	110.5	41.5	42.1	50.2	33.8
China	66.3	100.0	103.5	115.3	84.1	83.2	85.0	34.7	40.5	33.4	30.9
Vietnam	64.2	95.3	113.1	90.8	82.6	90.2	75.7	33.6	39.7	29.7	32.1
Hong Kong	64.0	98.5	97.1	113.0	86.9	75.5	108.9	30.7	24.8	50.8	22.9
Taiwan	62.7	100.0	101.1	110.2	90.7	82.3	112.9	27.1	24.3	24.2	33.9
Nepal	62.5	100.0	106.7	101.2	59.5	92.3	38.4	41.0	72.5	22.6	41.9
Thailand	58.4	100.0	108.4	134.5	89.0	80.4	98.6	22.4	33.8	51.0	6.5
Indonesia	57.8	99.1	98.1	105.1	73.0	61.6	86.4	26.7	30.5	30.3	20.7
Malaysia	52.7	97.0	94.1	122.8	76.0	57.7	100.1	19.8	17.9	28.5	15.3
Korea	52.0	86.6	99.2	75.5	83.2	69.2	105.6	19.5	30.2	12.6	19.5
Japan	49.5	95.7	100.4	91.6	83.4	69.6	102.8	15.2	21.3	12.5	13.1
Bangladesh	45.5	89.3	116.1	79.8	61.4	69.7	54.0	17.2	34.9	5.8	25.0
Sri Lanka	44.3	100.0	107.4	164.0	66.5	46.8	94.5	13.1	13.5	32.2	5.1
India	38.0	93.7	95.2	92.2	48.0	35.8	64.3	12.2	8.8	14.8	13.9
Pakistan	23.4	86.2	74.2	100.8	42.6	28.9	62.6	3.5	0.5	3.5	25.1

ที่มา Mastercard 2016

จากตารางจะเห็นว่าดัชนีชี้วัดความสามารถในการทำงานของสตรีรวมถึงระดับการศึกษาของทุกประเทศอยู่ในขั้นสูง และมีอัตราการจ้างงานประจำอยู่ในค่าเฉลี่ยที่สูงเช่นกัน เช่น ประเทศนิวซีแลนด์ ฟิลิปปินส์ จีน ไต้หวัน เนปาล ไทย ศรีลังกา สำหรับประเทศนิวซีแลนด์ (51.9) และออสเตรเลีย (50.2) เป็นเพียงสองแห่งที่มีเจ้าของธุรกิจมากกว่า 50 ราย ดัชนีรายงานเพิ่มว่า นิวซีแลนด์เพิ่มขึ้นมากที่สุดเมื่อเทียบกับปี 2015 (51.9 จุดเพิ่มขึ้น 1.3 จุด) ส่วนประเทศจีน (34.7) มาเลเซีย (19.8) และศรีลังกา (13.1) ลดลง 0.1, 0.6 และ 0.7 จุดตามลำดับ ความเป็นเจ้าของธุรกิจสูงสุดในบรรดาผู้หญิงชาวเนปาล (72.5) รองลงมาคือออสเตรเลีย (50.7) ฟิลิปปินส์ (90.9) มีคะแนนสูงกว่าตลาดอื่น ๆ ในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกทั้งหมดที่มีความเป็นผู้นำทางธุรกิจ โดยมีนิวซีแลนด์ (66.4) และออสเตรเลีย (56.9) ตามหลัง

ภาพรวมจาก 18 ประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกผู้หญิงในมาเลเซีย (19.8) เกาหลี (19.5) บังคลาเทศ (17.2) ญี่ปุ่น (15.2) ศรีลังกา (13.1) อินเดีย (12.2) และปากีสถาน (3.5) ยังคงเผชิญกับอุปสรรคอย่างมากใน มีความก้าวหน้าในการเป็นผู้นำด้านธุรกิจและการเมือง สำหรับประเทศไทยนั้นจะเห็นว่าค่าดัชนีความเป็นผู้นำทั้ง ธุรกิจและการเมืองอยู่ในอันดับที่ต่ำมาก โดยเฉพาะสตรีที่เป็นผู้นำทางการเมือง (6.5) ซึ่งมากกว่าประเทศศรีลังกา (5.1) เพียงประเทศไทย

จากการเข้าร่วมสังเกตการณ์ในการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อจัดทำแนวทางการดำเนินงาน (Roadmap) ของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 5 จัดโดยกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว เมื่อวันที่ 24

เมษายน 2560 ณ ห้องพัชราวดี 1-2 โรงแรมปรีณซ์พาลาเซอ มหานคร ระบุสถานการณ์ปัจจุบันว่า สัดส่วนของผู้หญิงในตำแหน่งบริหาร ซึ่งรวมถึง

1. จำนวนผู้นำประเทศที่เป็นสตรี : ประเทศไทยเคยมีนายกรัฐมนตรีสตรี 1 คน
2. จำนวนรัฐมนตรีสตรี : ปัจจุบันมีรัฐมนตรีสตรี 4 คน
3. จำนวนผู้นำสตรีในองค์กรปกครองท้องถิ่น: ปัจจุบันมีสัดส่วนผู้บริหารหญิงในองค์กรปกครองท้องถิ่น ร้อยละ 6.82
4. จำนวนสตรีในสภาผู้แทนราษฎร : ปัจจุบันมีสัดส่วนสมาชิกสภานิติบัญญัติ 13 คน จากสมาชิก 250 คน คิดเป็นร้อยละ 5.2
5. จำนวนสตรีผู้พิพากษา : ปัจจุบันมีสัดส่วนข้าราชการอัยการสตรี ร้อยละ 30.25 และมีสัดส่วนข้าราชการตุลาการสตรี ร้อยละ 39.63
6. จำนวนตำรวจที่เป็นสตรี : ปัจจุบันมีสัดส่วนข้าราชการตำรวจสตรี ร้อยละ 8.57
7. จำนวนสตรีผู้บริหารในภาครัฐและเอกชน : ปัจจุบันมีข้าราชการสตรีในตำแหน่งผู้บริหารระดับสูง ตั้งแต่ระดับอธิบดีขึ้นไป ร้อยละ 18.34 มีสตรีในระดับผู้จัดการร้อยละ 28.2 (จากการสำรวจของ ILO ในปี 2012)

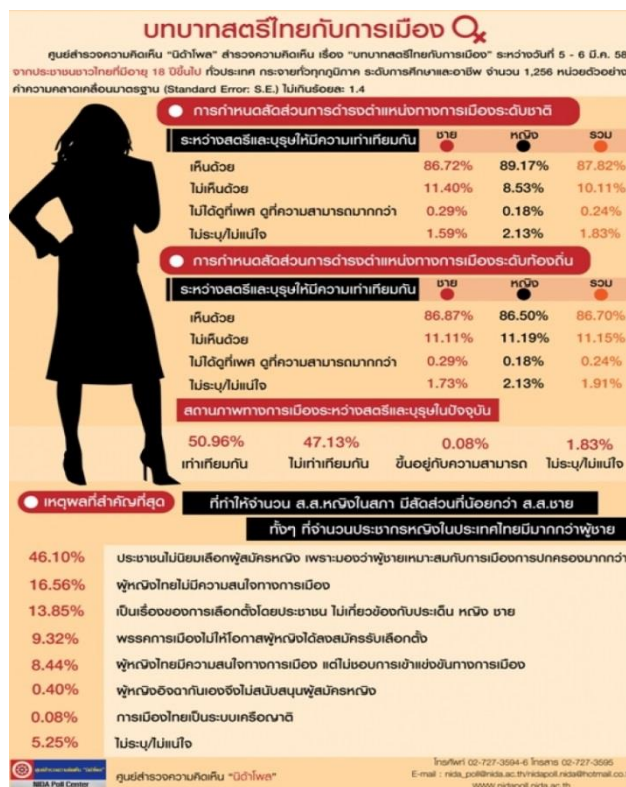
ผลจากการศึกษากลุ่มตัวอย่างในเรื่อง การพัฒนาบทบาททางการเมืองของสตรี (วิภาพรรณ, 2559: 51-61) ได้ศึกษากลุ่มตัวอย่างจากสมาชิกอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน (อสม.) เขตตำบลกุดชุม อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร จำนวน 40 คน พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาบทบาททางการเมืองของสตรีในจังหวัดยโสธร คือการพัฒนาความรู้ทั่วไป เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาบทบาททางการเมืองของสตรี ด้านประชาธิปไตย ด้านเจตคติ และ ด้านพฤติกรรม ให้กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่มีความรู้แบบประชาธิปไตย เจตคติและพฤติกรรมทางการเมือง เนื่องจากสตรียังไม่มีพัฒนาเท่าที่ควรจึงไม่กล้าแสดงบทบาทที่ตัวเองมีอยู่

ผลสำรวจความคิดเห็นของประชาชน เรื่อง บทบาทสตรีไทยกับการเมือง (สถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์, 2558) โดยศูนย์สำรวจความคิดเห็น “นิด้าโพล” สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า) เปิดเผย ทำการสำรวจระหว่างวันที่ 5 – 6 มีนาคม 2558 จากประชาชนชาวไทยที่อายุ 18 ปีขึ้นไป ทั่วประเทศ กระจายทั่วทุกภูมิภาค ระดับการศึกษา และอาชีพ รวมทั้งสิ้น จำนวน 1,256 หน่วยตัวอย่าง เกี่ยวกับบทบาทของสตรีไทยกับการเมือง อาศัยการสุ่มตัวอย่างจากบัญชีรายชื่อฐานข้อมูลตัวอย่างหลัก (Master Sample) ของ “นิด้าโพล” ด้วยความน่าจะเป็นด้วยวิธีแบบเป็นระบบ (Systematic Random Sampling) เก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ โดยกำหนดค่าความเชื่อมั่นที่ ร้อยละ 95.0 และมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (Standard Error: S.E.) ไม่เกิน 1.4 พบว่า 46.10% คือเหตุผลสำคัญที่สุดที่จำนวน ส.ส.หญิงในสภา มีสัดส่วนที่น้อยกว่า ส.ส.ชาย ทั้งที่จำนวนประชากรผู้หญิงในประเทศมีมากกว่าผู้ชาย ทำให้เห็นว่าแม้ประเทศไทยจะมีนโยบายด้านต่างๆ ในการสนับสนุน

ความเท่าเทียมทางเพศ แต่ความนิยมทางการเมืองของประชาชนก็ยังคงเชื่อมั่นในเพศชายมากกว่า ซึ่งสะท้อนถึงสภาพสังคมไทยที่ยังมีความคิดผูกติดกับบทบาทของผู้ชายและผู้หญิงดังที่กล่าวไปแล้วในตอนต้น

ภาพที่ 4 บทบาทสตรีไทยกับการเมือง

ที่มา สถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์ 2558

การเพิ่มอำนาจของผู้หญิงให้มีโอกาสเท่าเทียมในการเป็นผู้นำหรือการเข้าสู่การเมืองสำหรับประเทศไทย เห็นได้จาก สัดส่วนผู้หญิงในร่างรัฐธรรมนูญ (บ.ฉ.ร. 2558) ที่แสดงความคิดเห็นเรื่องข้อพิจารณาเรื่องการกำหนด สัดส่วนโควตาผู้หญิงในทางการเมืองว่า โดยมากมาตรการที่มีการใช้กันอย่างแพร่หลายในประเทศต่างๆ เพื่อส่งเสริมบทบาททางการเมืองของผู้หญิง คือ ระบบโควตา (Gender Quota) เนื่องจากเป็นมาตรการที่เห็นผลได้ค่อนข้างชัดเจน ในประเทศไทยเลือกใช้ระบบโควตาแบบสมัครใจโดยพรรคการเมือง (Political party quotas voluntary) เป็นรูปแบบที่เปิดให้พรรคการเมืองใช้โควตาสำหรับผู้หญิงได้โดยสมัครใจ เช่น ในสวีเดน และนอร์เวย์ โดยระบบโควตาไม่ได้ถูกบังคับในกฎหมาย รวมทั้งไม่ได้ถูกกำหนดในรัฐธรรมนูญ แต่มีบทบัญญัติให้พรรคการเมืองต้อง “คำนึงถึง” ความเสมอภาคของหญิงชาย (เหมือนที่กำหนดในรัฐธรรมนูญฉบับปี 2540 และ 2550 ของประเทศ

ไทย) บทบัญญัติเกี่ยวกับประเด็นเรื่องสัดส่วนผู้หญิง/ เพศ ที่อยู่ในร่างรัฐธรรมนูญที่ทางคณะอนุกรรมการยกร่าง
 ราชบัญญัติฯ ได้ยกร่างนำเสนอไว้มี 2 มาตรา คือ

ม.76 (หมวดสถาบันการเมืองและผู้นำการเมืองที่ดี) “การพิจารณาส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็น
 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งและแบบบัญชีรายชื่อ ต้องมีการหยั่งเสียงประชาชนหรือสมาชิก
 พรรคการเมืองในเขตเลือกตั้งหรือหรือในภาค และต้องมีเงื่อนไขในกรณีที่บัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองใดมีรายชื่อ
 ผู้สมัครรับเลือกตั้งเพศใดมากกว่าอีกเพศหนึ่ง อย่างน้อยในบัญชีรายชื่อนั้นต้องมีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งซึ่งเป็น
 เพศตรงข้ามกับเพศนั้นไม่น้อยกว่าหนึ่งในสาม”

ม.212 (หมวดการกระจายอำนาจและการบริหารท้องถิ่น) “องค์กรบริหารท้องถิ่นต้องมีคณะผู้บริหาร
 ท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น หรือสภาท้องถิ่นที่มาจาก การเลือกตั้งหรือความเห็นชอบของประชาชนโดยวิธีอื่น โดย
 อย่างน้อยสมาชิกสภาท้องถิ่นต้องมีสัดส่วนของสตรีไม่น้อยกว่าหนึ่งในสาม”

แม้ว่าการกำหนดสัดส่วนทางการเมืองลักษณะนี้ จะส่งผลต่อภาพรวมในการดำเนินงานทางการเมืองที่มี
 คุณภาพมากขึ้น หรืออาจทำให้การเมืองมีมิติมุมมองที่มีความหลากหลายมากขึ้นเนื่องจากธรรมชาติของเพศหญิงที่
 มีความละเอียดอ่อน อีกทั้งยังมีความสามารถในการประสานงานได้ดี แต่ข้อกังวลต่อการใช้มาตรการกำหนดโควตา
 ที่นี้ให้แก่ผู้หญิงในองค์กรบริหารท้องถิ่นนับว่าเป็นการเลือกปฏิบัติ ซึ่งขัดกับหลักการความเสมอภาคและเท่าเทียม
 ระหว่างเพศ เป็นการจำกัดสิทธิของผู้เลือกตั้งที่จะเลือกผู้สมัครได้โดยอิสระ เพิ่มโอกาสให้เครือข่ายการเมืองผู้มี
 อิทธิพลสามารถเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองได้ง่ายโดยอาศัยโควตาเรื่องเพศ อาจเกิดการแบ่งแยกระหว่างผู้หญิงที่
 ได้รับการเลือกตั้งจากผลคะแนนในลำดับสูง กับผู้หญิงที่ได้รับการเลือกตั้งโดยอาศัยโควตา (โดยมีการเปรียบเทียบคล้าย
 กับกรณีปัญหาการแบ่งแยกระหว่าง ส.ว.ที่มาจาก การเลือกตั้ง กับ ส.ว.ที่มาจาก การสรรหา) บทความนี้อธิบายข้อมูล
 สถิติที่น่าสนใจเกี่ยวกับผู้หญิงในทางการเมือง จากข้อมูลของ International Parliamentary Union (ข้อมูลถึง
 วันที่ 1 มกราคม 2558) สัดส่วนของผู้หญิงที่อยู่ในรัฐสภาทั่วโลก (ทั้งสองสภา) มีจำนวนรวม 9,929 คน คิดเป็น
 สัดส่วน 22.1% ของจำนวนสมาชิกรัฐสภาทั้งหมด (44,976 คน) เพิ่มขึ้นจากเมื่อ 10 ปีซึ่งมีสัดส่วน 11.3% เมื่อ
 เปรียบเทียบข้อมูลตามภูมิภาค พบว่า สหรัฐอเมริกามีสัดส่วนผู้หญิงในรัฐสภามากที่สุด คือ 26.4% ประเทศใน
 ภูมิภาคแปซิฟิกมีสัดส่วนผู้หญิงน้อยที่สุด คิดเป็น 15.7% สำหรับประเทศในภูมิภาคเอเชียอยู่ที่ 18.5% สำหรับ
 ประเทศไทยนั้น มีผู้หญิงดำรงตำแหน่งนายกฯ ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกรูปแบบ (อบจ., เทศบาล, อบต.
 ฯลฯ) รวมจำนวน 512 คน จากจำนวนผู้บริหารท้องถิ่นทั้งหมด 7,546 คน คิดเป็นสัดส่วนที่ค่อนข้างต่ำ คือ ร้อยละ
 6.78 สำหรับสมาชิกสภาท้องถิ่น มีผู้หญิงดำรงตำแหน่งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกรูปแบบเป็นจำนวนรวม
 24,150 คน จากจำนวนสมาชิกสภาท้องถิ่นรวม 143,563 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 16.82 % แต่อย่างไรก็ตาม จาก
 การประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เมื่อวันที่ 6 เมษายน 2560 นั้น ไม่ปรากฏเรื่องการกำหนด
 อัตราส่วนให้ผู้หญิงเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งอาจหมายถึงเปิดให้มีการเลือกอย่างเสรี เพราะรัฐธรรมนูญได้กำหนดให้ไม่มี

การเลือกปฏิบัติ หรืออาจหมายถึงการจำกัดสิทธิสตรีโดยนัยะทางบรรทัดฐานทางสังคมที่กล่าวไปในบทนำแล้ว ในทางการเมืองเช่นกัน

จากการสำรวจสถานการณ์ภาพของสตรีสากล รวมถึงสตรีไทยตามเป้าประสงค์ที่ 5.5 พบว่า มีช่องว่างบางประการที่ไม่สามารถจะส่งเสริมพลังของสตรีในทุกด้านให้ไปถึงจุดหมาย แม้ในสังคมไทยจะมีการผลักดันหรือรณรงค์บทบาทของสตรีในเวทีผู้นำระดับประเทศหรือทางธุรกิจอย่างต่อเนื่อง แต่ผู้บริหารสตรีกลับมีจำนวนที่ลดลงหรือเป็นสตรีกลุ่มเดิมๆ ที่เคยมีบทบาทอยู่แล้ว สตรีไทยเข้าไปมีบทบาทในการเป็นผู้นำ โดยเฉพาะผู้นำทางการเมือง การปกครองน้อย เนื่องจากค่านิยมทางสังคมที่ผู้ชายมีบทบาททางเป็นผู้หารายได้เป็นหลัก และอยู่นอกบ้านเป็นส่วนใหญ่ ทำให้มีบทบาททางสังคมสูง วิถีชีวิตจึงมีแนวโน้มเข้าไปเกี่ยวข้องกับเมืองมาก ในขณะที่สังคมมองว่าผู้หญิงควรเป็นคนดูแลครอบครัวเป็นหลัก มักไม่เห็นด้วยที่ผู้หญิงเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการเมือง นอกจากนี้ ผู้หญิงบางคนยังมองว่าการเมืองเป็นเรื่องของผู้ชาย จึงไม่ค่อยสนับสนุนผู้หญิงด้วยกันให้มีบทบาททางการเมือง ซึ่งสอดคล้องกับนิดาโพลตามที่ว่าข้างต้น รวมถึงความสามารถเชิงสมรรถนะบางประการที่กลุ่มที่ปรึกษาองค์กร มาแชล โกลด์สมิท กรู๊ป ศึกษาด้านความสามารถเชิงสมรรถนะของผู้นำสากล คือสมรรถนะ (Transglobal Leadership Competency) (โพสด์ทูเดย์, 2557) รวมถึงคุณลักษณะทั้งในด้านทักษะ ความรู้ และพฤติกรรมของบุคคล และได้เผยข้อมูลที่น่าสนใจในปี 2555 ว่า 1 ใน 3 ของผู้ที่ตอบแบบสำรวจเป็นผู้หญิง และได้พบว่า คำตอบของทั้งหญิงและชาย แสดงถึงสมรรถนะในด้าน Transglobal Leadership เท่าๆ กัน โดยผู้หญิงมีข้อแตกต่างบางประการดังนี้ (1.) ผู้หญิงมักประเมินความสามารถตนเองต่ำกว่าความเป็นจริง (2.) ผู้หญิงมักตอบแทนคุณงามความดีของผู้อื่นแบบปรับรูปแบบตามใจผู้รับมากกว่าที่จะให้แบบมาตรฐานเดียวกันหมด (3.) ผู้หญิงใช้การพัฒนาบุคลากรเป็นฟันเฟืองสำคัญในการผลักดันกลยุทธ์มากกว่าใช้เทคโนโลยี (4.) ผู้หญิงมีความมั่นใจในคนที่มีความร่วมมือกันมากกว่ามองที่ว่าคนนั้นปฏิบัติกรงานอย่างไร (5.) ผู้หญิงมักคาดการณ์การแสดงผลและการกระทำของคนไว้ก่อนและเตรียมการรับมือ ไม่รอความประหลาดใจ (6.) ผู้หญิงมักให้ความเห็นนอกเหนือใจถึงแม้งานจะออกมาไม่ตรงที่ต้องการ สิ่งเหล่านี้ทำให้สตรีถูกมองว่ายังไม่เหมาะสมกับภาวะความเป็นผู้นำ

เป้าประสงค์ที่ 5.6 สร้างหลักประกันว่าจะมีการเข้าถึงสุขภาพทางเพศและอนามัยเจริญพันธุ์และสิทธิด้านการเจริญพันธุ์โดยถ้วนหน้าตามที่ตกลงในแผนปฏิบัติการของการประชุมนานาชาติว่าด้วยประชากรและการพัฒนาและปฏิญญาปักกิ่งและเอกสารทบทวนผลลัพธ์จากการประชุมเหล่านั้น

อัตราเจริญพันธุ์ของประเทศไทยจะยังคงลดลงต่อไปอีกราวสามสิบปี จากนั้นแนวโน้มจะมีเพิ่มขึ้น ข้อมูลจากการคาดประมาณประชากรโดย แผนกประชากร กรมกิจการเศรษฐกิจและสังคม องค์การสหประชาชาติ (Population Division, United Nations) (World Population Prospect, 2015) มีข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อพิจารณาประกอบการกำหนดแนวนโยบายอนามัยการเจริญพันธุ์แห่งชาติ โดยสรุปดังนี้

- จำนวนบุตรเฉลี่ยของหญิงวัยเจริญพันธุ์ทั่วโลกมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง อัตราการเจริญพันธุ์รวม (Total Fertility Rate) ของประเทศไทยในปี ค.ศ. 2015-2020 หญิงวัยเจริญพันธุ์มีจำนวนบุตรเฉลี่ย 1.46 คน ซึ่งต่ำกว่าข้อมูลที่ได้จากรายงานสถานการณ์เด็กและสตรี (Multiple Indicator Cluster Survey ปี พ.ศ. 2558 ที่อัตราเจริญพันธุ์รวมอยู่ที่ 1.5
- การคาดประมาณประชากรขององค์การสหประชาชาติชี้ให้เห็นแนวโน้มว่าอัตราการเจริญพันธุ์รวมของประเทศไทยมีแนวโน้มจะลดลงไปอีกในช่วงสิบปีข้างหน้า จากนั้นจะปรับเพิ่มขึ้นในอีกราวยี่สิบปีข้างหน้าในช่วงปีค.ศ. 2045-2050 การเพิ่มขึ้นของอัตราเจริญพันธุ์ในอนาคตนั้นเป็นผลที่เกิดจากหลายปัจจัย ทั้งเป็นผลจากการชะลออายุการมีบุตรออกไป และแบบแผนการเจริญพันธุ์ของประชากรบางกลุ่มยังสูงกว่ากลุ่มอื่นๆ เช่น ในกลุ่มวัยรุ่น
- อีกราวสิบปีข้างหน้าระหว่างปี ค.ศ. 2025-2030 และในช่วงปี 2045-2050 ไทยจะเป็นประเทศอันดับที่ 8 ที่มีอัตราการเจริญพันธุ์ต่ำที่สุดของโลก รองจากบอสเนียและเฮอร์โกวีเนีย สหพันธรัฐมัลโดวา สิงคโปร์ โปรตุเกส กรีซ โปแลนด์ และกลุ่มประเทศอื่นๆ ที่ไม่ได้ระบุพื้นที่แน่นอน
- 48 ประเทศทั่วโลกมีจำนวนประชากรลดลงระหว่าง ค.ศ. 2015-2050 ซึ่งไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่จำนวนประชากรจะลดลง โดยจำนวนประชากรจะมีสูงสุดอยู่ที่ประมาณ 68.2 ล้านคนภายในราวอีกสิบปีข้างหน้า จากนั้นจำนวนประชากรจะเริ่มลดลงซ้ำๆ
- ทุกประเทศในยุโรปมีอัตราการเจริญพันธุ์ต่ำกว่าระดับทดแทนที่ 2.1 โดยการลดลงของอัตราการเจริญพันธุ์ของหลายประเทศในยุโรปนั้นเกิดขึ้นเป็นระยะเวลาหลายสิบปี อัตราการเจริญพันธุ์รวมของยุโรปมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากจำนวนบุตรเฉลี่ยของผู้หญิงจาก 1.6 คนในปี 2020-2015 เป็น 1.8 คน ในปี 2045-2050 เป็น ทั้งนี้การเพิ่มขึ้นของอัตราการเจริญพันธุ์ในยุโรปนั้นเพิ่มขึ้นเล็กน้อยจากจำนวนบุตรเฉลี่ย 1.55 คนในปีค.ศ.2005-2010 ในปี 2010-2015 เป็น 1.6 คนในช่วงระหว่างปี 2010-2015 แต่การเพิ่มของอัตราการเจริญพันธุ์ดังกล่าวจะไม่สามารถป้องกันแนวโน้มการหดตัวของประชากรในประเทศแถบยุโรปได้
- ประเทศที่มีอัตราการเจริญพันธุ์รวมต่ำเกือบทั้งหมดมีอัตราการคลอดในวัยรุ่น (15-19 ปี) ต่ำเช่นกัน แต่ประเทศไทยมีอัตราการเจริญพันธุ์รวมต่ำ ในขณะที่อัตราการเจริญพันธุ์ในวัยรุ่นยังคงสูง

ตารางที่ 45 อัตราการเจริญพันธุ์รวม จำแนกรายประเทศ และช่วงเวลา ระหว่าง ค.ศ. 2015 – 2100

	1975-1980	1990-1995	2005-2010	2010-2015	2015-2020	2025-2030	2045-2050	2095-2100
ทั่วโลก	3.87	3.04	2.56	2.51	2.47	2.38	2.25	1.99
จีน	3.01	2.00	1.53	1.55	1.59	1.66	1.74	1.81
ญี่ปุ่น	1.83	1.48	1.34	1.40	1.46	1.57	1.69	1.81
สิงคโปร์	1.84	1.73	1.26	1.23	1.26	1.31	1.38	1.49
ไทย	3.92	1.99	1.56	1.53	1.46	1.43	1.58	1.78
เวียดนาม	5.50	3.23	1.93	1.96	1.95	1.93	1.92	1.91

ตารางที่ 46 ร้อยละของประชากรตามกลุ่มอายุ จำแนกรายประเทศ ระหว่าง ค.ศ. 2015 – 2100

	0-14 ปี			15-59 ปี			60+ ปี			80+ ปี		
	2015	2050	2100	2015	2050	2100	2015	2050	2100	2015	2050	2100
ทั่วโลก	26.1	21.3	17.7	61.7	57.2	54.0	12.3	21.5	28.3	1.7	4.5	8.4
จีน	17.2	13.5	13.4	67.6	50.5	46.9	15.2	36.5	39.6	1.6	8.9	16.5
ญี่ปุ่น	12.9	12.4	13.4	54.1	45.1	45.6	33.1	42.5	40.9	7.8	15.1	18.5
สิงคโปร์	15.5	11.0	10.6	66.6	48.6	43.1	17.9	40.4	46.4	2.4	13.8	21.7
ไทย	17.7	12.7	13.3	66.5	50.2	46.3	15.8	37.1	40.4	2.1	9.9	15.8
เวียดนาม	23.1	17.2	15.4	66.6	54.9	50.0	10.3	27.9	34.5	2.0	6.2	12.9

ตารางที่ 47 อัตราการคลอดในวัยรุ่น 15-19 ปี ตามช่วงเวลาระหว่างปีค.ศ.1950-2100

	1950-55	1970-25	2000-2005	2015-2020	2025-2030	2030-2035	2050-2055	2070-2075	2095-2100
ทั่วโลก	86.9	74.6	52.7	42.1	36.7	34.6	27.7	21.2	15.0
จีน	96.5	30.0	8.1	7.1	6.9	6.9	7.2	7.4	7.5
ญี่ปุ่น	9.2	4.8	5.8	3.6	3.3	3.4	3.6	3.7	3.8
สิงคโปร์	92.9	25.0	7.5	3.7	3.9	3.9	4.1	4.3	4.4
ไทย	60.3	60.5	41.9*	44.5	41.2	39.4	28.0	7.1	7.4

จากตาราง ช่วงระหว่างปีค.ศ. 2000-2015 อัตราการคลอดในวัยรุ่นของประเทศไทยเพิ่มขึ้น แต่ข้อมูลจากการคาดประมาณเพิ่มน้อยกว่าข้อมูลที่ได้จากฐานข้อมูลทะเบียนการเกิด

ที่ผ่านมา การปรับปรุงระบบบริการด้านสาธารณสุขโดยภาครัฐให้มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน และมีประสิทธิภาพที่ดี โดยจัดบริการสุขภาพถ้วนหน้า ยกกระดับสถานอนามัยเป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และพัฒนาเครือข่ายการส่งต่อในทุกระดับอย่างมีประสิทธิภาพเชื่อมโยงกันทั้งภาครัฐและเอกชน การให้ความรู้แก่ประชาชน โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบท การสร้างความตระหนักในการดูแลรักษาสุขภาพ สิ่งเหล่านี้ทำให้ผู้หญิงมีสุขภาพโดยรวมดีขึ้น สำหรับปัจจุบัน ประเทศไทยกำลังประสบกับปัญหาด้านสุขภาพของสตรี เรื่องการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น โดยข้อมูลจากกระทรวงสาธารณสุขพบว่า อัตราส่วนวัยรุ่นหญิงที่ตั้งครรภ์อายุระหว่าง 15-19 ปีมีเพิ่มสูงขึ้นตั้งแต่ปี 2000 เป็นต้นมา เช่น ในปี 2012 มีสูงถึง 58.3 ต่อประชากรหญิงวัยรุ่น 1,000 คน และมีแนวโน้มลดลงเล็กน้อยในปี 2013-2014 อยู่ที่ 48.8 และ 57.9 ตามลำดับ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าว ประเทศไทยได้มีการจัดทำ พ.ร.บ. การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559 ซึ่งจะเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยเน้นให้วัยรุ่นสามารถกลับไปสู่ระบบการศึกษาในโรงเรียนหลังจากคลอดบุตรแล้ว และโรคติดต่อที่ยังเป็นภัยสำหรับสุขภาพและความปลอดภัยสตรี โดยเฉพาะในกลุ่มแม่บ้านและผู้ที่มีอาชีพเกี่ยวกับเพศพาณิชย์ คือ โรคเอดส์ แม้ว่าจำนวนผู้ป่วยโรคเอดส์จะมีแนวโน้มที่ลดลง (ศูนย์ข้อมูลทางระบาดวิทยา, 2553) ดูได้จากจำนวน 1,038 คน ในปี 2555 ลดลงเป็น 414 คนในปี 2557 จากจำนวนที่ลดลงอาจกล่าวได้ว่า สตรีมีความสนใจในการป้องกันและใส่ใจในการดูแลสุขภาพของตนเองมากขึ้น แต่การติดเชื้อจากการมีเพศสัมพันธ์ก็ยังเป็นปัจจัยเสี่ยงที่สูงที่สุด

จากการเข้าร่วมสังเกตการณ์ในการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อจัดทำแนวทางการดำเนินงาน (Roadmap) ของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 5 จัดโดยกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว เมื่อวันที่ 24

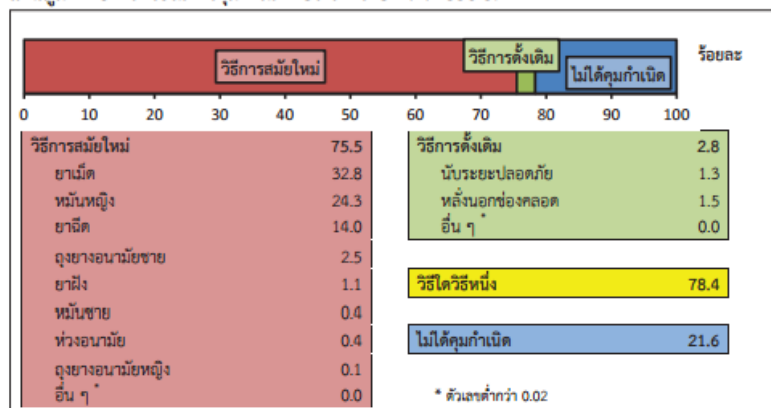
เมษายน 2560 ณ ห้องพัชราวดี 1-2 โรงแรมปรีณซ์พาลเลซ มหานคร ระบุสถานภาพปัจจุบันว่า ปัญหาด้านอนามัย การเจริญพันธุ์มีขอบเขตกว้างขวางทั่วประเทศ ปัญหาดังกล่าวเกี่ยวข้องกับปัญหาอื่น ๆ เช่น การมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัย การล่วงละเมิดทางเพศ การตั้งครรภ์ที่ไม่พร้อม การแท้งที่ไม่ปลอดภัย การทอดทิ้งหรือการทำร้ายทารก อนามัยวัยรุ่น การแพร่ระบาดของโรคเอดส์ การติดเชื้อทางเพศสัมพันธ์ มะเร็งของระบบอวัยวะสืบพันธุ์ และปัญหาสุขภาพในวัยทองและวัยสูงอายุ ปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาทางสาธารณสุขที่มีความเชื่อมโยงกับมิติทาง เศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และเจตคติทางเพศ ทั้งยังเกี่ยวพันกับการให้การคุ้มครองสิทธิอนามัยการเจริญพันธุ์ของประชาชนอีกด้วย

สำนักงานสถิติแห่งชาติ จัดทำโครงการ MICS รอบที่ 5 ภายใต้ชื่อการสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทย พ.ศ. 2558-2559 โดยเก็บข้อมูลระหว่างเดือนพฤศจิกายน - มีนาคม 2559 ซึ่งปรากฏเรื่องอนามัยเจริญพันธุ์ ดังนี้

ภาพที่ 5 การคุมกำเนิดและความรู้เกี่ยวกับเชื้อเอชไอวี

การคุมกำเนิดและความต้องการที่ยังไม่สัมฤทธิ์				
หมายเลขตัวชี้วัด	ตัวชี้วัด	คำอธิบาย	ค่าของตัวชี้วัด	
-		อัตราเจริญพันธุ์รวม	อัตราเจริญพันธุ์รวม ¹ ของผู้หญิงอายุ 15-49 ปี	1.5
5.1	MDG 5.4	อัตราการมีบุตรของวัยรุ่น	อัตราเจริญพันธุ์รายอายุ ² ของผู้หญิงอายุ 15-19 ปี	51
5.2		การมีบุตรขณะอายุน้อย	ร้อยละของผู้หญิงอายุ 20-24 ปี ที่คลอดบุตรอย่างน้อย 1 คน ก่อนอายุ 18 ปี	9.4
5.3	MDG 5.3	อัตราการคุมกำเนิด	ร้อยละของผู้หญิงอายุ 15-49 ปี ที่สมรสหรืออยู่กินฉันสามีภรรยาและกำลังคุมกำเนิดด้วยวิธีใดวิธีหนึ่ง (ไม่ว่าตนเองหรือคู่สมรส)	78.4
5.4	MDG 5.6	ความต้องการที่ยังไม่สัมฤทธิ์	ร้อยละของผู้หญิงอายุ 15-49 ปี ที่สมรสหรืออยู่กินฉันสามีภรรยา เป็นคู่สมรสที่มีบุตรได้ และต้องการยืดระยะเวลาการมีบุตรหรือจำกัดจำนวนบุตร แต่ไม่ได้กำลังใช้วิธีคุมกำเนิดใด ๆ	6.2

แผนภูมิ 4 วิธีการที่ใช้ในการคุมกำเนิด ประเทศไทย พ.ศ. 2558-59

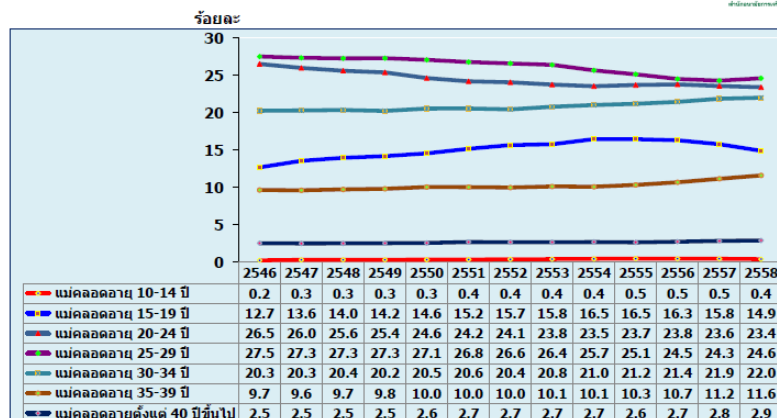
เชื้อเอชไอวี/โรคเอดส์ (HIV/AIDS)

ความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับ เอชไอวี/โรคเอดส์			
หมายเลขตัวชี้วัด	ตัวชี้วัด	คำอธิบาย	ค่าของตัวชี้วัด
-		การเคยได้ยินเกี่ยวกับโรคเอดส์	ร้อยละของผู้มีอายุ 15-49 ปี ที่เคยได้ยินเกี่ยวกับโรคเอดส์ ก) ผู้หญิง 96.2 ข) ผู้ชาย 95.2
9.1	MDG 6.3	ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี/โรคเอดส์ของผู้ที่มีอายุน้อย	ร้อยละของผู้มีอายุ 15-24 ปี ที่ระบุวิธีป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี/โรคเอดส์ทางเพศสัมพันธ์และสามารถระบุข้อที่มักเข้าใจผิดเกี่ยวกับการแพร่เชื้อเอชไอวี ได้อย่างถูกต้อง ¹¹ ก) ผู้หญิง 48.8 ข) ผู้ชาย 49.0
9.2		ความรู้เกี่ยวกับการแพร่เชื้อเอชไอวีจากแม่สู่ลูก	ร้อยละของผู้มีอายุ 15-49 ปี ที่ระบุลักษณะการแพร่เชื้อเอชไอวีจากแม่สู่ลูกได้อย่างถูกต้องทั้ง 3 ลักษณะ ก) ผู้หญิง 66.4 ข) ผู้ชาย 57.4
9.3		ทัศนคติเชิงบวกที่มีต่อผู้ติดเชื้อเอชไอวี/โรคเอดส์	ร้อยละของผู้มีอายุ 15-49 ปี ที่มีทัศนคติ ¹² ในการยอมรับการอยู่ร่วมกับผู้ป่วยที่ติดเชื้อเอชไอวี/โรคเอดส์ครบทั้ง 4 ข้อ ก) ผู้หญิง 31.6 ข) ผู้ชาย 33.0

จากภาพด้านบนจะเห็นได้ว่า อัตราการคุมกำเนิดในประเทศไทยอยู่ในเกณฑ์ที่มีการป้องกันในระดับพอใช้ (78.4) แต่ขณะเดียวกันร้อยละของผู้มีอายุ 15-49 ปี ที่เคยได้ยินเกี่ยวกับโรคเอดส์อยู่ในระดับสูง ผู้หญิง(96.2) ผู้ชาย (95.2) และร้อยละของผู้มีอายุ 15-24 ปี ที่ระบุวิธีป้องกันการติดเชื้อ เอชไอวี/โรคเอดส์ทางเพศสัมพันธ์และสามารถระบุข้อที่มักเข้าใจผิดเกี่ยวกับการแพร่เชื้อเอชไอวี ได้อย่างถูกต้องยังอยู่ในระดับที่ต่ำ ผู้หญิง(48.8) ผู้ชาย (49.0) เห็นได้ว่าแม้จะมีการคุมกำเนิดอยู่ในระดับที่สูง แต่ความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับโรคเอดส์นั้นยังไม่เกิดความตระหนักเท่าใดนักในสังคมไทย จนนำมาสู่ปัญหาของอนามัยเจริญพันธุ์

ภาพที่ 6 สถานการณ์อนามัยการเจริญพันธุ์ ในวัยรุ่นและเยาวชน ปี 2558

ร้อยละของแม่คลอดบุตรจำแนกตามกลุ่มอายุ พ.ศ. 2546-2558

ที่มา : โดยการสนับสนุนข้อมูลจากสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข
 หมายเหตุ : ร้อยละของแม่คลอดบุตร = จำนวนแม่คลอดบุตรในช่วงอายุนั้น x 100
 จำนวนแม่คลอดบุตรทั้งหมด
 (โดยสำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2559)

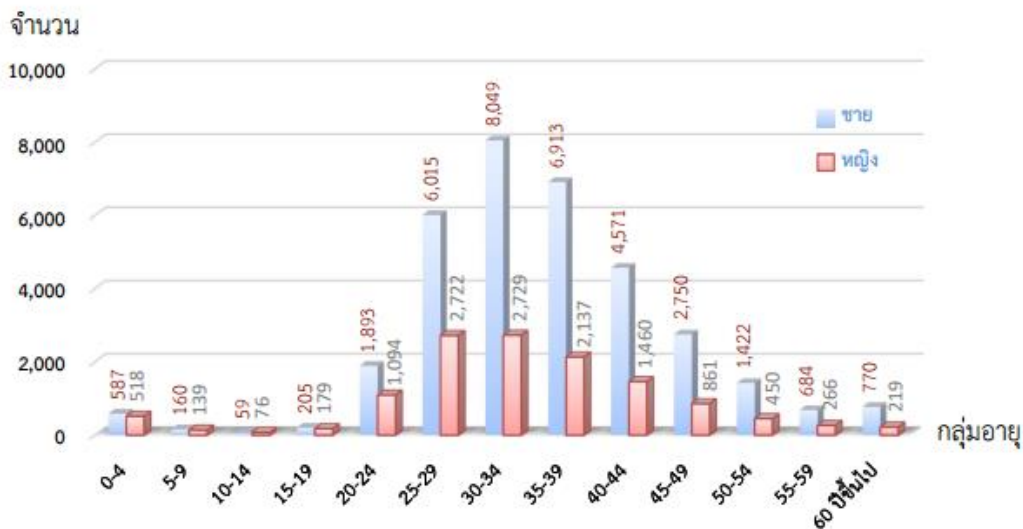
หากเปรียบเทียบจากตารางภาพจะเห็นว่าร้อยละของแม่คลอดบุตร ช่วงอายุ 10-14 ปี และช่วง 15-19 ปี ซึ่งเป็นช่วงอายุของการตั้งครรภ์ก่อนวัยที่เหมาะสม ค่อนข้างอยู่ในระดับเท่าเดิมตั้งแต่ปี 2556-2559 และลดลงเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ถือเป็นสถานการณ์ที่เปราะบางและต้องอาศัยการสร้างความรู้ความเข้าใจให้เด็กรู้วิธีป้องกันตนเอง รู้จักปฏิเสธ เพราะในวัยที่วุฒิภาวะยังไม่สามารถก้าวล่วงสู่ภาวะการเป็นแม่ได้้นอกจากบั้นทอนขนาดตัวของสตรี

รายงานสถานการณ์ผู้ป่วยเอดส์ในกรุงเทพมหานครช่วง พ.ศ. 2527-2559 เมื่อจำแนกตามเพศ พบ ผู้ป่วยเอดส์เพศชายมากกว่าหญิงในอัตราส่วน 2.6 : 1 (34,168 : 12,850) กลุ่มอายุที่พบ ผู้ป่วยเอดส์มากที่สุด ยังคงอยู่ในกลุ่มอายุ 30 - 34 ปี พบมากถึง 22.92% ของผู้ป่วยทั้งหมด รองลงมาคือกลุ่มอายุ 35-39 ปี พบ 19.25% และ 25 - 29 ปี พบ 18.58% ตามลำดับ กลุ่มอายุที่พบผู้ป่วยเอดส์สูงที่สุดอยู่ในวัยทำงาน และ พบมากในเพศชาย ปัจจัยเสี่ยงของการติดเชื้อเอดส์ที่พบมากที่สุดในกลุ่มผู้ป่วยเอดส์ คือ การติดเชื้อจากการมีเพศสัมพันธ์ ร้อยละ 80.05 รองลงมาคือปัจจัยเสี่ยงจากยาเสพติดชนิดฉีดเข้าเส้นร้อยละ 9.31 พบในเพศชายมากกว่าเพศหญิง เท่ากับร้อยละ 8.88 และ 0.43 ตามลำดับ ปัจจัยเสี่ยงที่เกิดจากการติดเชื้อจากมารดาพบร้อยละ 3.21 และรับเลือด 0.01 (รายงานสถานการณ์โรคเอดส์ในกรุงเทพมหานคร)

ภาพที่ 7 สถิติผู้ป่วยเอดส์ในกรุงเทพมหานคร

รูปที่ 2 จำนวนผู้ป่วยเอดส์ในกรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศและกลุ่มอายุ
พ.ศ. 2527 - 31 ธันวาคม 2559

เป้าประสงค์ที่ 5.a ดำเนินการปฏิรูปเพื่อให้ผู้หญิงมีสิทธิเท่าเทียมในทรัพยากรทางเศรษฐกิจ รวมทั้ง การเข้าเป็นเจ้าของที่ดิน การควบคุมที่ดินและทรัพย์สินในรูปแบบอื่น การบริการทางการเงิน การรับมรดก และทรัพยากรธรรมชาติตามกฎหมายของประเทศ

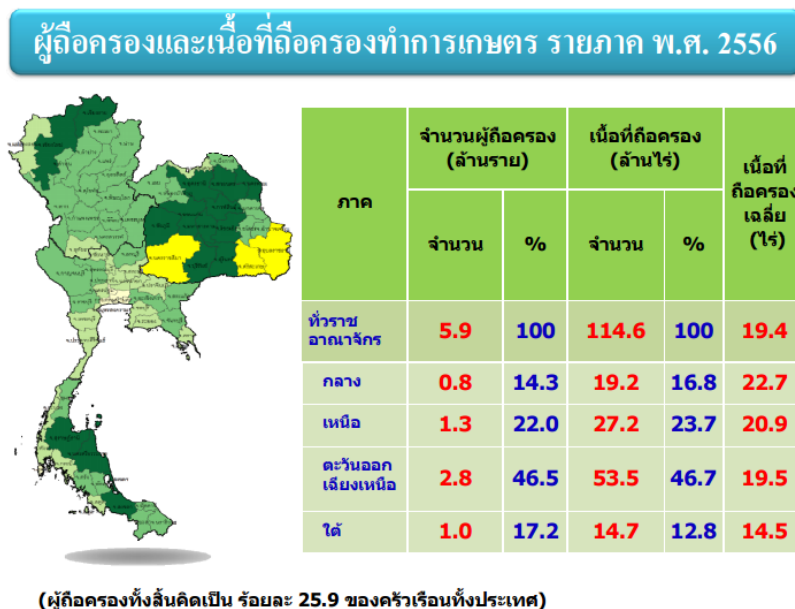
สถานการณ์ปัจจุบันของประเทศไทยในเป้าประสงค์ 5.a.2 สัดส่วนของประเทศที่ครอบคลุม (รวมถึงกฎจารีตประเพณี) ที่รับประกันความเท่าเทียมด้านสิทธิการเป็นเจ้าของ หรือมีอำนาจในการควบคุมที่ดิน สำหรับบริษัทของประเทศไทยไม่มีกฎหมายที่กีดกันหรือจำกัดสิทธิการเข้าถึงทรัพยากรทางเศรษฐกิจ รวมทั้งการเข้าเป็นเจ้าของที่ดิน การควบคุมที่ดินและทรัพย์สินในรูปแบบอื่น การบริการทางการเงิน การรับมรดกและทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 และที่แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 และที่แก้ไขเพิ่มเติม เป็นต้น

สถานการณ์ปัจจุบันจากการเข้าร่วมสังเกตการณ์ในการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อจัดทำแนวทางการดำเนินงาน (Roadmap) ของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน จัดโดยกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว เมื่อวันที่ 24 เมษายน 2560 ณ ห้องพัชรวดี 1-2 โรงแรมปรินซ์พาเลซ มหานคร ระบุสถานการณ์ปัจจุบัน ดังนี้

ตัวชี้วัด 5.a.1 จากสำมะโนการเกษตร พ.ศ.2556 พบว่า ผู้ถือครองทำการเกษตร จำนวน 5,911,567 ราย ผู้ถือครองที่จดทะเบียนเกษตรกร จำนวน 4,584,242 ราย และผู้ถือครองที่ไม่จดทะเบียนเกษตรกร จำนวน

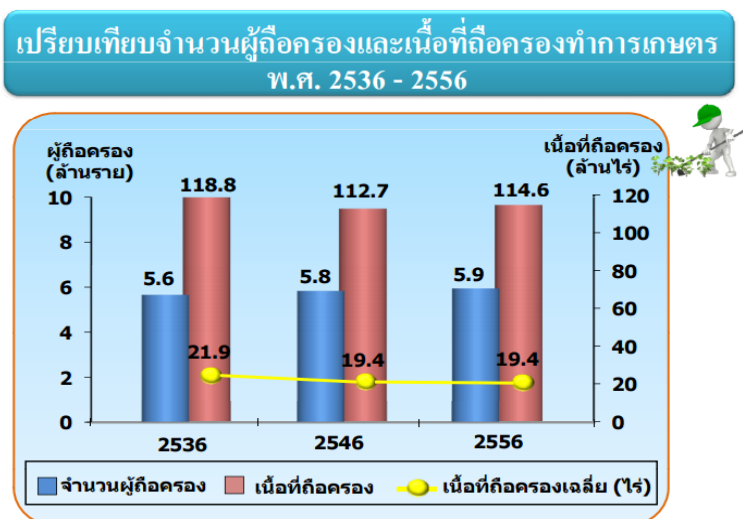
1,327,325 ราย เมื่อจำแนกตามลักษณะการถือครองที่ดิน พบว่า ผู้ถือครองทำการเกษตรในเนื้อที่ของตนเอง 4,652,908 ราย เนื้อที่ไม่ใช่ของตนเอง 667,518 ราย (เช่า 318,026 ราย ได้ทำฟรี 332,381 ราย เช่าและได้ทำฟรี 17,111 ราย) และเนื้อที่ของตนเองและไม่ใช่ของตนเอง 591,141 ราย แต่ปัญหาที่พบในเป้าหมายที่ 5.a คือไม่มีการจำแนกเพศชาย-หญิงในระบบฐานข้อมูล ทำให้ไม่สามารถระบุได้ว่าผู้ถือครองที่ดินคิดเป็นสตรีร้อยละเท่าใด

ตารางที่ 48 ผู้ถือครองและเนื้อที่ถือครองทำการเกษตร รายภาค พ.ศ. 2556

ที่มา อนุทินรัฐ (2556)

ภาพที่ 8 แผนภูมิแท่งเปรียบเทียบจำนวนผู้ถือครองและเนื้อที่ถือครองทำการเกษตร พ.ศ. 2536-2556

ที่มา อนุทินรัฐ (2556)

จากรูปภาพการรายงานผลการทำสำมะโนการเกษตร พ.ศ. 2556 โดยกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร จะเห็นแนวโน้มของผู้ถือครองที่ดินทางการเกษตรในประเทศไทยมีมากขึ้น และจากรายงานทำให้ทราบว่า การใช้ประโยชน์จากที่ดินทางการเกษตรแบ่งออกเป็น การปลูกข้าว ร้อยละ 51.3 รองลงมาเป็นการปลูกยางพารา ร้อยละ 14.6 การปลูกพืชไร่ต่างๆ ร้อยละ 22.3 (อนุดิษฐ์, 2556) นอกจากนี้ยังมีรายงานเกี่ยวกับผู้ถือครองและเนื้อที่ถือครองทำการเกษตรเพิ่มเติม ดังนี้ (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2557)

ประเทศไทยมีผู้ถือครองทำการเกษตรทั้งสิ้น ณ วันสำมะโน (1 พฤษภาคม 2556) จำนวน 5.9 ล้านคน (ร้อยละ 25.9 ของครัวเรือนทั่วประเทศ) มีเนื้อที่ถือครองทำการเกษตรทั้งสิ้น 114.6 ล้านไร่ (เฉลี่ย 19.4 ไร่ต่อราย) ผู้ถือครองและเนื้อที่ถือครองทำการเกษตรมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นจากปี 2546 ร้อยละ 1.7

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีจำนวนผู้ถือครองและเนื้อที่ถือครองทำการเกษตรมากที่สุด คือ 2.8 ล้านราย (ร้อยละ 46.5) และ 53.5 ล้านไร่ (ร้อยละ 46.7) ตามลำดับ และภาคกลางมีผู้ถือครองทำการเกษตรน้อยที่สุด 0.8 ล้านราย (ร้อยละ 14.3) มีเนื้อที่ถือครอง 19.2 ล้านไร่ (ร้อยละ 16.8)

จังหวัดที่มีจำนวนผู้ถือครองทำการเกษตรสูงสุด 10 อันดับแรก คือ นครราชสีมา อุบลราชธานี และศรีสะเกษ โดย 3 จังหวัดแรกมีผู้ถือครองทำการเกษตรเกิน 2 แสนราย (ร้อยละ 2.60 2.29 2.03 แสนราย ตามลำดับ) รองลงมาคือ ขอนแก่น (1.98 แสนราย) นครศรีธรรมราช (1.92 แสนราย) สุรินทร์ (1.87 แสนราย) ร้อยเอ็ด (1.81 แสนราย) สกลนคร (1.78 แสนราย) บุรีรัมย์ (1.76 แสนราย) และอุดรธานี (1.57 แสนราย) ตามลำดับ

ลักษณะการทำการเกษตร ผู้ถือครองทำการเกษตรส่วนใหญ่ทำการเพาะปลูกพืช (ร้อยละ 96.4) ในจำนวนนี้ (ร้อยละ 19.9) มีการทำการเกษตรประเภทอื่นด้วย เช่น เลี้ยงปศุสัตว์ เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในพื้นที่น้ำจืด หรือทำนาเกลือสมุทร

เนื้อที่ถือครองทำการเกษตร จำแนกตามการใช้ประโยชน์ที่ดิน คือ ที่ปลูกข้าว (ร้อยละ 51.0) รองลงมาคือ ที่ปลูกพืชไร่ (ร้อยละ 22.3) ที่ปลูกยางพารา (ร้อยละ 14.6) ที่ปลูกพืชยืนต้น/ไม้ผล/สวนป่า (ร้อยละ 8.5) และที่ปลูกพืชผัก สมุนไพร และไม้ดอกไม้ประดับ (ร้อยละ 0.8)

ผู้ถือครองที่ปลูกข้าวและเนื้อที่เพาะปลูกข้าว ในปี 2546-2556 มีจำนวนผู้ถือครองทำการเกษตรที่ปลูกข้าวลดลงจาก 4.0 เหลือ 3.8 ล้านราย ในขณะที่เนื้อที่เพาะปลูกข้าวเพิ่มขึ้นจาก 68.4 เป็น 72.8 ล้านไร่ โดยเพิ่มขึ้นมากที่สุดที่ชวนาปรัง (จากร้อยละ 10.9 เป็นร้อยละ 16.2)

ผู้ถือครองที่ปลูกยางพาราและเนื้อที่เพาะปลูกยางพารา ในปี 2546-2556 จำนวนผู้ถือครองที่เพาะปลูกยางพาราเพิ่มขึ้นจาก 6.1 เป็น 11.6 แสนราย เนื้อที่เพาะปลูกยางพาราเพิ่มขึ้นจาก ๙.๖ เป็น ๑๖.๒ ล้านไร่ โดยครึ่งหนึ่งอยู่ในภาคใต้ (9.5 ล้านไร่) และภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีเนื้อที่เพาะปลูกยางพาราเพิ่มขึ้นเกือบ 7 เท่า (จาก 0.2 เป็น 4.3 ล้านไร่)

การศึกษาของผู้ถือครองทำการเกษตร ในปี 2546-2556 ผู้ถือครองทำการเกษตรส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาสูงขึ้น คือ ผู้ถือครองฯ ที่สำเร็จระดับมัธยมศึกษา มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 9.3 เป็นร้อยละ 16.5 ระดับปริญญาตรีเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 1.2 เป็นร้อยละ 2.7 และ ปวช./ปวส.ฯ เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 1.6 เป็นร้อยละ 2.8 ตามลำดับ

รายได้จากผลผลิตทางการเกษตร ผู้ถือครองทำการเกษตรมีรายได้จากผลผลิตทางการเกษตรตั้งแต่ 100,001 บาทขึ้นไปมากที่สุด (ร้อยละ 28.6) โดยมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นจากปี 2546 ถึงร้อยละ 18.9

หนี้สินของครัวเรือนผู้ถือครองทำการเกษตร โดยผู้ถือครองทำการเกษตรเกือบครึ่งหนึ่งเป็นครัวเรือนที่มีหนี้สิน (ร้อยละ 42.9) ซึ่งในจำนวนนี้มีหนี้สินเพื่อการเกษตรร้อยละ 36.9 (เฉลี่ย 124,604 บาทต่อครัวเรือนที่เป็นหนี้) ส่วนใหญ่ร้อยละ 70.9 กู้เงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

ข้อมูลการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติในปี 2558 มีแรงงานหญิงในภาคเกษตรและอุตสาหกรรม โดยผู้หญิงทำงานในภาคเกษตร (เกษตรกรรม ป่าไม้ ล่าสัตว์ และการประมง) จำนวน 5.58 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 32.20 ของแรงงานผู้หญิง รองลงมาคือภาคการผลิต มีจำนวน 3.13 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 18.07 ของแรงงานผู้หญิง (สำนักงานสถิติแห่งชาติ 5, 2558)

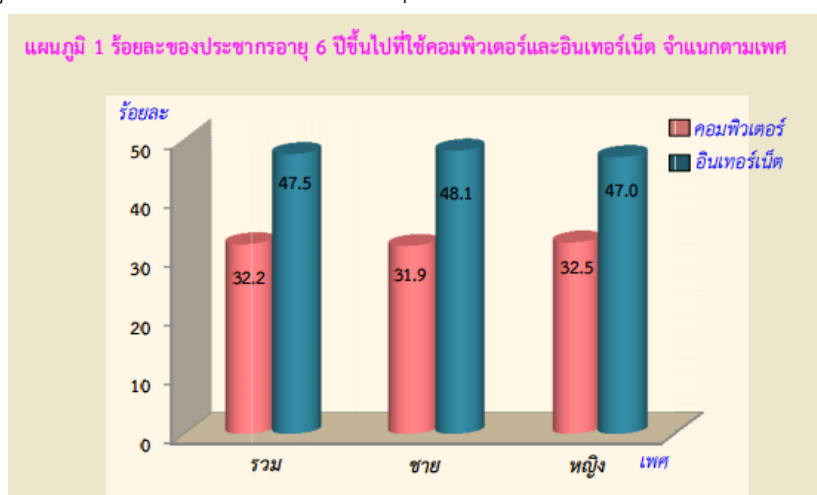
เป้าประสงค์ที่ 5.b เพิ่มพูนการใช้เทคโนโลยี โดยเฉพาะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อส่งเสริมการให้อำนาจแก่ผู้หญิง

จากการสำรวจจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตของประชากรอายุ 6 ปีขึ้นไปพบว่า จำนวนสัดส่วนการใช้อินเทอร์เน็ตของผู้หญิงและผู้ชายเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน เห็นได้จากการเปรียบเทียบสัดส่วนการใช้อินเทอร์เน็ตในช่วงปี 2548-2558 เพศชายเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 11.8 ในปี 2548 เป็นร้อยละ 39.7 ในปี 2558 เพศหญิงเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 12 ในปี 2548 เป็นร้อยละ 38.8 ในปี 2558 ด้านการใช้คอมพิวเตอร์ของผู้หญิงพบว่าจำนวนและสัดส่วนการใช้คอมพิวเตอร์ของผู้หญิงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเช่นกัน เห็นได้จากสัดส่วนการใช้คอมพิวเตอร์เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 24.4 (7.3 ล้านคน) ในปี 2548 เป็นร้อยละ 35.1 (11.25 ล้านคน) ในปี 2558 ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประชากรผู้ใช้คอมพิวเตอร์อยู่ที่ร้อยละ 34.9 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ 6, 2558)

สถานการณ์ปัจจุบันจากการเข้าร่วมสังเกตการณ์ในการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อจัดทำแนวทางการดำเนินงาน (Roadmap) ของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 5 จัดโดยกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว เมื่อวันที่ 24 เมษายน 2560 ณ ห้องพัชรวิภา 1-2 โรงแรมปรีณซ์พาเลซ มหานาค ระบุสถานการณ์ปัจจุบันว่า จากการสำรวจการมีเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ.2559 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติพบว่า จำนวนประชากรที่ใช้โทรศัพท์มือถือ จำแนกตามเพศ คิดเป็น เพศชาย ร้อยละ 39.73 เพศหญิงร้อยละ 41.67

ผลการสำรวจจากสำนักงานสถิติแห่งชาติในปี 2559 ระบุว่า มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือนของประชากรประมาณ 67.40 ล้านคน เป็นประชากรในกรุงเทพมหานคร ร้อยละ 12.9 ประชากรภาคกลาง (ไม่รวมกรุงเทพฯ) ร้อยละ 28.7 ประชากรภาคเหนือ ร้อยละ 17.0 ประชากรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 27.80 และประชากรภาคใต้ร้อยละ 13.6 ส่วนผลสำรวจในการใช้คอมพิวเตอร์ เพศชายใช้คอมพิวเตอร์ร้อยละ 31.9 ใช้อินเทอร์เน็ตร้อยละ 48.1 เพศหญิงใช้คอมพิวเตอร์ร้อยละ 32.5 ใช้อินเทอร์เน็ตร้อยละ 47.0 ซึ่งเป็นการใช้ที่ใกล้เคียงกันระหว่างเพศหญิงและเพศชาย (สำนักงานสถิติแห่งชาติ 6, 2558)

ภาพที่ 9 แผนภูมิแท่งแสดงร้อยละของประชากรอายุ 6 ปี ที่ใช้เครื่องคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต จำแนกตามเพศ

ที่มา สำนักงานสถิติแห่งชาติ 6, 2558

สัดส่วนของผู้ใช้โทรศัพท์มือถือระหว่างผู้ชายกับผู้หญิงนั้นไม่ได้แตกต่างกัน จะเห็นว่าตั้งแต่ปี 2556-2558 การใช้โทรศัพท์มือถือระหว่างผู้ชายกับผู้หญิงต่างกันไม่ถึง ร้อยละ 1 (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์)

ตารางที่ 49 สัดส่วนผู้ใช้โทรศัพท์มือถือ

		สัดส่วนผู้ใช้โทรศัพท์ต่อประชากร (พันคน)		
		2556	2557	2558
จำแนกตามเขต				
	ในเขตเทศบาล	79.9	83.9	84.8
	นอกเขตเทศบาล	69.8	71.8	74.9
	รวม	73.3	77.2	79.3
จำแนกรายภาค				
	รวม	73.3	77.2	79.3
	กรุงเทพฯ	85	89.2	90.3
	ภาคกลาง	77.4	81.7	83.2
	ภาคเหนือ	72.5	74.4	76.5
	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	68.6	70.7	74.4
	ภาคใต้	70.5	73.2	74
จำแนกตามอายุ				
	รวม	73.3	77.2	79.3
	6-14 ปี	29.8	32	35.6
	15-24 ปี	89.7	92.8	94.3
	25-34 ปี	89.8	93.3	94.6
	35-59 ปี	83.7	87.7	89.7
	60 ปีขึ้นไป	46.7	53.4	56.7
จำแนกตามเพศ				
	รวม	73.3	77.2	79.3
	ชาย	73.2	77.2	79.5
	หญิง	73.4	77.1	79.1

ที่มา กระทรวงการพัฒนาระบบเศรษฐกิจและความมั่นคงของมนุษย์

ข้อสังเกตว่าผู้ที่ทำงานด้าน ICT กระจุกตัวอยู่ในเขตเมืองเป็นส่วนใหญ่ และจากข้อมูลในการสำรวจในปี 2557 พบว่า ส่วนมากทำงานในภาคเอกชนมีจำนวน 318,055 คน เป็นหญิงจำนวน 32,991 คน และทำงานในภาครัฐจำนวน 102,205 คน เป็นผู้หญิงจำนวน 10,750 คน ที่น่าสนใจคือ ผู้หญิงที่ทำงานในสาขานี้ได้รับเงินเดือนค่าตอบแทนเฉลี่ยสูงกว่าผู้ชายที่ทำงานในภาครัฐ และภาคเอกชน คือในภาครัฐผู้หญิงได้เงินเดือนเฉลี่ย 23,815 บาท ส่วนผู้ชายได้ 18,983 บาท ในขณะที่ภาคเอกชน ผู้หญิงจะได้เงินเดือนเฉลี่ยที่ 26,178 บาท ผู้ชายได้ 15,746 บาท (สำนักงานสถิติแห่งชาติ 7)

เป้าประสงค์ที่ 5.c เลือกใช้และเสริมความเข้มแข็งแก่นโยบายที่ดีและกฎระเบียบที่บังคับใช้ได้ เพื่อส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศและการให้อำนาจแก่ผู้หญิงและเด็กทุกคนในทุกระดับ

สถานะปัจจุบันของเป้าประสงค์นี้ นอกจากประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมศักยภาพและสถานภาพสตรี มีการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศให้ครอบคลุมไปถึงทุกเพศ พ.ร.บ.ความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 ซึ่งเป็นกฎหมายฉบับแรกของประเทศไทยที่ปกป้องและคุ้มครองกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ ซึ่งเป็นมาตรการทางกฎหมายที่มุ่งคุ้มครองทุกคนจากการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศ ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน นอกจากภาครัฐ ยังมีงานค้นคว้าทางวิชาการที่ศึกษาเรื่องความเสมอภาคระหว่างเพศและการให้อำนาจแก่ผู้หญิงและเด็กหญิงทุกคนในทุกระดับอย่างต่อเนื่อง อาทิการใช้แนวคิดสตรีนิยมเพื่อขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรมรวมถึงการผลักดันให้เกิดการปรับปรุงกฎหมาย เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมทางเพศ รวมทั้งมีการปรับปรุงโครงสร้างการทำงาน เช่น การยกระดับ สค. จากสำนักงาน เป็นหน่วยงานระดับกรม เมื่อ เร็วๆ นี้ในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2559 รวมทั้งแสดงความพร้อมที่จะทำงานเป็นเครือข่ายร่วมกับองค์กรสตรี และองค์กรระหว่างประเทศ พยายามตอบสนองต่อ สถานการณ์ความต้องการในปัจจุบันมากขึ้น (อ้างอิง รายงาน ของ UN Women, 2558 ใน ดวงหทัย 2560)

ทั้งนี้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีเป้าหมายพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับ Gender Responsive budgeting : GRB โดยมีมาตรการจัดทำแผนปฏิบัติการตามยุทธศาสตร์การพัฒนาสตรี พ.ศ. 2560-2564 โดยขณะนี้อยู่ในระหว่างดำเนินการ ซึ่งระบบนี้จะสามารถประเมินและจัดสรรงบประมาณเพื่อนำไปสู่การพัฒนาได้ง่ายขึ้น ดังเช่นในประเทศต่างๆ

ภาพที่ 10 ประสบการณ์ในต่างประเทศเกี่ยวกับ GRB

ประสบการณ์ในต่างประเทศ

ออสเตรเลีย	-ประเมินผลกระทบของงบประมาณที่มีต่อผู้หญิงและเด็ก
ฟิลิปปินส์	-จัดสรรงบประมาณ 5 ใน พ.ร.บ.งบประมาณ ไม่สำเร็จ -สนับสนุนภาคส่วนต่างๆ เข้าร่วมวางแผนและตรวจสอบ
อังกฤษ	-วิเคราะห์จัดเก็บภาษี และสิทธิประโยชน์ -ผลักดันหลัก ให้บทบาทผู้หญิงทางเศรษฐกิจ รายได้จากผู้หญิงจะนำไปสู่สวัสดิการครอบครัวได้มากขึ้น
ออสเตรเลีย	-ตีพิมพ์หนังสือ เกี่ยวกับ GRB ปี ค.ศ. 2002 -วิเคราะห์การเก็บภาษีรายได้ ว่าผู้ชายได้ผลประโยชน์จากกระบวนการจัดเก็บมากกว่าผู้หญิง -จัดมีในกระทรวงสาธารณสุขและกระทรวงกิจการสตรี
บังคลาเทศ	-เพิ่ม GRB ทั้งใน มหาวิทยาลัย NGO และกระทรวงกิจการสตรีและเด็ก -วิเคราะห์รายจ่ายโครงการที่เป็นประโยชน์ต่อ ชาย-หญิง -ใช้การวิจัย การเผยแพร่ -จัดทำฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้อง GRB
อินโดนีเซีย	-จัดสรรงบประมาณ ร้อยละ 5 เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้หญิง -ประกาศของประธานาธิบดี ให้ทุกหน่วยงานและท้องถิ่นบูรณาการมิติหญิงชาย ในนโยบายและโครงการ -กฎหมายกระทรวงมหาดไทยให้จัดสรรงบประมาณ ร้อยละ 5 - ตีพิมพ์หนังสือ GRB

ที่มา ภาคภูมิ (มปป)

ในบริบทของสังคมไทยเองยังมีกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี เพื่อเสริมพลังสตรีในการดำเนินกิจการ โดยมีวัตถุประสงค์ เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนดอกเบี้ยต่ำ ในการสร้างโอกาสให้สตรีเข้าถึงแหล่งเงินทุนสำหรับการลงทุน เพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ หรือเสริมสร้างความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจให้แก่สตรีและองค์กรของสตรี เป็นแหล่งเงินทุนเพื่อการส่งเสริมบทบาทและพัฒนาศักยภาพสตรีและเครือข่ายสตรี ในการเฝ้าระวังดูแลและแก้ไขปัญหาของสตรี การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของสตรี นำไปสู่การสร้างสวัสดิภาพ หรือสวัสดิการเพื่อคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของสตรีและผู้ด้อยโอกาสอื่น ๆ ในสังคม เป็นแหล่งเงินทุนเพื่อการส่งเสริม สนับสนุนการจัดกิจกรรมในการพัฒนาบทบาทสตรี การสร้างภาวะผู้นำ การพัฒนาองค์ความรู้ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางด้านสังคมให้แก่สตรีและองค์กรของสตรี และเป็นแหล่งเงินทุนเพื่อสนับสนุนโครงการอื่น ๆ ที่เป็นการแก้ไขปัญหาและพัฒนาสตรีตามที่คณะกรรมการพิจารณาเห็นสมควร (กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี)

สรุป

ในบทนี้คณะผู้วิจัยได้นำเสนอสถานะปัจจุบันของเป้าหมายที่ 5 โดยใช้วิธีการจำแนกเป้าประสงค์และตัวชี้วัด เพื่อที่จะทำให้เกิดความเข้าใจในบริบทที่สะท้อนภาพปัจจุบันของประเทศไทยอย่างชัดเจนด้วยการแสดงข้อมูลทางสถิติและข้อมูลเชิงคุณภาพ และเพื่อเป็นการชี้ว่าในแต่ละเป้าประสงค์จะมีบริบทที่ต่างกันออกไปอย่างชัดเจน ในบทต่อไปจะเป็นการนำเสนอการดำเนินงานของภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง กับเป้าหมายที่ 5 นี้

บทที่ 4

การดำเนินของภาคส่วนต่างๆ ในปัจจุบันที่เกี่ยวกับเป้าหมายที่ 5 ในบริบทของประเทศไทย

จากการสำรวจสถานะของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายที่ 5 ในบทที่ 4 นั้น ได้แสดงให้เห็นถึงสถิติตัวเลขที่สัมพันธ์กับเป้าประสงค์และตัวชี้วัดต่างๆ ซึ่งตัวเลขเหล่านั้นจะแสดงให้เห็นถึงช่องว่างระหว่างความเป็นจริงกับเป้าหมาย และยังหมายถึงประเทศไทยจะมีวิธีอย่างไรในการที่จะบรรลุเป้าหมายที่ 5 ในบทนี้ เป็นการรวบรวมข้อมูลจากภาครัฐเป็นหลักในที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าประสงค์ต่างๆ รวมถึงข้อมูลจากหน่วยงานที่ไม่ใช่ของรัฐ สำหรับในบทนี้คณะผู้วิจัยจะนำเสนอแต่ละเป้าประสงค์ดังนี้

เป้าหมายที่ 5.1 ยุติการเลือกปฏิบัติทุกรูปแบบที่มีต่อผู้หญิงและเด็กหญิงในทุกที่

การดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าประสงค์ที่ 5.1 นี้ คณะผู้วิจัยเสนอว่าควรพิจารณาโดยใช้ตัวชี้วัดตาม Metadata ของ UN-WOMEN เป็นแนวทาง เนื่องจากประเทศไทยให้สัตยาบันตามอนุสัญญาการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ และอนุสัญญาที่เกี่ยวข้องกับหลักการสิทธิมนุษยชนอีก 6 ฉบับได้แก่ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights - ICCPR) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights - ICESCR) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child - CRC) อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination - CERD) อนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษอื่น ที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรี (Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment - CAT) และอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ (Convention on the Rights of Persons with Disabilities - CRPD) (ศรันยา มปป)

ตลอดระยะเวลาสามทศวรรษตั้งแต่ประเทศไทยให้สัตยาบันในอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบนี้ ก็มีการตรานโยบาย กฎหมาย พระราชบัญญัติ ที่ตระหนักถึงสิทธิสตรี และความเสมอภาคในด้านต่างๆ มากขึ้น ในปัจจุบันนี้ประเทศไทยได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ.

2558 ซึ่งเป็นกรอบกฎหมายที่บังคับใช้ทั่วราชอาณาจักรไทย นอกจากนี้ยังหมายความรวมถึง มาตราที่ 27 ของ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยด้วย

พระราชบัญญัติเดียวกันนี้ ยังกำหนดผู้รับผิดชอบหลักทั้งข้าราชการการเมืองและข้าราชการประจำจากทุก กระทรวง รวมถึงที่ปรึกษา โดยนัยแล้วย่อมหมายความว่ามิคณะกรรมการผู้ซึ่งคอย “บังคับใช้และกำกับติดตาม” ในกรอบของกฎหมายฉบับนี้ กล่าวคือ

1. คณะกรรมการส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ (สทพ.) ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ โดย กรรมการนั้น ประกอบด้วยผู้ดำรงตำแหน่งในส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๙ คน มาจากการแต่งตั้งของ ครม. โดยเลือกจากผู้แทนองค์กรสตรีและองค์กรที่ทำงานด้านสิทธิความหลากหลายทาง เพศ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านนิติศาสตร์ สิทธิมนุษยชน สังคมศาสตร์ และจิตวิทยา โดยคณะกรรมการ สทพ. จะทำหน้าที่ กำหนดนโยบาย มาตรการ แผนงาน และดูแลสอดส่องให้เกิดความเท่าเทียมระหว่างเพศ
2. คณะกรรมการวินิจฉัยการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ (วลพ.) คณะกรรมการชุดนี้ จะได้รับการสรรหาจากคณะกรรมการ สทพ. เมื่อได้รายชื่อบุคคลที่สมควรดำรงตำแหน่งแล้ว คณะกรรมการ สทพ. จะส่งรายชื่อดังกล่าวให้ ครม. เพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งคณะกรรมการ วลพ. องค์กรประกอบของคณะกรรมการ วลพ. นั้น มี จำนวน 8-10 คน ผู้ที่เข้ามาดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการชุดนี้ควรที่จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้และความสามารถสูง ทั้งนี้ เพื่อที่จะใช้ความรู้ความสามารถและประสบการณ์วินิจฉัยประเด็นเรื่องร้องเรียนได้โดยทันที

แต่สำหรับเรื่องผลของการ “บังคับใช้และกำกับติดตาม” ยังเป็นเรื่องที่ต้องดูในระยะยาวต่อไป และถ้าหากพิจารณาถึงผลระยะสั้น สามารถพิจารณาได้จากการที่รัฐบาลเอาใจใส่ต่อปัญหาการค้ามนุษย์มากขึ้น ซึ่งทำให้ประเทศไทยได้รับการยกระดับจาก Tier 3 ขึ้นมาอยู่ในระดับ Tier 2 watch list ซึ่งมีนัยทางการเมือง สังคม และ เศรษฐกิจที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนของประเทศไทย

ซึ่งการให้ความสำคัญกับเป้าหมายที่ 5.1 นี้ UN-WOMEN ได้กำหนดให้ใช้ตัวชี้วัดการจัดลำดับการค้า มนุษย์ แต่ที่ตั้งข้อสังเกตว่าระบบการคำนวณควรได้รับการพัฒนาให้แม่นยำมากขึ้น ซึ่งสำหรับกรณีของประเทศไทย ได้รับการยกระดับจาก Tier 3 ให้มาอยู่ Tier 2 watch list ในปี พ.ศ. 2559 (กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน มปป) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความพยายามของรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ให้มีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดี ขึ้น

เป้าหมายที่ 5.2 ขจัดความรุนแรงทุกรูปแบบที่มีต่อผู้หญิงและเด็กทั้งในที่สาธารณะและที่รโหฐาน รวมถึง การค้ามนุษย์ การกระทำทางเพศ และการแสวงหาประโยชน์ในรูปแบบอื่น

ในระยะเวลา 20 ปีที่ผ่านมารัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของไทยมีนโยบายและมาตรการเกี่ยวกับการขจัดความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็กดังนี้

- พ.ศ. 2540 ประกาศใช้ พระราชบัญญัติการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก
- พ.ศ. 2542 รัฐบาลได้มีมาตรการให้โรงพยาบาลในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขทุกแห่ง จัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือเด็กและสตรีในภาวะวิกฤติขึ้น (One Stop Crisis Center: OSCC) ซึ่งต่อมาเรียกว่า “ศูนย์พึ่งได้” โดยทำงานเป็นทีมสหวิชาชีพเพื่อให้บริการ ให้ความช่วยเหลือผู้หญิงและเด็กที่ถูกกระทำรุนแรง และให้เดือนพฤศจิกายนของทุกปีเป็น “เดือนรณรงค์ยุติความรุนแรงต่อเด็กและสตรี”
  - พ.ศ. 2543 รัฐบาลได้มีมติเห็นชอบกับนโยบายและแผนขจัดความรุนแรงต่อเด็กและสตรี
  - พ.ศ. 2546 ประกาศใช้ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก
  - พ.ศ. 2547 จัดตั้งศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน (ศพค.) ซึ่งเป็นองค์กรภาคประชาชน ที่มาจากตัวแทนกลุ่ม หรือองค์กรในชุมชน ที่อาสาสมัครมาร่วมกันดูแล ป้องกันและแก้ไขปัญหาครอบครัวในชุมชนที่มีการบริหารจัดการในรูปของ "คณะทำงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน" โดยมีเครือข่ายกลุ่มครอบครัวเป็นสมาชิก และอยู่ในความดูแลและสนับสนุนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ศพค.จะเป็นศูนย์กลางในการเฝ้าระวัง ป้องกัน แก้ไขปัญหา ให้คำแนะนำ และส่งเสริมการเรียนรู้ในครอบครัว
  - พ.ศ. 2550 ประกาศใช้ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 เมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน พ.ศ. 2550 โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อคุ้มครองและให้ความช่วยเหลือผู้ถูกกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว โดยผู้ถูกกระทำและผู้พบเห็นเหตุการณ์มีหน้าที่ต้องแจ้งเหตุ การขับเคลื่อนกฎหมายดังกล่าว ถือเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการเข้าไปป้องกันและยุติปัญหาความรุนแรงต่อสตรี เจ้าหน้าที่ทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ และเอกชนมีความพยายามที่จะดำเนินการช่วยเหลือและเยียวยาความรุนแรงที่เกิดขึ้น ทั้งนี้กฎหมายนี้ได้มุ่งเน้นเฉพาะการคุ้มครองผู้หญิงหากรวมถึงเด็กและสมาชิกทุกคนที่อยู่ในครอบครัวและได้รับผลกระทบจากความรุนแรง
  - พ.ศ. 2551 ประกาศใช้ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์
  - พ.ศ. 2553 ประกาศใช้ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว
  - พ.ศ. 2554 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบข้อตกลงเพื่อการดำเนินโครงการทุกบ้านปลอดภัย : การสนับสนุนการดำเนินการตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ [Every Home a Safe Home : Supporting Thailand Towards Effective Implementation of Protection of Domestic Violence Victims Act B.E. 2550 (2007)] ระหว่างสำนักงานโครงการพัฒนาแห่ง

สหประชาชาติ (United Nations Development Programme : UNDP) กับกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยมีเป้าหมายให้ผู้หญิงและเด็กหญิงที่เผชิญความรุนแรงในครอบครัวได้รับการคุ้มครองและบริการผ่านกลไกสหวิชาชีพระดับชาติ

- พ.ศ. 2556 เปิดใช้งานระบบสารสนเทศของ OSCC ศูนย์ช่วยเหลือสังคม “OSCC Application” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรองรับการดำเนินการช่วยเหลือและประสานส่งต่อบริการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือผู้ปัญหาทางสังคม

- พ.ศ.2557 จัดตั้ง “OSCC 1300 ศูนย์ช่วยเหลือสังคม” เพื่อให้การดูแลช่วยเหลือผู้เสียหายและหรือผู้ที่ได้รับผลกระทบ 4 ด้านคือ การกระทำ รุนแรงต่อเด็ก สตรี ผู้สูงอายุและผู้พิการ การตั้งครรภ์ไม่พร้อม การค้ามนุษย์และแรงงานเด็ก ซึ่งการทำงานแบบบูรณาการร่วมกันระหว่างกระทรวงที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- กระทรวงสาธารณสุขรับผิดชอบเรื่องการตั้งครรภ์ไม่พร้อม (คุณแม่วัยใส)
- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์รับผิดชอบเรื่องการกระทำรุนแรงต่อเด็ก สตรี ผู้สูงอายุและผู้พิการ
- สำนักงานตำรวจแห่งชาติรับผิดชอบเรื่องการค้ามนุษย์
- กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมรับผิดชอบเรื่องแรงงานเด็ก

- พ.ศ. 2558 ปรับปรุงพระราชบัญญัติปกป้องและปราบปรามการค้ามนุษย์ โดยเพิ่มกระบวนการให้สามารถดำเนินคดีได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นและเพิ่มโทษถึงการประหารชีวิต

- พ.ศ. 2558 ประกาศใช้ พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ

- พ.ศ. 2559 ประกาศใช้ พระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น

ที่ผ่านมา รัฐบาลได้ขยายบริการศูนย์พึ่งได้ให้ครอบคลุมโรงพยาบาลในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขมากขึ้น ซึ่งทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการความช่วยเหลือได้มากขึ้น ทั้งนี้ในปีพ.ศ. 2560 กระทรวงสาธารณสุขมีแผนดำเนินการช่วยเหลือสตรีและเด็กที่ถูกกระทำรุนแรงดังนี้

1. ขยายบริการศูนย์พึ่งได้ไปยังโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลอีก 9,750 แห่ง ให้เป็นหน่วยรับแจ้งเหตุคัดกรองและส่งต่อผู้ที่ประสบปัญหา

2. ขยายโครงการการพัฒนาแนวทางการปฏิบัติงานคุ้มครองเด็กของหน่วยงานด้านสาธารณสุข และแนวทางการส่งต่อในเครือข่ายระดับจังหวัดไปในสถานบริการทั้ง 12 เขตสุขภาพ

3. พัฒนาแนวทางการประเมินอายุเด็กทางคดี มีแนวทางในการตรวจประเมินอายุเด็กที่เป็นมาตรฐานน่าเชื่อถือ เป็นที่ยอมรับของหน่วยงานทางด้านสาธารณสุขและกระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะการดำเนินงานตาม พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.2551

4. พัฒนาศักยภาพบุคลากร ให้มีความรู้ ทักษะในการให้การปรึกษาแบบฟื้นฟูอำนาจและศักยภาพ เพื่อช่วยเหลือผู้ที่ประสบปัญหาให้สามารถก้าวข้ามจากสภาพปัญหา ฟื้นฟูและเยียวยาเด็กและสตรีที่ถูกกระทำรุนแรง รวมถึงผู้ที่ได้รับผลกระทบและครอบครัว

5. จัดทำแผนยุทธศาสตร์บูรณาการการพัฒนาระบบบริการศูนย์พึ่งได้ในประเทศไทย โดยสร้างการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

หน่วยงานรัฐและองค์กรพัฒนาเอกชนที่มีบทบาทในการช่วยเหลือสตรีและเด็กที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำรุนแรง ได้แก่

- ศูนย์พึ่งได้ ตามโรงพยาบาลในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ช่วยเหลือเด็กและสตรีที่ถูกกระทำรุนแรง อย่างครบวงจร ครอบคลุมด้านการแพทย์และสาธารณสุข ด้านกฎหมายและด้านสวัสดิการสังคม

- ศูนย์ช่วยเหลือสังคม (OSCC) สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นศูนย์ประสาน สนับสนุน ให้คำปรึกษา แนะนำการดำเนินงาน OSCC ศูนย์ช่วยเหลือสังคมทั่วประเทศ ตลอดจนทำหน้าที่บริหารจัดการข้อมูล และ พัฒนาระบบ เครื่องมือ กลไก บุคลากร กระบวนการ และการดำเนินงาน Hotline 1300

- ศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กและสตรี ตามโรงพยาบาลที่อยู่ในสังกัดสำนักงานการแพทย์ กรุงเทพมหานคร 8 แห่ง อำนวยความสะดวกและให้บริการความช่วยเหลือผู้ถูกกระทำรุนแรงตลอด 24 ชั่วโมง เป็นศูนย์กลางในการประสานส่งต่อผู้ถูกกระทำให้ได้รับความช่วยเหลือ ให้หน่วยงานเครือข่ายที่เกี่ยวข้องตามความเหมาะสม ตรงตามความต้องการของผู้รับบริการ

- ศูนย์บริการสาธารณสุข ที่อยู่ในสังกัดสำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร

- โรงพยาบาลตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ให้บริการแก่เด็กและสตรี ที่ถูกกระทำรุนแรงแบบครบวงจรตั้งแต่การตรวจชันสูตร การตรวจรักษาทางร่างกายและป้องกันโรค การบำบัดฟื้นฟูจิตใจและสังคม การคุ้มครองสวัสดิภาพและการประสานงานเพื่อช่วยเหลือด้านกฎหมาย และการช่วยเหลืออื่นๆ

- บ้านพักเด็กและครอบครัว กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ร่วมมือกับหน่วยงานอื่นๆจัดกิจกรรมรณรงค์ ยุติความรุนแรงต่อเด็กและสตรีอย่างต่อเนื่อง อาทิ ร่วมกับองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) และมูลนิธิธรรมาภิบาล กายจนอักษร ดำเนินกิจกรรม “รณรงค์ร่วมสร้างพื้นที่ปลอดภัยคุกคามทางเพศบนรถขสมก.” ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556 โดยการติดสติ๊กเกอร์หยุดการคุกคามทางเพศในรถขสมก. และทำป้ายรถทุกแห่ง รวมทั้งนำภาพยนตร์สั้น เผยแพร่ในสื่อต่างๆ เพื่อให้ประชาชนและพนักงานขสมก.ตระหนักถึงปัญหาการคุกคามทางเพศ กระตุ้นให้สังคมไม่นิ่งเฉยและช่วยกันสอดส่องพฤติกรรมกรรมการคุกคามทางเพศ

- สมาคมบัณฑิตสตรีทางกฎหมายแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชินูปถัมภ์ ให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายเกี่ยวกับการกระทำความรุนแรงต่อเด็ก สตรี และความรุนแรงในครอบครัว

- สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี ให้บริการปรึกษาปัญหาครอบครัวตลอด 24 ชั่วโมง และก่อตั้งบ้านพักฉุกเฉินเพื่อช่วยเหลือผู้หญิงและเด็กผู้ประสบปัญหาเดือดร้อน เมื่อพ.ศ. 2523 เพื่อเป็นที่พักพิงชั่วคราวให้แก่ผู้หญิงและเด็กที่ประสบปัญหาครอบครัว เช่น ถูกทำร้าย ถูกทอดทิ้ง เป็นต้น โดยจัดหาที่อยู่ อาหาร ดูแลเรื่องสุขอนามัย ให้คำปรึกษาแนะนำและกระบวนการจัดกลุ่มบำบัดทางจิต โดยตั้งแต่เริ่มดำเนินการมาจนถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2559 (เป็นเวลา 36 ปี 4 เดือน) มีผู้หญิงและเด็กที่ประสบความเดือดร้อนเข้ารับการช่วยเหลือจากบ้านพักฉุกเฉินจำนวน 52,773 ราย

นอกจากนี้ สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรีได้จัดตั้งศูนย์กนิษฐ์นารี เพื่อช่วยเหลือผู้หญิงและเด็กที่ถูกข่มขืนอย่างครบวงจร โดยมีทีมสหวิชาชีพตลอด 24 ชม. ประกอบด้วยแพทย์นิติเวช/สูตินรีเวชและพยาบาล ร่วมกันตรวจร่างกายและเก็บหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์พร้อมให้ยาป้องกันการตั้งครรภ์และเชื้อ HIV, นักสังคมสงเคราะห์/นักจิตวิทยา/จิตแพทย์ ให้คำปรึกษาและฟื้นฟูสภาพจิตใจ, ทนาย/ตำรวจ/อัยการ/นักสังคมสงเคราะห์ ร่วมสอบปากคำและบันทึกข้อมูลเพื่อให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมาย ระหว่างดำเนินการ มีบ้านพักฉุกเฉินเป็นที่พักพิงชั่วคราวและศูนย์การศึกษาและฝึกอาชีพ ให้ความรู้และฝึกอาชีพเพื่อเสริมศักยภาพก่อนคืนผู้เสียหายสู่สังคม

- มูลนิธิเพื่อนหญิง ให้ความช่วยเหลือผู้หญิงที่ตกอยู่ในภาวะวิกฤติความรุนแรงจากภัยคุกคามทางเพศ การถูกข่มขู่คุกคามและเผยแพร่คลิปวิดีโอ การถูกทำร้ายโดยบุคคลในครอบครัวที่ส่งผลกระทบต่อร่างกาย จิตใจ สิทธิ เสรีภาพและความมั่นคงในชีวิตตั้งครรรค์และไม่พร้อมที่จะรับผิดชอบ/ท้องในวัยเรียน/ถูกแสวงหาประโยชน์ทางเพศ/การใช้แรงงานที่ผิดกฎหมายจากกระบวนการค้ามนุษย์ ถูกเลิกจ้างโดยไม่เป็นธรรมหรือถูกเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศ/เชื้อชาติ/ศาสนา เพื่อเป็นการแก้ปัญหาให้มีผลในเชิงโครงสร้าง ส่งเสริมความเข้าใจบริบทมิติหญิงชายในกระแสการพัฒนาของสังคมยุคใหม่/สร้างความเข้มแข็งให้กับเครือข่ายขบวนการต่อสู้ของผู้หญิงเพื่อร่วมสร้าง ร่วมคิด ร่วมทำสังคมที่เสมอภาคและเป็นธรรม (มูลนิธิเพื่อนหญิง มปป)

- มูลนิธิวิวัฒนาหงสกุลเพื่อเด็กและสตรี ช่วยเหลือเด็กและสตรีที่ถูกละเมิดสิทธิ ถูกทารุณกรรมในรูปแบบต่างๆ และไร้ที่พึ่ง ตลอดจนการฟื้นฟูด้านร่างกายและจิตใจ รวมทั้งช่วยส่งเสริมและพัฒนารายได้ เสริมทักษะแก่เด็กที่ยากไร้และด้อยโอกาส

- มุลินธิหญิงชายก้าวไกล ให้การปรึกษาด้านกฎหมายและด้านสังคมสงเคราะห์โดยเจ้าหน้าที่นักสังคมสงเคราะห์ อาสาสมัครนักสังคมสงเคราะห์ และอาสาสมัครนักกฎหมาย นอกจากนี้ยังร่วมกับ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) จัดรณรงค์ยุติความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็กหลายครั้งเช่น "เปิด ปรับ เปลี่ยน : หยุดความรุนแรงในครอบครัว" ในปี พ.ศ. 2558, “คุณทำได้ ผู้ชายตัวจริง ยุติความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็ก” (Man Can Do Stop Violence) ในปี พ.ศ. 2559

เป้าประสงค์ที่ 5.3 จัดแนวปฏิบัติที่เป็นภัยทุกรูปแบบ อาทิ การแต่งงานในเด็กก่อนวัยอันควรโดยการบังคับ และการขลิบอวัยวะเพศหญิง

เมื่อพิจารณาถึงข้อห่วงใยที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนได้กล่าวถึงในรายงานคู่ขนานเกี่ยวกับประเด็นการสมรสหรือการอยู่ร่วมกันก่อนอายุ 15 ปี และ 18 ปี ที่ยังไม่สอดคล้องกับอนุสัญญา CEDAW กล่าวคือ

พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลอาญา (ฉบับที่ 23) พ.ศ. 2558 มาตราที่ 277 ยังคงอนุญาตให้มีการกระทำชำเราเด็กที่เป็นภรรยาที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี จากการศึกษาที่ยังคงข้อยกเว้น “ซึ่งมิใช่สามีหรือภรรยาตน” อีกทั้งยังเป็นการเปิดช่องให้ศาลอนุญาตให้เด็กชายอายุไม่เกิน 18 ปีที่มีความสัมพันธ์ทางเพศกับเด็กหญิงที่อายุเกิน 13 ปี แต่ต่ำกว่า 15 ปี โดยที่เด็กหญิงยินยอม สามารถแต่งงานกับเด็กหญิงได้ ทั้งๆ ที่การมีเพศสัมพันธ์ก่อนที่เด็กหญิงจะมีความพร้อมด้านอนามัยเจริญพันธุ์เป็นผลเสียต่อสุขภาพของเด็กหญิงได้

เมื่อผลการสำรวจเชิงสถิติเป็นประจักษ์เกี่ยวกับการได้รับการศึกษา หรือโอกาสที่ได้รับการศึกษาสูงขึ้น จะช่วยลดอัตราการสมรสหรืออยู่ด้วยกันของผู้หญิง ก่อนอายุ 15 ปี และ 18 ปี ได้นั้น ตามที่ประเทศไทยได้ให้คำตอบแก่คณะกรรมการอนุสัญญา CEDAW เกี่ยวกับการเรื่องการศึกษา (Committee on the Elimination of Discrimination against Women 2017) ได้มีการระบุถึงพระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559 ว่า โรงเรียนต้องเสริมสร้างความเข้าใจเรื่องเพศศึกษา พร้อมกันนั้นต้องให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการป้องกันการตั้งครรภ์ ตลอดจนอนุญาตให้วัยรุ่นที่ตั้งครรภ์เรียนหนังสือจนจบการศึกษา โดยเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการคุมกำเนิด สุขภาวะเจริญพันธุ์ ผลกระทบจากการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันสมควร ตลอดจนเชื้อโรคทางเพศสัมพันธ์ให้แก่นักเรียนในระดับประถมและมัธยมศึกษาในแบบเรียนด้วย โดยที่จะสอดแทรกเนื้อหาตามความเหมาะสมของอายุของนักเรียน

จะพบว่าประเทศไทยไม่ได้มีนัยนอบใจกับปัญหาดังกล่าว และค่อนข้างมีความเข้าใจในตัวปัญหา พยายามแก้ปัญหาที่สาเหตุ คือการศึกษา และมีแนวนโยบายแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นหากการป้องกันไม่สำเร็จอีกเช่นกัน จาก

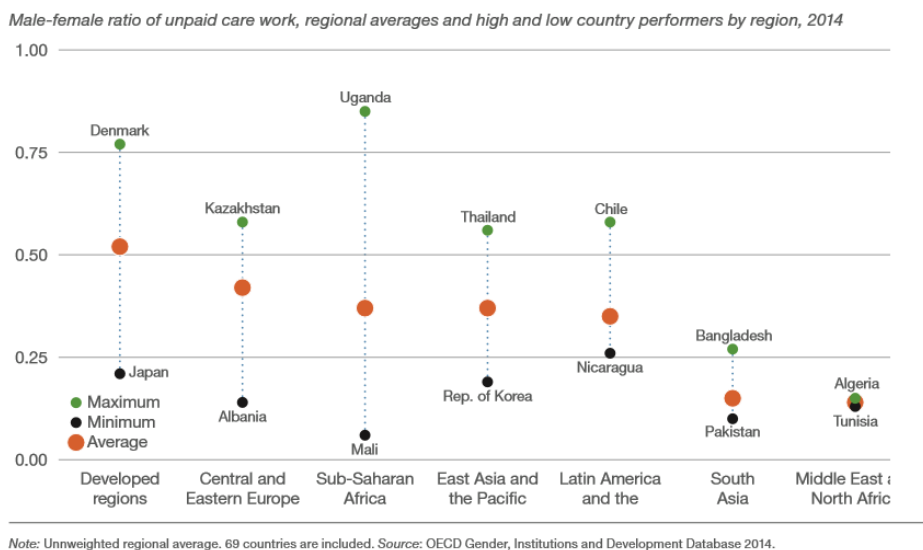
นโยบายและการแก้ปัญหาที่ถูกจุดเช่นนี้ จะทำให้อัตราผู้หญิงช่วยอายุ 20-24 ปี แต่งงานหรืออยู่กินกับผู้ชาย ก่อนอายุ 15 ปี และ 18 ปี ลดลงอย่างแน่นอน

เป้าประสงค์ที่ 5.4 ตระหนักและให้คุณค่าต่อการดูแลและการทำงานบ้านโดยไม่ได้รับค่าจ้าง ผ่านการให้บริการสาธารณะ โครงสร้างพื้นฐานและนโยบายการคุ้มครองทางสังคม และสนับสนุนความรับผิดชอบร่วมกันภายในครัวเรือนและครอบครัว ตามความเหมาะสมของแต่ละประเทศ

Roadmap ที่กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้วางแนวทางดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ 5.4.1 นี้ มุ่งไปที่การเปลี่ยนทัศนคติและค่านิยมของความเสมอภาคในครอบครัวเป็นหลัก เพื่อส่งเสริมและสร้างความตระหนักในการดูแลแลการทำงานในบ้านที่ไม่ได้รับค่าจ้าง แต่ยังไม่มีความชัดเจน หรือโครงการที่ชัดเจน

อย่างไรก็ดี เมื่อเปรียบเทียบสถิติในปี พ.ศ. 2557 กับปี พ.ศ.2558 จะพบว่า สถานการณ์เรื่องจำนวนชั่วโมงที่ผู้หญิงทำงานดูแลครัวเรือนโดยไม่ได้รับค่าจ้างในภาพรวมดีขึ้น โดยที่ในปี พ.ศ.2557 มีสัดส่วนความแตกต่างระหว่างการทำงานดูแลครัวเรือนโดยไม่ได้รับค่าจ้างระหว่างผู้ชายและผู้หญิงมากกว่าระดับ 0.50 ซึ่งสูงที่สุดในเอเชียตะวันออกและแปซิฟิก ในขณะที่ปี พ.ศ. 2558 ตามรายงานของสำนักงานสถิติแห่งชาติตามที่เสนอไปแล้วนั้นมีแนวโน้มที่ดีขึ้น

ภาพที่ 11 ร้อยละของผู้ชายและผู้หญิงที่ทำงานดูแลครัวเรือนโดยไม่ได้รับค่าจ้าง

ที่มา UN secretary-general High-level Panel on Women's Economic Development (2016)

เป้าประสงค์ที่ 5.5 สร้างหลักประกันว่าผู้หญิงจะมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่และมีประสิทธิผลและมีโอกาสที่เท่าเทียมในการเป็นผู้นำในทุกระดับของการตัดสินใจในเรื่องของการเมือง เศรษฐกิจและสาธารณะ

แม้ว่าดัชนีตัวชี้วัดหรือสถิติในการประเมินโอกาสความเป็นผู้นำทางการเมืองของสตรีไทยในระดับสากลดูเหมือนอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำหรือมีจำนวนที่ลดลง แต่ขณะเดียวกันบริบทของประเทศไทยเองช่วง 1 ทศวรรษที่ผ่านมา ได้มีการจัดทำข้อมูลเปรียบเทียบบทบาทผู้นำองค์กรภาครัฐของสตรีไทยพบว่าแม้ผู้ชายจะมีบทบาทในการเป็นผู้นำทางการเมืองหรือองค์กรมากกว่าสตรี แต่โอกาสในการก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งระดับผู้บริหารของสตรีก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นหากดูจากแผนภาพที่ 11 ซึ่งแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นนี้สอดคล้องกับเป้าหมายที่ส่งเสริมให้ผู้หญิงมีประสิทธิผลและมีโอกาสที่เท่าเทียมในการเป็นผู้นำทุกระดับของการตัดสินใจในเรื่องของการเมือง เศรษฐกิจ และสาธารณะ (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ 2, 2558)

ในส่วนของงานวิจัยเกี่ยวกับสตรีมีความก้าวหน้ามากขึ้น การวิจัยเชิงคุณภาพมีความสอดคล้องกับผลวิจัยเชิงปริมาณพบว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้กระบวนการเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองของสตรีในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่จะประสบความสำเร็จต้องประกอบด้วย (1.) ด้านการแนะนำตัวเอง (2.) ด้านการสนับสนุนและส่งเสริมการศึกษา (3.) ด้านการเข้าไปในกลุ่มองค์กร (4.) ด้านการใช้สื่อ (5.) ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน (ชยานันท์, 2558: 108) ส่วนองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมศักยภาพของสตรี ก็ได้จัดกิจกรรมที่เพื่อกระตุ้นให้เกิดการตระหนักถึงบทบาทของสตรีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศอย่างต่อเนื่อง อาทิ สถาบันวิจัยบทบาทหญิงชายและการพัฒนา Gender and Development Research Institute (GDRI) ร่วมกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน จัดโครงการคัดเลือก “ผู้หญิงเก่ง ปี 2560” โดยจัดพิธีมอบโล่รางวัล ประกาศเกียรติคุณแก่ผู้หญิงเก่งในสาขาอาชีพต่าง ๆ จำนวน 10 สาขาอาชีพ คือ เกษตรกร สิ่งแวดล้อม นักพัฒนา ผู้ริเริ่มธุรกิจ นักการเมืองท้องถิ่น นักการเมืองระดับชาติ นักบริหาร สื่อมวลชน เยาวสตรี และ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อรณรงค์ให้มีการเผยแพร่ข้อมูลบทบาท และความสามารถที่แท้จริงของผู้หญิงที่มีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศอย่างต่อเนื่อง

ภาพที่ 12 บทบาทของผู้นำองค์กรภาครัฐของหญิงไทย

ที่มา กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ 2 (2558)

เป้าประสงค์ที่ 5.6 สร้างหลักประกันว่าจะมีการเข้าถึงสุขภาพทางเพศและอนามัยเจริญพันธุ์และสิทธิด้านการเจริญพันธุ์โดยถ้วนหน้าตามที่ตกลงในแผนปฏิบัติการของการประชุมนานาชาติว่าด้วยประชากรและการพัฒนาและปฏิญญาปักกิ่งและเอกสารทบทวนผลลัพธ์จากการประชุมเหล่านั้น

การดำเนินการของภาคส่วนต่าง ๆ อาทิ กรอบการประชุมการพัฒนาประชากรหลังจากปี ค.ศ. 2014 (International Conference on Population Development – ICPD Beyond 2014) เพื่อพิจารณาจัดทำแนวนโยบายอนามัยการเจริญพันธุ์แห่งชาติของประเทศไทย (United Nations 2014) สรุปสาระสำคัญเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับภาวะการเจริญพันธุ์ต่ำ ดังนี้

- สิทธิอนามัยการเจริญพันธุ์ของบุคคลต้องเอื้อให้ผู้หญิงมีศักยภาพสามารถควบคุมภาวะการเจริญพันธุ์ด้วยตนเองได้ มีอิสระภาพในการตัดสินใจ
- บุคคลมีสิทธิตัดสินใจเกี่ยวกับการเจริญพันธุ์ด้วยตนเอง

- ส่งเสริมสมดุลของการทำงานและการใช้ชีวิต (Work-life balance) ที่ผู้เป็นพ่อแม่ยังสามารถคงสภาพการทำงานได้พร้อมๆ กับการมีบุตร
- สิทธิอนามัยการเจริญพันธุ์ยื่นหยัดต่อความตระหนักในเรื่องสิทธิขั้นพื้นฐานของชีวิตคู่และบุคคลว่าสามารถตัดสินใจได้อย่างอิสระ มีความรับผิดชอบต่อจำนวน การเว้นระยะห่างการมีบุตร และเวลาที่จะมีบุตร

พ.ร.บ.การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น เป็นกฎหมายที่กำหนดให้มี 5 กระทรวงหลัก คือ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงแรงงาน กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงสาธารณสุข เป็นผู้รับผิดชอบโดยตรงเพื่อนำไปปฏิบัติให้สามารถบรรลุได้ตามเป้าประสงค์ โดยเนื้อหาของกฎหมายจะพบว่ากฎหมายระบุให้สอดคล้องกับการพยายามแก้ไขปัญหานั้น เห็นได้จากเนื้อหาของกฎหมายพยายามแก้ไขปัญหาคือวัยรุ่นไทยตั้งครรถ์แบบไม่พร้อม ซึ่งสร้างความกังวลให้สังคมไทยมานาน แม้จะมีการกำหนดนโยบายมากมายเพื่อลดปัญหาแต่ดูเหมือนจะยังไม่สำเร็จ เพราะสถิติการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นไทยยังอยู่ในอันดับต้นๆ จากที่สสส.ได้ทำการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับ พ.ร.บ.การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น โดยทำการสอบถามนักเรียนในระดับชั้นม.ต้น ม.ปลาย และปวช. ในพื้นที่กทม.และ 4 จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่ ขอนแก่น ชลบุรี และ สงขลา จำนวนทั้งสิ้น 3,053 ตัวอย่าง ในช่วงเดือนกรกฎาคม 2559 พบว่า สาเหตุที่ทำให้เกิดการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น อันดับ 1 คือ มาจากพฤติกรรมเลียนแบบจากกลุ่มเพื่อนและสื่อต่างๆ (73.9%) ตามด้วยอันดับ 2 การดื่มแอลกอฮอล์(73%) และอันดับ 3 การพักอาศัยอยู่ตามลำพังของวัยรุ่น โดยไม่มีผู้ปกครองอยู่ด้วย (72.7%) นอกจากนั้นยังพบว่า โรงเรียนและสถานศึกษาบางแห่งเริ่มมีการสะท้อนผ่าน สสส. ภายหลังจากกฎหมายนี้มีผลบังคับ โดยมองว่าจะมีเด็กที่เรียนต่อจนถึงกำหนดคลอดมากขึ้น และสิ่งที่เด็กเยาวชนต้องการมากที่สุดคือ 1. การจัดหลักสูตรการเรียนการสอนวิชาเพศศึกษาอย่างรอบด้านและวิธีการคุมกำเนิด 2. โรงเรียนต้องประสานหรือหาแหล่งช่วยเหลือด้านสังคม และ 3. การจัดให้มีเจ้าหน้าที่ดูแลผู้ตั้งครรถ์ส่งต่อระบบสวัสดิการสังคม (arphawan so pontamarak(27 กรกฎาคม 2559). ดิเดย์ พ.ร.บ.การป้องกันและแก้ไขการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น. สืบค้นจาก <http://www.thaihealth.or.th/Content/32106-ดิเดย์%20พ.ร.บ.การป้องกันและแก้ไขการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น.html>)

ความคืบหน้าหลังจากมีการบังคับใช้ พ.ร.บ. การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น คาดว่าสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างๆ จะพยายามมุ่งรณรงค์สร้างความเข้าใจให้กับวัยรุ่นมากขึ้น เช่น โรงเรียนหรือสถานศึกษาต้องจัดให้มีการเรียนการสอนเรื่องเพศวิถีศึกษาให้เหมาะสมกับช่วงวัยของนักเรียน และจัดหาผู้สอนพร้อมสร้างระบบการดูแล ช่วยเหลือ และคุ้มครองเด็กที่ตั้งครรถ์ ให้ได้รับการศึกษาด้วยรูปแบบที่เหมาะสม ด้านหน่วยงานรัฐเองก็มีการส่งเสริมสนับสนุนสภาเด็กและเยาวชนระดับจังหวัดและระดับอำเภออยู่แล้ว โดยมีนโยบายสร้างเครือข่ายเด็กและเยาวชนในพื้นที่เพื่อเป็นแกนนำป้องกัน แก้ไขและเฝ้าระวังปัญหาการตั้งครรภ์

ในวัยรุ่น จัดฝึกอาชีพตามความสนใจและความถนัดแก่วัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ก่อนและหลังคลอด และประสานงานเพื่อจัดหางานให้ได้ประกอบอาชีพตามความเหมาะสมของเด็กแต่ละคน อย่างไรก็ตาม หน่วยงานต่างๆ ควรมีระบบการกำกับ ติดตาม อย่างต่อเนื่องเพื่อสามารถลดปัญหาได้จริง แม้รัฐบาลจะพยายามแก้ปัญหาหรือออกกฎหมายบังคับใช้เพื่อลดอัตราเสี่ยงของการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น แต่ถ้าวัยรุ่นยังละเลยและไม่ตระหนักถึงผลที่จะตามมาในอนาคต สถิติการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นไทยอาจจะยังคงอยู่ในระดับที่น่ากังวล และยังไม่สามารถไปถึงเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน

ประเทศไทยได้รับเกียรติและสิทธิมนุษยชน ให้เข้าร่วมแผนปฏิบัติการ

1.1 แผนปฏิบัติการ ICPD Beyond 2014 หลักการข้อที่ 4 หน้า 15

สร้างความคืบหน้าเรื่องความเท่าเทียมและเป็นธรรมต่อบทบาทหญิงชาย เสริมพลังอำนาจให้แก่ผู้หญิง จัดความรุนแรงต่อผู้หญิงทุกรูปแบบโดยจะต้องให้ความมั่นใจว่าผู้หญิงเป็นผู้มีศักยภาพสามารถควบคุมภาวะเจริญพันธุ์ด้วยตนเองได้ ประเด็นดังกล่าวเป็นหัวใจสำคัญของการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับประชากรและการพัฒนา สิทธิมนุษยชนของผู้หญิงและเด็กผู้หญิงไม่ได้เป็นสิ่งแปลกแยก แต่ผนึกรวมเป็นส่วนหนึ่งของหลักการสากลเรื่อง สิทธิมนุษยชน การมีส่วนร่วมของผู้หญิงอย่างเต็มที่และเท่าเทียมในเรื่องของพลเมือง วัฒนธรรม การเมืองและชีวิต สังคมทั้งในระดับชาติ ภูมิภาคและในระดับสากล การจัดความรุนแรงและกีดกันทุกรูปแบบจากฐานความต่าง เรื่องเพศ เป็นวัตถุประสงค์ที่สำคัญในแวดวงนานาชาติ

1.2 แผนปฏิบัติการ ICPD Beyond 2014 ตอนที่ 2 หน้า 15

58. การได้รับเกียรติเป็นสิ่งที่เกี่ยวพันไม่สามารถแยกออกจากสิทธิมนุษยชนและหลักการเรื่องเสรีภาพของบุคคล จากแผนปฏิบัติการประชากรและการพัฒนา การได้รับเกียรติเป็นสิ่งที่เป็นอย่างยิ่งกว่าการที่ความต้องการขั้นพื้นฐานได้รับการตอบสนอง แต่ยังคงครอบคลุมถึงเรื่องสิทธิในการศึกษา การมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ต่อการมีชีวิตทางสังคม เศรษฐกิจและการเมือง ต่อเสรีภาพในการได้รับข้อมูลข่าวสาร ปราศจากการกีดกันและการถูกระงับความมั่นคงปลอดภัยในที่อยู่อาศัย ตลอดจนเสรีภาพในการอพยพย้ายถิ่นฐาน จึงทำให้บุคคลสามารถเข้าถึงโอกาสในการสร้างและพัฒนาศักยภาพตลอดช่วงชีวิต การได้รับเกียรติครอบคลุมถึงสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานต่ออนามัยการเจริญพันธุ์และอิสระภาพในการตัดสินใจ ไม่ว่าจะเลือกที่จะรักใคร่ ไม่ว่าจะตัดสินใจมีบุตรหรือไม่ จะมีเมื่อใด ได้รับประกันว่าความสัมพันธ์ทางเพศและการเจริญพันธุ์จะนำไปสู่ความสุขของมวลมนุษย์ที่เกี่ยวข้องโดยปราศจากความกลัวที่จะนำไปสู่การเจ็บป่วยหรือเกิดความเสียหายต่อสุขภาพ สิทธิและเสรีภาพเหล่านี้เป็นเงื่อนไขเบื้องต้นต่อการมีสังคมเพื่อคนทั้งมวลอันประกอบไปด้วยบุคคลที่มีความยืดหยุ่น ปรับตัว ทำให้ทุกคนมีความมั่นใจต่ออนาคต

1.2 B. การเสริมพลังอำนาจของผู้หญิงและความเท่าเทียมบทบาทหญิงชาย หน้า 23

92. แผนปฏิบัติการส่งเสริมประเทศในการกำเนิดนโยบายและโครงการที่เกื้อกูลต่อการสร้างสมดุลของการทำงานและการใช้ชีวิต ทำให้ผู้เป็นพ่อแม่ยังคงสามารถทำงานหาเลี้ยงชีพได้โดยไม่ต้องรอมชอมกับความเป็นอยู่ของ

บุตรและครอบครัว โดยสร้างสภาพเอื้อทางกฎหมาย กฎข้อบังคับ และข้อพิจารณาที่เหมาะสมต่างๆ เพื่อให้ผู้หญิงยังคงความสามารถมีบุตร ให้นมลูก และเลี้ยงดูบุตร โดยยังคงสภาพการเป็นผู้หญิงทำงานอยู่ได้

2. สุขภาพ แผนปฏิบัติการ ICPD Beyond 2014 ย่อหน้า 7.3 หน้า 75

สิทธิอนามัยการเจริญพันธุ์ได้ผนวกสิทธิมนุษยชนที่ได้รับความตระหนักในกฎหมายของประเทศต่างๆ และในเอกสารด้านสิทธิมนุษยชนและเอกสารข้อตกลงต่างๆ สิทธิดังกล่าวยืนหยัดกับความตระหนักต่อสิทธิขั้นพื้นฐานของชีวิตคู่และบุคคลว่าสามารถตัดสินใจได้อย่างอิสระ มีความรับผิดชอบต่อจำนวน การเว้นระยะห่างการมีบุตร และเวลาที่จะมีบุตร มีข้อมูลและวิธีการที่จะกระทำได้ และมีสิทธิที่จะได้รับอนามัยทางเพศและการเจริญพันธุ์ตามมาตรฐานสูงสุด โดยรวมถึงสิทธิของบุคคลในการตัดสินใจเกี่ยวกับการเจริญพันธุ์ของตน ที่ไม่ถูกกีดกัน บังคับหรือถูกระงับรุนแรง ตามที่ระบุในเอกสารเรื่องสิทธิมนุษยชน

เป้าประสงค์ที่ 5.a ดำเนินการปฏิรูปเพื่อให้ผู้หญิงมีสิทธิเท่าเทียมในทรัพยากรทางเศรษฐกิจ รวมทั้ง การเข้าเป็นเจ้าของที่ดิน การควบคุมที่ดินและทรัพย์สินในรูปแบบอื่น การบริการทางการเงิน การรับมรดก และทรัพยากรธรรมชาติตามกฎหมายของประเทศ

การดำเนินงานเกี่ยวกับการถือครองที่ดินทางการเกษตรจะมีหน่วยงานที่รับผิดชอบตามภารกิจไม่ว่าจะเป็น ด้านนโยบายหรือการจัดเก็บข้อมูล ได้แก่ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม) สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กรมที่ดิน กรมส่งเสริมการเกษตร สำนักงานสถิติแห่งชาติ เป็นต้น และจากร่างการ กลั่นกรองข้อมูลของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีแนวทางพัฒนาข้อ 5.a.1 (a) สัดส่วนของผู้เป็นเจ้าของ หรือมีสิทธิครอบครองเหนือที่ดินทางการเกษตร(แยกออกจากประชากรภาคการเกษตรทั้งหมด) จำแนกตามเพศ และ (b) ส่วนแบ่งของผู้หญิงในจำนวนผู้เป็นเจ้าของ หรือผู้มีสิทธิถือครองที่ดินทางการเกษตร จำแนกตามประเภทการครองครอง โดยจัดทำข้อมูลจำแนกเพศ ตามประเภทการครองครอง ได้แก่ โฉนดที่ดิน (น.ส. 4 จ) หนังสือแสดงสิทธิในที่ดิน (น.ส. 3) หนังสืออนุญาตทำกิน หนังสืออนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในเขตนิคม สร้างตนเอง (น.ค. 3) และหนังสือแสดงสิทธิในที่ดิน (ส.ป.ก. ภ-01) และหาหรือการจัดทำข้อมูลตัวชี้วัดกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม ได้แก่ กรมส่งเสริมการเกษตร กรมการปกครอง กรมป่าไม้ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร และ Land Bank เพื่อบูรณาการข้อมูลระหว่างหน่วยงานเพื่อหาแนวทางจัดทำข้อมูลตัวชี้วัดให้ครอบคลุม และไม่ซ้ำซ้อนต่อไป

การดำเนินแผนงานตาม SDG Roadmap ของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ใน เป้าประสงค์ที่ 5a แบ่งออกเป็นแผนการดำเนินงานระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว โดยมีแนวทาง จัดสรรที่ดิน และรับรองสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในพื้นที่โดย ส.ป.ก. แบ่งออกเป็น 2 ข้อ ได้แก่

1. ที่ดินรัฐ เป็นพื้นที่ได้รับมอบจากกรมป่าไม้ ที่ราชพัสดุ ที่สาธารณประโยชน์ที่พลเมืองเล็กใช้ประโยชน์ และเกษตรกรเข้าทำประโยชน์ในพื้นที่ดังกล่าวอยู่แล้ว แต่ยังไม่ได้รับการรับรองสิทธิการเข้าทำประโยชน์อย่างถูกต้อง ให้ได้รับเอกสารสิทธิให้ประชาชนเข้าทำประโยชน์ในเขตปฏิรูปที่ดิน (ส.ป.ก.4-01)

2. ที่ดินเอกชน เป็นการจัดซื้อที่ดินเพื่อมาจัดสรรให้ผู้ไร้ที่ดินทำกิน และเกษตรกรผู้ที่มีที่ดินเล็กน้อยไม่เพียงพอแก่การครองชีพด้วยการเช่าซื้อ

การจัดเก็บข้อมูลเป้าประสงค์ในปัจจุบันของข้อนี้ ยังไม่มีข้อมูลที่ครอบคลุมตัวชี้วัดได้ครบถ้วน และมีความซ้ำซ้อนในการจัดเก็บ เช่น กรมที่ดิน มีข้อมูลกรรมสิทธิ์ที่ดิน โดยมีข้อจำกัดคือ 1. สามารถถึงข้อมูลได้เพียงบางเขตเท่านั้น 2. ไม่ได้ระบุว่าเป็นที่ดินทางการเกษตรหรือไม่ 3. ไม่ได้เก็บข้อมูลแยกเพศ เก็บเพียงค่านำหน้า แต่อาจมีข้อจำกัดสำหรับผู้ถือครองที่ดินที่มีค่านำหน้าเป็นบรรดาศักดิ์

ข้อสังเกตเพิ่มเติมเกี่ยวกับข้อมูลการถือครองที่ดินทางการเกษตรพบว่า ปกติสำนักงานสถิติแห่งชาติได้จัดทำสำมะโนการเกษตรในทุก ๆ 10 ปี เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลโครงสร้างพื้นฐานทางการเกษตรที่สำคัญ เช่น จำนวนผู้ถือครองที่ดิน เนื้อที่ถือครองทำการเกษตร การใช้เนื้อที่เพื่อประโยชน์ในการเพาะปลูก เพื่อนำข้อมูลมาเปรียบเทียบกับปีก่อนๆ และศึกษาแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงด้านการเกษตรของประเทศเท่านั้น ยังไม่พบสถิติในการจัดเก็บข้อมูลผู้ถือครองที่ดินทางการเกษตรแบบแยกเพศเท่าใดนัก เท่าที่สืบค้นข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติพบว่า การเก็บข้อมูลผู้ถือครองที่ดินทางการเกษตรทั่วราชอาณาจักรแบบแยกเพศครั้งล่าสุดเกิดขึ้นใน พ.ศ. 2551 ตารางที่ 50 ที่แสดงจำนวนสมาชิกในครัวเรือนผู้ถือครองที่ดินทำการเกษตร จำแนกตามเพศ หมวดอายุ และขนาดเนื้อที่ถือครองทั้งสิ้น (รวมผู้ถือครอง) ซึ่งข้อมูลไม่เป็นปัจจุบัน ดังนั้นหากนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อศึกษาการปฏิรูปให้ผู้หญิงมีสิทธิในการเข้าเป็นเจ้าของที่ดินทางการเกษตรอาจไม่เกิดประสิทธิภาพเท่าใดนัก (อ้างอิงจากบริการข้อมูลสำรวจด้านเศรษฐกิจ โครงการที่ 19 สำรวจการเปลี่ยนแปลงทางการเกษตรทั่วราชอาณาจักร ปี 2551 เข้าถึงเมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2560 http://service.nso.go.th/nso/nso_center/project/search_center/23project-th.htm) ขณะที่การเก็บข้อมูลสำมะโนการเกษตรใน พ.ศ. 2556 ที่ค่อนข้างจะเป็นปัจจุบันมากกว่า กลับไม่มีข้อมูลผู้ครอบครองที่ดินแยกเพศ จึงขอเสนอแนะการจัดเก็บข้อมูลในอนาคตควรมีการแบ่งแยกเพศ อายุ การศึกษา และรายได้ เพื่อสามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์ได้หลากหลายมิติ โดยข้อมูลในส่วนนี้มีความสอดคล้องกับเป้าหมายที่ 1 ขจัดความยากจนในทุกรูปแบบทุกที่ ตามตัวชี้วัดที่ 5 ร้อยละของผู้หญิง ผู้ชาย คนพื้นเมือง ชุมชนในท้องถิ่นที่มีความมั่นคงในที่ดิน ทรัพย์สิน และทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งวัดได้โดย (1) ร้อยละของเอกสารสิทธิ์หรือหลักฐานอื่นๆ ที่เป็นการรับรองการครอบครอง และ (2) ร้อยละของบุคคลที่ได้รับสิทธิและได้รับการยอมรับและคุ้มครอง หากสามารถวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้ได้มากเท่าใด อาจทำให้เห็นแนวทางการแก้ไขปัญหาคความยากจนไปพร้อมๆ กับการส่งเสริมสิทธิการถือครองที่ดินของสตรี ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศต่อไป

เป้าประสงค์ที่ 5.b เพิ่มพูนการใช้เทคโนโลยี โดยเฉพาะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อส่งเสริมการให้อำนาจแก่ผู้หญิง

การขับเคลื่อนการดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาลจำเป็นต้องมีโครงการและกิจกรรมต่างๆ เพื่อบรรลุตามเป้าประสงค์ โครงการต่างๆ จากหลายหน่วยงานจึงเกิดขึ้น อาทิ โครงการบริการอินเทอร์เน็ตสาธารณะสู่ชุมชน โดยมีบริการอินเทอร์เน็ตความเร็ว 4-30 Mbps ให้แก่ศูนย์ดิจิทัลชุมชน กศน. ตำบล และโรงเรียน ตชด. จำนวนประมาณ 10,000 แห่งทั่วประเทศ หรือ โครงการเพิ่มประสิทธิภาพบริการอินเทอร์เน็ตไร้สายเพื่อประโยชน์สาธารณะ (Free WIFI) เพื่อเพิ่มอัตราการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตของประชากรไทย โดยปรับปรุงบริการ Free WIFI เพิ่มความสะดวกให้แก่ผู้ใช้มีระบบตรวจสอบสิทธิการเข้าใช้งาน Smart Log-in ซึ่งสามารถใช้งานได้กับทุกผู้ใช้บริการ รวมทั้งระบบบริหารจัดการส่วนกลาง เพื่อใช้ในการตรวจสอบและวิเคราะห์สภาพการใช้งานและสภาพโครงข่าย โดยทั้ง 2 โครงการนี้รับผิดชอบโดยกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

เป้าประสงค์ที่ 5.c เลือกใช้และเสริมความเข้มแข็งแก่นโยบายที่ดีและกฎระเบียบที่บังคับใช้ได้ เพื่อส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศและการให้อำนาจแก่ผู้หญิงและเด็กทุกคนในทุกระดับ

บทบาทของประเทศไทยในเวทีสากลด้านการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศในช่วงปี 2559 มีความก้าวหน้าอย่างมาก โดยเฉพาะการเป็นเจ้าภาพการประชุมระดับรัฐมนตรีเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ด้านครอบครัวและการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศ ภายใต้หัวข้อ “สังคมที่เป็นมิตรกับครอบครัว : การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนผ่านสถาบันครอบครัวและส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศ” เมื่อเดือนธันวาคม 2559 ที่ผ่านมามีประเทศไทยได้เป็นผู้นำในการยกย่อง Bangkok declaration 2016 ซึ่งมีเนื้อหามุ่งเน้นให้ทุกประเทศบูรณาการประเด็นความเสมอภาคระหว่างเพศเข้าไปในการดำเนินนโยบายการพัฒนาครอบครัว โดยจะต้องตระหนักถึงความแตกต่างหลากหลายของครอบครัวแบบต่างๆ ที่มีความต้องการที่แตกต่างกัน เพื่อที่จะปรับเปลี่ยนนโยบายหรือสวัสดิการของรัฐให้ครอบคลุมถึงสมาชิกทุกคนในครอบครัว และยังคงกล่าวถึงการสร้างความเสมอภาค ลดความเหลื่อมล้ำระหว่างเพศในทุกระดับ ตั้งแต่ในครอบครัว ที่ทำงาน ชุมชน รวมถึงการสนับสนุนสตรีให้เข้ามามีส่วนร่วมในภาคการเมืองเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ Bangkok declaration 2016 ได้รับมติจากที่ประชุมเป็นเอกฉันท์จากประเทศที่เข้าร่วมทั้งหมด 16 ประเทศ

นโยบายเพื่อส่งเสริมศักยภาพและสถานภาพสตรีในยุทธศาสตร์การพัฒนาสตรี แบ่งเป็นด้านต่าง เช่น ด้านการศึกษา ได้มีการกำหนดนโยบายทางการศึกษาโดยให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาภาคบังคับ และยังคงส่งเสริมให้ได้รับการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายจนถึง 15 ปี ตั้งแต่อนุบาลไปจนถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยไม่คำนึงถึงสัญชาติ มีการเปลี่ยนแปลงที่ดีในเรื่องโอกาสทางการศึกษาของผู้หญิง โดยโรงเรียนนายร้อยตำรวจได้เปิดรับนักเรียนนายร้อย

ตำรวจหญิงเข้าศึกษาตั้งแต่ปี 2552 ด้านการจ้างงาน ได้จัดให้มีการอบรมเพื่อพัฒนาทักษะแก่หญิงชายซึ่งอยู่ในวัยทำงานเพื่อให้มีศักยภาพสอดคล้องกับความต้องการจ้างงานกับภาคอุตสาหกรรม

ด้านสุขภาพอนามัย มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 ซึ่งประกันสิทธิด้านสุขภาพของคนไทยทุกคน และส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายผ่านสมัชชาสุขภาพ ซึ่งได้เปิดเวทีสำหรับผู้หญิงให้มีโอกาสในการเสนอประเด็นต่างๆ

และส่วนสำคัญที่ระบุอยู่ในแผนพัฒนาสตรีคือ การพัฒนาและปรับเจตคติทางเพศ ซึ่งมีอิทธิพลต่อการกระทำ พฤติกรรม การตัดสินใจ และการกำหนดกฎหมาย นโยบายและงบประมาณแผ่นดิน ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาสตรี การส่งเสริมความเสมอภาคความเท่าเทียมทางเพศ และการขจัดทางเลือกปฏิบัติในรูปแบบต่างๆ จึงมุ่งปรับเปลี่ยนเจตคติของสังคมและค่านิยมเพื่อเสริมสร้างความเสมอภาคระหว่างเพศและพัฒนาหลักสูตรเพื่อใช้อบรมวิทยากรในการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศในครอบครัว เพื่อขจัดทัศนคติดั้งเดิมเกี่ยวกับบทบาทและความรับผิดชอบทางเพศ

สรุป

จากการศึกษาสำรวจการดำเนินงานของประเทศไทยโดยจำแนกแต่ละเป้าประสงค์และตัวชี้วัดนี้ แสดงให้เห็นถึงความพยายามและไม่นิ่งนอนใจของประเทศไทยในการบรรลุเป้าหมายที่ 5 แม้ว่าในบางเป้าประสงค์จะมีการดำเนินงานที่ยังไม่ประสบความสำเร็จตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ ซึ่งการศึกษาของบทนี้จะนำไปสู่การสะท้อนภาพความพร้อมของประเทศไทยในการบรรลุเป้าหมายที่ 5 นี้

บทที่ 5

ความพร้อมของประเทศไทยในการบรรลุเป้าหมายที่ 5

จากผลการสำรวจการดำเนินงานของภาคส่วนต่างๆ ในบทที่ 4 จะพบอุปสรรคและปัญหาบางประการ ซึ่งคณะผู้วิจัยกลับมองว่าเป็นโอกาสของประเทศไทยที่จะได้รับรู้ปัญหาและอุปสรรคที่แท้จริง เพื่อนำไปสู่การแก้ไข ปัญหาอย่างถูกต้อง พร้อมกับสร้างแนวนโยบายที่เหมาะสมต่อไป ดังนั้นในบทนี้ จะนำเสนอความพร้อมของประเทศไทยในการบรรลุเป้าหมายที่ 5 ความเท่าเทียมระหว่างเพศ เพื่อนำไปสู่การจัดลำดับความสำคัญของเป้าประสงค์ในบทถัดไป

เป้าหมายที่ 5.1 ยุติการเลือกปฏิบัติทุกรูปแบบที่มีต่อผู้หญิงและเด็กหญิงในทุกที่

สำหรับประเทศไทยแม้จะมีทั้งรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 กฎหมายระดับชาติที่ส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ ตลอดจนกลไกในการกบฏติดตามจากหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งปรากฏในเอกสารการประชุมเพื่อติดตามความก้าวหน้า SDG Roadmap ของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้กล่าวถึงกฎหมายและกลไกกำกับติดตาม นอกเหนือจากการให้สัตยาบันกับอนุสัญญาอื่น ๆ ไว้ดังนี้

“รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 พระราชบัญญัติค่านำหน้านามหญิง พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติชื้อบุคคล (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2548 พระราชบัญญัติการจัดหางานและคุ้มครองคนหางาน พ.ศ. 2528 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงาน พ.ศ. 2545 พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน (ฉบับที่ 2 และ 3) พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้รับงานไปทำที่บ้าน พ.ศ. 2553 พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติการออมแห่งชาติ พ.ศ. 2554 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2550 เห็นชอบให้ข้าราชการ เจ้าหน้าที่และลูกจ้างสตรีในหน่วยงานภาครัฐได้สิทธิไปถือศีลและปฏิบัติธรรม ณ สถานปฏิบัติธรรม ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการลาของข้าราชการ พ.ศ. 2555 ให้สิทธิลาไปช่วยเหลือภริยาที่คลอดบุตร”

แต่ยังคงพบว่ามีปัญหาหลายประการที่ประเทศไทยควรให้ความสำคัญดังสรุปได้จากรายงานคำตอบของประเทศไทยที่มีต่อประเด็นและข้อคำถามจากคณะกรรมการอนุสัญญาการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีทุกรูปแบบ เมื่อวันที่ 10 เมษายน 2560 ดังต่อไปนี้ (Committee on the Elimination of Discrimination against Women, 2017)

1. รัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศมีผลบังคับใช้ถึงจังหวัดชายแดนภาคใต้แม้ว่าจะมีการประกาศภาวะฉุกเฉินก็ตาม

แม้ว่าประเทศไทยจะยืนยันว่ามีผลบังคับใช้ทั่วราชอาณาจักร แต่ก็ยังปรากฏว่าผู้หญิงมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังได้รับความรุนแรงในรูปแบบต่างๆ ทั้งความรุนแรงในครอบครัวและชุมชน แต่ไม่ปรากฏรายงานอย่างเป็นทางการ เนื่องจากยังคงพึ่งพากลไกความยุติธรรมทางศาสนา ซึ่งคณะกรรมการส่วนใหญ่เป็นผู้ชาย ทำให้ผู้หญิงไม่กล้าเล่าปัญหาที่ตนเผชิญ (คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, 2559) ซึ่งปัญหาหลักคือการเข้าถึงความยุติธรรมตามพระราชบัญญัติ ไม่เพียงแต่ผู้หญิงมุสลิมเท่านั้น แต่ยังหมายความรวมถึงผู้หญิงอีกจำนวนมากที่ยังไม่สามารถเข้าถึงความยุติธรรมได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรุนแรงในครอบครัวและการกระทำผิดทางเพศ (มีรายละเอียดในเป้าหมายที่ 5.2) โดยอุปสรรคของการเข้าถึงความยุติธรรมมีหลายประการ กล่าวโดยสรุปคือ (สร้อยา มปป)

- ความยากจน
  - การขาดความรู้ด้านกฎหมาย
  - กระบวนการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนไม่มีประสิทธิภาพ
  - ทักษะคดีของสังคม ดังที่กล่าวแล้วในบทนำเรื่องสังคมที่ผู้ชายเป็นใหญ่
  - ทักษะคดีของเจ้าหน้าที่รัฐ เนื่องจากบางครั้งตำรวจมองว่าความรุนแรงในครอบครัวเป็นเรื่องเล็กน้อย และให้ใช้วิธีการไกล่เกลี่ยแทน
2. มาตรา 17 การกำหนดนโยบาย กฎ ระเบียบ ประกาศ มาตรการ โครงการ หรือวิธีปฏิบัติ ของหน่วยงานของรัฐ องค์กรเอกชน หรือบุคคลใดในลักษณะที่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม ระหว่างเพศจะกระทำมิได้ การดำเนินการตามวรรคหนึ่ง เพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพ ได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น หรือเพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพและความปลอดภัย หรือการปฏิบัติตามหลักการ ทางศาสนา หรือเพื่อความมั่นคงของประเทศ ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ

ซึ่งการที่ประเทศไทยเน้นย้ำ มาตราที่ 17 โดยเฉพาะในเรื่องของหลักการทางศาสนานั้น หากพิจารณาบริบทประเทศไทยแล้วจะพบว่า ประเทศไทยให้ความสำคัญกับวัฒนธรรม หลักความเชื่อ และการปฏิบัติของแต่ละศาสนา จึงมีการระบุไว้อย่างชัดเจน ซึ่งมาตราที่ 17 นี้ ได้รับการยืนยันจากผลการวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของสตรีมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ยังคงปฏิบัติตามหลักศาสนา โดยไม่คิดว่าเป็นความไม่เท่าเทียมระหว่างเพศดังที่ผู้วิจัยสรุปว่า “สิ่งที่เป็นคุณสมบัติสำคัญของสตรีมุสลิมในการทำงานเพื่อพัฒนาสังคม คือการวางตัวปฏิบัติให้เหมาะสม ในแต่ละสถานที่ต่างๆ ตามแนวทางที่ถูกต้อง มีความอ่อนน้อมถ่อมตน สุภาพเรียบร้อย และต้องมีความเป็นผู้รักษาชื่อเสียงของสตรีมุสลิมให้อยู่ในแนวทางที่ถูกต้องตามหลักศาสนา”(สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 12, 2559)

3. การประชาสัมพันธ์ ความเท่าเทียมระหว่างเพศ ผ่านกิจกรรมต่างๆ ที่จัดโดยภาครัฐ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจะสร้างความรู้ ความเข้าใจกับผู้ที่เกี่ยวข้องได้แก่ หน่วยงานท้องถิ่น เจ้าพนักงาน องค์กรอิสระ และประชาชนทั่วไป โดยมีการเริ่มดำเนินการแล้วในทุกภาคของประเทศไทย โดยกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
4. กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวได้รับงบประมาณเพิ่มมากขึ้นเพื่อดำเนินการพัฒนาความเท่าเทียมระหว่างเพศ กล่าวคือ ในปี พ.ศ. 2556 ได้รับงบประมาณ 241,499,000 บาท และในปี พ.ศ. 2560 ได้รับงบประมาณ 720,950,800 บาท รวมทั้งข้าราชการในกรมก็มีเพิ่มขึ้น จาก 249 คนในปี พ.ศ. 2559 เป็น 718 คน ในปี พ.ศ. 2560
5. แผนการดำเนินการเพื่อพัฒนาสตรีตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 มีการวางแผนการดำเนินงานเป็น 5 ขั้นตอนให้สอดคล้องกับอนุสัญญา CEDAW ได้แก่
  - การส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชนและความเท่าเทียมระหว่างเพศ
  - พัฒนาศักยภาพของสตรีและเพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคม
  - พัฒนาสุขภาพและสุขภาวะ และความมั่นคงของสตรี
  - เสริมสร้างโอกาสในการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการตัดสินใจทางการเมืองของสตรี
  - สร้างความเข้มแข็งและกลไกขององค์กรต่างๆ ของสตรี
 ซึ่งรวมถึงกระบวนการกำกับติดตามอีกด้วย
6. ในด้านการศึกษา นั้น โดยกระทรวงศึกษาธิการ ได้เริ่มมีการดำเนินการปรับปรุงหลักสูตรและตำราเรียน อบรมบุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนจัดทำคู่มือ “ประสานอย่างเคารพ” เพื่อป้องกันความรุนแรงในโรงเรียน

ในบทนำได้กล่าวไปแล้วว่า สังคมไทยยังมีทัศนคติที่ยกย่องเพศชาย เนื่องจากวาทกรรมที่ถูกสร้างกันต่อๆ มา การจะสลายความคิดดังกล่าวควรกระทำที่หน่วยที่เล็กที่สุดของสังคมคือ สถาบันครอบครัว แล้วขยายผลไปสู่โรงเรียน และในวงกว้างมากขึ้น ในประเด็นนี้ คณะผู้วิจัยพบว่า หากผู้ปกครองยังขาดความเข้าใจเรื่อง ความเท่าเทียมระหว่างเพศแล้ว ประสิทธิภาพของการดำเนินการในระดับโรงเรียนอาจไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

อย่างไรก็ตามยังพบความพยายามของกระทรวงศึกษาธิการที่ร่วมมือกับกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในการริเริ่มปรับปรุงหลักสูตรและตำราเรียนโดยมีแผนการคือ

- จะผนวกเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศในหลักสูตรการอบรมครู
  - สนับสนุนให้สตรีมีส่วนร่วมในกิจกรรมและกีฬาเพื่อส่งเสริมศักยภาพของสตรี
  - ทบทวนตำราเรียนเพื่อตรวจสอบและป้องกันข้อความหรือรูปภาพที่แสดงถึงการเลือกปฏิบัติระหว่างเพศ
  - ส่งเสริมการสอนในรายวิชาที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความเท่าเทียมระหว่างเพศในคณะครูศาสตร์
  - ส่งเสริมการอบรมความเท่าเทียมระหว่างเพศให้แก่ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา
  - ส่งเสริมให้สตรีได้รับการศึกษาด้านวิชาชีพมากขึ้นโดยเฉพาะด้านสาขาเทคนิค
  - ร่างหลักสูตรความเท่าเทียมระหว่างเพศสำหรับระดับอุดมศึกษา
7. ประเทศไทยมีการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมโอกาสที่เท่าเทียมทางด้านเศรษฐกิจแก่สตรี โดยมีการตั้งกองทุนส่งเสริมพลังแก่สตรีไทยในปี 2555 เพื่อสร้างความเข้มแข็งแก่โอกาสในการทำงานและเศรษฐกิจแก่สตรี โดยคิดดอกเบี้ยในอัตราที่ต่ำมาก หรืออาจไม่คิดเลย เพื่อให้สตรีได้กู้ไปลงทุน โดยกองทุนดังกล่าวมีคณะกรรมการดูแลทั้งในระดับชาติ ระดับภูมิภาคและระดับท้องถิ่น โดยได้รับงบประมาณจัดสรรประจำปี งบประมาณเกือบหนึ่งร้อยล้านบาท
  8. กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กรมการป้องกันและบรรเทาภัยสาธารณภัย และมูลนิธิการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมเอาประเด็นทางด้านเพศสภาพเข้ามาอยู่ในคู่มือการบริหารจัดการสาธารณภัย ซึ่งในประเด็นนี้ เป็นการเน้นความสำคัญของมิติความเท่าเทียมระหว่างเพศ เพื่อการบริหารจัดการอย่างเหมาะสมในระดับนโยบาย และส่งเสริมศักยภาพของสตรีในการป้องกันสิ่งแวดล้อมอีกด้วย
  9. ในประเด็นเรื่องการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ประเทศไทยให้ความมั่นใจว่ากฎหมายและสัดส่วนจะดำเนินการด้วยความเป็นธรรมและโปร่งใส โดยประชาชนไม่ว่าจะเพศชายหรือหญิง มีสิทธิเท่าเทียมในการได้รับประโยชน์จากการใช้ที่ดินและทรัพยากรธรรมชาติ
  10. ในประเด็นเรื่องการสมรสและการหย่าร้าง ผู้ชายและผู้หญิง มีสิทธิเท่าเทียมกันตามกฎหมาย

11. สำหรับชนกลุ่มน้อย ประเทศให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบการเข้าสู่การศึกษาและการจ้างงานของสตรี เพื่อเสริมสร้างศักยภาพการพึ่งพาตนเองได้

อย่างไรก็ตามคำตอบจากรัฐบาลไทยที่มีต่อคณะกรรมการอนุสัญญา CEDAW ยังคงให้ความสำคัญกับการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม โดยผ่านกลไกการทำงานทั้งระดับภูมิภาคและระดับท้องถิ่น แต่ปัญหาที่กล่าวไปข้างต้นเกี่ยวกับการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมยังคงมีอยู่ในสังคมไทย

เมื่อพิจารณาถึงรายงานคู่ขนานการปฏิบัติตามอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ ปี 2559 โดยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งประเทศไทย มีการกล่าวถึงการคุ้มครองแรงงานหญิง ซึ่งค่อนข้างสอดคล้องกับดัชนีชี้วัดช่องว่างระหว่างเพศด้านโอกาสและการเข้าร่วมทางเศรษฐกิจ ปี พ.ศ.2559 โดยเน้นย้ำถึง

“โอกาสทางเศรษฐกิจและความมั่นคงในด้านรายได้และการทำงานน้อยกว่าผู้ชาย ต้องแบกรับภาระหลักในการดูแลเศรษฐกิจในครัวเรือน มีความเสี่ยงที่จะว่างงานหรือถูกปลดออกจากงานสูงกว่าโดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์ทางเศรษฐกิจที่สถานประกอบการต้องปิดกิจการหรือย้ายฐานการผลิตไปประเทศอื่น เนื่องจากเป็นงานที่ไม่มีอำนาจต่อรอง ไม่มีการจัดสวัสดิการที่เหมาะสม รวมถึงศูนย์เลี้ยงก่อนวัยเรียนอย่างทั่วถึง แรงงานหญิงยังขาดการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องในองค์กรแรงงานระดับชาติและไตรภาคี นักสหภาพแรงงานหญิงถูกกีดกันและไม่ได้รับการสนับสนุนจากรรรมการ”

ผู้หญิงจำนวนมากที่เป็นแรงงานนอกระบบยังไม่ได้รับการคุ้มครองจากกฎหมายคุ้มครองแรงงาน จึงไม่สามารถเข้าถึงบริการสาธารณสุขในกรณีคลอดบุตรภายใต้ระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า ไม่ได้รับสวัสดิการหลังคลอด ทั้งการลาคลอดบุตรและสิทธิในเงินชดเชยรายได้ระหว่างเวลาที่ต้องดูแลบุตรแรกเกิด มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้รับงานไปทำที่บ้าน เมื่อปี พ.ศ. 2553 แต่จนถึงปัจจุบันกฎหมายฉบับดังกล่าวยังไม่มียังบังคับใช้อย่างสมบูรณ์ เนื่องจากยังไม่มีกฎกระทรวงรองรับในทางปฏิบัติ นอกจากนี้ กฎหมายคุ้มครองแรงงานยังไม่คุ้มครองถึงแรงงานบ้านซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง รัฐกำหนดกฎกระทรวงในเรื่องงานบ้าน แต่ยังไม่ได้รับความคุ้มครองในมาตรฐานเดียวกันกับงานทั่วไปทั้งวันหยุด ค่าจ้าง และสวัสดิการต่างๆ” (คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน, 2559) ดังนั้น ตัวชี้วัดควรรวมเอาผู้หญิงในกลุ่มนี้เข้ามาพิจารณาด้วย

ในรายงานฉบับเดียวกันนี้ยังกล่าวถึงผู้หญิงกลุ่มชาติพันธุ์ที่ “ยังคงประสบปัญหาในการเข้าถึงกระบวนการพัฒนาสถานะบุคคลตามกฎหมายมากกว่าชาย ทำให้มีปัญหาในการเข้าถึงสิทธิในการดำรงชีวิตและการรับบริการจากรัฐ เช่นการอยู่อาศัย การเดินทาง การศึกษา บริการสาธารณสุข และมักตกเป็นเหยื่อของนักค้า

มนุษย์ได้โดยง่าย โดยอาศัยการหลบเลี่ยงทางกฎหมายที่เกี่ยวกับเรื่องอายุของผู้หญิงที่ตกเป็นเหยื่อ ซึ่งทำให้นักค้ามนุษย์ได้รับโทษเบากว่าความเป็นจริง”

ทั้งนี้ยังรวมถึง “แรงงานหญิงและเด็กที่ไม่มีเอกสารที่ทางราชการออกให้ ยังไม่ได้รับความเป็นธรรมในการทำงาน โดยได้รับค่าจ้างต่ำกว่าที่กฎหมายกำหนด เข้าไม่ถึงสวัสดิการของรัฐ บริการด้านสุขภาพอนามัย เมื่อถูกล่วงละเมิดทางเพศจึงไม่สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม เพราะเกรงจะถูกดำเนินคดีข้อหาเข้าเมืองผิดกฎหมาย และถูกผลักดันออกนอกประเทศ รวมถึงกรณีแรงงานหญิงย้ายถิ่นตั้งครุภักมักถูกทอดทิ้งและไม่สามารถจดทะเบียนสมรสได้” (คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน, 2559)

รายงานคู่ขนานนี้สามารถเป็นเสียงสะท้อนปัญหาอีกแง่มุมหนึ่งนอกเหนือจากคำตอบที่ประเทศไทยมีให้แก่คณะกรรมการอนุสัญญา CEDAW ได้เป็นอย่างดี และยังสะท้อนความพร้อมของประเทศไทยที่มีโครงสร้างที่ค่อนข้างเอื้ออำนวยต่อความเท่าเทียมระหว่างเพศ หากแต่ยังขาดการนำมาบังคับใช้ในบางกรณี ดังที่กล่าวไปแล้วในตอนต้น

เป้าหมายที่ 5.2 ขจัดความรุนแรงทุกรูปแบบที่มีต่อผู้หญิงและเด็กทั้งในที่สาธารณะและที่รโหฐาน รวมถึงการค้ามนุษย์ การกระทำทางเพศ และการแสวงหาประโยชน์ในรูปแบบอื่น

การขจัดปัญหาความรุนแรงต่อสตรีและเด็กหญิงยังเป็นประเด็นใหญ่ในประเทศไทยที่ต้องเร่งดำเนินการ ทั้งด้านการป้องกัน แก้ไข และช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาอย่างจริงจัง โดยหน่วยงานราชการและองค์กรเอกชน ที่ผ่านมารัฐบาลได้พยายามดำเนินการแก้ไขปัญหานี้อย่างมาก เช่น บังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสตรีและเด็ก รวมทั้งมีหน่วยงานพัฒนาเอกชน เช่น มูลนิธิต่างๆอีกหลายแห่งตามที่กล่าวมาในบทที่ 4 ที่ร่วมแก้ไข ปัญหาความรุนแรงต่อสตรีและเด็กหญิง อย่างไรก็ตาม เพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์ที่ 5.2 ในการขจัดความรุนแรงต่อสตรีและเด็กหญิงนั้น หน่วยงานรัฐควรดำเนินการบางมิติเพิ่มเติม อาทิ

1. เร่งสร้างความเข้มแข็งแก่หน่วยงานที่มีหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย เช่น สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ให้มีอัตรากำลังพนักงานสอบสวนหญิงอย่างเพียงพอ เพื่อดูแลคดีทางเพศที่ต้องใช้ความละเอียดอ่อนในการสอบสวน
2. เร่งรัดให้หน่วยงานราชการและองค์กรปกครองท้องถิ่นดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหากล่วงละเมิดทางเพศในสถานที่ทำงานอย่างเคร่งครัด
3. จัดทำแนวปฏิบัติและกฎระเบียบเกี่ยวกับการทำงานของภาคส่วนต่างๆ รวมทั้ง อบรมสร้างความเข้าใจและความตระหนักแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ ผู้บังคับใช้กฎหมาย และผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการตามพระราชบัญญัติฯ ให้คำนึงถึงสิทธิมนุษยชนของสตรี และความสมัครใจของผู้หญิงในการดำเนินการตามพระราชบัญญัติฯ เป็นสำคัญ

4. ในส่วนปัญหาการค้าและแสวงหาผลประโยชน์จากผู้หญิงและเด็กหญิง รัฐควรให้ความสำคัญเป็นธรรมต่อผู้เสียหายโดยคำนึงถึงหลักการสิทธิมนุษยชน ปรับปรุงกลไกในการติดตามพิจารณาคดีค้ามนุษย์และมีหน่วยงานตรงที่รับผิดชอบอย่างเป็นระบบมากขึ้นเพื่อให้การบังคับคดีมีประสิทธิภาพมากขึ้น ดำเนินการให้พยานในคดีได้รับการคุ้มครองอย่างเหมาะสม

5. ควรจะมีการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำรุนแรงต่อสตรีและเด็กหญิง เช่น

- ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดนิยาม รูปแบบและบทลงโทษของการคุกคามทางเพศ ให้ชัดเจนทั้งในประมวลกฎหมายอาญาและพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานพ.ศ. 2541
- ปรับปรุงคำนิยามของพระราชบัญญัติความรุนแรงในครอบครัวให้ครอบคลุมบุคคลในครอบครัวทั้งหมด เช่น คนทำงานบ้าน แม้ว่าจะไม่มีนิติสัมพันธ์ก็ตาม และดำเนินการคุ้มครองผู้เสียหายโดยพลัน แม้ว่าจะไม่มีการแจ้งความร้องทุกข์
- ปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณีพ.ศ. 2539 โดยไม่ให้มีการดำเนินคดีกับผู้หญิง เพื่อป้องกันไม่ให้เจ้าหน้าที่รัฐแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ
- ปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการค้ามนุษย์จากโทษสูงสุดคือประหารชีวิต มาเป็นการจำคุกตลอดชีวิตและไม่ให้มีการลดวันต้องโทษ

6. สร้างชุมชนเข้มแข็งเฝ้าระวังความรุนแรงต่าง ๆ โดยภาครัฐต้องเอื้ออำนาจการดำเนินงานต่างๆ ให้ชุมชนสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

7. สร้างระบบศูนย์กลางข้อมูลความรุนแรง โดยเชื่อมโยงกับทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน อย่างเป็นระบบ เช่น การเชื่อมฐานข้อมูลของศูนย์ช่วยเหลือสังคม หรือ OSCC (1300) กับฐานข้อมูล Violence และฐานข้อมูลศูนย์พึ่งได้ของกระทรวงสาธารณสุข

8. รมรณรงค์ให้สังคมไม่นิ่งเฉยกับปัญหาความรุนแรง ไม่คิดว่าเป็นเรื่องของครอบครัวที่ไม่ควรยุ่ง ส่งเสริมการปรับเปลี่ยนทัศนคติจาก “ผู้ชายเป็นใหญ่และเป็นเจ้าของผู้หญิง” เป็น “หญิงและชายเท่าเทียมและเสมอภาคกัน” เพื่อให้ประชาชนต้องมีทัศนคติที่ถูกต้องในเรื่องการเคารพในสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น โดยเฉพาะการปลุกฝังให้แก่เยาวชนและต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ หน่วยงานควรเน้นรณรงค์ในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงต่อการกระทำรุนแรงสูงเช่น ในชุมชนแออัด

9. ประชาสัมพันธ์ช่องทางการให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนกรณีเกิดปัญหาความรุนแรงในครอบครัว เช่น ระบบข้อมูลผ่าน application บน smartphone เพื่อเฝ้าระวัง ป้องกันและช่วยเหลือในกรณีมีความรุนแรง และเนื่องจากในยุคปัจจุบัน เยาวชนนิยมใช้สื่อสังคมออนไลน์ (social media) เช่น Facebook, Line เป็นต้น เป็นสื่อกลางในการรณรงค์เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มเยาวชนมากขึ้น

10. ในส่วนของระบบการศึกษาควรความสำคัญในการบรรจุหลักสูตรการเรียนการสอนเรื่อง มิติหญิงชาย จริยธรรมทางเพศ การเป็นพ่อแม่ที่ดี สิทธิสตรี สิทธิเด็กและสิทธิมนุษยชน รวมทั้งการให้ความรู้เรื่องเพศศึกษา อย่างถูกต้อง

เป้าประสงค์ที่ 5.3 จัดแนวปฏิบัติที่เป็นภัยทุกรูปแบบ อาทิ การแต่งงานในเด็กก่อนวัยอันควรโดยการบังคับ และการขลิบอวัยวะเพศหญิง

ในยุทธศาสตร์การคุ้มครองเด็กแห่งชาติฉบับนี้ยังระบุถึงกลไกการคุ้มครองผู้หญิงและเด็กตามตัวชี้วัด 5.3.1 และ 5.3.2 นี้อย่างชัดเจนในเชิงนโยบาย และเชิงปฏิบัติ จากพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ซึ่งเป็นกรอบใหญ่และเป็นแนวทางกำหนดให้มีคณะกรรมการและผู้รับผิดชอบ อย่างไรก็ตาม ในร่างยุทธศาสตร์การคุ้มครองเด็กแห่งชาตินี้ ยังระบุอุปสรรคและปัญหาที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กที่สำคัญได้แก่

- สาระสำคัญของกฎหมายคุ้มครองเด็ก ส่วนใหญ่เน้นไปที่การทำงานในเชิงตั้งรับ โดยมุ่งแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับกลุ่มเด็กที่พึงได้รับการสงเคราะห์และกลุ่มเด็กที่พึงได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพ โดยยังไม่สะท้อนการทำงานป้องกันเชิงรุกได้เท่าที่ควร
- กลไกรับผิดชอบการดำเนินงานของพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2556 ในส่วนของการกำหนดองค์ประกอบสมาชิกในคณะกรรมการคุ้มครองเด็กทั้งในระดับชาติและจังหวัด ยังไม่ครอบคลุมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่มีบทบาทสำคัญในการป้องกันและคุ้มครองเด็ก นอกจากนี้กระทรวงหลักที่รับผิดชอบขับเคลื่อนตัวกฎหมาย ยังคงมีลักษณะของการทำงานแบบแยกส่วน ขาดการประสานงานและความร่วมมือให้เป็นไปอย่างบูรณาการและมีเอกภาพ
- ผู้บังคับใช้กฎหมายและผู้ปฏิบัติงานยังไม่มีความรู้ความเข้าใจ ด้วยขาดแนวทางในการตีความกฎหมาย และแนวทางการปฏิบัติงานตามกฎหมายที่ชัดเจน โดยพบว่ามีข้อจำกัดหลายประการ ทั้งการตีความในเชิงของการกำกับควบคุมพฤติกรรมของเด็กมากกว่าให้การคุ้มครองช่วยเหลือเด็ก บางส่วนตีความสำหรับการดำเนินงานไปตามขอบเขตกฎหมายที่รับผิดชอบอย่างเคร่งครัดและยึดประโยชน์ของหน่วยงานเป็นหลักมากกว่าประโยชน์สูงสุดของเด็ก ส่งผลให้การดำเนินการคุ้มครองทางด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมเป็นไปอย่างล่าช้า ไม่ส่งผลและประสิทธิภาพสูงสุดในการป้องปรามผู้กระทำผิดและคุ้มครองเด็กขาดความต่อเนื่องและมีเด็กบางกลุ่มหลุดไปจากระบบการให้ความคุ้มครองช่วยเหลือในบางขั้นตอน
- ผู้มีบทบาทหน้าที่รับผิดชอบในการรายงานแจ้งเหตุตามที่กฎหมายบังคับไว้ (Mandatory reporting) รวมถึงกลุ่มผู้ปฏิบัติงานที่กฎหมายไม่ได้บังคับไว้ ยังไม่เกิดความตระหนักและไม่ดำเนินงานตามขั้นตอนของกฎหมาย โดยบางรายมีเจตคติว่าการแจ้งเหตุในการคุ้มครองเด็กเป็นเรื่องยุ่งยากและอาจนำความ

เดือร้อนมาสู่ภายหลัง รวมทั้งการขาดทักษะในการบันทึกและรายงานแจ้งเหตุ ส่งผลให้การเข้าแทรกแซงให้ความช่วยเหลือแก่เด็กเป็นไปอย่างล่าช้าและไม่เกิดประโยชน์สูงสุดแก่เด็ก ในส่วนของพนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งเป็นกลไกที่กฎหมายกำหนดขึ้นสำหรับการบังคับใช้กฎหมาย แต่ขาดการกำหนดกลไกและอำนาจหน้าที่ของกลไกในการตรวจสอบการใช้อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ เนื่องจากกฎหมายเปิดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ใช้ดุลพินิจในการสงเคราะห์ และคุ้มครองเด็กไว้อย่างเปิดกว้าง (ร่างยุทธศาสตร์การคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2560-2564, มปป: 34-35)

จะพบว่าสภาพปัจจุบันของประเทศไทยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองเด็กสะท้อนประสิทธิภาพในการคุ้มครองเด็กตลอดระยะเวลาที่ทศวรรษที่มีพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ซึ่งเมื่อทราบถึงปัญหาและแนวทางแก้ไขแล้ว ย่อมส่งผลให้สถานการณ์เด็กตามตัวชี้วัดที่ 5.3.1 และ 5.3.2 เป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้นอย่างแน่นอน

เป้าประสงค์ที่ 5.4 ตระหนักและให้คุณค่าต่อการดูแลและการทำงานบ้านโดยไม่ได้รับค่าจ้าง ผ่านการให้บริการสาธารณะ โครงสร้างพื้นฐานและนโยบายการคุ้มครองทางสังคม และสนับสนุนความรับผิดชอบร่วมกันภายในครัวเรือนและครอบครัว ตามความเหมาะสมของแต่ละประเทศ

ตามกรอบตัวชี้วัดของ UN-WOMEN นั้น เมื่อพิจารณาถึงความพร้อมของประเทศไทย ยังพบว่ามีภารกิจเก็บข้อมูลไม่รอบด้านตามตัวชี้วัดที่กำหนด แม้ว่าจะมีการสำรวจการใช้เวลาของประชากร แต่ไม่ได้จำแนกเฉพาะสตรีและเด็ก หรือตามความสมบูรณ์ของร่างกาย หรือชาติพันธุ์ และรายได้ ทำให้เมื่อมองในภาพรวมสะท้อนความแตกต่างกันระดับปานกลาง และทำให้ไม่ทราบกลุ่มที่ควรได้รับการยกระดับอย่างเร่งด่วนอีกด้วย ตามข้อมูลที่ปรากฏระบุว่า ยิ่งครอบครัวมีระดับความยากจนสูงเท่าไร จำนวนชั่วโมงที่ผู้หญิงจะใช้ในการทำงานโดยไม่ได้รับค่าจ้างยิ่งสูงตามไปด้วย (Action Aid, 2011: 10-11) อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยยังเป็นประเทศหนึ่งเอเชียที่ความคิดตามระบบทวิเพศ และวิถีปฏิบัติตามแนวคิดนี้ยังคงเข้มแข็ง ประเทศไทยควรสร้างเจตคติให้คนในสังคมเข้าใจถึงความแตกต่างและการอยู่ร่วมกันและช่วยเหลือกัน (รายละเอียดในบทที่ 7)

เป้าประสงค์ที่ 5.5 สร้างหลักประกันว่าผู้หญิงจะมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่และมีประสิทธิผลและมีโอกาสที่เท่าเทียมในการเป็นผู้นำในทุกระดับของการตัดสินใจในเรื่องของการเมือง เศรษฐกิจและสาธารณะ

สำหรับความพร้อมของประเทศไทยในเป้าประสงค์ 5.5 จากการสังเกตการณ์การประชุมเชิงปฏิบัติการหลายครั้ง พบว่าประเทศไทยอยู่ในระดับที่สามารถพัฒนาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายและมีความเป็นไปได้ แม้ว่า การจัดเก็บข้อมูลต่างๆ เพื่อนำมาพัฒนายังไม่ครอบคลุมทุกด้าน แต่กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีการวางแผนการดำเนินงานเพื่อเพิ่มเป้าหมายจำนวนผู้บริหารหญิงในภาครัฐและเอกชนให้มากขึ้น และยังมีกลไก การติดตามประเมินผลเพื่อให้บรรลุตามเป้าประสงค์โดยมีการรายงานความก้าวหน้าแก่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติทุก 6 เดือน แบ่งออกเป็น

การดำเนินงานระยะสั้น (พ.ศ. 2560) โดยส่งเสริมให้ตระหนักเกี่ยวกับความเสมอภาคระหว่างเพศ และการขจัดอคติทางเพศ มีมาตรการรณรงค์และให้ความรู้เพื่อเสริมสร้างเจตคติด้านความเสมอภาคระหว่างเพศ และการขจัดอคติทางเพศในสังคม

การดำเนินงานระยะกลาง (พ.ศ. 2560-2564) และ การดำเนินงานระยะยาว (พ.ศ. 2565-2573) มีเป้าหมาย แนวทางส่งเสริมให้ตระหนักเกี่ยวกับความเสมอภาคระหว่างเพศและการขจัดอคติทางเพศที่สอดคล้องกัน กล่าวคือมีมาตรการรณรงค์และให้ความรู้เพื่อเสริมสร้างเจตคติด้านความเสมอภาคระหว่างเพศ และการขจัดอคติทางเพศในสังคม รณรงค์ให้หน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พรรคการเมือง กลุ่มการเมืองท้องถิ่น ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการดำรงตำแหน่งระดับตัดสินใจของสตรีในทางการเมืองและการบริหาร การดำเนินการระยะกลางนี้กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จะผลักดันให้มีโครงการเสริมพลังและพัฒนาศักยภาพสตรีให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ เพื่อพัฒนา ศักยภาพสตรีให้มีส่วนร่วมในทางการเมืองและกระบวนการตัดสินใจ รวมถึงรณรงค์ในสื่อต่างๆ เพื่อสนับสนุนสตรี และภาวะผู้นำในมิติต่างๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน นอกจากนี้ยังมีเป้าหมายในการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อแก้ไขกฎหมายและระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาและการเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองของสตรี

ส่วนแนวทางการดำเนินงานของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ยึดหลักการใช้พื้นที่เป็นพื้นฐานในการพัฒนา โดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) รับผิดชอบในการส่งเสริมงานและกิจกรรมที่ สอดคล้องกับตัวชี้วัด

5.5.1 สัดส่วนของผู้หญิงดำรงตำแหน่งในรัฐสภาและการปกครองท้องถิ่น ด้วยการส่งเสริมให้ผู้หญิงดำรง ตำแหน่งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำท้องที่ แกนนำกลุ่มอาชีพ

5.5.2 สัดส่วนของผู้หญิงในตำแหน่งผู้บริหาร ด้วยการส่งเสริมสตรีทำงานในฐานะแกนนำ ผู้จัดการ โครงการ ประสานการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้สตรีเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการในกลุ่มองค์กรต่างๆ ใน ชุมชน

เป้าประสงค์ที่ 5.6 สร้างหลักประกันว่าจะมีการเข้าถึงสุขภาพทางเพศและอนามัยเจริญพันธุ์และสิทธิด้านการเจริญพันธุ์โดยถ้วนหน้าตามที่ตกลงในแผนปฏิบัติการของการประชุมนานาชาติว่าด้วยประชากรและการพัฒนาและปฏิญญาปักกิ่งและเอกสารทบทวนผลลัพธ์จากการประชุมเหล่านั้น

ความพร้อมของประเทศไทยเกี่ยวกับนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาอนามัยการเจริญพันธุ์แห่งชาติมีการควบคุมดูแลอย่างต่อเนื่อง โดยแต่ละองค์ประกอบเป็นความรับผิดชอบของหลายๆ หน่วยงานที่ต้องบูรณาการร่วมกัน เพื่อพัฒนาคุณภาพประชากรทุกกลุ่มวัยด้วยงานอนามัยการเจริญพันธุ์ ในปี พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ ได้กำหนดไว้ ดังนี้ มาตรา 6 สุขภาพหญิงในด้าน สุขภาพทางเพศ และสุขภาพของระบบเจริญพันธุ์ ซึ่งมีความจำเพาะ ชับซ้อน มีอิทธิพลต่อสุขภาพหญิง ตลอดช่วงชีวิต ต้องได้รับการสร้างเสริมและคุ้มครองอย่างสอดคล้องและเหมาะสม ในปี พ.ศ. 2552 องค์กรภาคีเครือข่าย และสมาชิกภาคส่วนต่างๆ ได้มีการบรรจุประเด็นอนามัยการเจริญพันธุ์ไว้ในธรรมนูญว่าด้วยระบบสุขภาพแห่งชาติเป็นเจตจำนงและพันธะร่วมกัน ของสังคม เพื่อให้ทุกภาคส่วนใช้เป็นกรอบและแนวทางในการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และ แนวทาง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการดำเนินงานด้านสุขภาพทุกมิติของประเทศ ใจความในหมวดที่ 4 การสร้างเสริมสุขภาพ ข้อ 31 ความว่า ให้รัฐจัดให้มีแผนยุทธศาสตร์ด้านสุขภาพทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์แบบมีส่วนร่วม และสนับสนุนการดำเนินงานตามแผนให้เป็นรูปธรรม ให้รัฐสนับสนุนให้มีการพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนางานด้านสุขภาพทางเพศ และอนามัยการเจริญพันธุ์ด้วย (กรมอนามัย, มปป)

นอกจากนี้การวางแผนกำหนด SDG Roadmap มีแนวทางจัดให้มีบริการข้อมูลข่าวสาร รวมถึง การเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาและเพศวิถีศึกษาแก่เด็กและเยาวชนตามความเหมาะสมของช่วงวัย โดยใช้มาตรการปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาเรื่องเพศศึกษาและเพศวิถีศึกษาในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา รวมถึงการอบรมครูเจ้าหน้าที่การศึกษาในโรงเรียนให้มีความรู้ความเข้าใจในสิทธิอนามัยเจริญพันธุ์ และสามารถถ่ายทอดแก่นักเรียนนักศึกษาได้ รวมถึงจัดให้เด็ก นักเรียน นักศึกษาที่ตั้งครรภ์ได้ศึกษาต่อในระบบอย่างต่อเนื่อง โดยใช้มาตรการการเลี้ยงดูบุตรสำหรับแม่วัยใส หรือระบบให้-รับ บุตรบุญธรรมในกรณีที่แม่ไม่สามารถเลี้ยงดูเองได้

เป้าประสงค์ที่ 5.a ดำเนินการปฏิรูปเพื่อให้ผู้หญิงมีสิทธิเท่าเทียมในทรัพยากรทางเศรษฐกิจ รวมทั้ง การเข้าเป็นเจ้าของที่ดิน การควบคุมที่ดินและทรัพย์สินในรูปแบบอื่น การบริการทางการเงิน การรับมรดก และทรัพยากรธรรมชาติตามกฎหมายของประเทศ

นอกจากหน่วยงานภาครัฐที่มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ยังมีภาคส่วนอื่นๆ ที่พยายามผลักดันให้การเกษตรมีความยั่งยืน อาทิ มูลนิธิเกษตรกรรมยั่งยืน (ประเทศไทย) เกิดจากฐานการพัฒนางานเกษตรกรรมยั่งยืนในประเทศไทย ด้วยเห็นว่า การคิดค้นแนวทางการแก้ปัญหาของเกษตรกรและกลุ่มองค์กรชุมชนด้วยระบบ

เกษตรกรรม ยั่งยืนนั้น ได้พัฒนารูปแบบและแนวคิดในการสร้างการพึ่งตนเองของครอบครัวและชุมชนบนฐานนิเวศวัฒนธรรมที่แตกต่าง หลากหลาย และดำเนินไปท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกและสังคมไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อ ส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยและพัฒนา รวมทั้งงานศึกษาด้านนโยบายที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรรมยั่งยืน เผยแพร่กิจกรรมที่เกี่ยวกับเกษตรกรรมยั่งยืน ประสานความร่วมมือระหว่างองค์กรการเกษตร องค์กรพัฒนาเอกชน นักวิชาการ และหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืน (มูลนิธิเกษตรกรรมยั่งยืนแห่งประเทศไทย, มปป)

เป้าประสงค์ที่ 5.b เพิ่มพูนการใช้เทคโนโลยี โดยเฉพาะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อส่งเสริมการให้อำนาจแก่ผู้หญิง

แผนแม่บทด้านการสื่อสารแห่งชาติระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2560 – พ.ศ. 2565) ของกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม แม้จะไม่ได้กล่าวถึงการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับสตรีโดยตรง แต่ก็เป็แผนแม่บทที่จะพัฒนาในระดับประเทศแต่ก็เป็ประโยชน์สำหรับประชาชนทั่วไปทั้งประเทศ อาทิ การพัฒนาเทคโนโลยีบรอดแบนด์ไร้สายที่ทันสมัยในปัจจุบันที่สามารถนำมาใช้ได้กับระบบสื่อสารบรอดแบนด์เพื่อสนับสนุนภารกิจป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และกรณีที่เกิดเหตุฉุกเฉินและภัยพิบัติ(Broadband PPDR Communication) แล้ว เทคโนโลยี 4G ถือว่าเป็นเทคโนโลยีที่เหมาะสมที่สุด เนื่องจากรองรับการใช้ข้อมูลความเร็วสูงได้ และเป็นเทคโนโลยีที่ตอบข้อกำหนดพื้นฐานทางเทคนิคจาก ITU-R ในการเป็นมาตรฐานขั้นสูงสำหรับการสื่อสารโทรคมนาคมระหว่างประเทศขั้นสูง (IMT-Advanced Standard) รวมถึงเป็นแนวโน้มหลักสำหรับทิศทางการพัฒนาของโลก นั่นคือ สามารถพัฒนาระบบให้เป็น 5G เพื่อเชื่อมต่อกับเทคโนโลยีแห่งอนาคต เช่น Smart City และ IoT ต่อไป และยังได้ประโยชน์จากการประหยัดต่อขนาด (Economies of Scale) ทำให้ต้นทุนของราคาค่าอุปกรณ์สื่อสารไม่แพงจนเกินไป ฯลฯ (กิตติพงศ์, 2558)

เป้าประสงค์ที่ 5.c เลือกใช้และเสริมความเข้มแข็งแก่นโยบายที่ดีและกฎระเบียบที่บังคับใช้ได้ เพื่อส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศและการให้อำนาจแก่ผู้หญิงและเด็กทุกคนในทุกระดับ

ยุทธศาสตร์การพัฒนาสตรี พ.ศ. 2560-2564 ได้เตรียมแผนที่จะส่งเสริมความเสมอภาคของสตรีในหลายๆ ด้าน แต่สิ่งที่ต้องพัฒนาเพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างทั่วถึงคือ การปรับเจตคติทางเพศ เนื่องจากค่านิยมทางเพศมีอิทธิพลต่อการกระทำ พฤติกรรม การตัดสินใจ และการกำหนดกฎหมาย นโยบาย และงบประมาณแผ่นดิน ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาสตรี การส่งเสริมความเสมอภาคความเท่าเทียมกันทางเพศ และการจัดการเลือกปฏิบัติในรูปแบบต่างๆ แผนพัฒนาสตรีฯ จึงมุ่งปรับเปลี่ยนเจตคติของสังคมและค่านิยมเพื่อเสริมสร้างความเสมอภาคระหว่างเพศ โดยกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้พัฒนาหลักสูตรเพื่อ

ใช้อบรมวิทยากรในการส่งเสริมความเสมอภาคและเท่าเทียมทางเพศในครอบครัว เพื่อขจัดทัศนคติดั้งเดิมที่เกี่ยวข้องกับบทบาทและความรับผิดชอบทางเพศ

แผนการพัฒนา SDG Roadmap ของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์วางแผนในอนาคตว่าหากระบบ GRB ได้มีการพัฒนาจะทำให้สามารถจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัดนี้ได้ และขณะนี้ระบบ GRB อยู่ระหว่างการพัฒนาโดยสำนักงบประมาณและกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว นอกจากนี้ ยังมีกลไกเชิงสถาบันในการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศ โดยเห็นชอบให้ทุกกระทรวง ทบวง กรม คัดสรรผู้บริหารระดับรองปลัดกระทรวงหรือรองอธิการบดีขึ้นไปเป็นผู้บริหารด้านการเสริมสร้างบทบาทหญิงชาย (Chief Gender Equality Officer : CGEO) และทุกหน่วยงานระดับสำนัก/กอง ทำหน้าที่เป็นศูนย์ประสานงานด้านความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย (Gender Focal Point : GFP) เพื่อเป็นกลไกการบูรณาการประเด็นการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศในทุกหน่วยงาน อีกทั้งยังมีคณะกรรมการนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาสถานภาพสตรีแห่งชาติ และคณะกรรมการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศ ซึ่งเป็นกลไกระดับชาติ ประเทศไทยยังได้ผลักดันให้เกิดการจัดทำงบประมาณที่คำนึงถึงมิติหญิงชาย หรือ gender responsive budgeting ซึ่งได้รับการบรรจุลงในร่างรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันแล้ว

สรุป

จากการสำรวจและวิเคราะห์ความพร้อมของประเทศไทยในขณะนี้ พบว่าจุดแข็งของประเทศไทยคือมีความพร้อมทางด้านตัวบทกฎหมาย ทั้งพระราชบัญญัติ และแนวนโยบายปฏิบัติที่ครอบคลุมเกือบทุกประเด็น แต่จุดอ่อนที่สำคัญคือขาดกลไกและการบังคับติดตามที่มีประสิทธิภาพ บางครั้งขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงาน หรือเกิดความซ้ำซ้อนอีกด้วย ดังนั้นคณะผู้วิจัยเสนอว่า ประเทศไทยมีศักยภาพในการบรรลุตัวชี้วัดบางตัวได้อย่างรวดเร็ว และมีความเป็นไปได้ที่ตัวชี้วัดอื่นจะบรรลุในอนาคต จึงไล่เรียงจากตัวชี้วัดที่สามารถบรรลุได้ก่อน-หลัง ตามลำดับ (Quick Win) (ดูตารางสรุปในบทที่ 6)

บทที่ 6

การจัดลำดับความสำคัญของเป้าประสงค์

ในบทนี้เป็นการจัดลำดับความสำคัญของเป้าประสงค์ของเป้าหมายที่ 5 บรรลุความเท่าเทียมระหว่างเพศ ซึ่งเป็นผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์จากบทก่อนหน้า อย่างไรก็ตามในบทที่ 5 จะให้ความสำคัญกับการบรรลุเป้าหมายได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งในการจัดลำดับความสำคัญของเป้าประสงค์นี้ในบทนี้จะพิจารณาใน 2 แนวทางหลักคือ

1. จัดลำดับตามความเร่งด่วน คือเป้าประสงค์ใดที่จำเป็นต้องดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาก่อนเพื่อป้องกันมิให้เกิดผลเสียหายเกิดขึ้นมาก
2. จัดลำดับตามผลกระทบ คือเป้าประสงค์ใดหากบรรลุแล้วจะเป็นพื้นฐานให้การบรรลุเป้าประสงค์อื่นๆ ภายในเป้าหมายที่พิจารณาหรือเป้าหมายอื่นๆ เป็นไปได้ง่ายขึ้น

คณะผู้วิจัยได้ทำการสำรวจและสรุปความคิดเห็นดังต่อไปนี้

การจัดลำดับตามความเร่งด่วน และตามผลกระทบ

เกณฑ์ที่คณะผู้วิจัยใช้ในการจัดลำดับความเร่งด่วนและผลกระทบ จะสอดคล้องกับระดับความเสียหายทั้งต่อร่างกายและจิตใจ ทรัพย์สิน และส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของประเทศ และนำไปสู่ภาวะเสี่ยงที่จะไม่สามารถบรรลุเป้าหมายที่ 5 ความเท่าเทียมระหว่างเพศได้ภายในปี 2573 ได้ นอกจากนี้จะได้สรุปความพร้อมของประเทศไทย ตามที่วิเคราะห์ในบทที่ 5 มาเป็นเกณฑ์ชี้วัดด้วย ดังแสดงตามตารางด้านล่าง โดยจะอธิบายรายละเอียดในส่วนถัดไป

ความเสียหายต่อชีวิต ต่อร่างกายและจิตใจ ทรัพย์สิน และภาพลักษณ์ของประเทศ

เป้าประสงค์/ความเสียหายด้าน	ร่างกายและจิตใจ	โอกาสทางเศรษฐกิจและการศึกษา	ภาพลักษณ์ของประเทศ	โครงสร้างระบบและกลไก (มี/ไม่มี)	ความพร้อมของประเทศไทย
5.1	ปานกลาง	มาก	มาก	มีกรอบคลุม แต่ขาดการบังคับใช้และติดตามที่มีประสิทธิภาพ	ปานกลาง
5.2	มาก	มาก	มาก	มีบางส่วน และขาดการบังคับใช้และติดตามที่มีประสิทธิภาพ เริ่มมีหน่วยงานอื่นที่ไม่ใช่ภาครัฐ (องค์กรพัฒนาเอกชน) มาช่วยเหลือด้านนี้มากขึ้น	ปานกลาง
5.3	มาก	มาก	ปานกลาง	มี เฉพาะการแต่งงานก่อนวัยอันควร ไม่มีการสำรวจเกี่ยวกับการขลิบอวัยวะเพศหญิง	ปานกลาง
5.4	ปานกลาง	มาก	ปานกลาง	มีบางส่วน แต่ยังขาดการเสริมโอกาสหรือสาธารณูปโภคที่ช่วยลดเวลาทำงานบ้าน	ปานกลาง
5.5	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	มี แต่สิ่งที่สำคัญคือการเปลี่ยนแปลงเจตคติผ่านกระบวนการกล่อมเกลาทางสังคม คือ การศึกษา การเลี้ยงดู	มาก
5.6	มาก	มาก	ปานกลาง	มี แต่ควรเพิ่มแนวทางส่งเสริมการคุ้มครองและป้องกัน ตลอดจน	มาก
5.a	ปานกลาง	มาก	ปานกลาง	ไม่มี นโยบายหรือข้อกำหนดที่ชัดเจน	น้อย
5.b	น้อย	ปานกลาง	ปานกลาง	มี ดูตามสัดส่วน เป็นไปตามนิยามและตัวชี้วัด	มาก
5.c	น้อย	ปานกลาง	น้อย	มี แต่ยังขาดระบบติดตามและควบคุม การบังคับใช้ที่มีประสิทธิภาพ	ปานกลาง

อภิปราย การจัดลำดับเป้าประสงค์ตามความเร่งด่วน

ลำดับที่ 1

เป้าประสงค์ 5.2 จัดความรุนแรงทุกรูปแบบที่มีต่อผู้หญิงและเด็กหญิงทั้งในที่สาธารณะและที่รโหฐาน รวมถึง การค้ามนุษย์ การกระทำทางเพศ และการแสวงหาผลประโยชน์ในรูปแบบอื่น

สำหรับประเทศไทย เป้าประสงค์ที่ 5.2 เรื่องการจัดความรุนแรงต่อสตรีและเด็กหญิงนั้นจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วนเนื่องจากสถิติสตรีและเด็กหญิงที่ถูกกระทำความรุนแรงยังอยู่ในระดับสูง โดยเฉพาะความรุนแรงในครอบครัวที่ผู้หญิงอายุ 18 ปีขึ้นไปมักถูกทำร้ายทางร่างกายจากคู่สมรส หากปล่อยปัญหาไว้เนิ่นช้า จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อเศรษฐกิจและสังคม อาทิ ผู้หญิงที่ถูกทำร้าย ได้รับบาดเจ็บไม่ว่าจะทางกายหรือใจ อาจไม่สามารถประกอบอาชีพหรือหารายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัว อีกทั้งเด็กที่เติบโตมาในครอบครัวที่มีความรุนแรงอาจกลายเป็นผู้ใหญ่ที่ก้าวร้าวและไปกระทำความรุนแรงต่อบุคคลอื่นต่อไป การซึมซับความรุนแรงในวัยเด็ก จะส่งผลต่อพฤติกรรมทางลบในอนาคต หรือเป็นวัฏจักรแห่งความรุนแรงนั่นเอง

นอกจากนี้การจัดลำดับให้เป้าประสงค์นี้ควรเป็นลำดับแรกจะสอดคล้องกับแนวทางของประเทศที่เห็นความสำคัญในการยุติความรุนแรงในทุกรูปแบบตามแนวทาง Roadmap ที่กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้วางแนวนโยบายไว้ นอกจากนี้ถ้าหากปัญหาความรุนแรงทุกรูปแบบดังที่อภิปรายไปแล้วในบทก่อนหน้าสามารถยุติหรือทำให้ลดลงได้ จะส่งผลทำให้ประเทศไทยได้รับความน่าเชื่อถือจากทุกประเทศทั่วโลก เป็นการเพิ่มความมั่นใจต่อระบบสังคม และเศรษฐกิจของประเทศ เพราะเกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน และจะเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการเคารพ และให้เกียรติซึ่งกันและกันอีกด้วย

ข้อสังเกตอย่างหนึ่งที่สนับสนุนว่าเป้าประสงค์ข้อนี้ควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน เนื่องจากข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดหญิงและผู้ต้องขังหญิงในไทยแสดงให้เห็นว่า ผู้ต้องขังหญิงมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ข้อมูลกรมราชทัณฑ์(วันที่ 1 เม.ย. 2560) แสดงให้เห็นว่าไทยมีผู้ต้องขังทั่วประเทศทั้งสิ้น 288,410 คน แยกเป็นผู้ต้องขังหญิงจำนวน 39,337 คน เป็นผู้ต้องขังเด็ดขาดจำนวน 31,695 คน คิดเป็น 14 เปอร์เซ็นต์ของผู้ต้องขังทั้งหมด ทั้งนี้ เมื่อเทียบกับสัดส่วนเฉลี่ยในต่างประเทศซึ่งอยู่ระหว่าง 2-9 เปอร์เซ็นต์ หากพิจารณาสถิติผู้ต้องขังหญิงต่อจำนวนประชากร 1 แสนคน พบว่าไทยมีสัดส่วนผู้ต้องขังหญิงสูงเป็นอันดับต้นๆ ของในโลก จากสถิติกรมราชทัณฑ์แสดงให้เห็นว่าผู้ต้องขังหญิงในประเทศไทยกว่า 80 เปอร์เซ็นต์ กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และผู้ต้องขังหญิงจำนวนไม่น้อยถูกตัดสินจำคุกเพราะฆ่าสามี เนื่องจากถูกสามีกระทำความรุนแรงมาเป็นเวลายาวนานจนตัดสินใจลุกขึ้นปกป้องตนเอง ผู้ต้องขังหญิงในกลุ่มนี้จึงอยู่ในฐานะเหยื่อและผู้กระทำความผิดปัจจุบันไทยมีจำนวนผู้ต้องขังหญิงมากเป็นอันดับ 4 ของโลก รองจากสหรัฐ จีน และรัสเซีย (“หญิงไทยเอี่ยวคดียาเสพติด ยอดติดคุกอันดับ4ของโลก” โพสต์ทูเดย์ 12 พฤษภาคม 2560 เวลา

06:53 น. <http://www.posttoday.com/analysis/report/494402> เข้าถึงเมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2560) ทำให้เห็นว่า การเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมของผู้หญิงในคดีต่างๆ ส่วนใหญ่เป็นผลมาจากการยอมรับความผิดในคดียาเสพติดแทนครอบครัวรวมถึงการถูกระงับความรุนแรงทางเพศจากสามี เป็นต้น

ลำดับที่ 2

เป้าประสงค์ที่ 5.1 ยุติการเลือกปฏิบัติทุกรูปแบบที่มีต่อผู้หญิงและเด็กหญิงในทุกที่

สำหรับเป้าประสงค์ที่ 5.1 นี้ คณะผู้วิจัยมีความเห็นว่าควรจัดให้มีความสำคัญต่อมา เนื่องจากปัญหาที่มาจาก การเลือกปฏิบัติในทุกมิติที่มีต่อผู้หญิงนั้น จะยิ่งสะท้อนภาพความไม่เท่าเทียมระหว่างเพศ ในขณะที่ประเทศไทยมีพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 ซึ่งเป็นหลักสิทธิมนุษยชนของผู้ชายและผู้หญิง ตลอดจนผู้มีความหลากหลายทางเพศ หากปัญหานี้ยังไม่ได้รับการแก้ไข จะยิ่งสะท้อนความล้มเหลวของประเทศไทยในการบังคับใช้พระราชบัญญัตินี้ในสายตาของนานาชาติประเทศในที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเลือกปฏิบัติที่มีต่อผู้หญิงในด้านการมีส่วนร่วมในภาคแรงงานและโอกาสทางเศรษฐกิจ และหากปล่อยให้มีการเลือกปฏิบัติเช่นนี้ต่อไป จะส่งผลให้ประเทศไทยไม่หลุดพ้นจากประเทศที่ยังมีความเชื่อเรื่อง บทบาทของหญิงชาย ตามแนวคิดระบบทวิเพศที่ยังคงให้ผู้ชายมีพลังและอำนาจเหนือกว่า ผู้หญิง ส่วนผู้หญิงจะถูกจำกัดให้แสดงบทบาทได้ในบางพื้นที่เท่านั้น

อย่างไรก็ตามคณะผู้วิจัยยังมีความเห็นอีกว่าประเทศไทยมิได้นิ่งนอนใจกับปัญหาที่เกิดจากการเลือกปฏิบัตินี้ พึงสังเกตได้จากการมีนโยบาย กฎหมายต่างๆ ที่จะช่วยคุ้มครองผู้หญิงและเด็กอีกหลายฉบับให้ได้รับความเป็นธรรมในมิติต่างๆ แต่ดังที่นำเสนอไปแล้วว่า การบังคับใช้ควรมีความเข้มแข็งและจริงจังมากขึ้นจะช่วยลดปัญหาต่างๆ ได้

ลำดับที่ 3

เป้าประสงค์ที่ 5.3 ขจัดแนวปฏิบัติที่เป็นภัยทุกรูปแบบ อาทิ การแต่งงานในเด็กก่อนวัยอันสมควรโดยการบังคับ และการขลิบอวัยวะเพศหญิง

จากการศึกษาในเชิงสถิติและคุณภาพ พบว่าการบังคับให้เกิดการแต่งงานในเด็กก่อนวัยอันสมควร และการขลิบอวัยวะเพศนั้น ควรได้รับการยุติอย่างเร่งด่วนลำดับที่ 3 เพราะหากเกิดการแต่งงานในเด็กก่อนวัยอันสมควรเป็นจำนวนมากนั้น จะก่อให้เกิดปัญหาสังคม จากความไม่พร้อมของครอบครัวในการดูแลลูก จนนำไปสู่ปัญหาสังคมในลักษณะอื่นเช่น หากครอบครัวไม่พร้อมทางด้านการเงิน อาจเกิดปัญหาอาชญากรรม เกิดปัญหา

การศึกษาไม่เพียงพอ ทำให้เด็กไม่ได้รับการศึกษาตามที่กฎหมายกำหนด ตลอดจน เกิดเป็นปัญหาเศรษฐกิจในการที่ภาครัฐต้องสร้างนโยบายดูแลเด็กที่เกิดความไม่พร้อม รวมถึงคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์อีกด้วย

สำหรับการขลิบอวัยวะเพศหญิงนั้น ไม่ปรากฏสถิติอย่างเป็นทางการ หากแต่ปรากฏในลักษณะการบอกเล่าของบุคคลในครอบครัว หรือในท้องถิ่นเท่านั้น ปัญหานี้สหประชาชาติได้ทำการณรงค์ให้มีการยุติมาเป็นเวลานาน เนื่องจากจะส่งผลต่อสุขภาพของผู้หญิง เช่นการติดเชื้อหลังการขลิบ หรือมีโอกาสในการติดเชื้อในอนาคต ทั้งยังเป็นการกระทำที่ขัดต่อหลักสิทธิมนุษยชนอีกด้วย ประเทศไทยแม้ว่าจะไม่มีตัวเลขทางสถิติยืนยัน แต่ควรสร้างนโยบายเพื่อป้องกันการแพร่ขยายแนวคิดเรื่องการขลิบอวัยวะเพศหญิงในพื้นที่เสี่ยง เช่น สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตามที่ได้รับทราบบอกเล่ามา และหากไม่รับการแก้ไขแล้ว ประชาชนในสังคมไทยอาจจะเชื่อมโยงการขลิบอวัยวะเพศกับแนวปฏิบัติทางศาสนาอิสลาม (ทั้งที่ศาสนาอิสลามไม่ได้บังคับให้มีการขลิบอวัยวะเพศหญิงตามที่ได้รายงานไปในบทก่อนหน้า) และทำให้ภาพลักษณ์ของประชาชนในบริเวณสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ติดลบ และอาจเป็นหนึ่งปัจจัยในการทำให้เกิดความแตกในประเทศไทยอีกด้วย

ลำดับที่ 4

เป้าประสงค์ที่ 5.6 สร้างหลักประกันว่าจะมีการเข้าถึงสุขภาพทางเพศและอนามัยเจริญพันธุ์และสิทธิการเจริญพันธุ์โดยถ้วนหน้าตามที่ ตกลงในแผนปฏิบัติการของการประชุมนานาชาติว่าด้วย ประชากรและการพัฒนา และแผนปฏิบัติการปักกิ่ง และเอกสารผลลัพธ์ของการประชุมทบทวนเหล่านั้น

จากการศึกษาเรื่องการดูแลสุขภาพทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์ อาจดูเหมือนความกังวลในเรื่องการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรเป็นเรื่องน่าวิตกอันดับต้นๆ แต่เมื่อนำข้อมูลปัญหาด้านต่างๆ มาเปรียบเทียบกับกันจะพบว่า ปัญหาที่เร่งด่วนอีกหนึ่งเรื่อง คือการท้อง แท้ง ทิ้ง และติดโรค เป็นปัญหาเรื้อรังในสังคมไทยมานานแต่ยังเป็นเรื่องที่น่าห่วง และหากมีเด็กที่รอดมาได้จากการทำแท้งก็ต้องตกเป็นภาระของสังคมตามมา การสำรวจในโรงพยาบาลทั้งในและนอกสังกัดกระทรวงสาธารณสุข 24 จังหวัด ผู้ป่วยแท้งเข้ารับการรักษาและยินยอมตอบแบบสอบถาม จาก รพ. 371 แห่ง จำนวน 2,489 ราย ทำให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับการเข้ารับการรักษาว่า เกิดจากการแท้งเอง ร้อยละ 56.9 เกิดจากการทำแท้ง ร้อยละ 43.1 โดยการทำแท้งที่มีเหตุผลด้านสุขภาพ ร้อยละ 37.4 การทำแท้งที่มีเหตุผลด้านเศรษฐกิจ/สังคม/ครอบครัว ร้อยละ 62.6 โดยเหตุผลส่วนใหญ่ของการทำแท้งเกิดจากปัญหาการเงิน ร้อยละ 58.3 นอกจากนี้ยังพบว่าสตรีวัยรุ่นช่วงอายุระหว่าง 15-24 ปี มีปัญหาการป่วยด้วยโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์สูงขึ้นในช่วงปี 2556 เป็นต้นมา

ซึ่งปัญหาดังกล่าวจะส่งผลทางด้านสังคมในลักษณะเดียวกันกับเป้าประสงค์ที่ 5.4 เป้าหมายที่ 5.6 นี้เป็นการป้องกันปัญหาในลักษณะดังกล่าวได้เป็นอย่างดี

ลำดับที่ 5

เป้าประสงค์ที่ 5.4 ยอมรับและให้คุณค่าต่องานการดูแลการทำงานในบ้านที่ไม่ได้รับค่าจ้าง โดยการจัดให้มีบริการสาธารณะโครงสร้างพื้นฐานและนโยบายการคุ้มครองทางสังคมให้แก่สตรี และสนับสนุนให้มีการแบ่งงานและความรับผิดชอบร่วมกันภายในครัวเรือนและครอบครัวตามความเหมาะสมของแต่ละประเทศ

และ

เป้าประสงค์ที่ 5.5 สร้างหลักประกันว่าผู้หญิงจะมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ และมีประสิทธิผลและมีโอกาสที่เท่าเทียมในการเป็นผู้นำในทุกระดับของการตัดสินใจทางการเมือง เศรษฐกิจ และภาคสาธารณะ

เป้าประสงค์ทั้งสองนี้ไม่นับเป็นเรื่องเร่งด่วนสำหรับประเทศไทย แต่หากมองในแง่ผลกระทบ จะพบว่าคนในสังคมไทยบางส่วนยังมีอคติทางเพศที่นำไปสู่การมีค่านิยม วัฒนธรรม พฤติกรรม และแนวทางปฏิบัติที่เป็นอุปสรรคในการสร้างความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย ทั้งผู้ที่ปฏิบัติงานในภาครัฐ(ทั้งนักการเมือง ผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติงาน รวมถึงภาครัฐในระดับท้องถิ่น) ยังมีความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทสตรีในมุมมองแบบจารีตเดิมที่เห็นว่าผู้ชายเป็นใหญ่ แต่ในทางกลับกันหากมีการรณรงค์ให้ปรับเปลี่ยนความเข้าใจบทบาทหญิงชายในมุมมองของโลกปัจจุบันที่เน้นความเสมอภาคเท่าเทียมกัน การให้เกียรติ และยอมรับในศักยภาพของกันและกัน การดำเนินให้เกิดการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในสังคมไทยแม้จะเป็นเรื่องยาก แต่หากประสบความสำเร็จ ก็จะมีผลให้เป้าประสงค์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องมีการพัฒนาเพิ่มขึ้นด้วย

ลำดับที่ 6

เป้าประสงค์ที่ 5.c เลือกใช้และเสริมความเข้มแข็งแก่นโยบายที่ดีและกฎระเบียบที่บังคับใช้ได้ เพื่อส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศและการให้อำนาจแก่ผู้หญิงและเด็กทุกคนในทุกระดับ

สถานะความสำคัญไม่อยู่ในข่ายเร่งด่วน และสถานภาพปัจจุบันของประเทศไทยเองยังไม่มีระบบการติดตาม จึงจำเป็นต้องใช้เวลาในการพัฒนา

ลำดับที่ 7

เป้าประสงค์ที่ 5.a ดำเนินการปฏิรูปเพื่อให้ผู้หญิงมีสิทธิเท่าเทียมในทรัพยากรทางเศรษฐกิจ รวมทั้ง การเข้าเป็นเจ้าของที่ดิน การควบคุมที่ดินและทรัพย์สินในรูปแบบอื่น การบริการทางการเงิน การรับมรดก และทรัพยากรธรรมชาติตามกฎหมายของประเทศ

ในเป้าประสงค์ข้อนี้มีความเป็นไปได้ในการส่งเสริมให้สตรีถือครองที่ดินทางการเกษตรมากขึ้น แต่เป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลาในการพัฒนาอย่างเป็นระบบโดยความร่วมมือจากหลายภาคส่วน หากพบทวนจากเหตุการณ์ที่ผ่านมา จะเห็นว่าประเทศไทยขาดการดำเนินงานที่ต่อเนื่องเมื่อมีการเปลี่ยนผู้นำประเทศ ดังเช่น สถานการณ์การขับไล่เกษตรกรออกจากที่ดินทำกิน เพิ่มจำนวนมากขึ้น ซึ่งเป็นประเด็นร้อนที่เกิดขึ้นเรื่อยมา รวมถึงสถานการณ์ในช่วงปี 2557 หลังการรัฐประหาร การใช้มาตรการทางกฎหมายต่อชาวบ้านที่ทำกินทับพื้นที่เขตอุทยาน ในขณะที่รัฐยังไม่มีนโยบายการปฏิรูปที่ดินที่มีประสิทธิภาพ ผู้หญิงเข้าร่วมเป็นแนวหน้าในการปกป้องสิทธิชุมชนตนเอง อีกทั้งการสูญเสียผืนดินยังนำไปสู่การสูญเสียทรัพยากรในการทำกิน สูการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต เช่น ต้องละทิ้งถิ่นฐาน ย้ายถิ่นไปทำงานในเมือง

การเข้าถึงแหล่งทุนของผู้หญิงยังกระจุกตัวเฉพาะส่วนกลางหรือเขตเมือง และมีข้อกำหนดที่ยุ้งยากซับซ้อน และพบว่าเมื่อผู้หญิงเข้าถึงแหล่งทุนโดยปราศจากการให้ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการหนี้สินกลับทำให้ผู้หญิงยากจน เนื่องจากต้องแบกรับภาระหนี้สินที่กู้เพื่อมาใช้จ่ายในครอบครัวมากขึ้น และจากกระแสโลกาภิวัตน์และพัฒนาการด้านการเงินยังส่งผลให้ผู้หญิงจำนวนไม่น้อยประสบปัญหาการเป็นหนี้บัตรเครดิต ทั้งนี้ ข้อมูลจากชมรมปฏิรูปสิทธิลูกหนี้ ระบุว่า ปัจจุบันคนไทยเป็นหนี้ถึงร้อยละ 95 ในจำนวนนั้นร้อยละ 80 ของผู้ที่ต้องแบกรับภาระหนี้เป็นผู้หญิง แม้ว่าจะเป็นการก่อหนี้ร่วมกันของสามีภรรยา หรือไม่ก็เฉพาะของสามีเพียงอย่างเดียว แต่ภรรยา มักจะต้องแบกรับภาระทั้งหมดเพราะความรับผิดชอบ ซึ่งในหลายกรณีที่ทางชมรมปฏิรูปสิทธิลูกหนี้เข้าไปให้ความช่วยเหลือ พบว่าเป็นผู้หญิงที่ถูกสามีทิ้งให้เผชิญปัญหาอยู่เพียงลำพัง รวมถึง กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ที่ออกในสมัยนายกรัฐมนตรี ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ไม่สามารถตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาผู้หญิงยากจน และกลุ่มผู้หญิงในภาวะยากลำบาก มีผู้หญิงเพียง ร้อยละ 29 ที่ได้รับประโยชน์จากกองทุนนี้ หรือคิดเป็น ร้อยละ 9.6 ของประชากรหญิงที่อายุมากกว่า 15 ปี

ลำดับที่ 8

เป้าประสงค์ที่ 5.b เพิ่มพูนการใช้เทคโนโลยี โดยเฉพาะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อส่งเสริมการให้อำนาจแก่ผู้หญิง

ประเทศไทยมีความพร้อมในการเพิ่มพูนเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อส่งเสริมการให้อำนาจแก่สตรีมาโดยตลอด และมีหลายหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง อาทิ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพ (สสส.) มีแผนจัดทำระบบการให้ข้อมูลข่าวสารครอบคลุมหลายช่องทาง เพื่อให้ข้อมูลแก่ผู้หญิงและเด็กหญิง เช่น ป้ายประกาศ หนังสือแจ้ง ประกาศหอกระจายข่าว วิทยุชุมชน สื่อออนไลน์ เป็นต้น คณะผู้วิจัยจึงเสนอว่า เป้าประสงค์ข้อนี้ควรอยู่ลำดับท้ายสุดในเรื่องของความเร่งด่วน

อภิปราย การจัดลำดับความสำคัญตามผลกระทบ

การจัดลำดับตามผลกระทบนี้คณะผู้วิจัยเห็นว่ามีความคล้ายคลึงกับการจัดลำดับตามความเร่งด่วนเป็นอย่างมาก เพียงแต่เปลี่ยนมุมมองเชิงสาเหตุเป็นเชิงผลกระทบแทน อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณามุมมองเชิงสาเหตุ (การจัดการที่มีประสิทธิภาพ) ก็จะส่งผลกระทบทางบวกไปยังเป้าประสงค์อื่น ดังนั้นคณะผู้วิจัยขอเสนอความคิดเห็นดังนี้

ลำดับที่ 1

เป้าประสงค์ที่ 5.1 ยุติการเลือกปฏิบัติทุกรูปแบบที่มีต่อผู้หญิงและเด็กหญิงในทุกที่

ความสำคัญของเป้าประสงค์นี้อยู่ที่สิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มาตราที่ 27 รวมถึงพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 ซึ่งควรบังคับใช้อย่างจริงจังและควรเป็นแนวนโยบายปฏิบัติทั้งภาครัฐและเอกชน ตลอดจนการส่งผ่านความรู้เรื่องดังกล่าวลงไปสู่ระบบการศึกษาอย่างเหมาะสม จะช่วยส่งผลในระยะยาวในการสร้างความเข้าใจความเท่าเทียมระหว่างเพศ ตลอดจนสร้างความตระหนักในความสำคัญของผู้ชายและผู้หญิง และที่กล่าวเน้นย้ำไปหลายครั้งในรายงานฉบับนี้ เรื่องกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ ควรได้รับการรวมเข้าไปตัวชี้วัดและเป้าประสงค์ด้วยเช่นกัน

ลำดับที่ 2

เป้าประสงค์ 5.2 ขจัดความรุนแรงทุกรูปแบบที่มีต่อผู้หญิงและเด็กหญิงทั้งในที่สาธารณะและที่รโหฐาน รวมถึงการค้ามนุษย์ การกระทำทางเพศ และการแสวงหาผลประโยชน์ในรูปแบบอื่น

แม้ว่าเป้าประสงค์นี้จะถูกจัดให้อยู่ลำดับแรกตามความเร่งด่วน แต่คณะผู้วิจัยพบว่าความรุนแรงที่เกิดขึ้นมาจากบุคคลในครอบครัวเป็นหลัก หากประเทศไทยบรรลุเป้าประสงค์ที่ 5.1 ได้อย่างแท้จริง ปัญหาเรื่องความรุนแรงในทุกรูปแบบนี้จะลดลงในเชิงของสถิติด้วยการแก้ไขปัญหาที่มีคุณภาพ

ลำดับที่ 3

เป้าประสงค์ที่ 5.3 ขจัดแนวปฏิบัติที่เป็นภัยทุกรูปแบบ อาทิ การแต่งงานในเด็กก่อนวัยอันสมควรโดยการบังคับ และการขลิบอวัยวะเพศหญิง

เป้าประสงค์นี้ก็เช่นเดียวกัน หากความรุนแรงทุกรูปแบบถูกขจัดและความเข้าใจในเรื่องความสำคัญของความเท่าเทียมระหว่างเพศถูกปลูกฝังในหน่วยเล็กที่สุดของสังคม ย่อมทำให้การแต่งงานในวัยเด็กโดยการบังคับ

ลดลง ตลอดจนการขลิบอวัยวะเพศหญิง ซึ่งจัดได้ว่าเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน และเป็นความรุนแรงอย่างหนึ่งเช่นกัน

ลำดับที่ 4

เป้าประสงค์ที่ 5.6 สร้างหลักประกันว่าจะมีการเข้าถึงสุขภาพทางเพศและอนามัยเจริญพันธุ์และสิทธิการเจริญพันธุ์โดยถ้วนหน้าตามที่ ตกลงในแผนปฏิบัติการของการประชุมนานาชาติว่าด้วย ประชากรและการพัฒนา และแผนปฏิบัติการปักกิ่ง และเอกสารผลลัพธ์ของการประชุมทบทวนเหล่านั้น

สำหรับเป้าประสงค์นี้เมื่อทุกคนมีความเข้าใจในสิทธิมนุษยชนและความสำคัญของความเท่าเทียมระหว่างเพศ อันส่งผลให้ความรุนแรงในรูปแบบต่างๆ ลดลง ปัญหาสุขภาพทางเพศและอนามัยเจริญพันธุ์ก่อนวัยอันสมควร ก็จะลดลงตามไปด้วย และยังช่วยให้ประเทศไทยสามารถวางแผนนโยบายเกี่ยวกับประชากร อัตราประชากร และการดูแลประชากรได้อย่างทั่วถึง

ลำดับที่ 5

เป้าประสงค์ที่ 5.5 สร้างหลักประกันว่าผู้หญิงจะมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ และมีประสิทธิภาพและมีโอกาสที่เท่าเทียมในการเป็นผู้นำในทุกระดับของการตัดสินใจทางการเมือง เศรษฐกิจ และภาคสาธารณะ

การเปิดโอกาสให้ผู้หญิงมีส่วนร่วมในการมติดังกล่าว ย่อมส่งผลดีต่อประเทศไทย ซึ่งการเปิดโอกาสให้ผู้หญิงเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น หมายถึงการยอมรับในความสามารถและศักยภาพของผู้หญิงในการตัดสินใจทางการเมือง เศรษฐกิจและภาคสาธารณะอย่างแท้จริง อันเป็นผลมาจากบรรลุเป้าประสงค์ที่ 5.1 นอกจากนี้ผู้หญิงยังสามารถแสดงความคิดเห็นต่อสถานการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวกับผู้หญิงได้เป็นอย่างดี จากทั้งประสบการณ์และความใกล้ชิด อันจะนำไปสู่นโยบายในการยอมรับบทบาทของผู้หญิงในด้านต่างๆ ตามเป้าประสงค์ที่ 5.4 ผ่านการบรรลุเป้าประสงค์ที่ 5.c

ลำดับที่ 6

เป้าประสงค์ที่ 5.c เลือกใช้และเสริมความเข้มแข็งแก่นโยบายที่ดีและกฎระเบียบที่บังคับใช้ได้ เพื่อส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศและการให้อำนาจแก่ผู้หญิงและเด็กทุกคนในทุกระดับ

หากมีการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศอย่างแท้จริงผ่านนโยบายที่ดีและกฎระเบียบ ย่อมเป็นการส่งเสริมผู้หญิงให้มีโอกาสที่จะได้รับการยอมรับจากสังคมในเรื่องของการทำงานดูแลครัวเรือนโดยไม่ได้รับค่าจ้าง ตลอดจนได้รับโอกาสทางการเข้าสู่ภาคแรงงานและเศรษฐกิจอย่างเหมาะสมในอนาคต

ลำดับที่ 7

เป้าประสงค์ที่ 5.4 ยอมรับและให้คุณค่าต่องานการดูแลการทำงานในบ้านที่ไม่ได้รับค่าจ้าง โดยการจัดให้มีบริการสาธารณะโครงสร้างพื้นฐานและนโยบายการคุ้มครองทางสังคมให้แก่สตรี และสนับสนุนให้มีการแบ่งงานและความรับผิดชอบร่วมกันภายในครัวเรือนและครอบครัวตามความเหมาะสมของแต่ละประเทศ

และ

เป้าประสงค์ที่ 5.a ดำเนินการปฏิรูปเพื่อให้ผู้หญิงมีสิทธิเท่าเทียมในทรัพยากรทางเศรษฐกิจ รวมทั้ง การเป็นเจ้าของที่ดิน การควบคุมที่ดินและทรัพย์สินในรูปแบบอื่น การบริการทางการเงิน การรับมรดก และทรัพยากรธรรมชาติตามกฎหมายของประเทศ

สองเป้าประสงค์นี้เป็นผลจากการที่ผู้หญิงได้รับการยอมรับทางด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม และจะช่วยให้เกิดการยอมรับตลอดจนการได้รับโอกาสที่อาจจะขาดหายไปจากบทบาทที่สังคมกำหนด

ลำดับที่ 9

เป้าประสงค์ที่ 5.b เพิ่มพูนการใช้เทคโนโลยี โดยเฉพาะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อส่งเสริมการให้อำนาจแก่ผู้หญิง

ในปัจจุบันตามตัวเลขทางสถิติได้แสดงชัดเจนแล้วว่าผู้หญิงสามารถเข้าสู่เทคโนโลยีได้อย่างเท่าเทียมกับผู้ชาย และสามารถใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีเหล่านั้นในการกระจายข่าว สื่อสาร ระหว่างผู้หญิงด้วยกัน ซึ่งจะส่งผลเป็นลูกโซ่ กล่าวคือ เมื่อผู้หญิงได้รับข่าวสารร่วมกัน มีการแชร์ปัญหา แชร์ความรู้สึก เกิดเป็นความรู้สึกร่วม (Collective Feeling) จะทำให้ผู้หญิงมีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็ง และสามารถเป็นเสียงสะท้อนไปสู่ภาครัฐในการแก้ไขปัญหาที่ภาครัฐอาจจะไม่ตระหนัก ซึ่งภาครัฐก็จะช่วยประสานงาน ควบคุมดูแล ในเชิงนโยบายต่อไป

บทที่ 7

การสำรวจเบื้องต้นเกี่ยวกับมาตรการทางเลือกด้านเศรษฐกิจ สังคมและกฎหมาย เพื่อบรรลุเป้าหมายที่ 5

ในบทนี้คณะผู้วิจัยได้ศึกษามาตรการทางเลือกในด้านต่างๆ จากการสำรวจวิธีปฏิบัติ สภาพปัญหาจากประเทศที่ประสบความสำเร็จในการบรรลุเป้าหมายเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศ หรือกำลังวางแผนนโยบายปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาความเท่าเทียมระหว่างเพศดังนี้

เป้าหมายที่ 5.1 ยุติการเลือกปฏิบัติทุกรูปแบบที่มีต่อผู้หญิงและเด็กหญิงในทุกที่

เมื่อผู้หญิงเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นผู้ดูแลครอบครัวสู่การเป็นผู้หารายได้เข้าครอบครัว ซึ่งทำให้พวกเขาเผชิญกับภาวะที่ยากลำบากหลายอย่างทั้งความรับผิดชอบในครอบครัวและความกดดันในเป้าหมายการทำงาน ในปัจจุบันแม้ว่าผู้หญิงจะมีความก้าวหน้าในด้านอาชีพการงานไปมากแล้ว แต่มีจำนวนน้อยที่ไปถึงระดับสูงสุดขององค์กรเนื่องจากอุปสรรคเพดานแก้ว (Glass ceiling) หรือกำแพงอุปสรรคที่กีดกันผู้หญิงไม่ให้ขึ้นเป็นผู้บริหารระดับสูง อันเป็นรูปแบบหนึ่งของการเลือกปฏิบัติต่อกลุ่มสตรี Mathur-Helm (2006) ได้ทำการศึกษาเพื่อตรวจสอบว่าอุปสรรคเพดานแก้วในธนาคารพาณิชย์ของแอฟริกาใต้มีจริงหรือไม่ ซึ่งผลการศึกษาพบว่าอุปสรรคเพดานแก้วมีจริงและถูกหล่อหลอมด้วยนโยบายและวัฒนธรรมองค์กร ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมองค์กรให้เป็นแบบกระจายอำนาจ (decentralized) จะช่วยทำลายอุปสรรคเพดานแก้วเพื่อเพิ่มโอกาสให้ผู้หญิงขึ้นสู่ตำแหน่งบริหารระดับสูง และอีกทางหนึ่งที่สามารถช่วยได้คือผู้หญิงก็ต้องพยายามพัฒนาตนเองและเพิ่มอำนาจให้แก่ตนเองด้วยการศึกษาและการพัฒนาวิชาชีพ

ในประเทศอเมริกา Angelina I. T. Kiser (2015) ศึกษาว่าผู้หญิงและผู้ชายมีการรับรู้ที่ต่างกันในเรื่องสถานที่ทำงานและความเป็นผู้นำในแรงงานอเมริกันหรือไม่ ซึ่งพบว่าผู้ชายมีความเชื่อว่าเมื่องานขาดแคลน พวกเขาควรมีสิทธิต่องานมากกว่าผู้หญิง ในขณะที่ผู้หญิงมีความเชื่อมากกว่าผู้ชายว่าการมีงานทำเป็นวิธีที่ดีที่สุดที่ทำให้เป็นอิสระ นอกจากนี้ผู้ชายเชื่อว่าพวกเขาเป็นผู้นำทางการเมืองที่ดีกว่าผู้หญิง และยังเชื่อว่าเป็นผู้บริหารธุรกิจที่ดีกว่า อย่างไรก็ตามทั้งผู้หญิงและผู้ชายมีทัศนคติที่ไม่แตกต่างกันในเรื่องการหารายได้มากกว่าของผู้หญิง โดยไม่คิดว่าหากภรรยาสามารถหารายได้มากกว่าสามีจะก่อให้เกิดปัญหา จากการสำรวจในปี 2015 ชาวอเมริกันส่วนมาก

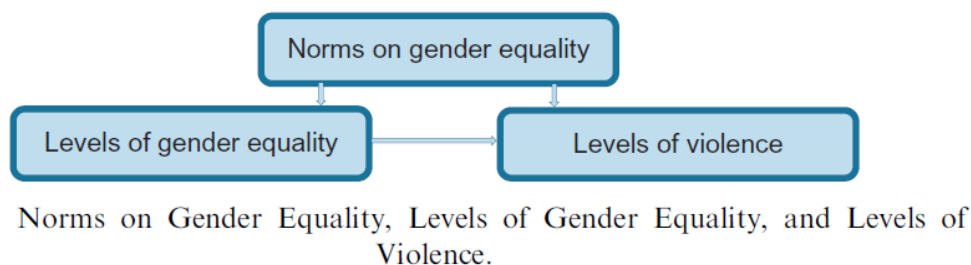
รู้สึกว่าคุณหญิงมีความสามารถเท่าเทียมกับผู้ชายทั้งในการเป็นผู้นำและเป็นนักการเมือง อย่างไรก็ตามในอเมริกา นายจ้างมีปัญหาในการปฏิบัติต่อลูกจ้างหญิงที่แตกต่างจากลูกจ้างชาย ซึ่งอาจตีความได้ว่าเป็นการเหมารวมทางเพศ (gender stereotyping) ที่ตรงข้ามกับความเท่าเทียมทางเพศ จากการศึกษาที่สรุปได้ว่าการรับรู้ถึงผู้หญิงและความเท่าเทียมทางเพศยังคงอยู่ในด้านลบ ซึ่งมีผลกระทบต่อโอกาสในความก้าวหน้าในอาชีพของผู้หญิง

จากสองกรณีศึกษานี้ แสดงให้เห็นว่าปัญหาเรื่องการเลือกปฏิบัติต่อผู้หญิงโดยเฉพาะทางด้านการมีส่วนร่วมในการเข้าสู่ภาคแรงงาน การเข้าสู่ตำแหน่งที่สูงขึ้นเกิดขึ้นยังคงปรากฏในประเทศที่พัฒนาแล้ว ซึ่งแสดงให้เห็นถึงสภาพปัญหาที่คล้ายคลึงกัน แต่อาจมีระดับความไม่เท่าเทียมต่างกัน โดยผลการศึกษาระบุถึงการมองผู้หญิงรวมถึงความสามารถของผู้หญิงในลักษณะที่อ่อนด้อยกว่าเพศชาย การแก้ปัญหาดังกล่าวได้เสนอไว้ในตอนต้นแล้วว่า ต้องสร้างความเข้าใจใหม่เกี่ยวกับระบบทวิเพศ ตั้งแต่ในระดับเล็กสุดของสังคมผ่านกระบวนการกลุ่มกลาทางสังคม เช่นทางการศึกษา หรือการสอนในครอบครัว โรงเรียน เพื่อจะส่งผลในระยะยาวในด้านการยุติการเลือกปฏิบัติ แต่หากต้องการความรวดเร็วในเชิงนโยบาย อาจมีการกำหนดโควต้า สัดส่วนทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ เป็นต้น

เป้าหมายที่ 5.2 ขจัดความรุนแรงทุกรูปแบบที่มีต่อผู้หญิงและเด็กทั้งในที่สาธารณะและที่รโหฐาน รวมถึงการค้ามนุษย์ การกระทำทางเพศ และการแสวงหาประโยชน์ในรูปแบบอื่น

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับความรุนแรงต่อสตรีและเด็กหญิง พบประเด็นที่น่าสนใจหรือเชื่อมโยงกับปัญหาความรุนแรงต่อสตรีและเด็กหญิงของไทย หรือนำมาปรับใช้ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ ดังนี้

- A°sa Ekvall (2014) พบว่าบรรทัดฐานด้านความเท่าเทียมทางเพศมีความสัมพันธ์อย่างมากกับระดับความรุนแรง ในขณะที่นโยบายแบบบนลงล่างเช่น การบัญญัติและบังคับใช้กฎหมาย มีผลกระทบทางบวกต่อทั้งระดับของความเสมอภาคทางเพศ รวมทั้งบรรทัดฐานและทัศนคติต่อความเสมอภาคทางเพศ แต่มาตรการแบบล่างขึ้นบนควรได้รับความสนใจเช่นกัน การทำให้ประชาชนคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางเพศต่างไปจากเดิมจะช่วยเปลี่ยนมุมมองเกี่ยวกับการใช้ความรุนแรงได้อย่างแน่นอน ผลการวิจัยนี้สำคัญต่อการพัฒนานโยบายด้านการจัดการขัดแย้ง การสร้างสันติภาพและการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ภาพที่ 13 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างบรรทัดฐานด้านความเท่าเทียมทางเพศ กับระดับของความเท่าเทียมทางเพศและระดับของความรุนแรง
ที่มา Ekvall, A. (2014) หน้า 284

- ในประเด็นการค้ำนุชย์ จากการรายงานของ UNICEF (พ.ศ. 2554) ประเทศลาวมีความเสี่ยงต่อเรื่องนี้มากเนื่องจากตั้งอยู่ในภูมิภาคที่กำลังพัฒนาอย่างรวดเร็ว กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้เก็บข้อมูลจากทั้งหมด 149 หมู่บ้านใน 17 จังหวัด ซึ่งพบว่าการค้ำนุชย์เกิดขึ้นในทุกจังหวัดที่สำรวจ จากการสำรวจพบว่าเหยื่อของการค้ำนุชย์กว่า 60% เป็นเด็กหญิงอายุระหว่าง 12 – 18 ปี และเหยื่อกว่า 35% ถูกบังคับให้เป็นโสเภณี รูปแบบการค้ำนุชย์อื่นๆได้แก่ การให้เป็นแรงงานในครัวเรือน (32%) การให้ทำงานในโรงงาน (17%) และการให้ทำงานในเรือประมง (4%) และพบอีกว่าเหยื่อที่ถูกใช้เป็นแรงงานในครัวเรือนเคยถูกทารุณหรือทำร้ายอย่างรุนแรง สาเหตุของการค้ำนุชย์ในประเทศลาวคือ ความยากจน ความไม่เท่าเทียมในการพัฒนา ปัจจัยทางวัฒนธรรมและสังคมผ่านสื่อต่างๆ การก้าวเข้าสู่ความทันสมัยไปสู่ความเป็นวัตถุนิยมและบริโภคนิยมอย่างก้าวกระโดด ทำให้เยาวชนก้าวเข้าสู่วิถีชีวิตแบบวัตถุนิยม การขาดความรู้เรื่องสิทธิเด็ก นอกจากนี้ทัศนคติดั้งเดิมเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อเด็กและผู้หญิงทำให้การล่วงละเมิดไม่ถูกรายงาน หลายครั้งที่เหยื่อกลัวรู้สึกอายและถูกเลือกปฏิบัติแทนที่จะเป็นผู้กระทำผิดรู้สึก

- ประเทศอังกฤษมีความก้าวหน้าในการขจัดความรุนแรงต่อสตรีและเด็กหญิงตั้งแต่ปีพ.ศ. 2553 ซึ่งความรุนแรงทางเพศและในครอบครัวลดลงจากการสำรวจ Crime Survey for England and Wales (CSEW) การดำเนินการของรัฐบาล ได้แก่

- การออกกฎหมายใหม่ที่ครอบคลุมความผิดฐานการสะกดรอยตาม, การบังคับแต่งงาน, ความล้มเหลวในการป้องกันการขลิบอวัยวะเพศหญิง และการเผยแพร่ภาพลามกส่วนตัว (โดยไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของภาพ) รวมทั้งการกระทำผิดฐานล่วงละเมิดในครอบครัว

- การเผยแพร่กฎหมายต่างๆ เช่น Modern Slavery Act, Domestic Violence Protection Orders (DVPOs), the Domestic Violence Disclosure Scheme (DVDS) และ FGM Protection Orders
- เสริมสร้างมาตรการในการจัดการผู้ล่วงละเมิดทางเพศ หรือผู้ที่ความเสี่ยงในการทำอันตรายทางเพศ

“Ending Violence against Women and Girls is a top priority for the UK Government both at home and abroad. In the last parliament we made significant steps to bring previously hidden crimes to light but more must be done. In my role as Ministerial Champion for Tackling Violence Against Women & Girls Overseas, I will focus on all forms of violence, including domestic violence, sexual violence, female genital mutilation and child, early and forced marriage. I am committed to playing my part by engaging with leadership across the UK Government and international partners to deliver our commitments in this refreshed strategy.”

Baroness Verma, Ministerial Champion for Tackling Violence Against Women and Girls Overseas.

ภาพที่ 14 พันธกิจของรัฐบาลอังกฤษในการขจัดความรุนแรงต่อสตรีและเด็กหญิง
ที่มา Government of United Kingdom (2559) หน้า 13

อย่างไรก็ตาม มีผู้หญิงอีกจำนวนไม่น้อยที่ทุกข์ทรมานจากการถูกระงับความรุนแรงอย่างเงียบๆ วิธีการที่จะให้เกิดความก้าวหน้าที่แท้จริงและยั่งยืนก็คือ รมณรงค์ว่าการต่อสู้กับความรุนแรงต่อสตรีและเด็กหญิงเป็นเรื่องของทุกคน รัฐบาลกลาง, รัฐบาลท้องถิ่น, หน่วยงานท้องถิ่นและทุกชุมชนต้องร่วมกันทำงานเพื่อปกป้องผู้หญิงและเด็กหญิงจากการเป็นเหยื่อความรุนแรง และต้องมั่นใจว่าเหยื่อที่ถูกกระทำได้รับความช่วยเหลือตามที่พวกเขาต้องการ วิธีการหลักที่ดำเนินมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 ไม่ว่าจะเป็น การป้องกัน, การให้บริการ, การทำงานร่วมกันและการติดตามผู้กระทำความผิดยังคงเป็นกรอบปฏิบัติการหลักต่อไปสำหรับปี พ.ศ. 2559 - พ.ศ. 2563 รัฐบาลอังกฤษจะส่งเสริมการปฏิรูปการให้บริการและการปฏิบัติต่อสังคมเพื่อบรรลุการลดลงของอาชญากรรมในระยะยาว เพื่อช่วยให้ผู้หญิงและเด็กหญิงกลับมาดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข และเพื่อยุติผลของการล่วงละเมิดจากรุ่นสู่รุ่น แผนการที่รัฐบาลอังกฤษจะดำเนินการภายในปี พ.ศ. 2563 ครอบคลุมด้านต่างๆ ดังนี้

ด้านการป้องกันความรุนแรงและการล่วงละเมิด

- มุ่งเน้นการป้องกันปัญหาไม่ให้เกิดขึ้นตั้งแต่แรก โดยจะพยายามเปลี่ยนแปลงบรรทัดฐานทางสังคมที่ฝังแน่น ทศคนคติและพฤติกรรมที่แบ่งแยกและจำกัดสตรีและเด็กหญิงในชุมชน โดยจะให้ข้อมูลและความรู้แก่เยาวชนเกี่ยวกับความสัมพันธ์ที่ดี การล่วงละเมิดและการยินยอม และทำงานร่วมกับหน่วยงานและบุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น ครูใหญ่และบุคลากรของโรงเรียน โรงเรียนจะต้องมีทรัพยากรที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพในการสอนเรื่องความสัมพันธ์ที่ดี การรณรงค์ “This is Abuse” ที่จัดทำทั่วประเทศได้ผลที่ดี รัฐบาลได้ลงทุนเพิ่มไปกว่า

3.85 ล้านปอนด์ในการจัดสรรครั้งใหม่เพื่อให้วัยรุ่นตระหนักถึงประเด็นเรื่องความยินยอม, การส่งข้อความที่เกี่ยวข้องกับเรื่องทางเพศ (sexting) และการล่วงละเมิดความสัมพันธ์

- ส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องสังเกตถึงและจัดการกับสัญญาณที่บ่งบอกถึงการล่วงละเมิดตั้งแต่แรก ป้องกันพฤติกรรมที่เป็นอันตรายและไม่ให้ตัวผู้กระทำผิดไปกระทำผู้อื่นต่อ

ด้านการจัดหาบริการสำหรับผู้ถูกระทำความรุนแรง

- ทำงานร่วมกับคณะกรรมการท้องถิ่นในการดูแลศูนย์ช่วยเหลือผู้ถูกข่มขืนและหน่วยช่วยเหลือผู้อพยพ, การชลอวัยวะเพศหญิงและการบังคับแต่งงาน

- ให้การช่วยเหลือเหยื่อที่ถูกกระทำความรุนแรงตามที่พวกเขาต้องการ ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือกันระหว่างรัฐบาลและท้องถิ่นและระหว่างหน่วยงานต่างๆ รัฐบาลจะให้หน่วยงานท้องถิ่นเข้าใจประเด็นการให้ความช่วยเหลือนี้อย่างชัดเจนเพื่อสามารถตอบสนองความต้องการของผู้หญิงที่เป็นเหยื่อได้

- รัฐบาลจะจัดสรรงบกว่า 80 ล้านปอนด์เพื่อสนับสนุนการบริการที่เกี่ยวกับที่พักพิงและผู้อพยพ ช่วยให้ท้องถิ่นมั่นใจได้ว่าจะไม่มีผู้หญิงคนไหนถูกปฏิเสธความช่วยเหลือที่ต้องการ การสนับสนุนนี้จะรวมถึงการช่วยเหลือผู้ที่สุ่มเสี่ยงต่อความเดือดร้อนและมีความต้องการที่ซับซ้อน งบนี้จะสนับสนุนศูนย์ช่วยเหลือผู้ถูกข่มขืนและเครือข่ายสายด่วนระดับชาติด้วย

- รัฐบาลสนับสนุนเงินกว่า 15 ล้านปอนด์สำหรับองค์กรการกุศลด้านสตรี ส่วนภาษีที่เก็บจากผลิตภัณฑ์สุขอนามัยถูกแบ่งสรรไป 2 ล้านปอนด์เพื่อบริจาคสู่ Women's Aid and Safe lives โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงการตอบสนองการกระทำรุนแรงได้ทันทั่วถึงและสามารถช่วยชีวิตของผู้หญิงและเด็กที่ถูกล่วงละเมิด

ด้านการทำงานร่วมกัน

- ความซับซ้อนของประเด็นความรุนแรงต่อสตรีและเด็กหญิงนั้นทำให้การขจัดปัญหานี้ไม่สามารถดำเนินการได้จากเพียงหน่วยงานเดียว การทำงานร่วมกันในระดับชาติ ระดับภูมิภาคและระดับชุมชนจะก่อให้เกิดประสิทธิผลมากที่สุดในการตอบสนองต่อความรุนแรงและการล่วงละเมิดและในการช่วยเหลือเหยื่อ รัฐบาลจะมีแนวทางและตัวอย่างการแนวปฏิบัติที่ดี เพื่อให้หน่วยงานต่างๆสามารถแบ่งปันข้อมูล ประเมินความเสี่ยง และดำเนินกิจกรรมร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพที่สุดในการตอบสนองความต้องการของเหยื่อความรุนแรง รัฐบาลจะทำงานร่วมกับกลุ่มอาสาสมัคร ซึ่งจะช่วยให้ท้องถิ่นสามารถดำเนินการได้มากขึ้นและเร็วขึ้นเพื่อพัฒนาวิธีการใหม่ๆที่ช่วยอำนวยความสะดวกการแทรกแซงก่อนจะเกิดความรุนแรงแต่เนิ่นๆ

ด้านการติดตามผู้กระทำความผิด

- กระบวนการยุติธรรมเป็นสิ่งสำคัญในการต่อสู้กับปัญหาการกระทำความรุนแรง กฎหมายด้านความรุนแรงในครอบครัวจะมุ่งเป้าไปที่พฤติกรรมกบฏและควบคุม และจะมุ่งเน้นการตอบสนองของระบบศาลยุติธรรม นอกจากนี้ รัฐบาลจะใช้เทคโนโลยีในการจัดการกับความรุนแรงต่อสตรี เช่น การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดการ

กับผู้กระทำผิด การใช้กล้องแบบติดตัวของเจ้าหน้าที่เพื่อเก็บหลักฐาน การใช้ GPS เพื่อปกป้องเหยื่อให้ดีกว่าเดิม เป็นต้น รัฐจะพยายามปกป้องผู้เสียหายจากการสะกดรอยตามและล่วงละเมิดออนไลน์

เป้าประสงค์ที่ 5.3 จัดแนวปฏิบัติที่เป็นภัยทุกรูปแบบ อาทิ การแต่งงานในเด็กก่อนวัยอันควรโดยการบังคับ และการขลิบอวัยวะเพศหญิง

Gangoli และคณะ (2006) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการบังคับให้แต่งงานเป็นประเด็นสำคัญในชุมชนชาวเอเชียใต้ ในแถบตะวันออกเฉียงเหนือของอังกฤษ ซึ่งการบังคับให้แต่งงานถือว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของความรุนแรงในครอบครัว แต่งานวิจัยนี้พบว่าไม่มีความเสี่ยงด้านความรุนแรงสูงขึ้นจากคู่ครองที่มาจากการบังคับแต่งงาน หมายความว่าความรุนแรงในครอบครัวเกิดได้ในการแต่งงานทุกรูปแบบ ส่วนการเข้าถึงการบริการด้านการบังคับแต่งงานและความรุนแรงในครอบครัวยังมีจำกัด ขณะที่กฎหมายด้านการบังคับแต่งงานดูเหมือนยังไม่ได้ผลที่น่าพอใจและยังขาดการสนับสนุน ข้อเสนอแนะจากงานวิจัยมีดังนี้

- หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการฝึกอบรมด้านการบังคับแต่งงานและความรุนแรงในครอบครัว รวมทั้งเพิ่มความตระหนักเรื่องข้อควรปฏิบัติ
- ปรับปรุงการให้บริการสำหรับผู้หญิงที่ชนกลุ่มน้อยโดยเฉพาะผู้อพยพรุ่นแรก
- สร้างความตระหนักและให้ความรู้แก่ชุมชนในเรื่องสิทธิของเด็ก และความแตกต่างระหว่างการบังคับแต่งงานและความสมัครใจแต่งงาน
- ให้บริการสนับสนุนแก่เยาวชนที่เสี่ยงต่อการถูกบังคับแต่งงาน

Liang และคณะ (2016) ได้เก็บข้อมูลจากการสำรวจตั้งแต่ปี 1990 ในประเทศทวีปแอฟริกา 23 ประเทศและกลุ่มประเทศอาหรับ 6 ประเทศที่พบการขลิบอวัยวะเพศหญิงบ่อยครั้ง จากการวิจัยพบว่ามีเด็กผู้หญิงประมาณ 130 ล้านคนเคยผ่านการขลิบอวัยวะเพศหญิงในประเทศที่ยังพบการทำกิจกรรมนั้นบ่อยๆ หากสถานการณ์ยังคงเดิมหรือแย่ลง จะมีเด็กหญิงมากกว่า 15.2 ล้านคนเสี่ยงต่อการถูกขลิบอวัยวะเพศ อย่างไรก็ตามหากประเทศเป้าหมาย 17 ประเทศสามารถบรรลุอัตราการลดลงต่อปีของกิจกรรมนี้อย่างต่อเนื่อง เด็กหญิงกว่า 4 ล้านคนจะรอดพ้นจากการขลิบอวัยวะเพศหญิง การวิเคราะห์ทางประชากรศาสตร์ของการขลิบอวัยวะเพศหญิงแสดงให้เห็นว่า กิจกรรมนี้เกิดขึ้นภายในตัวแปรด้านสังคมและวัฒนธรรมที่เฉพาะเจาะจงเช่น ถิ่นพำนัก สถานะและสุขอนามัยเจริญพันธุ์

ผลการศึกษาในบทที่ผ่านมาในบริบทของประเทศไทยโดยเฉพาะตัวเลขสถิติได้ชี้ชัดเจนแล้วว่า ปัญหาการแต่งงานในเด็กก่อนวัยอันควรโดยการบังคับ จะพบในบางพื้นที่ โดยเฉพาะในครอบครัวที่มีฐานะยากจน และขาดการศึกษา นอกจากนี้ตัวเลขทางสถิติยังบ่งชี้ว่า ยิ่งการศึกษาดีขึ้นมากเท่าใด อัตราการแต่งงานในวัยเด็กก็จะลดลงเท่านั้น ดังที่กล่าวไปในตอนต้นแล้วว่า ประเทศไทยได้ทำการส่งเสริมเรื่องของการศึกษามาโดยตลอด ทำให้อัตราการแต่งงานในเด็กก่อนวัยอันควรลดลง

สำหรับการขลิบอวัยวะเพศหญิงนั้น แม้จะไม่ปรากฏตัวเลขอย่างเป็นทางการคล้ายกับกรณีศึกษาที่กล่าวมาตอนต้น แต่เป็นประเพณีปฏิบัติที่มีอยู่จริงในประเทศไทยและไม่มีการศึกษาในเชิงสถิติ โดยเฉพาะในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์อาจารย์ทางด้านสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งได้เปิดเผยข้อมูลว่า น้องสาวของตนเองไปแต่งงานกับผู้ชายที่ยะลา หลานสาวที่เกิดมาโดยขลิบอวัยวะเพศ ซึ่งตนเองไม่เห็นด้วย แต่ทำอะไรไม่ได้ เพราะเป็นการปฏิบัติของท้องถิ่น อย่างไรก็ตามการแก้ไขปัญหาลักษณะนี้ เป็นสิ่งละเอียดอ่อน ซึ่งคนในประเทศไทยมักมองว่าเป็นการปฏิบัติของศาสนาอิสลาม ซึ่งยิ่งทำให้ความรู้สึกทางลบต่อสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เพิ่มมากขึ้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่นกระทรวงสาธารณสุข ควรให้ความรู้เรื่องสุขอนามัย และโอกาสการติดเชื้อโรคต่างๆ จากการขลิบอวัยวะเพศหญิง แก่คนในชุมชน ผ่านระบบการศึกษาอีกด้วย

เป้าประสงค์ที่ 5.4 ตระหนักและให้คุณค่าต่อการดูแลและการทำงานบ้านโดยไม่ได้รับค่าจ้าง ผ่านการให้บริการสาธารณะ โครงสร้างพื้นฐานและนโยบายการคุ้มครองทางสังคม และสนับสนุนความรับผิดชอบร่วมกันภายในครัวเรือนและครอบครัว ตามความเหมาะสมของแต่ละประเทศ

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการทำงานในครัวเรือนโดยไม่ได้รับค่าจ้างนั้น องค์กรระหว่างประเทศหลายแห่งพยายามส่งเสริมเรื่องของ 4 Rs ได้แก่ Recognition, Representation, Reduction และ Redistribution ซึ่งมีความหมายคือ (Action Aid, 2011: 2)

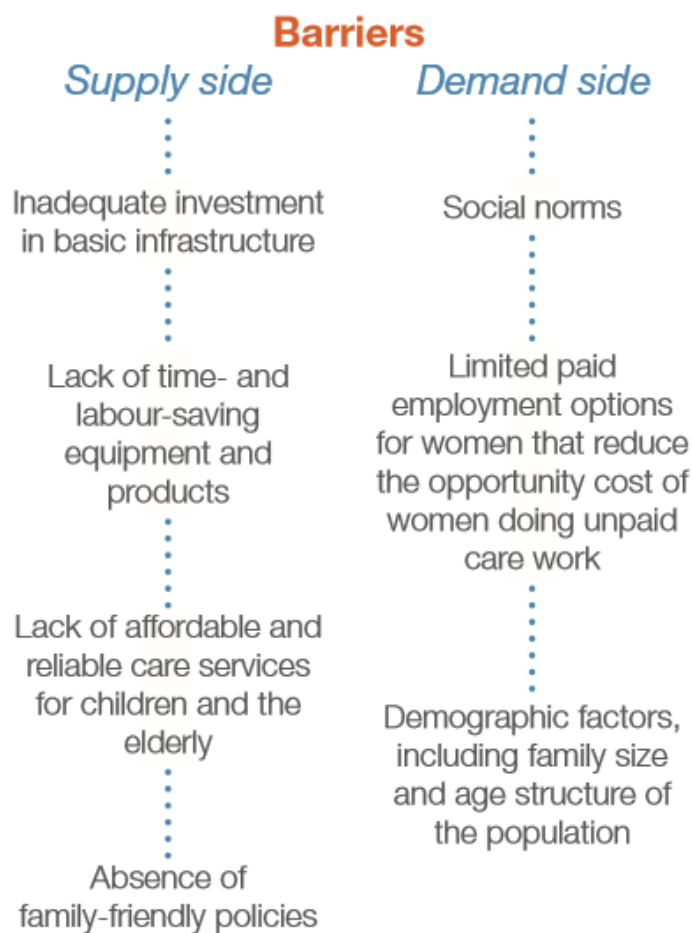
Recognition (การตระหนักรู้) เกี่ยวกับงานดูแลครัวเรือนที่ไม่ได้รับค่าจ้างที่เป็นงานทำโดยผู้หญิงเป็นส่วนใหญ่ และเป็นงานที่รับรู้ในหมู่ผู้หญิงกันเอง และยังหมายถึง การดูแลครัวเรือนโดยไม่ได้รับค่าจ้างต้องได้รับการตระหนักว่าเป็นงาน และกระบวนการผลิต ซึ่งการตระหนักรู้มีหลายรูปแบบ รวมไปถึงการมีสิ่งตอบแทนสำหรับการทำ งาน การตระหนักรู้เมื่อเป็นการกระทำให้เกิดผลประโยชน์กับผู้อื่น เช่น การจ่ายสวัสดิการบำนาญ หรือการวัดการทำงานดูแลครัวเรือนโดยไม่ได้รับค่าจ้างในระดับสถิติแห่งชาติ การตระหนักรู้ไม่ได้หมายถึงการจ่ายค่าตอบแทนโดยตรงผ่านการจ้าง

Representation (การมีตัวแทน) การมีตัวแทนเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนของผู้หญิงที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบที่ไม่เป็นธรรมในการทำงานดูแลครัวเรือน ผู้หญิงต้องตระหนักรู้ถึงคุณค่าของการทำงานดูแลครัวเรือนที่ไม่ได้รับค่าจ้างและต้องนำเสนอความต้องการของตนเองเพื่อการเปลี่ยนแปลงต่อผู้ชาย ผู้นำสังคม และรัฐบาล ซึ่งการมีตัวแทนและการรวมตัวกันจะเป็นพลังสำคัญของผู้หญิงที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในด้านสถานะของผู้หญิงในสังคม และยังส่งผลถึงการแบ่งความรับผิดชอบของการทำงานดูแลครัวเรือนที่ไม่ได้รับค่าจ้างระหว่างผู้ชาย ผู้หญิง สังคม และประเทศ

Reduction (การลดทอน) การลดทอนการทำงานดูแลครัวเรือนโดยไม่ได้รับค่าจ้างสำหรับผู้หญิง และสำหรับสังคมโดยรวม สิ่งนี้จะเกิดขึ้นได้โดยการมีบริการที่จัดให้ในรูปแบบต่างๆ อาทิ ภาระของผู้หญิงในการเลี้ยงดูบุตรจะลดลงได้ถ้ารัฐบาลจะมีศูนย์ดูแลเด็กที่มีราคาสมเหตุสมผลให้ผู้หญิงสามารถใช้บริการได้ และควรตั้งอยู่ไม่ไกลจากครัวเรือน เพื่อลดระยะเวลาการเดินทาง

Redistribution (การจัดแบ่ง) การจัดแบ่งการทำงานในครัวเรือนที่ไม่ได้รับค่าจ้างยังคงมีชั่วโมงเท่าเดิม แต่เป็นการแบ่งงานกันทำอย่างยุติธรรมระหว่างบุคคล เช่นการแบ่งงานบ้านบางอย่างให้ผู้ชายเป็นคนทำ หรือในระดับที่กว้างกว่านั้นคือรัฐบาลอาจจัดทำระบบดูแลสุขภาพที่มีประสิทธิภาพ

โดยเน้นว่า แนวทางด้านบนมิใช่แนวทางที่ต้องทำตามขั้นตอน หากแต่เป็นแนวทางที่ผสมผสานและสอดคล้อง อาจมีอุปสรรคในการบรรลุตัวชี้วัดตามภาพด้านล่างคือ UN secretary-genderal High-level Panel on Women's Economic Development, 2016: 3)

ภาพที่ 15 อุปสรรคของการนำไปสู่ความสำเร็จของเป้าหมายที่ 5.4

กล่าวโดยสรุปคือ ทางด้านอุปทานนั้น การลงทุนทางด้านโครงสร้างสาธารณูปโภคพื้นฐานยังไม่เพียงพอ ยังขาดอุปกรณ์และผลิตภัณฑ์ที่ช่วยลดเวลาและแรงงาน ยังขาดศูนย์การดูแลเด็กและผู้สูงอายุที่สามารถเข้าถึงได้ และขาดนโยบายที่สนับสนุนความเป็นครอบครัว สำหรับประเทศไทย ตามรายงานของกระทรวงมหาดไทย มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้งหมด 11,640 แห่งทั่วประเทศไทยและอยู่ในความดูแลขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น

ทางด้านอุปสงค์สิ่งแรกที่เป็นอุปสรรคคือ จารีตของสังคม (ซึ่งประเทศไทยยังมีปัญหาเรื่องประเด็นนี้อยู่ค่อนข้างมาก) ยังมีข้อจำกัดทางด้านการทำงานที่มีค่าจ้างสำหรับผู้หญิงที่ส่งผลถึงการลดทอนโอกาสในการทำงาน ดูแลครัวเรือนให้ลดน้อยลง และลักษณะทางประชากร คือขนาดของครอบครัว โครงสร้างทางอายุของประชากร

ในหลายๆ ประเทศได้ดำเนินไปและได้ผลที่น่าพอใจด้วยความร่วมมือของทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ เอกชน ประชาชน องค์กรไม่แสวงหาผลกำไรโดยมีแนวทางปรับปรุง แก้ไขปัญหา ด้วยการลงทุน กล่าวคือ

1. มีเทคโนโลยีและโครงสร้างพื้นฐานที่ดี เพื่อช่วยลดปริมาณงานดูแลครัวเรือนที่ไม่ได้รับค่าจ้าง

ในประเทศนี้ในประเทศบริเวณทวีปแอฟริกาได้ดำเนินการไปแล้วเช่นใน ทิศตะวันออกของประเทศยูกันดา ซึ่งมีปัญหาเรื่องทรัพยากรน้ำ โดยจัดให้มีแหล่งน้ำในระยะ 400 เมตรจะช่วยลดชั่วโมงการทำงานให้แก่ผู้หญิงและเด็กหญิงไปมากถึง 900 ชั่วโมงต่อปี และในประเทศแอฟริกาใต้ การมีไฟฟ้าในพื้นที่ชนบทช่วยทำให้ชั่วโมงการทำงานโดยไม่ได้รับค่าจ้างลดลงและเพิ่มจำนวนการเข้าสู่ภาคแรงงานของผู้หญิงได้มากถึง 9 %

2. มีแรงจูงใจทางการเงินโดยใช้แนวโยบายทางด้านภาษี

ในประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น แคนาดา ญี่ปุ่น มีการพิจารณาลดภาษีสำหรับผู้มีรายได้รองในครอบครัว ทำให้ผู้หญิงมีอัตราการเข้าสู่ภาคแรงงานมากขึ้น ในมาเลเซีย มีการให้ประโยชน์ทางด้านภาษีกับเด็กวัยรุ่นที่อาศัยอยู่กับผู้ปกครอง

3. มีผลประโยชน์ที่เพียงพอสำหรับการลาเพื่อดูแลบุตรสำหรับผู้ชายและผู้หญิง ตลอดจนการวางแผนการทำงานได้

การจ่ายเงินค่าจ้างในระหว่างการลาดูแลลูกของผู้หญิงและผู้ชายอย่างเป็นทางการจะเป็นธรรมจะช่วยกระตุ้นการมีส่วนร่วมของผู้ชายในการดูแลลูก ตลอดจนช่วยส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ ซึ่งนโยบายดังกล่าวทั้งภาครัฐและเอกชนควรนำไปปฏิบัติ ในประเทศนอร์เวย์ การลาของเพื่อดูแลลูกสามารถลาเป็นช่วงๆ ไม่ต้องติดกันได้ ซึ่งพบว่าผู้ชายในนอร์เวย์เลือกที่จะลาแบบ part-time เป็นส่วนมาก ในบางประเทศ เช่นเยอรมนี ใช้วิธีการลดระยะเวลาการอนุญาตให้ลา จากสองปี โดยจ่ายค่าจ้างต่ำ เป็นให้ลาสัปดาห์ละหนึ่งแต่ให้ค่าจ้างที่สูงขึ้นระหว่างที่ลา

4. รัฐควรจัดสวัสดิการทางการเงินและการ บริการการดูแลเด็กก่อนวัยเรียน

การเข้าถึงบริการการเลี้ยงดูเด็กจะช่วยเพิ่มอัตราการเข้าสู่ภาคแรงงานของผู้หญิงได้ ดังตัวอย่างในประเทศเคนย่า มีอัตราการเข้าสู่ภาคแรงงานของผู้หญิงมากขึ้น เมื่อรัฐบาลขยายช่วงอายุก่อนวัยเรียนครอบคลุมเด็กอายุ 4-5 ปี ในเวียดนามในบริษัทที่มีแรงงานผู้หญิงเป็นส่วนใหญ่ มีการจัดการดูแลเด็กในที่ทำงาน เพื่อทดแทนการลาของพนักงาน ในคิวเบค แคนาดา มีการให้เงินช่วยเหลือซึ่งทำให้ค่าจ้างในการเลี้ยงดูเด็กที่ศูนย์บริการ เหลือเพียง 5 เหรียญสหรัฐต่อวัน ทำให้ผู้หญิงมีอัตราการเข้าสู่ภาคแรงงานเพิ่มขึ้นอีก 8 % ใน คอสตาริกา มีโครงการสนับสนุนให้จัดตั้งศูนย์เลี้ยงดูเด็กขนาดเล็กโดยกลุ่มมารดาในชุมชนเพื่อเวียนกันดูแลเด็กๆ เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้หญิงที่มีรายได้น้อยได้มีโอกาสในการทำงานมากขึ้น

5. การแบ่งความรับผิดชอบอย่างเท่าเทียมในการดูแลผู้สูงอายุและผู้ที่มีเจ็บป่วยไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้

อ้างอิง องค์การอนามัยโลก ได้ให้แนวนโยบายไว้ว่า สำหรับการดูแลผู้สูงอายุในอนาคตนั้น ต้องมีโครงการดูแลผู้สูงอายุระยะยาวอย่างเป็นทางการ โดยต้องมีการอบรมให้ความรู้ผู้ที่ต้องดูแลผู้สูงอายุ การดูแลระยะสั้น มีบริการการตรวจเยี่ยมจากพยาบาล และการช่วยเหลือทางการเงินที่ครอบคลุมค่าใช้จ่ายที่อาจเกี่ยวเนื่องกับการดูแลรักษา อย่างในประเทศสิงคโปร์ มีการบริการดูแลให้และให้คำปรึกษา มีการตรวจเยี่ยมโดยพยาบาลถึงบ้าน มีการอนุญาตให้คนในครอบครัวได้ซื้อที่อยู่อาศัยก่อนหากอยู่ติดกับญาติพี่น้องที่สูงอายุ เป็นต้น

6. ควรเปิดให้มีการตกลงพูดคุยเกี่ยวกับบทบาททางเพศ

Zimbabwe มีโครงการ ผู้ชาย “ต้นแบบ” ในชุมชนเพื่อเป็นตัวอย่างพูดคุยกับคนในชุมชนผ่านเครือข่ายวิทยุ ให้ผู้ชายเห็นความสำคัญของงานบ้าน ซึ่งผลจากการดำเนินโครงการดังกล่าวช่วยเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่มีต่อผู้หญิงกับงานบ้านเป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังมีโครงการ “Africare’s Male Empowerment Project” ซึ่งเป็นโครงการที่ชักชวนให้ผู้ชายมีส่วนร่วมในงานบริการดูแลครัวเรือนให้แก่คนในชุมชนที่ติดเชื้อ HIV/AIDS (UN secretary-general High-level Panel on Women’s Economic Development, 2016: 5-7)

หากพิจารณาถึงประเทศไทยแล้วพบว่า ประเทศไทยมีความพยายามในการแก้ไขอุปสรรคเหล่านี้ไปแล้วในเกือบทุกประเด็น แล ดังที่กล่าวไปแล้วยังพบความพยายามในการแก้ไขทัศนคติที่มีต่อการทำงานดูแลครัวเรือนโดยไม่ได้รับค่าจ้างอีกด้วย ตัวอย่างของการปรับทัศนคตินั้น

เป้าประสงค์ที่ 5.5 สร้างหลักประกันว่าผู้หญิงจะมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพและมีโอกาสที่เท่าเทียมในการเป็นผู้นำในทุกระดับของการตัดสินใจในเรื่องของการเมือง เศรษฐกิจและสาธารณะ

ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของผู้หญิงในการเมืองจากองค์การเพื่อสตรีแห่งสหประชาชาติ (UN WOMEN) ที่เผยแพร่ในเดือนสิงหาคม 2016 มีดังนี้ (UN Women, 2016)

- ตามรายงานเมื่อเดือน กรกฎาคม 2016 มีเพียง 22.8 % ของสมาชิกรัฐสภาในระดับชาติทั้งหมดที่เป็นผู้หญิง ซึ่งเพิ่มขึ้นอย่างช้าๆจาก 11.3 % เมื่อปี 1995
- ณ เดือนมกราคม 2017 มีผู้หญิง 10 คนที่เป็นผู้นำของรัฐ (Head of State) และมีผู้หญิงเพียง 9 ที่เป็นผู้นำของรัฐบาล (Head of Government)

- จากประเทศต่างๆทั่วโลกมีเพียง 2 ประเทศที่มีผู้หญิงเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เกินกว่า 50% ของที่นั่งทั้งหมด คือประเทศรวันดา 63.8 % รองลงไปคือประเทศโบลีเวีย 53.1% ในขณะที่ประเทศส่วนใหญ่มีผู้หญิงอยู่ในสภาประมาณ 30% หรือมากกว่านั้น
- ทั่วโลก มี 38 รัฐที่มีผู้หญิงเป็นสมาชิกลดกว่า 10 % ของที่นั่งในสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งมี 4 ที่จากจำนวนนั้นที่ไม่มีผู้หญิงในสภาเลย ตามรายงานเมื่อเดือนก .ค.2016
- ค่าร้อยละเฉลี่ยของผู้หญิงในสภายังคงมีความแตกต่างในแต่ละภูมิภาค ดังนี้ ในกลุ่มประเทศนอร์ดิกมี 41.1 % ในกลุ่มประเทศอเมริกามี 27.7 % ในประเทศยุโรปอื่น ๆ มี 24.3 % ในกลุ่มประเทศ sub-Saharan Africa มี 23.1 % ในกลุ่มเอเชียมี 19.2 % ในรัฐอาหรับ 18.4 % และในหมู่เกาะแปซิฟิกมี 13.5 %
- ณ เดือนมกราคม 2017 มีรัฐมนตรีที่เป็นผู้หญิงเพียง 17% ซึ่งส่วนมากดูแลในเรื่องสังคม เช่น ด้านการศึกษาและครอบครัว
- อัตราส่วนของผู้หญิงทั่วโลกที่ได้รับเลือกเข้าสู่รัฐบาลท้องถิ่นยังไม่ทราบแน่ชัด ดังนั้น UN Women จึงกำลังพัฒนาฐานข้อมูลเกี่ยวกับผู้หญิงในรัฐบาลท้องถิ่นในกรอบแนวคิดของ SDGs เป้าประสงค์ที่ 5
- การมีส่วนร่วมของผู้หญิงในรัฐบาลท้องถิ่นสร้างความแตกต่างในเชิงบวกได้ มีงานวิจัยในอินเดียเผยว่าโครงการน้ำดื่มในพื้นที่ที่ผู้หญิงเป็นผู้นำสถานนั้นมีจำนวนสูงกว่าในพื้นที่ที่ผู้ชายเป็นผู้นำมากถึง 62% ส่วนที่นอร์เวย์พบว่าพื้นที่ที่ผู้หญิงมีบทบาทในสภาท้องถิ่นมีความสัมพันธ์โดยตรงกับการคุ้มครองเยาวชน
- ทั้งนี้ ความสมดุลทางเพศในการมีส่วนร่วมและการตัดสินใจทางการเมืองเป็นเป้าหมายสากลที่ตกลงร่วมกันใน Beijing Declaration and Platform for Action

Ballington (2008) ทำการวิจัยเรื่องความเท่าเทียมในการเมือง โดยเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์สมาชิกสภา 300 คนจาก 110 ประเทศในทุกภูมิภาคของโลกเป็นเวลากว่า 2 ปี การวิจัยพบว่า

ผู้หญิงมีอุปสรรคอย่างมากในการเข้าสู่การเมือง ผู้ตอบงานวิจัยเชื่อว่า อนาคต การรับรู้ทางวัฒนธรรมต่อบทบาทของผู้หญิง รวมทั้งการขาดทรัพยากรการเงินเป็นสิ่งที่ขัดขวางการเข้าสู่การเมืองของผู้หญิง ในขณะที่ผู้ตอบงานวิจัยหญิงกว่าความรับผิดชอบในครอบครัวคืออุปสรรคที่สำคัญที่สุด

- ผู้ตอบงานวิจัยกว่า 90% เห็นว่าผู้หญิงมีมุมมอง ความคิดและความสามารถต่อการเมืองที่แตกต่าง สมาชิกสภาหญิงเป็นกลุ่มแถวหน้าที่พยายามต่อสู้กับความรุนแรงทางเพศและนำประเด็นต่างๆเช่น การลาคลอด

การดูแลเด็ก กฎหมายความเท่าเทียมทางเพศ และการปฏิรูปการเลือกตั้งซึ่งจะช่วยยกระดับการเข้าสู่การเมืองของผู้หญิง

- เมื่อมีจำนวนผู้หญิงในรัฐสภาน้อย ความสามารถในการลوبيและการมีส่วนร่วมในงานคณะกรรมการต่างๆ ก็มีจำกัด
- การทำงานร่วมกันคือกุญแจสู่ความสำเร็จ เนื่องจากผู้ชายครองตำแหน่งในการตัดสินใจเป็นส่วนใหญ่ จึงมีบทบาทในการทำให้การเปลี่ยนแปลงสำเร็จ ผู้หญิงและผู้ชายจะต้องร่วมมือกันในการส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศในการเมือง
- พรรคการเมืองเป็นรากฐานสำคัญในการสนับสนุนการลงรับสมัครของผู้หญิง และเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงระหว่างสังคมกับสถาบันการปกครอง พรรคการเมืองเป็นผู้จัดลำดับความสำคัญของนโยบายและเป็นผู้ขับเคลื่อนสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงบวก

ผู้ตอบงานวิจัยครั้งหนึ่งเชื่อว่าความเท่าเทียมทางเพศมียากหรือมีชั่วคราวในรัฐสภา ในขณะที่มีความพยายามอยู่บ้างในการทำให้รัฐสภาทันสมัย แต่ประเด็นความอ่อนไหวทางเพศในรัฐสภาก็ยังต้องปรับปรุงโดยให้มีการเปลี่ยนขนบธรรมเนียมทางวัฒนธรรมและทำให้การดำเนินงานต่างๆ ทันสมัยขึ้น

ดังนั้นในประเด็นนี้จะมีลักษณะคล้ายคลึงกับเป้าประสงค์ที่ 5.1 ในเรื่องของการกำแพงแก้ว หรืออคติที่มีต่อผู้หญิงจากผู้ชาย ซึ่งลักษณะแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ควรจะเริ่มที่นโยบายการศึกษา และสร้างการยอมรับจากคนในสังคม หรือการมีผู้หญิงต้นแบบให้คนในสังคมได้รับรู้และยอมรับร่วมกัน

สำหรับประเทศไทยจากการสำรวจเบื้องต้นเกี่ยวกับมาตรการด้านต่างๆ เพื่อบรรลุตามเป้าประสงค์ 5.5 พบว่า ในระดับนานาชาติมีองค์การเพื่อสตรีแห่งสหประชาชาติ United Nations Entity for Gender Equality and the Empowerment of Women (UN WOMEN) เป็นผู้นำในการติดตามรายงานผลโดยมีภารกิจในระดับภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิกและในประเทศไทยเพื่อให้อำนาจแก่สตรีและเด็กหญิง โครงการส่งเสริมความเป็นผู้นำและการมีส่วนร่วมของผู้หญิงที่องค์กรเพื่อสตรีแห่งสหประชาชาติเข้ามามีส่วนร่วม อาทิ โครงการระดับโลก HeForShe ในปี 2558 ร่วมกับ บ. พรอคเตอร์ แอนด์ แกมเบล เทรดดิง (ประเทศไทย) หรือ พีแอนด์จี ประเทศไทย ซึ่งเป็นองค์กรเอกชนรายแรกในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิกที่เข้าร่วมสนับสนุนความเท่าเทียมทางเพศ ภายในองค์กรและกลุ่มธุรกิจเครือ โดยเล็งเห็นความสำคัญในการสร้างความเสมอภาคในองค์กรที่มีความแตกต่างกันอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นด้านเชื้อชาติ ศาสนา และเพศ จึงเข้ามาสนับสนุน UN WOMEN ส่งเสริมความเสมอภาคทางเพศและการ

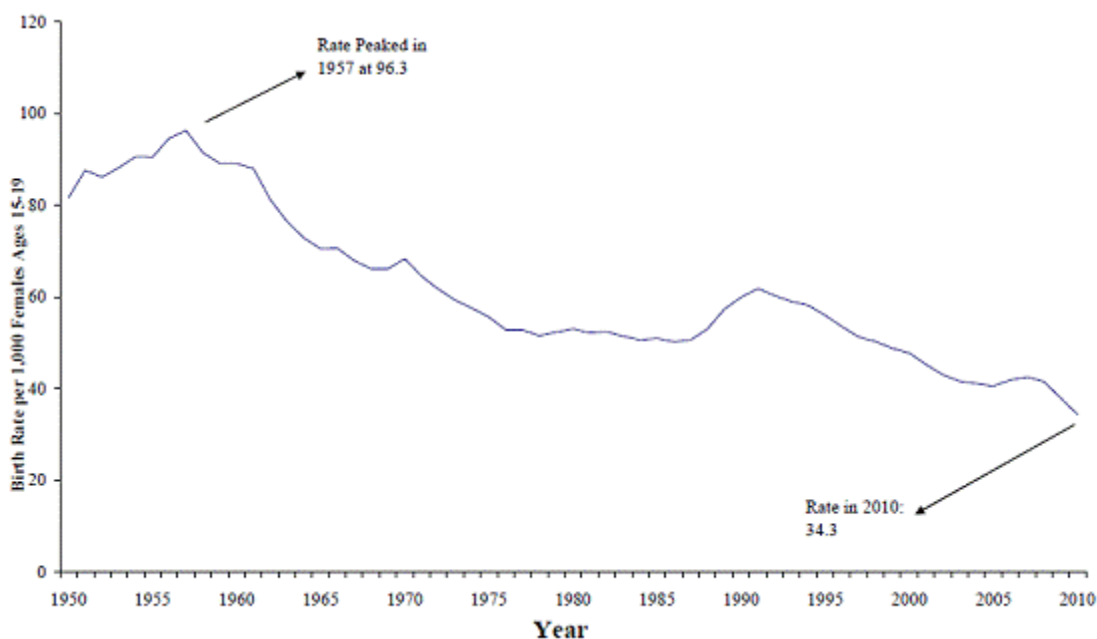
แสดงพลังของสตรี ด้วยการออกนโยบาย Diversity and Inclusion ที่ส่งเสริมให้มีการเคารพในความแตกต่างและ ชักชวนให้พนักงานดึงศักยภาพที่ต่างกันออกมาใช้เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กร มีการจัดอบรมฝึกฝน พนักงานเฉพาะด้านเพื่อให้ผู้หญิงได้มีโอกาสและความก้าวหน้า ในอาชีพ รวมถึงมีโครงการส่งเสริมสุขภาพและความปลอดภัย และมีการจัดเวลาการทำงานที่ยืดหยุ่นลงตัวกับหน้าที่และภารกิจของพนักงาน โดยนโยบาย ดังกล่าวประกาศใช้ตั้งแต่ปี 2010 ซึ่งในปัจจุบันทำให้พีแอนด์จีประเทศไทยมีสัดส่วนจำนวนผู้บริหารระดับอาวุโสที่เป็นผู้หญิงเท่ากับผู้บริหารระดับอาวุโสที่เป็นผู้ชาย (พีแอนด์จี, 2560)

ยุทธศาสตร์การพัฒนาศรี พ.ศ.2560-2564 มีนโยบายเพิ่มบทบาทการมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาสังคมและ คุณภาพชีวิตแก่สตรีทุกกลุ่มและทุกระดับ ด้วยเหตุผลที่ภาวะโลกมีการแข่งขันสูง ประเทศไทยเองต้องการกำลัง แรงงานจากสตรีอย่างเต็มศักยภาพ เพื่อเพิ่มพลังแก่สตรีทุกกลุ่ม และทุกระดับในการร่วมขับเคลื่อนการพัฒนา ประเทศ ยุทธศาสตร์นี้เป็นยุทธศาสตร์ที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จต่อเป้าหมายที่กำหนดในแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 อีกด้วย

เป้าประสงค์ที่ 5.6 สร้างหลักประกันว่าจะมีการเข้าถึงสุขภาพทางเพศและอนามัยเจริญพันธุ์และสิทธิด้านการ เจริญพันธุ์โดยถ้วนหน้าตามที่ตกลงในแผนปฏิบัติการของการประชุมนานาชาติว่าด้วยประชากรและการ พัฒนาและปฏิญญาปักกิ่งและเอกสารทบทวนผลลัพธ์จากการประชุมเหล่านั้น

ในระดับสากลพบว่า อัตราคลอดในวัยรุ่นอายุ 15-19 ปี เฉลี่ยทั่วโลกประมาณ 65 รายต่อสตรีวัยรุ่น 1,000 ราย สูงสุดในกลุ่มประเทศแถบแอฟริกาใต้ บางประเทศในเอเชียใต้ และลาตินอเมริกา รองลงมาคือ ตะวันออกกลาง, แอฟริกาเหนือ, สหรัฐอเมริกา โดยในปี 2010 สหรัฐอเมริกามีอัตราคลอดในวัยรุ่นอายุ 15-19 ปี คิดเป็น 34.3 รายต่อสตรีวัยรุ่น 1,000 ราย ซึ่งมีแนวโน้มลดลงเรื่อยๆ (Carmen Solomon-Fears, Teenage Pregnancy Prevention: Statistic and Programs, Congressional Research Service, April 2012, 1-3.)

ภาพที่ 15 กราฟแสดงอัตราการคลอดในวัยรุ่นอายุ 15-19 ปี ในแต่ละปีของสหรัฐอเมริกา

ที่มา: Chart prepared by the Congressional Research Service (CRS), based on data from the National Center for Health Statistics, Department of Health and Human Services (HHS)

และยังพบว่า การเป็นแม่ในวัยรุ่นจะส่งผลกระทบต่อการศึกษาเพราะมีแนวโน้มที่จะออกจากโรงเรียนหลายคนต้องออกจากโรงเรียนก่อนที่จะตั้งครรรภ์ แต่ละปีมีสตรีวัยรุ่นคลอดบุตรทั่วโลกราว 14 ล้านคน โดยประมาณ 12.8 ล้านคน หรือมากกว่า 90% อยู่ในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา (Pregnant adolescent: delivering on global promise of hope, World Health Organization 2006. อ้างจาก http://www.medicine.cmu.ac.th/dept/obgyn/2011/index.php?option=com_content&view=article&id=742:adolescent-regnancy&catid=45:topic-review&Itemid=561) กรณีตัวอย่างวัยรุ่นตั้งครรรภ์ในประเทศสหรัฐอเมริกา ใน พ.ศ. 2558 สตรีที่อายุ 15-19 จำนวน 229,715 รายอัตราการเกิด 22.3 ต่อ 1,000 ผู้หญิงในกลุ่มอายุนี้นี้เป็นสถิติต่ำสุดสำหรับวัยรุ่นในสหรัฐฯและลดลง 8% จาก พ.ศ. 2557 อัตราการเกิดลดลง 9% สำหรับสตรีอายุ 15-17 ปี และ 7% สำหรับผู้หญิงอายุ 18-19 ปี แม้ว่าสาเหตุของอัตราการลดลงไม่ชัดเจน แต่หลักฐานแสดงให้เห็นว่าการลดลงเหล่านี้เกิดจากการที่วัยรุ่นจำนวนมากงดเว้นการมีเพศสัมพันธ์ ส่วนวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมทางเพศใช้การคุมกำเนิดมากกว่าที่ผ่านมา ประเทศสหรัฐอเมริกา mongว่า การตั้งครรรภ์และการคลอดบุตรทำให้เกิดต้นทุนทางสังคมและเศรษฐกิจอันมหาศาลโดยส่งผลกระทบในระยะยาวต่อพ่อแม่วัยรุ่นและบุตรหลานของตน ในพ.ศ. 2553 การตั้งครรรภ์และการคลอดบุตรของวัยรุ่นมีค่าใช้จ่ายสำหรับผู้เสียภาษีในสหรัฐอเมริกาอย่าง

น้อย 9,400 ล้านดอลลาร์เพื่อการดูแลด้านสุขภาพและการเลี้ยงดูที่เพิ่มขึ้นและรายได้ที่ลดลงของสตรีวัยรุ่น การตั้งครุฑและการคลอดเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้อัตราการออกกลางคันของเด็กในโรงเรียนสูง มีเพียงประมาณ 50% ของมารดาวัยรุ่นที่ได้รับประกาศนียบัตรมัธยมปลายเมื่ออายุครบ 22 ปี ในขณะที่ประมาณ 90% ของสตรีที่ไม่ได้คลอดในช่วงวัยรุ่นจบการศึกษาจากโรงเรียนมัธยม ทารกที่เกิดจากแม่วัยรุ่นมีแนวโน้มที่จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ต่ำหรือไม่เข้ารับการศึกษ และจะมีแนวโน้มการว่างงานในวัยผู้ใหญ่ (29 ก.ค.2560. สืบค้นจาก <https://www.cdc.gov/teenpregnancy/about/index.htm>)

สำหรับประเทศไทยนั้น โดยมากปัญหาด้านอนามัยการเจริญพันธุ์ของสตรี ปัญหาด้านอนามัยการเจริญพันธุ์ของสตรีพบได้มากกว่าบุรุษเนื่องจาก สตรีเป็นผู้ที่ประสบปัญหาด้านการตั้งครุฑ การคลอด และแท้ง (แท้งเองหรือทำแท้ง) คาดว่าแต่ละปีจะมีมารดาตายจากการตั้งครุฑ คลอดและแท้งเป็นจำนวนมาก การตายจากการแท้งส่วนใหญ่เกิดจากการแท้งที่ไม่ปลอดภัย สตรีติดเชื้อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ รวมทั้งเชื้อเอชไอวีได้ง่ายกว่าบุรุษหลายเท่า (ในจำนวน ครั้งของการร่วมเพศเท่ากัน) โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ในสตรีจะมีความรุนแรงและมีภาวะแทรกซ้อน มากกว่าในบุรุษ ดังนั้นรัฐจึงได้จัดให้มีการบริการด้านอนามัยการเจริญพันธุ์ที่ควรจัดไว้ในสถานบริการระดับต่างๆ เพื่อสามารถเข้าสู่ชุมชนได้อย่างทั่วถึง อาทิ ระดับสถานอนามัย หรือปัจจุบันเป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล(รพ.สต.) ระดับโรงพยาบาลชุมชน ระดับโรงพยาบาลจังหวัด/โรงพยาบาลศูนย์

แนวทางการดำเนินงานของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) เกี่ยวกับเป้าประสงค์นี้ คือ การจัดงานและกิจกรรมต่างๆ อาทิ

1. สนับสนุนให้หน่วยบริการสุขภาพจัดกิจกรรมโรงเรียนพ่อแม่ในคลินิกฝากครุฑ คลินิกเด็กดี
2. สนับสนุนให้หน่วยบริการสุขภาพจัดบริการให้คำปรึกษา และวางแผนครอบครัวที่เข้าถึงง่าย และครอบคลุมสตรีวัยเจริญพันธุ์ 15-45 ปี
3. สนับสนุนให้หญิงวัยเจริญพันธุ์ 15-45 ปี ให้ได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับสุขภาพเจริญพันธุ์
4. สนับสนุนการฝึกอบรมอาสาสมัครเพศหญิง ในการตรวจคัดกรองมะเร็งเต้านมตนเองและผู้หญิงอื่นในชุมชน
5. สนับสนุนให้หน่วยบริการ ร่วมกับอาสาสมัครจัดบริการการตรวจและสอนตรวจคัดกรองมะเร็งเต้านม และมะเร็งปากมดลูก
6. สนับสนุนให้หน่วยบริการสุขภาพจัดบริการตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูก
7. สนับสนุนการบริการให้คำปรึกษาทั้งในชุมชน และในหน่วยบริการสำหรับปัญหาเรื่องเพศในสตรี
8. สนับสนุนการบริการ ให้คำปรึกษา โดยภาควิชาชีพที่เข้าถึงได้หลายรูปแบบ
9. สนับสนุนให้หน่วยบริการสุขภาพจัดบริการให้คำปรึกษาวางแผนครอบครัวโดยมีช่องทางที่หลากหลายขึ้น เช่น ไลน์ สไกป์ เป็นต้น

10. สนับสนุนให้หน่วยบริการสุขภาพจัดฝึกอบรม การมีเพศสัมพันธ์อย่างปลอดภัยและการป้องกันการตั้งครรภ์ ให้แก่ประชาชนในพื้นที่

เป้าประสงค์ที่ 5.a ดำเนินการปฏิรูปเพื่อให้ผู้หญิงมีสิทธิเท่าเทียมในทรัพยากรทางเศรษฐกิจ รวมทั้ง การเข้าเป็นเจ้าของที่ดิน การควบคุมที่ดินและทรัพย์สินในรูปแบบอื่น การบริการทางการเงิน การรับมรดก และ ทรัพยากรธรรมชาติตามกฎหมายของประเทศ

ในระดับสากลพบว่า ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิชาวนา ทั้งหญิงและชาย: ลาเวียคัมเปซิโน (ลาเวียคัมเปซิโนคือ องค์กรของชาวนาชาวไร่กว่า 200 ล้านคนทั่วโลก จากสมาชิก150 องค์กรใน70 ประเทศ) เรื่องการต่อสู้ของทางของ สิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ ซึ่งรวมเครื่องมือและกลไกในประเด็นต่างๆ ของสภาสิทธิมนุษยชน กล่าวถึงสิทธิที่จะ มีอาหาร สิทธิด้านที่อยู่อาศัย การเข้าถึงน้ำ สิทธิด้านสุขภาพ ผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชน ชนพื้นเมือง ชชาติพันธุ์นิยมและ การดูหมิ่นเหยียดหยามทางเชื้อชาติ สิทธิสตรี เครื่องมือระหว่างประเทศขององค์การสหประชาชาติเหล่านี้ไม่ได้ ครอบคลุมอย่าง สมบูรณ์ และยังไม่ได้ป้องกันการละเมิดสิทธิอีกด้วยโดยเฉพาะอย่างยิ่งสิทธิชาวนา พวกเราเล็งเห็น ถึงข้อจำกัดบางประการในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทาง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม (International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights-ICESCR) ในฐานะที่จะเป็นเครื่องมือปกป้องสิทธิชาวนา เช่นเดียวกัน กฎบัตรว่าด้วยชาวนา ซึ่งองค์การสหประชาชาติได้ออกในปี 2521 ไม่สามารถที่จะปกป้องชาวนาจาก นโยบายเปิดเสรีนานาชาติได้ อนุสัญญานานาชาติอื่นๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับสิทธิชาวนาด้วย ก็ไม่สามารถนำไปปฏิบัติได้ เช่นกัน อนุสัญญาดังกล่าวรวมถึง อนุสัญญา ILO 169 วรรค 8-J อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ, ข้อ 14.60 วาระ 21 (Agenda 21) และพิธีสารคาร์ตาจีน่า (Cartagena Protocol) มีเนื้อหาในข้อที่ 4 ของปฏิญญา เรื่องสิทธิในที่ดินและอาณาเขตให้ชาวนาทั้งหญิงและชาย มีสิทธิที่จะถือครองที่ดินทั้งโดยแบบส่วนตัวและแบบรวม หมู่ เพื่อการพักอาศัยและการทำเกษตร

เป้าประสงค์ที่ 5.b เพิ่มพูนการใช้เทคโนโลยี โดยเฉพาะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อส่งเสริมการให้ อำนาจแก่ผู้หญิง

กรณีตัวอย่างในระดับสากล ประเทศสหรัฐอเมริกาได้จัดอภิปรายหัวข้อ “ทำไมการเข้าถึงเทคโนโลยีจึงมี ความสำคัญสำหรับสตรีในประเทศกำลังพัฒนา” เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2558 คณะกรรมาธิการการต่างประเทศ ได้อภิปรายเกี่ยวกับวิธีการที่ผู้หญิงโดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศกำลังพัฒนาอาจได้รับประโยชน์จากการเข้าถึง เทคโนโลยี การอภิปรายได้เน้นถึงข้อมูลที่สำคัญหลายประการเกี่ยวกับสตรีการพัฒนาและการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตว่า การให้ผู้หญิงเข้าถึงอินเทอร์เน็ตสามารถ การเข้าถึงอินเทอร์เน็ตยังสามารถเป็นเครื่องมือในการลดความเหลื่อมล้ำ ทางสังคมและปรับปรุงสิทธิพลเมือง ตัวอย่างเช่น Human Network International เพิ่งดำเนินการกรณีศึกษาเพื่อ

ทดสอบระบบที่ให้ผู้หญิงขามาตักสสารซึ่งเป็นผู้ที่รายงานว่าเป็นเหยื่อของความรุนแรงในครอบครัวเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิของตนจากโทรศัพท์มือถือของตนได้ถึง 30 เปอร์เซ็นต์ หลังจากใช้โปรแกรมแล้ว 91 เปอร์เซ็นต์ของสตรีรายงานว่าการตัดสินใจในครอบครัวมากขึ้น และจากการสำรวจผู้หญิงในประเทศกำลังพัฒนาพบว่าผู้หญิงที่ใช้อินเทอร์เน็ต 75 เปอร์เซ็นต์ใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการศึกษาต่อ อย่างไรก็ตามแม้จะมีการใช้เทคโนโลยีที่เป็นประโยชน์ต่อผู้หญิง แต่การเข้าถึงเทคโนโลยีในประเทศกำลังพัฒนาก็ยังคงมีข้อจำกัด แต่ภาพรวมในระดับสากลให้ความสำคัญในการพัฒนาเรื่องการเข้าถึงเทคโนโลยีของสตรี และมองว่าหากเกิดความแตกแยกทางดิจิทัล จะทำให้ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีอยู่เกิดการพัฒนาที่ไม่สมบูรณ์ (GUEST BLOGGER. (19 พฤศจิกายน 2558). Why technology access is VITAL for women in developing count สืบค้นจาก <https://www.one.org/us/2015/11/19/why-technology-access-is-vital-for-women-in-developing-countries/>) สอดคล้องกับบทความของผู้บริหาร บริษัท เอคเซนเซอร์ โซลูชันส์ จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทที่ให้บริการจัดระบบสารสนเทศชั้นนำของประเทศไทย ที่อ้างถึงการค้นคว้าเกี่ยวกับการส่งเสริมให้ผู้หญิงเข้าถึงเทคโนโลยีได้มากขึ้น โดยใช้เนื้อหาจากผู้เข้าร่วมตอบแบบประเมินทั่วโลก (สัดส่วนชาย 68% และหญิง 72%) ระบุว่า ดิจิทัลเป็นส่วนที่ทำให้การทำงานยืดหยุ่นได้มากขึ้น และทำให้ผู้หญิงจำนวนมากขึ้นสามารถก้าวเข้าสู่ตลาดแรงงาน ทั้งยังสามารถทำงานได้อย่างต่อเนื่องหรือแม้แต่กลับเข้าสู่ตลาดงานได้ กลุ่มตัวอย่าง เกือบสองในสาม (68%) ยังมั่นใจว่าดิจิทัลเอื้อให้ผู้หญิงสามารถแข่งขันได้อย่างทัดเทียม จากผลการสำรวจกลุ่มผู้หญิงในประเทศกำลังพัฒนานั้นเป็นกลุ่มที่มองโลกในแง่ดีมากกว่ากลุ่มผู้หญิงในประเทศพัฒนาแล้ว (80% และ 62% ตามลำดับ) โดยทั้งชายและหญิง (71%) เห็นคล้ายกันว่า โลกดิจิทัลผลักดันให้บุตรสาวของเขามีโอกาสที่ดีขึ้นในอนาคต หากรัฐบาลและองค์กรธุรกิจต่างๆ สามารถเร่งพัฒนาให้ผู้หญิงมีความรอบรู้ด้านดิจิทัลได้เร็วขึ้นเป็นสองเท่า ก็จะทำให้เกิดความเท่าเทียมทางเพศในที่ทำงานได้ใน 25 ปีสำหรับประเทศที่พัฒนาแล้ว เทียบกับการใช้เวลา 50 ปีหากการพัฒนายังมีอัตราเท่ากับในปัจจุบัน ส่วนประเทศกำลังพัฒนา อาจใช้เวลา 45 ปีในการพัฒนาความเท่าเทียมทางเพศในที่ทำงาน เทียบกับ 85 ปีหากมีการพัฒนาเท่ากับในปัจจุบัน (อินทริธา เหล่ามีผล. (10 พฤษภาคม 2559). ลดความเหลื่อมล้ำทางเพศในองค์กร ด้วยความสามารถด้านดิจิทัล. สืบค้นจาก <http://www.cioworldmagazine.com/ลดความเหลื่อมล้ำทางเพศ/>)

กรณีของประเทศไทย SDG Roadmap ของกระทรวงพัฒนาสังคมสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้วางแผนการดำเนินงานระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว โดยมีแนวทาง 1. สร้างโอกาสและความเท่าเทียมในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับประชาชนโดยเฉพาะอย่างยิ่ง กลุ่มผู้สูงอายุ สตรี เด็กด กลุ่มผู้พิการ กลุ่มผู้ที่อาศัยในพื้นที่ห่างไกล 2. สร้างสื่อ คลังสื่อ และแหล่งเรียนรู้ดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่ประชาชนเข้าถึงได้สะดวกผ่านทั้งระบบโทรคมนาคม ระบบแพร่ภาพกระจายเสียง และสื่อต่างๆ 3. เพิ่มโอกาสการได้รับการศึกษาที่มีมาตรฐานของนักเรียนและประชาชนแบบทุกวัย ทุกที่ ทุกเวลา ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล โดยกำกับ

ให้มีระบบและกลไกติดตามประเมินผลเพื่อรายงานความก้าวหน้าแก่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติทุก 6 เดือน

เป้าประสงค์ที่ 5.c เลือกใช้และเสริมความเข้มแข็งแก่นโยบายที่ดีและกฎระเบียบที่บังคับใช้ได้ เพื่อส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศและการให้อำนาจแก่ผู้หญิงและเด็กทุกคนในทุกระดับ

แม้ว่าความเสมอภาคระหว่างเพศจะมีการผลักดันให้เป็นไปตามนโยบายของภาครัฐ แต่ดูเหมือนว่าช่องว่างของความเสมอภาคที่ผู้หญิงได้รับความเสมอภาคในสังคมไทยจะสามารถเข้าถึงความคุ้มครองทางกฎหมายหรือไม่ และการบังคับใช้กฎหมายเหล่านั้นมีประสิทธิภาพมากนักน้อยเพียงใด ในความเป็นจริง การเปลี่ยนแปลงทางกฎหมายที่ให้สิทธิด้านต่างๆ แก่ผู้หญิง ยังไม่ได้เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติในสังคมและชุมชนโดยทั่วไป ผู้หญิงต้องเผชิญกับความไม่เป็นธรรม ซึ่งเกิดขึ้นจากอุปสรรคจากค่านิยม ทศนคติของคนในสังคม อีกทั้ง ยังขาดมิติเพศสภาพในการปกครองและบริหารงานของรัฐ การดำเนินนโยบายและมาตรการต่างๆ ไม่ได้คำนึงถึงปัญหาและความต้องการเฉพาะของผู้หญิง นอกจากนี้ ผู้หญิงยังต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงและได้รับผลกระทบที่แตกต่างจากการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจสังคม

ตัวอย่างที่เคยเกิดขึ้นจากผลกระทบจากเศรษฐกิจตกต่ำจากทั่วโลกก่อให้เกิดปัญหาการว่างงาน และรายได้ที่ลดลง จะเห็นได้ว่า การช่วยเหลือเยียวยาจากรัฐ ไม่ได้คำนึงถึงมิติเพศสภาพ และผู้หญิงต้องเผชิญกับภาวะวิกฤติด้วยตนเอง หลายครอบครัวต้องมีภาระหนี้สิน และเป็นปัจจัยที่ผลักดันให้ผู้หญิงย้ายถิ่นไปทำงานต่างประเทศ นโยบายที่รัฐกำหนดขึ้น บางครั้งไม่ได้เลือกปฏิบัติหรือกีดกัน แต่ผลที่เกิดขึ้นอาจจะเป็นการเลือกปฏิบัติต่อผู้หญิงทางอ้อม เช่น การช่วยเหลือประชาชนรายได้ในภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ และมีมาตรการออกเช็ค 2,000 บาทให้กับผู้มีรายได้ไม่เกิน 10,000 บาทต่อเดือน ทั้งหญิงชาย ที่เป็นแรงงานในระบบสามารถเข้าถึงความช่วยเหลือนี้ได้อย่างเสมอภาคกัน แต่ปรากฏว่า แรงงานนอกระบบ ซึ่งมีผู้หญิงถึงร้อยละ 60-70 ต้องตกหล่นไปจากมาตรการดังกล่าว

ในส่วนของการจ้างงานและอาชีพ พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2551 ของไทยซึ่งคุ้มครองลูกจ้างในภาคเอกชน มีบทบัญญัติที่รับรองการปฏิบัติที่เสมอภาคสำหรับลูกจ้างทั้งชายและหญิง (มาตรา 15) และค่าจ้างที่เท่าเทียมสำหรับงานที่มีคุณค่าเท่าเทียมกัน พระราชบัญญัตินี้ยังห้ามมิให้คุกคามทางเพศกับลูกจ้างทุกคนรวมทั้งผู้ชายด้วย (มาตรา 16) การแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาในประเทศไทยเมื่อไม่นานมานี้ สะท้อนถึงนิยามสิทธิทางเพศภายใต้กฎหมายที่ครอบคลุมมากขึ้น เช่น ก่อนหน้านั้นการคุ้มครองจากการถูกข่มขืนจะครอบคลุมเฉพาะผู้หญิงเท่านั้น แต่พระราชบัญญัติแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา (มาตรา 19) พ.ศ. 2550 ได้ขยายขอบเขตนิยามของคำว่าข่มขืน ให้ครอบคลุมถึงบุคคลทุกเพศและเพศภาวะ และยังมีบทลงโทษที่รุนแรงมากยิ่งขึ้นต่อผู้กระทำความผิดในคดีข่มขืนและล่วงละเมิดทางเพศทุกรูปแบบ (ฐานข้อมูลเลขาธิการใหญ่สหประชาชาติเกี่ยวกับความรุนแรงต่อผู้หญิง (28 กรกฎาคม 2560). สืบค้นจาก <http://sgdatabase.unwomen.org/>

searchDetail.action?measureId=18245&baseHREF=country&baseHREFId=1277)

ในระดับสากลยุคปัจจุบัน เศรษฐกิจที่ประสบความสำเร็จคือเศรษฐกิจที่ใช้ประโยชน์ทรัพยากรมนุษย์ที่มีอยู่อย่างเต็มศักยภาพ และการจัดการเลือกปฏิบัติในโลกแห่งการทำงานถือว่าเป็นหนึ่งในกติกาสันติภาพที่ยุติธรรม หลักความเสมอภาคและการไม่เลือกปฏิบัติ เป็นหลักการที่ได้รับการยอมรับในกฎหมายสากลมาเป็นเวลาหลายทศวรรษ หลักความเสมอภาค ได้รับการยอมรับเป็นครั้งแรกในธรรมนูญโอแอลโอ ตั้งแต่การก่อตั้งองค์การใน ค.ศ. 1944 ในปฏิญญาฟิลาเดลเฟีย (Declaration of Philadelphia) และในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights - UDHR) ใน ค.ศ. 1948 หลังจากนั้น หลักแห่งการไม่เลือกปฏิบัติ ก็ได้รับการบรรจุไว้ในอนุสัญญาสิทธิมนุษยชนสากลและมาตรฐานแรงงานสากลต่างๆ (ILO: Equality and non-discrimination at work in East and South-East Asia: Guide (Bangkok, 2011), p. 10.)

อนุสัญญาว่าด้วยการเลือกปฏิบัติในการจ้างงานและอาชีพ ค.ศ. 1958 (ฉบับที่ 111) ขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ ซึ่งได้รับการรับรองในการประชุมแรงงานสากลสมัยที่ 42 ในวันที่ 4 มิถุนายน ค.ศ. 1958 ได้กำหนดมาตรฐานอย่างรอบด้านเพื่อส่งเสริมความเสมอภาคในโอกาสและการปฏิบัติในโลกแห่งการทำงาน ดังนี้:

- อนุสัญญาดังกล่าวปกป้องทั้งบุคคลที่อยู่ในการทำงานหรืออาชีพ และบุคคลที่กำลังก้าวเข้าสู่โลกของการทำงาน กำลังหางาน หรือตกอยู่ในความเสี่ยงที่จะสูญเสียงาน
- อนุสัญญาดังกล่าวมีผลผูกพันกับงานทุกอาชีพในทุกภาคส่วนแรงงาน ตลอดจนแรงงานนอกระบบ และครอบคลุมทั้งงานที่ได้รับค่าจ้าง งานอิสระ และอาชีพส่วนตัว

นอกจากนั้น ข้อเสนอขององค์การแรงงานระหว่างประเทศในเรื่องเอชไอวีและเอดส์และโลกแห่งการทำงาน พ.ศ. 2553 (ข้อที่ 200) ได้ใช้หลักการว่าเอชไอวีและเอดส์ควรได้รับการยอมรับว่าเป็นประเด็นสำคัญในการทำงาน และตั้งอยู่บนหลักของการไม่เลือกปฏิบัติด้วย

ในระดับภูมิภาคศาลสิทธิมนุษยชนยุโรป (European Court of Human Rights - ECHR) มีองค์ความรู้ในหลักกฎหมายที่พอกพูนด้านการละเมิดสิทธิภายใต้อนุสัญญายุโรป ในประเด็นที่เกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติ ด้วยเหตุวิถิต่างเพศและอัตลักษณ์ทางเพศ ส่วนหลักกฎหมายภายใต้กลไกด้านสิทธิในระดับภูมิภาคอื่นๆ ยังไม่มีการพัฒนาเท่าไรนัก (APF: ACJ report: Human rights, sexual orientation and gender identity (APF 15), op. cit., p. 16.)

ปฏิญญาสิทธิมนุษยชนอาเซียน (ASEAN Human Rights Declaration - AHRD) ได้ผ่านการรับรองในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2555 ท่ามกลางความผิดหวังของนักต่อสู้เพื่อสิทธิความหลากหลายทางเพศในภูมิภาค แม้ว่าจะมีความพยายามในการรณรงค์โดยตัวแทนกลุ่ม LGBT ในภูมิภาคนี้ แต่ปฏิญญาสิทธิมนุษยชนฉบับแรกของอาเซียนกลับไม่ได้กล่าวถึงวิถิต่างเพศและอัตลักษณ์ทางเพศเลย ปฏิญญาดังกล่าวได้รับการวิจารณ์อย่างรุนแรงและถูกปฏิเสธโดยองค์กรจากประชาสังคมกว่า 65 องค์กรระดับประเทศ ระดับภูมิภาค และระดับสากลว่าปฏิญญา

ฉบับนี้ให้ความคุ้มครองสิทธิที่ต่ำกว่าสนธิสัญญาอื่นๆ ที่คล้ายกัน ในทวีปยุโรป แอฟริกา และอเมริกา (G. Poore; G. Cristobal: “Human rights compromised in Southeast Asia,” in Pressroom of the International Gay and lesbian Human Rights Commission (IGLHRC), 21 Nov. 2012, สืบค้นจาก <http://www.iglhrc.org/cgi-bin/iowa/article/pressroom/iglhrcinthenews/1622.html>)

บทที่ 8

สรุป

ดังที่กล่าวไปในบทนำของงานวิจัยชิ้นนี้แล้วว่าประเทศไทยยังคงติดอยู่กับระบบความคิดแบบทวิเพศ ตามแนวทางการวิพากษ์ของ Judith Butler ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าเพศชายและเพศหญิง รวมไปถึงการประพฤติ ปฏิบัติ ซึ่งอาจรวมไปถึงประเพณี ความเชื่อ และศาสนา เป็นตัวกำหนดบทบาทของหญิงและชายในแต่ละสังคม ผ่านสิ่งที่คณะผู้วิจัยเรียกว่า กระบวนการกล่อมทางสังคม และเป็นการยากและอันตรายหากจะทำลายความรู้ชุดนี้ เพราะจะทำให้เกิดความปั่นป่วนทางเพศ หรือที่ Judith Butler เรียกว่า Gender Trouble แต่หากเปรียบเทียบระหว่างความปั่นป่วนจากการสลายความคิดแบบทวิเพศ กับการที่ผู้หญิงเป็นเหยื่อของวาทกรรม จนถูกเลือกปฏิบัติในลักษณะต่างๆ ทั้งที่มีความรุนแรงต่อจิตใจและร่างกาย โอกาสทางเศรษฐกิจ การศึกษา จนส่งผลถึงภาพลักษณ์ของประเทศ ส่งผลให้สหประชาชาติต้องกำหนดให้มีเป้าหมายที่ 5 บรรลุความเท่าเทียมระหว่างเพศ เพื่อแก้ไขและลดปัญหาต่างๆ ที่เป็นผลมาจากความไม่เท่าเทียมระหว่างเพศ ด้วยการศึกษ สถานภาพ ความเป็นจริง ตลอดจนกำหนดตัวชี้วัดเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขความไม่เท่าเทียมต่างๆ ให้แก่ทุกประเทศที่พร้อมจะก้าวสู่ความยั่งยืนในด้านต่างๆ

ประเทศไทยในฐานะเป็นหนึ่งในสมาชิกองค์การสหประชาชาติและแสดงความพร้อมที่จะแสดงเจตนารมณ์ในการเข้าสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนในหลายๆ เป้าหมาย (Sustainable Development Goals) โดยเฉพาะในรายงานวิจัยเล่มนี้ได้อภิปราย และแสดงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับนิยาม ความหมาย สถานะของประเทศไทย ตลอดจนความพร้อมและบทเรียนจากประเทศต่างๆ ที่จะนำไปสู่การจัดลำดับเป้าประสงค์เพื่อสะท้อนปัญหาที่แท้จริงที่ควรได้รับการแก้ไขอย่างอีกด้วย

จากผลการศึกษาทั้งหมดนั้นพบว่าประเทศไทยมิได้นิ่งนอนใจกับเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศ และการยุติความรุนแรง การเลือกปฏิบัติต่อผู้หญิง ซึ่งการดำเนินงานต่างๆ ของประเทศไทยมีเป็นระยะ และมีความต่อเนื่อง ผ่านการออกพระราชบัญญัติฉบับต่างๆ เพื่อคุ้มครอง และสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมแก่ผู้หญิงและเด็กหญิงเสมอมา และพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ ก็ได้รับการประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2558 ซึ่งเป็นหลักประกันในเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศ ซึ่งมีได้หมายถึงเพศชายและเพศหญิงเท่านั้น หากแต่รวมไปถึงผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ การมีพระราชบัญญัติดังกล่าวเป็นสัญญาณบ่งบอกถึงความเท่าเทียมระหว่างเพศใน

ประเทศไทยที่กำลังได้รับการพัฒนา คณะผู้วิจัยเรียกปรากฏการณ์นี้ว่าเป็นนโยบายจากบนลงล่าง (Top-Down Policy) ที่เป็นผลมาจากการเรียกร้องสิทธิต่างๆ ตามหลักการสิทธิมนุษยชนสากลของคนส่วนใหญ่ในประเทศ

แต่อย่างไรก็ดี หากมองในบริบทของประเทศไทยแล้ว การจะยอมรับความแตกต่างระหว่างเพศเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ค่อนข้างลำบาก เพราะสังคมไทยส่วนใหญ่ยังยึดติดกับความคิดแบบสองทวิเพศ และผู้ชายเป็นใหญ่ ทำให้ผู้หญิงสามารถมีบทบาทได้ในเฉพาะบางพื้นที่ เช่นในครัวเรือน หรือแม้กระทั่งการทำงานก็ยังมีกำหนดจากสังคมว่างานประเภทใดที่เหมาะสมแก่ผู้หญิงหรือผู้ชาย ผู้หญิงในฐานะเพศที่ถูกให้นิยามว่าเป็นเพศที่อ่อนแอ เป็นช้างเท้าหลัง เป็นแม่ศรีเรือน จึงถูกจำกัดสิทธิ บทบาทต่างๆ จนเกิดความไม่เท่าเทียมดังที่กล่าวไปทั้งหมดในรายงานวิจัยฉบับนี้แล้ว

การยอมรับผู้หญิงในด้านความสามารถทางด้านต่างๆ อย่างเท่าเทียมกับผู้ชาย นอกจากจะใช้กฎหมายเป็นหลักประกันแล้ว ยังต้องมีกลไก และผู้คอยกำกับติดตามที่เข้มแข็ง ตลอดจนถึงแก้ปัญหาจากระดับเล็กที่สุด นั่นคือการแก้ที่กระบวนการกล่อมเกลாதงสังคม ผ่านการเลี้ยงดูในครัวเรือน ผ่านระบบการศึกษาที่มุ่งสร้างความเข้าใจเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศ ตลอดจนถึงการแก้ไขปัญหาความยากจน รวมทั้งใช้กฎหมายและนโยบายเชิงโครงสร้างเป็นตัวควบคุม จึงจะนำพาประเทศบรรลุเป้าหมายที่ 5 ได้

สำหรับความรุนแรงที่มีต่อผู้หญิงนั้น สถานการณ์ภาพรวมของการกระทำความรุนแรงต่อสตรีและเด็กหญิงในไทยยังน่าเป็นห่วง จำนวนผู้หญิงและเด็กหญิงที่ถูกกระทำความรุนแรงและเข้ารับความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่างๆ มีตัวเลขค่อนข้างสูง หน่วยงานต่างๆ มีสถิติข้อมูลไปในแนวโน้มเดียวกัน นั่นคือ สตรีถูกกระทำความรุนแรงมากกว่าผู้ชาย ผู้กระทำความรุนแรงต่อสตรีส่วนใหญ่เป็นคู่สมรส หรือเป็นกรณีความรุนแรงระหว่างสามีภรรยา มีมากที่สุด เป็นที่น่าสังเกตว่า ทั้งสตรีและเด็กถูกกระทำความรุนแรงโดยคนแปลกหน้าน้อยมากเมื่อเทียบกับถูกกระทำโดยบุคคลที่รู้จัก ใกล้ชิด หรือบุคคลในครอบครัว และคาดว่าในความเป็นจริง มีผู้หญิงและเด็กหญิงที่ถูกกระทำความรุนแรงมากกว่าสถิติที่จัดเก็บ เนื่องจากเหยื่อหลายคนรู้สึกอับอาย ไม่กล้าเปิดเผยปัญหาและไม่ได้เข้ารับความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่างๆ ที่อธิบายไว้ตอนต้น นั่นยังเป็นการตอกย้ำเรื่องผู้หญิงเป็นเพศที่ถูกกระทำ (Passive) ในสังคมที่ผู้ชายเป็นใหญ่

ปัญหาที่พบในการศึกษาสถานภาพของเป้าประสงค์นี้คือข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสตรีในแต่ละด้าน มีการจัดเก็บอยู่หลายหน่วยงาน ไม่มีการประสานงานเพื่อรับผิดชอบรวบรวมข้อมูล และข้อมูลสถิติต่างๆ ก็ไม่มีความต่อเนื่อง แต่จากการเข้าร่วมสังเกตการณ์ประชุมกับกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้รับทราบว่าในอนาคตจะมีการมอบหมายให้มีหน่วยงานกลางเป็นผู้รวบรวมข้อมูลเพื่อจัดทำตัวชี้วัดให้เป็นระบบมากขึ้น ซึ่งเป็นผลดีที่นักวิจัยจะได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์ได้หลายหลายมิติยิ่งขึ้น

สิ่งหนึ่งที่ได้รับฟังจากการเข้าร่วมการประชุมของหน่วยงานอื่นที่ไม่ใช่ภาครัฐที่ทำงานเกี่ยวข้องกับสิทธิสตรี คือ การแก้ไขปัญหาของประเทศเป็นเพียงเฉพาะหน้า มิได้ยั่งยืน เพราะเป็นการทำเพื่อลดอัตราของผู้หญิงที่ถูกเลือกปฏิบัติหรือได้รับความรุนแรงทางด้านต่างๆ มากกว่า กระนั้นก็ตามคณะผู้วิจัยเชื่อว่า ประเทศไทยมิได้มองแค่ผลกระทบสั้น เพราะในแผนต่างๆ ของประเทศจะมีทั้งแผนระยะสั้นและระยะยาว ซึ่งข้อมูลส่วนนี้ควรมีการแจกแจงแก่หน่วยงานที่ไม่ใช่ภาครัฐได้รับทราบ และอาจมีการทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิดในฐานะผู้วางกรอบนโยบาย และผู้ที่คลุกคลีอยู่ในสถานการณ์จริง

ในท้ายที่สุดนี้คณะผู้วิจัยขอเสนอให้ขยายคำจำกัดความของคำว่าความเท่าเทียมระหว่างเพศให้ครอบคลุมผู้มีความหลากหลายทางเพศและเด็กผู้ชาย เพราะทั้งสองกลุ่มนี้ก็มีความอ่อนไหวในประเทศไทย หากพิจารณาให้ดีแล้ว ระบบทวิเพศ ซึ่งยอมรับว่ามีเพียงสองเพศในโลกใบนี้ที่เป็นไปตามธรรมชาติ ผู้หญิงและเด็กผู้หญิงยังคงเป็นเหยื่อของความไม่เท่าเทียม แล้วถ้ากลุ่มคนที่อยู่ “นอก” ระบบทวิเพศ จะได้รับความยุติธรรมมากเพียงใด เป็นเรื่องที่น่าไปต่อยอดเพื่อทำการวิจัยในอนาคตเพื่อสร้างตัวชี้วัดที่เหมาะสม หากมีการรวมเอากลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศมาเป็นหนึ่งในเป้าหมายของความเท่าเทียมระหว่างเพศอย่างแท้จริงและอย่างยั่งยืน

บรรณานุกรม

- Ballington J. (2008). *Equality in Politics: A Survey of Women and Men in Parliaments, Report and Documents NO. 54*, published by the Inter-Parliamentary Union.
- Biccheiri, C. (2016). *Norms in the Wild: How to Diagnose, Measure and Change Social Norms*, Cambridge University Press, p. 2
- Butler, Judith. (2007). *Gender Trouble: Feminism and the Subversive of Identity*, London: Routledge. pp. viii-xi.
- Committee on the Elimination of Discrimination against Women (/2017). *List of issues and questions in relation to the combined sixth and seventh periodic report of Thailand: addendum: Replies of Thailand 10 April 2017* สืบค้นจาก http://tbinternet.ohchr.org/Treaties/CEDAW/Shared%20Documents/THA/CEDAW_C_THA_Q_6-7_Add-1_25135_E.pdf เข้าถึงเมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2560
- Ekvall, A. (2014). *Gender Equality, Attitudes to Gender Equality and Conflict. Gendered Perspectives on Conflict and Violence: Part A*. Published online: 20 Aug 2014; 273-295.
- Gangoli G., Razak A., McCarry M. (2006). *Forced Marriage and Domestic Violence among South Asian Communities in North East England*. School for Policy Studies, University of Bristol and Northern Rock Foundation.
- Gangoli G., Razak A., McCarry M. (2006). *Forced Marriage and Domestic Violence among South Asian Communities in North East England*. School for Policy Studies, University of Bristol and Northern Rock Foundation.
- Government of United Kingdom. (2559). *Ending Violence against Women and Girls Strategy 2016 – 2020*. สืบค้นจาก <https://www.gov.uk/government/publications/strategy-to-end-violence-against-women-and-girls-2016-to-2020>. เข้าถึงเมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม 2560.
- http://164.115.22.198/SDGs/SDG5_1_1.html เข้าถึงเมื่อวันที่ 15 มี.ค. 2560
- http://164.115.22.198/SDGs/SDG5_3_1.html เข้าถึงเมื่อวันที่ 18 มี.ค. 2560
- <http://hdr.undp.org/en/content/speech-launch-2015-human-development-report> เข้าถึงเมื่อวันที่ 29 เม.ษ. 2560

- http://www.labour.go.th/th/index.php?option=com_content&view=article&id=22614:-tvpa&catid=84:2557-06-30-02-06-31 เข้าถึงเมื่อวันที่ 12 พ.ค. 2560
- Inter- Parliamentary Union. (2017). *Women in national parliaments*. สืบค้นจาก <http://www.ipu.org/wmn-e/arc/classif010617.htm> เข้าถึงเมื่อวันที่ 3 มิถุนายน 2560.
- Kiser, A. (2015). "Workplace and leadership perceptions between men and women", in *Gender in Management: An International Journal*, Vol. 30, 8: 598 – 612.
- Korakit Choomgrant. (2009). *Expression of Sexuality and Lifestyle in Bangkok and Singapore: A Case of Singaporean Homosexual Men*, Master Thesis, Centre for East and Southeast Asian Studies, Lund University, Sweden.
- Korakit Choomgrant. (2014). *Out of the Closet: An Understanding of 'Queer Heritage' in the Context of Southeast Asia*, Unpublished Doctoral Dissertation, Faculty of Architecture, Silpakorn University, Thailand.
- Mastercard. (2016). *Press Releases: Women's Progress in Employment and Leadership Stall in Asia Pacific* สืบค้นจาก <https://newsroom.mastercard.com/asia-pacific/press-releases/womens-progress-in-employment-and-leadership-stall-in-asia-pacific/> เข้าถึงเมื่อวันที่ 2 มิถุนายน 2560.
- Mathur-Helm, B. (2006). "Women and the glass ceiling in South African banks: an illusion or reality?" in *Women in Management Review*. Vol. 21, 21: 311 - 326
- Mengjia Liang, Edilberto Loaiza, Nafissatou J. Diop, Berhanu Legesse, (2016) "Demographic perspectives of female genital mutilation", in *International Journal of Human Rights in Healthcare*, Vol. 9 Issue: 1, pp.3-28
- Mia Unbrono (2558). *รายงานการสัมมนาเชิงวิชาการ เนื่องในวันสตรีสากล 2558* สืบค้นจาก <https://static1.squarespace.com/static/52bce94ae4b013dbd6fc79d4/t/5594f1b8e4b0aec5529952e5/1435824568837/WSC+1-07-58+edited.pdf> เข้าถึงเมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2560
- O'Connell, Helen. (2016). *The European Union's new Gender Action Plan 2016-2020 Gender equality and women's empowerment in external relations*, สืบค้นจาก <https://www.odi.org/sites/odi.org.uk/files/odi-assets/publications-opinion-files/9926.pdf> 2015 เมื่อวันที่ 16 มี.ค. 2560

- Organization for Economic co-operation and development. *Time spent in paid and unpaid work by sex* สืบค้นจาก <http://stats.oecd.org/index.aspx?queryid=54757> เข้าถึงเมื่อวันที่ 27 เม.ษ. 2560
- Unicef. (2011). *Broken Promises Shattered Dreams: A Profile of Child Trafficking in LAO PDR*. สืบค้นจาก <https://www.unicef.org/media/files/BrokenPromisesFULLREPORT.pdf>. เข้าถึงเมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2560.
- UN secretary-general High-level Panel on Women's Economic Development (2016), *Unpaid Work and Care: A Policy Brief*, สืบค้นจาก <https://www.empowerwomen.org/-/media/files/un%20women/empowerwomen/resources/hlp%20briefs/unpaid%20work%20%20carepolicy%20brief.pdf> เข้าถึงเมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2560
- UN Women 1. *Facts and figures: Ending violence against women*. สืบค้นจาก <http://www.unwomen.org/en/what-we-do/ending-violence-against-women/facts-and-figures>. เข้าถึงเมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2560.
- UN Women 2. *Defining Violence against Women and Girls*. สืบค้นจาก <http://www.endvawnow.org/en/articles/295-defining-violence-against-women-and-girls.html>. เข้าถึงเมื่อวันที่ 8 พฤษภาคม 2560.
- UN Women 3. (2016), *Unpaid Care and Domestic Work: Issues and Suggestions for Viet Nam*, สืบค้นจาก <http://www2.unwomen.org/-/media/field%20office%20eseasia/docs/publications/2017/01/unpaid-care-and-domestic-work-en.pdf?vs=435> เข้าถึงเมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2560
- UNDP. (2015). *Speech at the launch of the 2015 Human Development Report* สืบค้นจาก United Nations. (2014). *FRAMEWORK OF ACTIONS for the follow-up to the Programme of Action FRAMEWORK OF ACTIONS of the International Conference of Population and Development Beyond 2014*. สืบค้นจาก https://www.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/ICPD_beyond2014_EN.pdf เข้าถึงเมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2560
- World Economic Forum. (2016). *Global Gender Gap Report*. สืบค้นจาก http://www3.weforum.org/docs/GGGR16/WEF_Global_Gender_Gap_Report_2016.pdf เข้าถึงเมื่อวันที่ 15 มี.ค. 2560

World Population prospects. (2015). *The 2015 Revision: Key Findings and Advance Tables*, Population Division Department of Economic and Social Affairs, United Nations, New York.

โพสต์ทูเดย์. (2557). *ภาวะผู้นำของสตรี*. สืบค้นจาก <http://www.posttoday.com/biz/aec/news/305827> เข้าถึงเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2560.

กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว 1. (2560). *การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อจัดทำแนวทางการดำเนินงาน (Roadmap) ของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 5* จัดโดย เมื่อวันที่จันทร์ที่ 24 เมษายน 2560 ณ ห้องพัชรวดี 1-2 โรงแรมปรีณซ์พาเลซ มหานคร

กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว 2. (มปป). *รายงานสถานการณ์ด้านความรุนแรงในครอบครัว มาตรา 17 ประจำปี 2557*. สืบค้นจาก <http://www.violence.in.th/publicweb/pdf/M17/M172557.pdf>. เข้าถึง เมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม 2560

กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว 3. (2559). *รายงานสถานการณ์ด้านความรุนแรงในครอบครัว มาตรา 17 ประจำปี 2558*. สืบค้นจาก <http://www.violence.in.th/publicweb/pdf/M17/M172558.pdf>. เข้าถึง เมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม 2560

กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน (มปป). *การจัดอันดับการคุ้มครองตามกฎหมาย TVPA* สืบค้นจาก http://portal.labour.go.th/th%20index.php?option=com_content&view=article&id=22614:-tvpa&catid=84:2557-06-30-02-06-31 เข้าถึงเมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2560

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2556). *การดูแลช่วยเหลือผู้ประสบ 4 ปัญหาหลักของ OSCC ศูนย์ช่วยเหลือสังคม : การประเมินและบำบัดฟื้นฟู สำหรับบุคลากรสาธารณสุขโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล*.

กรมอนามัย (มปป). *การให้บริการอนามัยเจริญพันธุ์ : คู่มือสำหรับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข* สืบค้นจาก <http://www.oic.go.th/FILEWEB/CABINFOCENTER17/DRAWER002/GENERAL/DATA0000/00000167.PDF> เข้าถึงเมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม 2560

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ 1 สืบค้นจาก https://www.m-society.go.th/article_attach/16270/19206.pdf. เข้าถึงเมื่อวันที่ 12 มิถุนายน 2560.

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ 2, 1 *ทศวรรษกับบทบาทผู้นำองค์กรภาครัฐของหญิงไทย* 2558 https://www.m-society.go.th/article_attach/19095/20611.pdf เข้าถึงเมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2560.

- กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (มปป). *กฎหมายการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์*
<http://law.m-society.go.th/law2016/law/view/570> เข้าถึงเมื่อวันที่ 10 มี.ค. 2558
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *นโยบายอนามัยการเจริญพันธุ์*. สืบค้นจาก
<http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=19586&Key=news18> เข้าถึงเมื่อ
 วันที่ 30 พฤษภาคม 2560.
- กองควบคุมโรคเอดส์ วัณโรค และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ (2017). *รายงานสถานการณ์โรคเอดส์ใน
 กรุงเทพมหานคร* สืบค้นจาก
http://www.bangkok.go.th/upload/user/00000150/download/statistics/stat_th.pdf เข้าถึง
 เมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2560.
- กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี (มปป). สืบค้นจาก <https://www.womenfund.in.th/> เข้าถึงเมื่อวันที่ 18
 มิถุนายน 2560.
- กิตติพงศ์ แซ่เจ็ง (2558). *สถานการณ์อนามัยการเจริญพันธุ์ ในวัยรุ่นและเยาวชน ปี 2558*. กรมอนามัย กระทรวง
 สาธารณสุข : กรุงเทพฯ, 2558.
- คณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติ (มปป). *ร่างยุทธศาสตร์การคุ้มครองเด็กแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2564* สืบค้น
 จาก http://dcy.go.th/webnew/upload/children_rights/5.3.pdf เข้าถึงเมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม
 2560
- คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. (2559) *รายงานคู่ขนานการปฏิบัติตามอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติ
 ต่อสตรีในทุกรูปแบบ ปี 2559* สืบค้นจาก [http://www.nhrc.or.th/getattachment/8489a1d2-
 6f82-4547-aec5-9da7e8d4e8fe/รายงานคู่ขนานการปฏิบัติตามอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการ.aspx](http://www.nhrc.or.th/getattachment/8489a1d2-6f82-4547-aec5-9da7e8d4e8fe/รายงานคู่ขนานการปฏิบัติตามอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการ.aspx)
 เข้าถึงเมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2560
- ชยานันท์ ญาณวารี.(2558). *กระบวนการเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในภาคกลาง (2558, ตุลาคม
 – ธันวาคม)*. วารสารการบริหารท้องถิ่น. 8 (4) 108.
- ดวงหทัย บุรณเจริญกิจ. (2560). *แนวคิดสตรีนิยมและขบวนการทางสังคมของผู้หญิงในประเทศไทย:วิเคราะห์ผู้มี
 ส่วนเกี่ยวข้อง ข้อถกเถียง และยุทธศาสตร์* สืบค้นจาก [http://library.fes.de/pdf-
 files/bueros/thailand/13364-20170526.pdf](http://library.fes.de/pdf-files/bueros/thailand/13364-20170526.pdf) เข้าถึงเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2560
- บัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์ (2558). *สัดส่วนผู้หญิงในร่างรัฐธรรมนูญ ประเด็นที่แขวนเรื่องสุดท้าย*. สืบค้นจาก
<http://www.measwatch.org/writing/5382> วันที่ 7 เมษายน 2558 เข้าถึงเมื่อวันที่ 5 มิถุนายน
 2560.

ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิชาวนา ทั้งหญิงและชาย : ลาเวียคัมเปซينا สืบค้นจาก

http://www.sathai.org/autopagev4/show_page.php?topic_id=453&auto_id=24&TopicPk=
เข้าถึงเมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2560.

พระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559. (2559, 31 มีนาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 133 ตอน 30 ก

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้รับงานไปทำที่บ้าน พ.ศ.2553 สืบค้นจาก

http://legal.labour.go.th/law2/4/home_worker_2553.pdf เข้าถึงเมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2560.

พีแอนด์จี สืบค้นจาก <https://www.facebook.com/notes/pg-thailand-csr/พีแอนด์จี-จับมือ-un-women-หนุนโครงการ-heforshe-ส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศ/931870296834072/> เข้าถึงเมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 256.

ภาคภูมิ ฤกษ์เมธ (มปป) *การจัดทำงบประมาณที่มีมิติหญิงชาย* สืบค้นจาก

www.rd.go.th/publish/fileadmin/user_upload/sorpor/image_mf_equality/genderResponsiveBudgeting.pdf เข้าถึงเมื่อวันที่ 18 มิถุนายน 2560

มูลนิธิเกษตรกรรมยั่งยืนแห่งประเทศไทย (มปป). *ประวัติความเป็นมา ภารกิจ และกรรมการมูลนิธิ* สืบค้นจาก

http://www.sathai.org/autopagev4/show_page.php?topic_id=265&auto_id=16&TopicPk=
, เข้าถึงเมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2560.

มูลนิธิเพื่อนหญิง (มปป). *เกี่ยวกับมูลนิธิ*. สืบค้นจาก <http://www.fowomen.org/about%20us.html>. เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2560.

มูลนิธิหญิงชายก้าวไกล. (2558). *เอกสารประกอบการสัมมนา รายงานสถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัว ประจำปี พ.ศ. 2557*. เผยแพร่เมื่อวันอังคารที่ 7 เมษายน พ.ศ.2558.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. (2550, 24 สิงหาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 124 ตอน 47 ก หน้า 8.

ร่างยุทธศาสตร์การคุ้มครองเด็กแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2564 สืบค้นจาก

http://dcy.go.th/webnew/main/news_view.php?id=1267 เข้าถึงเมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม 2560

Action Aid (2011), *Unpaid Care Work: Resource Guide* สืบค้นจาก

<http://library.pcw.gov.ph/sites/default/files/ActionAid%20Unpaid%20Care%20Work%20Resource%20Guide.pdf> เข้าถึงเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2560

ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 132 ตอน 18 ก หน้า 17 สืบค้นจาก http://164.115.22.198/SDGs/5_1_1.pdf

- วิภาพรรณ อุปนิสากร (2559). *การพัฒนาบทบาททางการเมืองของสตรี* (2559, พฤศจิกายน – ธันวาคม). *ธรรม*
ทรรศน์. 16, (3) 51-61.
- ศรันยา สีมา (มปป). *การเข้าถึงความยุติธรรมของผู้หญิง: ปัญหาสำคัญที่สังคมละเลย*. เข้าถึงได้จาก
http://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/ewt_dl_link.php?nid=31087 เข้าถึงเมื่อวันที่ 11 มีนาคม 2560
- ศูนย์ข้อมูลและข่าวสืบสวนเพื่อสิทธิพลเมือง (2559) สืบค้นจาก
<http://www.tcijthai.com/news/2016/03/scoop/6123> เข้าถึงเมื่อวันที่ 19 มี.ค. 2560
- สถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์. (2558). *บทบาทสตรีไทยกับการเมือง* สืบค้นจาก
<http://nidapoll.nida.ac.th/index.php?op=polls-detail&id=296#> เข้าถึงเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน
 2560.
- สถาบันวิจัยสังคมและประชากร มหาวิทยาลัยมหิดล (มปป). *เพศวิถี เพศภาวะ อนามัยเจริญพันธุ์ และ เอชไอวี/*
เอดส์. สืบค้นจาก
<http://www.ipsr.mahidol.ac.th/ipsrbeta/th/ResearchClusters.aspx?ArticleId=47> เข้าถึงเมื่อ
 วันที่ 30 พฤษภาคม 2560.
- สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี. *ประเทศไทยกับปัญหาความรุนแรงต่อเด็กและสตรี*. สืบค้น
 จาก <http://www.apsw-thailand.org/stopviolence57.html>. เข้าถึงเมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม
 2560.
- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2557). *สรุปผลสัมฤทธิ์ในการเกษตร 2556* สืบค้นจาก
http://www.cabinet.soc.go.th/soc/Program2-3.jsp?top_serl=99309616 เข้าถึงเมื่อวันที่ 12
 มิถุนายน 2560.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (มปป). *รณรงค์เปิดปรับเปลี่ยน หยุดความรุนแรงในครอบครัว*.
 สืบค้นจาก <http://www.thaihealth.or.th/Content/30218-รณรงค์เปิดปรับเปลี่ยน หยุดความรุนแรงในครอบครัว.html>. เข้าถึงเมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม 2560.
- สำนักงานแรงงานระหว่างประเทศ (2552). *งานบ้าน-งานที่มีคุณค่า คู่มือสำหรับแรงงานทำงานบ้านในประเทศไทย*
 สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว 1 (2555). *อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีทุกรูปแบบ*
ดูคำแปลของอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ สืบค้นจาก
<http://www.law.cmu.ac.th/law2011/journal/e1475149346.pdf> เข้าถึงเมื่อวันที่ 10 มี.ค.
 2560

- สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว 2. (มปป). รายงานสถานการณ์ด้านความรุนแรงในครอบครัว มาตรา 17 ประจำปี 2554. สืบค้นจาก <http://www.violence.in.th/publicweb/pdf/M17/M172554.pdf>. เข้าถึง เมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2560.
- สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว 3. (มปป). รายงานสถานการณ์ด้านความรุนแรงในครอบครัว มาตรา 17 ประจำปี 2555. สืบค้นจาก <http://www.violence.in.th/publicweb/pdf/M17/M172555.pdf>. เข้าถึง เมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2560.
- สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว 4. (มปป). รายงานสถานการณ์ด้านความรุนแรงในครอบครัว มาตรา 17 ประจำปี 2556. สืบค้นจาก <http://www.violence.in.th/publicweb/pdf/M17/M172556.pdf>. เข้าถึง เมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2560.
- สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว 5. (2558). รายงานสถานการณ์สตรี ปี 2558. สืบค้นจาก <http://www.gender.go.th/publication/book/thaisituation58.pdf>. เข้าถึงเมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม 2560.
- สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 12 สำนักงานปลัดกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2559). รายงานวิจัยกลยุทธ์ในการส่งเสริมบทบาทสตรีมุสลิมต่อการพัฒนาสังคมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ สืบค้นจาก <http://ebooks.m-society.go.th/ebooks/view/283#page/2> เข้าถึง เมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2560.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ 1 (2559). สถานภาพแรงงาน จำนวนผู้มีงานทำ จำนวนว่างงาน สืบค้นจาก <http://service.nso.go.th/nso/web/statseries/statseries03.html> เข้าถึงเมื่อวันที่ 16 มี.ค. 2560
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ 2. (2559). สรุปผลที่สำคัญการทำงานของสตรีในประเทศไทย พ.ศ. 2559 สืบค้นจาก <http://service.nso.go.th/nso/web/survey/surpop2-2-6.html> เข้าถึงเมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2560
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ 3 (2558). การสำรวจการใช้เวลาของประชากรปี พ.ศ. 2558 สืบค้นจาก <http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/themes/files/useTimeReport58.pdf> เข้าถึงเมื่อวันที่ 27 เม.ษ. 2560
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ 4. (2558). การสำรวจแรงงานนอกระบบ พ.ศ. 2558 กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ 5. (2558). การสำรวจการมี การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สืบค้นจาก http://www.nso.go.th/sites/2014/DocLib13/ด้านICT/เทคโนโลยีในครัวเรือน/_2559/icthh_report_59.pdf เข้าถึงเมื่อวันที่ 12 มิถุนายน 2560.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ 6. (2557). *สรุปผลสำคัญผู้ทำงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร* กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร พ.ศ. 2557 สืบค้นจาก <http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/themes/files/ictwkRep57.pdf> เข้าถึงเมื่อวันที่ 12 มิถุนายน 2560.

สำนักงานสถิติแห่งชาติและองค์การยูนิเซฟ (2559). *รายงานการสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทย พ.ศ.2558-2559* สืบค้นจาก https://www.unicef.org/thailand/tha/Thailand_MICS_Full_Report_TH.pdf เข้าถึงเมื่อวันที่ 2 พ.ค. 2560

อนุชิตฐ์ นาคทรพรพ (2556) *การแถลงข่าวผลการทำสำมะโนการเกษตร พ.ศ. 2556* สืบค้นจาก <http://popcensus.nso.go.th/web/kaset/file/news-26-09-2556.pdf> เข้าถึงเมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม 2560.